

สุทธิปริทัศน์

วารสารวิชาการมหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์

ปีที่ ๒๐ ฉบับที่ ๑๒ กันยายน - ธันวาคม ๒๕๕๙ ISSN 0857-2670

- การพัฒนาการเรียนการสอนภาษาอังกฤษตามแนวคิด BASIC English ของ CK Ogden
- ดัชนีของการพัฒนาประเทศไทย : เครื่องมือวัดระดับความสำเร็จของการพัฒนาที่ยั่งยืน
- สภาวิชาชีพบัญชี : ความน่าเชื่อถือของงบการเงินไทยในระบบธรรมาภิบาล
- แนวคิดสำหรับบัญชีการเกษตร
- องค์ความรู้บูรณาการและองค์รวมสอดประสานการปฏิรูปการศึกษาไทย
- ประเทศไทยกับการเป็นศูนย์กลางการคมนาคมขนส่งของภูมิภาคอินโดจีน
- การเปรียบเทียบตัวประมาณกำลังสองน้อยสุดกับตัวประมาณค่าสัมบูรณ์น้อยที่สุดในตัวแบบถดถอยเชิงเส้นอย่างง่ายกรณีที่มีข้อมูลมีค่าผิดปกติในตัวแปรตาม
- การศึกษางานวิจัยด้านการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของไทยในรอบทศวรรษ (2537-2547) : แนวทางเพื่อการพัฒนาสู่ความยั่งยืน
- ปัจจัยที่มีผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักศึกษา
- การบริหารจัดการกลุ่มลี้จจะออมทรัพย์สงขลาและนครศรีธรรมราช : ศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จ
- การเพิ่มประสิทธิภาพในการทำงานของหน่วยงานภาครัฐโดยไม่ทำลายประสิทธิผล : ข้อเสนอการลดขั้นตอนกระบวนการดำเนินงานทำบัตรประชาชนจากการศึกษาดูงานสำนักทะเบียนเขตหลักสี่
- อิทธิพลของภาษาอังกฤษที่มีต่อคำแสลงในภาษาไทย

- ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เกศสุดา รัชฎาวิชิตกุล
- ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สิทธิชัย ตันศรีสกุล
- สุฎีกา รักประสูติ
- ผู้ช่วยศาสตราจารย์อัมพร เทียงตระกูล
- ผู้ช่วยศาสตราจารย์อัญชลี ทองเอน
- ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ระหัตถ์ ไรจน์ประดิษฐ์
- ปัทมวดี นันทนาเนตร
- อัครวิณ แสงพิกุล
- นภาพรณ์ จันทศิริพิท
- ผู้ช่วยศาสตราจารย์อรวรรณ สุทธิพิทักษ์
- จุลศักดิ์ ชาญนรงค์
- รองศาสตราจารย์ ดร.อุ้มยยะ อัจฉิ อุมาร์

สุ ท ธิ ป ริ ท ์ ศ น ์

ปีที่ 20 ฉบับที่ 62 กันยายน - ธันวาคม 2549 ISSN 0857-2670 ราคา 40 บาท

● เจ้าของ

มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต
110/1-4 ถนนประชาชื่น แขวงทุ่งสองห้อง
เขตหลักสี่ กรุงเทพฯ 10210
โทร. 02-954-7300
(อัตราเงิน 30 หมายเลข) ต่อ 323
โทรสาร 02-9547910
E-mail Address : b_sorachai@yahoo.com

● วัตถุประสงค์

1. เพื่อเผยแพร่ความรู้ด้านวิชาการ
ในศาสตร์สาขาต่างๆ
2. เพื่อให้บริการทางวิชาการแก่สังคม
ในรูปแบบของวารสารวิชาการ
3. เพื่อส่งเสริมการแสดงความคิดเห็น
เสนอผลการค้นคว้าและวิจัย
4. เพื่อให้ผู้ทรงคุณวุฒิ คณาจารย์
และนักวิชาการได้เผยแพร่ผลงาน
5. เพื่อเผยแพร่เกียรติคุณทางด้านวิชาการ
มหาวิทยาลัยในฐานะสถาบันอุดมศึกษา
แห่งนี้

● คณะที่ปรึกษา

ศาสตราจารย์ ดร.บุญเสริม วิสกุล
รองศาสตราจารย์ ดร.วราภรณ์ สามโกเศศ
ดร.เลิศลักษณ์ ส.บุญพัฒน์
อาจารย์สมศรี ลิ้มพิพัฒน์
ม.ร.ว.รมณียฉัตร แก้วกิริยา
คณบดีทุกคณะ

● บรรณาธิการ : ผู้พิมพ์ ผู้โฆษณา

รองศาสตราจารย์ ดร.สรชัย พิศาลบุตร

● กองบรรณาธิการ

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เกศสุดา รัชฎาวิชิตกุล
อาจารย์ชมชื่น มัชยารมย์
อาจารย์ณัฐสิทธิ์ พุทธิวิสารทภักย์
อาจารย์ประทีภย์ วงษ์ประเสริฐ

● ฝ่ายสมาชิก

นางสาวสมศรี ธีระภาพ

● ออกแบบรูปเล่ม-จัดหน้า

นางสาวนันทกา เขมาภีร์ภักย์
นางปัทมาภรณ์ วรรณสอน

● กำหนดออก

ราย 4 เดือน

● จัดจำหน่าย

ศูนย์หนังสือ มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต
โทร. 02-954-7300 ต่อ 125

● พิมพ์ที่

โรงพิมพ์ มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต
โทร. 02-954-7300 ต่อ 540
<http://www.dpu.ac.th/dpuprinting>

สารบัญ

CONTENTS

1. การพัฒนาการเรียนการสอนภาษาอังกฤษตามแนวคิด BASIC English ของ CK Ogden
*Developing English Language Teaching and Learning Based On
CK Ogden's BASIC English.*
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เกศสุดา รัชฎาวิชิตกุล
Asst. Prof. Dr. Kedsuda Ratchadawisitkul..... 9
2. ดัชนีของการพัฒนาประเทศไทย : เครื่องมือวัดระดับความสำเร็จของการพัฒนาที่ยั่งยืน
*Indicators of Thailand Development : Indicators of Achievement Levels of
Sustainable Development.*
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สิทธิชัย ตันศรีสกุล *Asst. Prof. Dr.Sittichai Thansrisakul.....19*
3. สภาวิชาชีพบัญชี : ความน่าเชื่อถืองบการเงินไทยในระบบธรรมาภิบาล
*Federation of Accounting Professions : Realiability of Thai Financial Statement
on Corporate Governance*
สุฎีกา รักประสูติ *Sutika Rukprasoot..... 28*
4. แนวคิดสำหรับบัญชีการเกษตร
Knowledge for Agriculture Accounting.
ผู้ช่วยศาสตราจารย์อัมพร เทียงตระกูล *Asst. Prof. Amporn Theingtrakul.....35*
5. องค์ความรู้ บูรณาการและองค์ร่วมสอดประสานการปฏิรูปการศึกษาไทย
Knowdge Integration and Orchestration of Thai Educational Reform
ผู้ช่วยศาสตราจารย์อัญชลี ทองอม *Asst. Prof. Anchali Thongaime..... 44*
6. ประเทศไทยกับการเป็นศูนย์กลางการคมนาคมขนส่งของภูมิภาคอินโดจีน
Thailand : Center of Indo - China Region Transportation.
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ระหัตถ์ โรจน์ประดิษฐ์
Asst. Prof. Dr. Rahuth Rodjanapradied..... 54

สารบัญ

CONTENTS

7. การเปรียบเทียบตัวประมาณกำลังสองน้อยสุดกับตัวประมาณค่าสัมบูรณ์น้อยที่สุดในตัวแบบถดถอยเชิงเส้นอย่างง่าย กรณีที่ข้อมูลมีค่าผิดปกติในตัวแปรตาม
A Comparison of Least Squares Estimator and Least Absolute Value Estimator in Simple Regression Model when Outliers in Dependent Variable Occur.
ปัทมวดี นันทนาเนตร Pattamawdee Nantanant..... 59
8. การศึกษางานวิจัยด้านการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของไทยในรอบทศวรรษ (2537-2547) :
แนวทางเพื่อการพัฒนาสู่ความยั่งยืน
*Ecotourism Studies and Research in Thailand During the Past Decade (1994-2004) :
A Guideline for Development to Sustainability.*
อัสวิน แสงพิกุล Aswin Sangpikul..... 68
9. ปัจจัยที่มีผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักศึกษา
The Factors Affecting Student Academic Achievement.
นภาพรณ์ จันทศัพท์ Napaporn Juntarasab..... 80
10. การบริหารจัดการกลุ่มสัจจะออมทรัพย์สงขลาและนครศรีธรรมราช : ศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จ
*Managing Sajja Saving Groups in Songkhla and Nakornsri Thammarat :
Key Success Factors.*
ผู้ช่วยศาสตราจารย์อรวรรณ สุทธิพิทักษ์ Asst. Prof. Orawan Sudhipitak..... 96
11. การเพิ่มประสิทธิภาพในการทำงานของหน่วยงานภาครัฐโดยไม่ทำลายประสิทธิผล : ข้อเสนอ
การลดขั้นตอนกระบวนการงานทำบัตรประชาชน จากการศึกษาดูงานสำนักทะเบียนเขตหลักสี่
*Enhancing the Efficiency of Public Organization without Decreasing the Effectiveness :
Reducing the Process of Issuing Card from a Survey of Laksi District Office.*
จุลศักดิ์ ชาญณรงค์ Chulasak Channarong..... 101
12. อิทธิพลของภาษาอังกฤษที่มีต่อคำแสลงในภาษาไทย
The Influence of English in Contemporary Thai Slang
รองศาสตราจารย์ ดร.อุ้มยยะ ฮัจยี อุมาร์ Assoc. Prof. Dr. Umayyah Haji Umar..... 114

ลงทะเบียน 6 ส.ค. 2550

ออกบริการ - 9 ส.ค. 2550

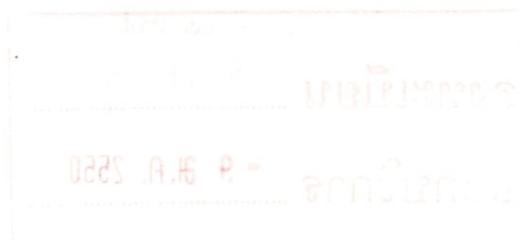
สาระสังเขปบทความ

1. การพัฒนาการเรียนการสอนภาษาอังกฤษตามแนวคิด BASIC English ของ CK. Ogden / ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เกศสุดา รัชดาวิชิตกุล

ในปัจจุบัน แนวโน้มของการเรียนการสอนให้ความสำคัญกับผู้เรียนเพื่อที่จะแสวงหาวิธีการสอนที่เหมาะสมกับผู้เรียนมากที่สุด การพัฒนาการเรียนการสอนภาษาอังกฤษตามแนวคิด BASIC English ได้นำเสนอวิธีการสอนทางเลือกหนึ่งที่ช่วยแก้ปัญหาให้แก่ผู้เรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำ ซึ่งมีสาเหตุคือการขาดความรู้ความเข้าใจในด้านไวยากรณ์และคำศัพท์ภาษาอังกฤษ ผลการวิจัยนี้เป็นการยืนยันว่า BASIC English รูปแบบภาษาอังกฤษอย่างง่ายกำลังมีบทบาทสำคัญในการสอนภาษาที่สองหรือภาษาต่างประเทศด้วยหลักการที่ว่า “การใช้คำศัพท์เพียง 850 คำเพื่อที่จะใช้พูดสิ่งต่างๆ ที่เราปรารถนาจะสื่อสารทำให้ BASIC English มีความสำคัญยิ่งกว่าเพียงการทดลองทำให้

2. ดัชนีของการพัฒนาประเทศไทย : เครื่องมือวัดระดับความสำเร็จของการพัฒนาที่ยั่งยืน ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สิทธิชัย ตันศรีสกุล

ประเทศต่างๆ กำลังพบกับปัญหาความเสื่อมโทรมของทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม องค์การสหประชาชาติ (UN) เรียกร้องให้ชาวโลกสนใจผลกระทบสิ่งแวดล้อม แม้แต่การใช้ทรัพยากรอย่างฟุ่มเฟือย ที่จะก่อให้เกิดปัญหาเรื่องการขาดแคลนทรัพยากรต่อไปในอนาคต แผนปฏิบัติการ 21 (Agenda21) จะเป็นกรอบการพิจารณาทิศทางการพัฒนาประเทศไปสู่ความยั่งยืนทุกประเทศทั่วโลก การพัฒนาที่ยั่งยืนของไทยจึงคำนึงถึงความเป็นองค์รวมทุกด้านที่สมดุล จึงได้ข้อสรุปการพัฒนาที่ยั่งยืน ทั้ง 4 ภาคของประเทศ ตัวชี้วัดความอยู่ดีมีสุขของคนในประเทศและดัชนีชี้วัดมิติเศรษฐกิจ มิติสังคม และมิติสิ่งแวดล้อมที่ชี้ให้เราเห็นว่าประเทศไทยใช้ทรัพยากรสิ้นเปลืองแม้ว่าจะมีโอกาสทางการศึกษาดี แต่ละเลยการส่งเสริมและพัฒนาคนให้เป็นคนด้านคุณธรรมและจริยธรรม (ที่ผู้นำต้องมี)

สาระสังเขปบทความ

3. **สภาวิชาชีพบัญชี : ความน่าเชื่อถือของการเงินไทยในระบบธรรมาภิบาล / สุฎฎิกา รักประสูติ**
ผู้ซึ่งบการเงินในปัจจุบันเรียกร้อง ความโปร่งใสและความน่าเชื่อถือจากการเงิน นักบัญชีมีบทบาทสำคัญเป็นอย่างยิ่งในการจัดทำรายงานทางการเงิน นักบัญชีจึงมีความจำเป็นที่จะต้องพัฒนาความรู้ของตนเองอยู่ตลอดเวลาเพื่อให้มีความรู้เพียงพอในการจัดทำรายงานดังกล่าวอย่างไรก็ตามกลไกในการสร้างความโปร่งใสและความน่าเชื่อถือของการเงินมิได้ขึ้นอยู่กับนักบัญชีแต่เพียงฝ่ายเดียว แต่ควรได้รับความร่วมมือจากผู้บริหารระดับสูง ผู้สอบบัญชี และผู้กำกับดูแลกฎเกณฑ์ คือสภาวิชาชีพบัญชี

4. **แนวคิดสำหรับบัญชีการเกษตร / ผู้ช่วยศาสตราจารย์อัมพร เทียงตระกูล**
วิธีปฏิบัติเกี่ยวกับการบัญชีการเกษตร มีแนวคิดอยู่ 2 แนวคิดคือ แนวคิดแบบเดิมซึ่งยึดหลักเกณฑ์เงินสด (Cash Basis) โดยใช้ราคาทุนในอดีตในการบันทึกบัญชี ซึ่งไม่ต้องมีการปันส่วนค่าใช้จ่ายในช่วงระหว่างการปลูกพืช และเลี้ยงสัตว์ซึ่งง่ายต่อการปฏิบัติและไม่พิศภานี อีกแนวคิดหนึ่งคือ แนวคิดวิธีบัญชีปัจจุบันซึ่งมีแนวโน้มที่จะนำร่างมาตรฐานการบัญชีระหว่างประเทศฉบับที่ 41 เรื่องการเกษตร โดยใช้มูลค่ายุติธรรม (Fair Value) มาใช้แทนราคาทุนเดิม เพราะมูลค่ายุติธรรมเป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับการตัดสินใจ และประเมินมูลค่ากิจการได้ดีกว่าราคาทุนเดิมแต่แนวคิดทั้ง 2 แนวคิดในทางบัญชีไม่ได้บังคับว่าจะให้ใช้แนวคิดแบบใดทั้งนี้ขึ้นอยู่กับมุมมองของแต่ละคนจะให้ความสนใจแบบใดก็ได้ ที่เห็นว่าเหมาะสม มีประโยชน์และง่ายต่อการปฏิบัติของกิจการแต่ละกิจการเป็นหลัก

5. **องค์ความรู้ บูรณาการ และองค์รวมสอดประสานการปฏิรูปการศึกษาไทย**
ช่วงระยะเวลาที่ผ่านมาเรามักได้ยินคำว่า องค์ความรู้ บูรณาการ องค์รวม บ่อยๆ จากบุคคลทั้งในวงการศึกษานอกวงการ หรืออาจจะพบเห็นปรากฏในตำรา หนังสือพิมพ์ เอกสาร และบทความต่างๆ จนทำให้รู้สึกได้ว่า คำเหล่านี้มีความสำคัญต่อสังคมไทย ผู้เขียนได้ศึกษาค้นคว้าและพบว่า มีผู้รู้ได้ให้ความหมาย แนวคิด ทรรศนะและตัวอย่างกับคำว่า องค์ความรู้ บูรณาการ องค์รวม ซึ่งมีความสำคัญ แต่ก็ยังคงเป็นเรื่องแปลกใหม่และเข้าใจยาก ยิ่งไปกว่านั้นยังมักจะถูกใช้ประกอบกับศัพท์แปลกๆ ใหม่ๆ อื่นอีก อาทิ “กระบวนทัศน์” “บูรณาการ” และ “ยั่งยืน” ซึ่งยิ่งสร้างความสับสนให้กับผู้ใช้มากขึ้นไปอีก ว่าที่กล่าวมาทั้งหมดคืออะไร แต่ละคำมีความหมายเหมือนหรือแตกต่างกันอย่างไรโดยเฉพาะความคิดของนักวิชาการทั้งหลาย ซึ่งผู้เขียนจะนำเสนอ คำแต่ละคำ และการเชื่อมโยงที่จะนำไปสู่ประเด็นที่น่าสนใจและเพื่อการศึกษาต่อไป

สาระสังเขปบทความ

6. ประเทศไทย : การเป็นศูนย์กลางการคมนาคมขนส่งของภูมิภาคอินโดจีน / ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ระหัตถ์ โรจน์ประดิษฐ์

ปัจจุบันประเทศไทยได้มีการพัฒนาความร่วมมือทางเศรษฐกิจกับประเทศเพื่อนบ้านการพัฒนาพื้นที่บริเวณชายแดน คือ โครงการยุทธศาสตร์ความร่วมมือทางเศรษฐกิจ อิระวดี-เจ้าพระยา-แม่โขง (Ayerawady – Chao Phraya – Mekong Economic Cooperation Strategy : ACMECS) โครงการความร่วมมือทางเศรษฐกิจในอนุภูมิภาคุ่มแม่น้ำโขง และโครงการพัฒนาเขตเศรษฐกิจสามฝ่าย ซึ่งในแต่ละกรอบความตกลงได้ให้ความสำคัญกับการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานด้านการคมนาคมขนส่ง เพื่อการพัฒนาพื้นที่บริเวณชายแดน องค์ประกอบเหล่านี้สามารถนำมาพัฒนาศักยภาพของประเทศไทย ในการเป็นศูนย์กลางการคมนาคมขนส่งของภูมิภาคอินโดจีนได้ในอนาคต

7. การเปรียบเทียบตัวประมาณกำลังสองน้อยสุดกับตัวประมาณค่าสัมบูรณ์น้อยสุดในแบบถดถอยเชิงเส้นอย่างง่าย กรณีที่ข้อมูลมีค่าผิดปกติในตัวแปรตาม / บัณฑิต นันทนาเนตร

บทความนี้ผู้เขียนต้องการนำเสนอว่า ในการวิเคราะห์การถดถอยโดยทั่วไปนั้น ลักษณะของข้อมูลต้องเป็นไปตามข้อตกลงเบื้องต้น (Assumptions) และนิยมประมาณค่าพารามิเตอร์ในแบบด้วยตัวประมาณกำลังสองน้อยสุด เนื่องจากเป็นตัวประมาณที่ให้ค่าความคลาดเคลื่อนในการประมาณค่าพารามิเตอร์ต่ำที่สุด กรณีที่ข้อมูลมีค่าผิดปกติในตัวแปรตามเกิดขึ้น ไม่ควรใช้ตัวประมาณกำลังสองน้อยสุดในการประมาณค่าพารามิเตอร์ แต่ควรใช้ตัวประมาณค่าสัมบูรณ์น้อยสุดในการประมาณค่าพารามิเตอร์ เพราะให้ค่าความคลาดเคลื่อนในการประมาณค่าพารามิเตอร์ต่ำกว่า ซึ่งจะช่วยให้ผลการพยากรณ์ถูกต้องยิ่งขึ้น

8. การศึกษางานวิจัยด้านการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของไทยในรอบทศวรรษ (2537-2547) : แนวทางเพื่อการพัฒนาสู่ความยั่งยืน / อัสวิน แสงพิบูล

บทความนี้เป็นส่วนหนึ่งของการสำรวจงานวิจัยด้านการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของประเทศไทยในรอบทศวรรษ (2537-2547) โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อสำรวจและวิเคราะห์งานวิจัยด้านการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของประเทศไทยในช่วง 10 ปีที่ผ่านมา ผลจากการวิจัยสามารถใช้เป็นแนวทางเพื่อเสนอแนะการทำวิจัยด้านการท่องเที่ยวเชิงนิเวศที่เหมาะสมต่อการพัฒนาการท่องเที่ยวของประเทศไทยไปสู่ความยั่งยืน

สาระสังเขปบทความ

9. ปัจจัยที่มีผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักศึกษา / นภภรณ์ จันททรัพย์

บทความนี้เป็นบทความที่นำเสนอผลงานวิจัยเกี่ยวกับปัจจัยที่มีผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียนโดยศึกษาในกลุ่มนักศึกษาที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำ โดยศึกษาความสัมพันธ์และระดับความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยต่างๆ ที่กำหนดกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำ

10. การบริหารจัดการกลุ่มจะออมทรัพย์สงขลาและนครศรีธรรมราช : ศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จ / ผู้ช่วยศาสตราจารย์อรรณ สุทธิพิทักษ์

ปัจจัยสำคัญของความสำเร็จในการบริหารจัดการกลุ่มจะออมทรัพย์สงขลา และนครศรีธรรมราช อยู่ที่ความสามารถของประธานกลุ่ม กรรมการบริหารกลุ่มทุกคนจะต้องมีความซื่อสัตย์ และโปร่งใส ในการบริหารกลุ่มจะออมทรัพย์ที่บริหารจัดการอยู่ด้วย

11. การเพิ่มประสิทธิภาพในการทำงานของหน่วยงานภาครัฐโดยไม่ทำลายประสิทธิภาพ : ข้อเสนอการลดขั้นตอนกระบวนการทำบัตรประชาชนจากการศึกษาฐานสำนักงานสำนักทะเบียนเขตหลักสี่ / จุลศักดิ์ ชาญณรงค์

บทความนี้เป็นการนำเสนอข้อสรุปจากการไปศึกษาฐานของผู้เขียน ณ สำนักงานทะเบียนสำนักงานเขตหลักสี่ ทั้งนี้ได้เลือกหน่วยงานดังกล่าว เนื่องจากมีความต้องการศึกษากระบวนการทำบัตรประชาชน ซึ่งกำลังอยู่ในช่วงการเปลี่ยนผ่านสำคัญ แต่ก็ปรากฏว่าได้รับการวิพากษ์วิจารณ์อยู่ในบางส่วน ดังนั้นในฐานะนักรัฐประศาสนศาสตร์จึงได้นำองค์ความรู้ของสาขาวิชามาปรับใช้จัดทำบทความในลักษณะข้อเสนอนี้

12. The Influence of English in Contemporary Thai Slang

ภาษาอังกฤษที่มักพบเห็นในสื่อสารมวลชนมีอิทธิพลต่อการใช้คำแสลงในกลุ่มคนหนุ่มสาวไทย คำแสลงในภาษาหลายคำที่ยืมมาจากคำในภาษาอังกฤษ เช่น “จูน” (tune) “ชิวิ ชิวิ” (chill chill) งานวิจัยเชิงภาษาศาสตร์นี้แสดงให้เห็นพัฒนาการของภาษาร่วมสมัยที่ในกันใช้หมู่วัยรุ่นกรุงเทพฯ

บทบรรณาธิการ

สุทธิปริทัศน์ วารสารแห่งมหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต ฉบับที่ 62 ปีที่ 20 ประจำเดือนกันยายน-ธันวาคม 2549 มีบทความวิชาการค่อนข้างหลากหลาย ทั้งทางด้าน การปฏิรูปการศึกษา การพัฒนาประเทศ การท่องเที่ยว การคมนาคมขนส่ง และบทความทางด้านการบัญชีที่หาอ่านได้ไม่มากนักถึง 2 เรื่อง คือ เรื่องสภาวิชาการบัญชี : ความน่าเชื่อถืองบการเงินไทยในระบบธรรมาภิบาล และเรื่องแนวคิดสำหรับนักบัญชีการเกษตร นอกจากนี้ยังมีบทความที่กล่าวถึงอิทธิพลของภาษาอังกฤษที่มีต่อคำแสดงในภาษาไทย ของรองศาสตราจารย์ ดร.อุ้มยยะห์ ฮัจยี อุมาร์ ทุกเรื่องล้วนเป็นบทความที่น่าอ่านทั้งสิ้น และเนื่องจากวารสารฉบับนี้เป็นฉบับปลายปีใกล้จะถึงปีใหม่ในไม่อีกกี่วันข้างหน้า กองบรรณาธิการขอส่งความปรารถนาดีมายังท่านสมาชิก และผู้อ่านทุกท่านให้ประสบความสำเร็จตลอดปีใหม่และตลอดไป

บรรณาธิการ

การพัฒนาการเรียนการสอนภาษาอังกฤษตามแนวคิด BASIC English ของ CK Ogden

*ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เกศสุดา รัชฎาวิชิตชุกุล

บทบาทของไวยากรณ์ในการสอนภาษาอังกฤษเป็นภาษาที่สองหรือภาษาต่างประเทศในช่วงทศวรรษที่ 1980 ได้มีการเคลื่อนไหวเพื่อต่อต้านการสอนไวยากรณ์ซึ่งอาจมีสาเหตุมาจากอิทธิพลของแนวความคิดของ Krashen (1982 : 55) ที่ว่าเราสามารถเรียนรู้ไวยากรณ์ได้โดยธรรมชาติในสภาพแวดล้อมที่ส่งเสริมการใช้ภาษาโดยปราศจากการเน้นที่รูปแบบของภาษา (language forms) และไวยากรณ์เป็นเพียง "monitor" หรือ "เครื่องมือควบคุม" การใช้ภาษาเท่านั้น ถ้าหากผู้เรียนกังวลเกี่ยวกับไวยากรณ์มากเกินไป ก็อาจเป็นอุปสรรคของการใช้ภาษาในการสื่อสารอีกด้วย อย่างไรก็ตาม มีนักวิจัยด้านการสอนภาษาอังกฤษเป็นภาษาที่สองและภาษาต่างประเทศเป็นจำนวนมากได้สนับสนุนอย่างเต็มที่ว่า การสอนไวยากรณ์ในชั้นเรียน หรือ "formal grammar instruction" ช่วยส่งเสริมให้ผู้เรียนตระหนักรู้เกี่ยวกับการใช้รูปแบบและความหมายของภาษาอย่างถูกต้อง ทำให้ผู้เรียนสามารถใช้ภาษาได้คล่องแคล่วโดยที่ไม่มีผู้ใดสามารถโต้แย้งข้อเท็จ

จริงนี้ได้ (Sharwood-Smith, 1981; Pica, 1985; Ellis, 1989)

อันที่จริงแล้ว มีเทคนิควิธีมากมายในการสอนไวยากรณ์แต่วิธีการสอนไวยากรณ์ที่เหมาะสมมากที่สุด ก็คือการผสมผสานการสอนไวยากรณ์ในห้องเรียนและการจัดกิจกรรมที่ให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการใช้ภาษาเพื่อการสื่อสารที่เรียกว่า Communicative Language Teaching หรือ CLT (Terrell, 1991: 52-63; Ellis, 1994:95) อย่างไรก็ตาม ไรท์ดี ผู้เชี่ยวชาญด้านการสอนภาษาอังกฤษ (Brown et al, 1984; Skehan, 1998) กล่าวว่า อุปสรรคที่บั่นทอนแรงจูงใจในการเรียนภาษาอังกฤษของผู้เรียนเป็นอย่างมาก คือ ความซับซ้อนของโครงสร้าง ไวยากรณ์ และคำศัพท์ภาษาอังกฤษจำนวนมากที่ผู้เรียนต้องเรียนรู้และจดจำ ถึงแม้ว่าความสามารถทางการใช้ภาษาอังกฤษเป็นก้าวสำคัญที่นำไปสู่การสื่อสารและการดำเนินธุรกิจทั่วโลก แต่มีผู้เรียนภาษาอังกฤษเป็นจำนวนมากไม่ประสบความสำเร็จในการเรียนภาษาอังกฤษ แม้ว่า

*นักวิจัยประจำสถาบันวิจัยสังคมและเศรษฐกิจ มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์ : ศศ.ค. (หลักสูตรและการสอน)
มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

จะใช้เวลาเรียนเป็นเวลาหลายสิบปี ดังที่พบเห็นในงานวิจัยที่กล่าวถึงผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนภาษาอังกฤษของผู้เรียนในประเทศไทย ลาว จีน อินโดนีเซีย และ อีกหลายประเทศที่กำลังพัฒนาในทวีปเอเชีย (Templer, 2003 : 1) ในบทความเรื่อง "ภาษาอังกฤษเวอร์ชันง่ายสำหรับเด็กไทย" ของรองศาสตราจารย์ ดร.วรภรณ์ สามโกเศศ อธิการบดีมหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต (2548 : 1-2) ได้กล่าวถึง รูปแบบภาษาอังกฤษที่ง่ายต่อการเรียนรู้และการใช้สำหรับผู้เรียนภาษาอังกฤษในประเทศไทย และได้เสนอแนะให้สร้างหนังสือตำราแบบเรียนสำหรับฝึกฝนทักษะการอ่านในรูปแบบภาษาอังกฤษที่ผู้เรียนพบว่าง่ายต่อการอ่านเพื่อความเข้าใจ ในบทความนี้ยังได้กล่าวถึงวิธีการเรียนการสอนภาษาอังกฤษวิธีหนึ่งซึ่งแม้จะมีใช้วิธีการที่เพิ่งค้นพบใหม่แต่ก็น่าจะเป็นวิธีการทางเลือกสำหรับการเรียนภาษาอังกฤษของผู้ที่ประสบปัญหาการทำความเข้าใจความยุ่งยากซับซ้อนของโครงสร้างไวยากรณ์ และจำนวนคำศัพท์มากมายที่ต้องเรียนรู้ วิธีการที่กล่าวนี้คือ BASIC English ซึ่งค้นพบโดยนักจิตวิทยาและนักภาษาศาสตร์ชาวอังกฤษที่ชื่อว่า Charles CK. Ogden

BASIC English คือ แนวทางการเรียนการสอนภาษาอังกฤษที่มีจุดมุ่งหมายให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ เข้าใจ และสามารถใช้อังกฤษได้โดยใช้ระยะเวลาที่น้อยที่สุด (Ogden, 1932:1- 11) โดยเริ่มเรียนรู้คำศัพท์ และโครงสร้างที่ไม่ซับซ้อนก่อน เมื่อผู้เรียนสามารถใช้ศัพท์โครงสร้างได้เป็นอย่างดีแล้วจะสามารถนำความรู้ความสามารถในการใช้ภาษาอังกฤษนี้เป็นพื้นฐานในการเรียนภาษาอังกฤษในระดับสูงต่อไป BASIC English ประกอบด้วย กระบวนการเรียนการสอน 3 ขั้นตอน คือ 1) การ

เรียนรู้คำศัพท์ในบัญชีคำศัพท์จำนวน 850 คำ และการเรียนรู้ที่จะนำคำศัพท์เหล่านี้มาสร้างเป็นประโยค 2) วิธีการเพิ่มพูนความรู้ในการใช้คำศัพท์ในแง่ของรูปแบบ (form) และ ความหมาย (meaning) และ 3) การเรียนรู้การใช้คำศัพท์เพื่อวัตถุประสงค์ โดยเฉพาะจากการฝึกฝนการอ่าน

บัญชีคำศัพท์ซึ่งเป็นที่รู้จักกันดีว่าเป็น The famous BASIC English Word List ประกอบด้วย คำศัพท์สำหรับการสื่อสารโดยทั่วไป (operation words) เช่น go, get, take, etc. จำนวน 100 คำ คำศัพท์เกี่ยวกับสิ่งของเครื่องใช้ จำนวน 400 คำ คำศัพท์ที่แสดงด้วยรูปภาพ เช่น ส่วนต่างๆของร่างกาย และสิ่งของต่างๆ จำนวน 200 คำ คำศัพท์ที่บอกคุณลักษณะต่างๆจำนวน 100 คำ และคำประเภทคำบุพบท กับคำตรงข้าม ซึ่งโดยมากเป็นคำคุณศัพท์ อีก 50 คำ

แม้ว่า BASIC English จะมีใช้วิธีการสอนที่พัฒนาขึ้นใหม่แต่ผลการวิจัยเป็นจำนวนไม่น้อยจากประเทศต่างๆได้แสดงให้เห็นถึงประสิทธิผลของการสอนภาษาอังกฤษตามแนวคิดนี้ ประเทศจีนได้นำแนวความคิดของ BASIC English ไปทดลองใช้ในการเรียนการสอน ในปลายทศวรรษที่ 1930 และ ต้นทศวรรษที่ 1940 ในโรงเรียนมัธยมศึกษาที่กรุงปักกิ่ง และมณฑลชุนาน นอกจากนี้ ประเทศญี่ปุ่น ได้มีการจัดการเรียนการสอนตามแนวคิดของBASIC English มาจนถึงทุกวันนี้ (Terada, 2005:1-5) ในทศวรรษที่ 1970 ได้มีนักวิจัยศึกษาลักษณะและโครงสร้างของระบบ BASIC English แล้วพัฒนาเป็นภาษาอังกฤษรูปแบบใหม่ ชื่อ "Controlled English" เพื่อช่วยให้ผู้อ่านที่ไม่ใช่เจ้าของภาษาสามารถเข้าใจเอกสารทางวิชาการที่เขียนด้วยภาษา Technical English ต่อมาได้มีบริษัท

และองค์กรต่างๆหลายแห่งในทวีปยุโรปใช้ "Controlled English" มาช่วยให้ส่งเสริมการเรียนรู้และความเข้าใจเรื่องภาษาอังกฤษแก่ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในวงการธุรกิจอุตสาหกรรม เช่น ในปี ค.ศ. 1979 บริษัท Douglas Aircraft Company ได้จัดทำคำศัพท์จากพจนานุกรมจำนวน 2,000 คำในการเขียนคู่มือเกี่ยวกับการบิน

ในทศวรรษที่ 1990 นักวิจัยทางด้านภาษาศาสตร์ที่ชื่อ Margaret Thomas (1992:69-73) แห่ง The University of Central Florida ได้พัฒนาภาษาอังกฤษรูปแบบใหม่มาใช้ในการเขียนเอกสารทางวิชาการคือ "Simplified English" ซึ่งมีพื้นฐานความคิดมาจาก "Controlled English" ซึ่งประกอบด้วยคำศัพท์แกน (core vocabulary) จำนวน 1,500 คำ และกฎการเขียน 40 กฎ สำหรับกำหนดลีลาภาษา (style) และไวยากรณ์ (grammar) และยังพัฒนาซอฟต์แวร์ Simplified English Analyzer หรือ SEAN ซึ่งประกอบด้วยระบบควบคุมการใช้ภาษาที่สอดคล้องกับกฎการเขียนและการใช้คำศัพท์ในวงจำกัดของ SE เพื่อใช้ในการฝึกอบรมการเขียนเอกสารทางวิชาการ

ในปี ค.ศ. 1996 Martin Cutts (1996: 22) ได้ทำการวิจัยเพื่อพัฒนาภาษาอังกฤษรูปแบบใหม่ที่เรียกว่า "Plain English" โดยอาศัยหลักการของ BASIC English เพื่อส่งเสริมการใช้ภาษาอังกฤษรูปแบบง่ายสำหรับการสื่อสารที่มีประสิทธิภาพ Cutts แสดงความคิดเห็นว่า คำพูดหรือข้อเขียนที่ประกอบด้วยประโยคที่มีใจความสลับซับซ้อนจะไม่น่าประทับใจและไม่ก่อให้เกิดประสิทธิผลในการสื่อสาร ถ้าผู้ฟังไม่สามารถเข้าใจสิ่งที่ผู้เขียนเขียนหรือผู้พูดพูด ข้อเขียนหรือคำพูดนั้นก็ไม่มีประโยชน์อันใดเลย

ความเคลื่อนไหวในการศึกษาค้นคว้าเกี่ยวกับการพัฒนาภาษาอังกฤษเพื่อให้ผู้เรียนได้เข้าใจและเรียนรู้ได้เร็วขึ้นได้ดำเนินต่อไปอย่างต่อเนื่อง ในปี ค.ศ. 1998 ศาสตราจารย์ ดร. John Lihani แห่งมหาวิทยาลัย Kentucky ได้นำเอาแนวคิดของ BASIC English ไปพัฒนาเป็นภาษาอังกฤษรูปแบบที่เข้าใจและเรียนรู้ง่ายที่มีชื่อว่า "Transitional English" และได้ทดลองสอนนักศึกษาที่เรียนภาษาอังกฤษเป็นภาษาต่างประเทศ ในสาธารณรัฐเชก ด้วยการสนับสนุนของ Fulbright Research Project (Lihani, 1998) และผลการทดลองพบว่า การสอนด้วย Transitional English ที่มีรากฐานจากแนวคิด BASIC English ช่วยในการเรียนรู้ภาษาได้อย่างรวดเร็ว อีกทั้งสามารถนำหลักการนี้ไปสอนภาษาอื่นๆได้ ในเดือนมกราคม ปี ค.ศ. 2003 มีการเผยแพร่การเรียนภาษาอังกฤษตามแนวคิด BASIC English แต่ เป็นการเรียนแบบออนไลน์ (internet-based) ที่เมือง Marshalltown ประเทศสหรัฐอเมริกา โดยมีวัตถุประสงค์ที่จะเผยแพร่ผลงานของ BASIC English ในศตวรรษที่ 21 และการสอนบทเรียนภาษาอังกฤษตามแนวคิด BASIC English โดยอาศัยเทคโนโลยีคอมพิวเตอร์ ประดิษฐ์เครื่องช่วยแปล เพื่อแปลหลักการของ BASIC English ในโครงการพัฒนาภาษาอังกฤษและไวยากรณ์รูปแบบง่าย (simplification of grammar) ของ CK Ogden และ I.A. Richards รวมทั้งการสร้างเครือข่ายเกี่ยวกับการสร้างโปรแกรมเพื่อช่วยการเรียนรู้ภาษาอังกฤษสำหรับประเทศต่างๆ ทั่วโลกที่เรียกว่า Global English ซึ่งได้แนวคิดพื้นฐานจากความต้องการที่จะให้มีภาษาอังกฤษที่เรียนและเข้าใจได้ง่ายเพื่อให้การสื่อสารระหว่างชาติประสบความสำเร็จซึ่งสอดคล้องกับจุดมุ่งหมายของ

Ogden ในการพัฒนาระบบ BASIC English (Raley, 2003: 47)

สำหรับประเทศไทย การเรียนการสอน ภาษาอังกฤษเป็นเรื่องใหญ่ที่ผู้เรียนใช้เวลา 9-12 ปีก็ ยังไม่สามารถเข้าใจและใช้ภาษาอังกฤษได้ในระดับ ดี และในปัจจุบัน นักภาษาศาสตร์และผู้เชี่ยวชาญ กำลังหันมาพิจารณา BASIC English หรือภาษา อังกฤษรูปแบบง่ายซึ่งมุ่งเน้นไปที่ความง่ายในการ เรียนรู้ การสอนและ ประสิทธิภาพในการสื่อสาร เป็นสำคัญ (วารกรณ์ สามโกเศศ, 2548 : 2) คัง นั้น จึงได้มีการวิจัยซึ่งเป็นโครงการทดลองเอา BASIC English มาพัฒนาเป็นหลักสูตรการสอน ภาษาอังกฤษ เพื่อช่วยแก้ไขปัญหาคือผู้เรียนไทยที่เรียน อ่อนในวิชาภาษาอังกฤษและเพื่อพัฒนาการสอน ภาษาอังกฤษให้ก้าวหน้าในประเทศไทยอีกทางหนึ่ง

การพัฒนาการเรียนการสอนภาษาอังกฤษ ตามแนวคิด BASIC English ของ CK Ogden มีจุดมุ่งหมายเพื่อศึกษาเปรียบเทียบความสามารถ ทางการใช้ภาษาอังกฤษและแรงจูงใจ ที่มีต่อการ เรียนภาษาอังกฤษก่อนและหลังการพัฒนาการเรียน การสอนภาษาอังกฤษตามแนวคิดBASIC English

กลุ่มตัวอย่างของการวิจัยนี้เป็นนักศึกษา ชั้นปีที่ 2 สาขาการท่องเที่ยวและโรงแรมของมหา วิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต ที่อาสาสมัครเข้าเรียนภาษา อังกฤษในโครงการวิจัยนี้จำนวน 10 คน เครื่อง มือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบทดสอบวัดความ สามารถทางการใช้ภาษาอังกฤษซึ่งใช้เป็นแบบ ทดสอบก่อนและหลังการสอน (Pre-Test และ Post-Test) แผนการสอนรายวิชาไวยากรณ์และ การใช้ภาษาอังกฤษตามแนวคิด BASIC English แบบสอบถามที่เกี่ยวกับแรงจูงใจที่มีต่อการเรียน ภาษาอังกฤษ แบบสอบถามเกี่ยวกับนิสัยในการ

เรียน และ แบบสังเกตพฤติกรรมการเรียนของผู้เรียน ในชั้นเรียน

กระบวนการหลักของการพัฒนาการเรียน การสอนนี้คือการจัดทำแผนการสอนรายวิชา ไวยากรณ์และการใช้ภาษาอังกฤษตามแนวคิด BASIC English ของ CK Ogden ซึ่งมีขั้นตอนดัง นี้ คือ

1) วิเคราะห์วัตถุประสงค์และเนื้อหาการ สอน ในการทดลองสอนครั้งนี้ เป็นการสอนราย วิชาไวยากรณ์และการใช้ภาษาอังกฤษ

2) ศึกษา 850 words list เพื่อกำหนด เป็นคำศัพท์ที่จะปรากฏในบทเรียน แต่จะต้องคำนึง ด้วยว่า การ เรียน การสอนจะมีคุณค่ากับผู้เรียน มากที่สุดถ้าหากบทเรียนนั้นๆสร้างขึ้นให้สอดคล้อง กับบริบทที่ผู้เรียนคุ้นเคยหรือจำเป็นต้องใช้ เนื่อง จากผู้เรียนเป็นนักศึกษาสาขาการท่องเที่ยวและ โรงแรม ดังนั้น การสร้างบทเรียน ได้พยายามใช้ บริบทของการท่องเที่ยวและโรงแรม ตลอดหลัก สูตรรายวิชา เช่น ในหน่วยการเรียน (unit) ที่ 1 นั้น เป็นเรื่องเกี่ยวกับงานในหน้าที่ประจำวันของ มัคคุเทศก์ รวมทั้ง บุคลากรในโรงแรมและในหน่วย การเรียนที่ 2 เป็นเรื่องเกี่ยวกับ การท่องเที่ยว และการบริหารจัดการด้านท่องเที่ยว ชื่อเรื่องหรือ title ของหน่วยการเรียนจะสะท้อนให้เห็นถึงสิ่งที่ ครูจะสอน เช่น Unit 1: All In A Day's Work เป็นการสอน present simple tense ส่วน Unit 2: We're Having A Great Time เป็นการสอน present continuous tense

3) กำหนดองค์ประกอบต่างๆของบทเรียน บทเรียนที่สร้างขึ้นนี้มี ส่วนสำคัญ 4 ส่วน คือ

VOCABULARY AND READING ส่วนนี้จะมี reading passage เป็นตัวนำเพื่อการ

สอนไวยากรณ์ภาษาอังกฤษ เนื้อเรื่องจะใช้ tense หรือ ไวยากรณ์ที่ครูกำหนดจะสอนนักศึกษา บทเรียนเริ่มต้นด้วยการที่ ครูให้นักศึกษาจับคู่คำศัพท์กับรูปภาพ คำศัพท์เหล่านั้นเป็นคำศัพท์ที่มีใน 850 words list และปรากฏในบทเรียนด้วย คำถามท้าย reading passage ไม่เพียงถามเกี่ยวกับข้อเท็จจริงที่มีอยู่ในเนื้อเรื่องแต่ยังถามเพื่อกระตุ้นให้นักศึกษาค้นหาคำตอบด้วยการใช้ reading strategies ต่างๆ เช่น making inferences, finding reference, etc. นอกจากนี้ ยังมีคำถามนำเพื่อให้นักศึกษาได้รู้จักสังเกตและเรียนรู้ไวยากรณ์ภาษาอังกฤษไปด้วย เช่น reading passage นี้ผู้เขียนใช้ tense อะไร และเพราะเหตุใด เป็นต้น

LANGUAGE FOCUS การอธิบายกฎไวยากรณ์ และโครงสร้างภาษาอังกฤษพร้อมการ แสดงตัวอย่างการใช้ภาษาในสถานการณ์ต่างๆ

LANGUAGE PRACTICE สิ่งที่สำคัญที่สุดคือกิจกรรมการเรียนการสอนจะต้อง เป็น การเรียนรู้ควบคู่ไปกับการปฏิบัติหรือ "learning by doing" เริ่มจากการเรียงคำเพื่อสร้างเป็นประโยคที่ถูกต้องตามหลักไวยากรณ์ แล้วมาเป็นการเพิ่มความเข้าใจประโยชน์ให้สมบูรณ์ จนถึงการเขียนเรียงความสั้นๆ โดยให้คำศัพท์เป็นตัวช่วยให้เกิดความคิด

COMMUNICATION ACTIVITY ในส่วนนี้ของบทเรียน มีจุดมุ่งหมายให้นักศึกษาได้ฝึกใช้คำศัพท์ โครงสร้างภาษาอังกฤษที่เรียนมาในการสนทนาและการเขียน เป็นการถ่ายโอนทักษะการเรียนรู้อีกด้วย

หลักของการสร้างบทเรียนเพื่อทดลองสอนนี้ ใช้ 850 words list ของ Ogden เป็นแม่บทของการเรียนภาษาอังกฤษ ผู้เรียนที่ไม่

สันต์คภาษาอังกฤษมากก็อาจใช้คำศัพท์ทั่วไปใน บัญชีคำศัพท์เพื่อพูดและเขียน สำหรับผู้เรียนที่มีความถนัดทางภาษาย่อมได้รับความรู้มากขึ้นอย่างแน่นอน ที่สำคัญการสร้าง บทเรียนจะต้อง ให้ความสำคัญเชื่อมโยงกันของประสบการณ์การเรียนรู้ของผู้เรียน มีการทบทวนอยู่เสมอ และมีการเกริ่นให้ทราบว่าจะต่อไป ผู้เรียนจะได้เรียนอะไร ยกตัวอย่าง ใน reading passage ของท้าย Unit 1 จะแสดงการใช้ present continuous ครูอาจแนะนำ ผู้เรียนไว้ก่อนก็ได้ เมื่อถึง Unit 2 ก็มีการใช้ present simple tense เป็นการทบทวนอีก เพื่อมิให้ผู้เรียนลืมสิ่งที่เรียนไปแล้ว แต่ยังสามารถนำ กลับมาใช้ อีก ถือเป็นส่วนที่ค่อนข้างยากในการสร้างบทเรียน ที่ต้องมีการเชื่อมโยง การนำเสนอประสบการณ์ใหม่ และทบทวนประสบการณ์เดิม โดยจะต้องดำเนิน เช่นนี้ตลอดหลักสูตรการเรียนการสอน

ผลการพัฒนาการเรียนการสอนตามแนวคิด BASIC English ของ CK Ogden พบว่า สามารถนำไปปฏิบัติได้ผลดีโดยผู้เรียนมีพัฒนาการทางการใช้ภาษาอังกฤษด้านไวยากรณ์และคำศัพท์ ตามที่กำหนดไว้ในหลักสูตรรายวิชาไวยากรณ์และการใช้ภาษาอังกฤษซึ่งทำให้ผู้เรียนมีความสามารถทางการใช้ภาษาอังกฤษเพิ่มขึ้นและมีแรงจูงใจต่อการเรียนภาษาอังกฤษสูงขึ้นเช่นกัน ผลการวิจัยนี้เป็นการยืนยันและสนับสนุนผลการวิจัยที่ชี้ให้เห็นว่าแนวคิด BASIC English ช่วยส่งเสริมความรู้ความเข้าใจในการเรียนรู้ภาษาอังกฤษ และเป็นแนวทางเลือกหนึ่งในการแก้ปัญหาการเรียนภาษาอังกฤษของผู้เรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ต่ำทางการเรียนภาษาอังกฤษ ดังที่ได้แสดงในตารางที่ 1 และ ตารางที่ 2 ดังต่อไปนี้

ตารางที่ 1 การเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยคะแนนความสามารถทางการใช้ภาษาอังกฤษก่อนและหลังการพัฒนาการเรียนการสอนภาษาอังกฤษตามแนวคิด BASIC English

ผู้เรียน	ก่อนการพัฒนาการเรียนการสอน	หลังพัฒนาการเรียนการสอน	คะแนนที่เพิ่มขึ้น	ร้อยละที่เพิ่มขึ้น
1. ผู้เรียน 1	34	58	24	70.59
2. ผู้เรียน 2	38	60	22	57.89
3. ผู้เรียน 3	32	64	32	100.00
4. ผู้เรียน 4	42	78	36	85.71
5. ผู้เรียน 5	36	68	32	88.89
6. ผู้เรียน 6	38	50	12	31.57
7. ผู้เรียน 7	32	58	26	81.25
8. ผู้เรียน 8	38	54	16	42.11
9. ผู้เรียน 9	46	72	26	56.52
10. ผู้เรียน 10	46	66	20	43.47
รวมค่าเฉลี่ย	32.8	62.8	24.6	64.39

จากตารางที่ 1 เมื่อนำค่าเฉลี่ยคะแนนความสามารถทางการใช้ภาษาอังกฤษก่อนและหลังการพัฒนาการเรียนการสอนภาษาอังกฤษตามแนวคิด BASIC English ของนักศึกษาสาขาวิชาการท่องเที่ยวและโรงแรมมาเปรียบเทียบ ด้วยวิธีทางสถิติแบบไร้พารามิเตอร์ (Non-parameter) โดยใช้เทคนิคการทดสอบเครื่องหมาย (Sign Test) และเทคนิคการทดสอบอันดับที่มีด้วยวิธีทางสถิติแบบไร้พารามิเตอร์ (Non-parameter) โดยใช้เทคนิคการทดสอบเครื่องหมาย (Sign Test) เครื่อง

หมายกำกับของวิลคอกซัน (Wilcoxon Signed Ranked Test) ผลจากการทดสอบทั้งสองวิธีดังกล่าวข้างต้นให้ผลสอดคล้องกัน จึงสรุปได้ว่า หลังการพัฒนาการเรียนการสอน นักศึกษาตัวอย่างการวิจัยมีความสามารถทางการใช้ภาษาอังกฤษสูงขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ โดยที่นักศึกษามีความสามารถทางการใช้ภาษาอังกฤษเพิ่มขึ้นร้อยละ 64.39 เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ คือ นักศึกษาที่ได้เรียนภาษาอังกฤษตามแนวคิด BASIC English จะมีความสามารถทางการเรียนภาษาอังกฤษสูงขึ้น

ตารางที่ 2 การเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยคะแนนความสามารถทางการใช้ภาษาอังกฤษก่อนและหลังการพัฒนาการเรียนการสอนภาษาอังกฤษตามแนวคิด BASIC English

ข้อความ	ก่อนการพัฒนาการเรียนการสอน		หลังการพัฒนาการเรียนการสอน	
	X	S.D.	X	S.D.
1. ท่านชอบวิชาภาษาอังกฤษมากที่สุด	3.0	0.47	3.2	0.42
2. ท่านตั้งใจเรียนภาษาอังกฤษ	2.8	0.63	3.1	0.32
3. การเรียนภาษาอังกฤษในชั้นเรียนของท่านน่าสนใจ	2.5	0.71	3.0	0.47
4. วิชาภาษาอังกฤษเป็นวิชาที่เรียนง่าย	1.6	0.69	2.0	0.82
5. ท่านทำการบ้านส่งทันตามเวลาที่ครูกำหนด	2.3	2.82	3.0	0.00
6. ท่านชอบติดต่อสื่อสารหรือร่วมกิจกรรมต่างๆที่มีการใช้ภาษาอังกฤษทั้งในและนอกห้องเรียน	1.7	0.67	2.9	0.32
7. ท่านเรียนภาษาอังกฤษเพราะคิดว่าเป็นวิชาที่หลักสูตรบังคับ	2.5	1.26	2.5	1.08
8. ความสามารถในการพูดภาษาอังกฤษสร้างความภาคภูมิใจให้แก่ท่าน	3.3	1.06	3.6	0.51
9. ท่านพยายามหาวิธีการเรียนภาษาอังกฤษให้เก่ง	3.2	0.63	3.6	0.51
10. ท่านพยายามฝึกฝนการใช้ภาษาอังกฤษนอกชั้นเรียน เช่น ฝึกฝนภาษาในศูนย์การเรียนรู้ภาษาด้วยตนเอง เป็นต้น	2.6	0.69	3.0	0.00
11. ท่านขอให้ครูอธิบายทันทีที่ท่านไม่เข้าใจเรื่องที่กำลังเรียน	2.9	0.99	3.2	0.42
12. ท่านอาสาสมัครตอบคำถามทันทีที่ครูขอร้อง	1.9	0.56	2.9	0.31
13. หลังจากที่ได้รับบ้านหรือแบบฝึกหัด ท่านจะตรวจข้อผิดพลาดเพื่อจะได้ไม่ทำผิดซ้ำอีก	2.4	0.84	3.0	0.41
14. ท่านเตรียมตัวก่อนเรียนและทบทวนบทเรียนเสมอ	1.8	0.63	2.5	0.52
15. ท่านสอบผ่านวิชาภาษาอังกฤษด้วยความพยายามที่จะเรียนรู้ภาษาอังกฤษอย่างจริงจัง	3.0	0.82	3.4	0.52
รวมค่าเฉลี่ย	2.5	0.26	2.99	0.17

จากตารางที่ 2 เมื่อเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของแรงจูงใจที่มีต่อการเรียนภาษาอังกฤษของนักศึกษาสาขาวิชาการท่องเที่ยวและโรงแรมก่อนและหลังการพัฒนาการเรียนการสอนตามแนวคิด

BASIC English จะเห็นได้ว่า ค่าเฉลี่ยของแรงจูงใจที่มีต่อการเรียนภาษาอังกฤษของนักศึกษาหลังการเรียนการสอนสูงกว่าค่าเฉลี่ยของแรงจูงใจก่อนการพัฒนาการเรียนการสอน

จากการวิจัยผู้เขียนได้พบว่า การสอน ไวยากรณ์และคำศัพท์ที่มีบทบาทสำคัญต่อการเรียนรู้ ภาษาอังกฤษเป็นภาษาที่สองหรือภาษาต่างประเทศ (อมตา เวชพฤติ และคณะ, 2546: 20-21) ถึงแม้ว่านักทฤษฎี นักการศึกษา และ ผู้สอนภาษาอังกฤษ เป็นจำนวนมากได้ให้ความสำคัญต่อหลักสูตรการสอนภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสาร (Communicative Approach to Language Teaching) และอาจมองข้ามความสำคัญของการสอนไวยากรณ์ แต่อันที่จริงหลักสูตรการสอนดังกล่าวมีองค์ประกอบที่สำคัญสองประการ คือ ความสามารถทางด้าน ไวยากรณ์ (linguistic competence) และ ความสามารถทางการสื่อสาร (communicative competence) ผู้เรียนที่ประสบความสำเร็จในการ เรียนภาษาอังกฤษได้จะต้องมีความสามารถทั้งสอง ด้านนี้จะขาดเสียด้านใดด้านหนึ่งมิได้ BASIC English ของ CK Ogden จึงเป็นแนวทางการสร้าง หลักสูตรที่ใช้การสอนศัพท์เป็นเครื่องมือในการเรียน ภาษาอังกฤษ (lexical syllabus) อันเป็นแนวคิด ที่มีคุณค่าในการจัดหลักสูตรการสอนภาษาอังกฤษที่ เหมาะสมกับผู้เรียนระดับต้นที่ยังไม่เชี่ยวชาญทาง การใช้ภาษาอังกฤษ เนื่องจากเป็นหลักสูตรที่อาศัย คำที่ปรากฏบ่อยมากหรือศึกษาความถี่ของคำ (word frequency) ในภาษาพูดและภาษาเขียน ภาษาอังกฤษซึ่งเป็นพื้นฐานสำคัญในการพัฒนาการ เรียนรู้ภาษาอังกฤษ ถึงแม้ว่า จะมีนักศึกษาด้าน ภาษาศาสตร์และการสอนภาษาอังกฤษแสดงความ คิดเห็นว่า บัญชีคำศัพท์ 850 คำ ของ BASIC English เป็นวงศัพท์ขนาดเล็กมากอาจไม่เพียงพอต่อการใช้ภาษาอังกฤษในการสื่อสารแต่ถ้าหาก พิจารณาว่า เจ้าของภาษาที่มีการศึกษาได้รับการ คาดประมาณว่า รู้คำศัพท์ระดับเริ่มต้น (threshold

level) หรือคำศัพท์แกน (core vocabulary) ซึ่ง จะสามารถใช้ในสถานการณ์ส่วนใหญ่ในการสนทนา ประจำวัน จำนวนประมาณ 2,000 คำ (Harmer, 2002 : 92) ดังนั้น คำศัพท์ 850 คำ สำหรับผู้ เรียนภาษาอังกฤษเพียงระดับต้นที่มีเจ้าของภาษา จึงคิดเป็นจำนวนเกือบครึ่งหนึ่งของจำนวนคำศัพท์ ที่เจ้าของภาษารู้จักซึ่งนับว่าเป็นจำนวนไม่น้อย เหมือนกัน ยิ่งไปกว่านั้น BASIC English ยังได้ ให้แนวทางในการขยายวงศัพท์ 850 คำให้เพิ่มขึ้น ด้วยการสร้างคำจากการผสมคำในกลุ่มต่างๆ (compound words) และการสร้างเครือข่ายของ คำ (word network) อีก

นอกจากนี้ การท่องจำมีบทบาทสำคัญ ในการเรียนรู้ภาษาอังกฤษ ในการพัฒนาการเรียน การสอนนี้ ผู้สอนได้พยายามกดดันให้ผู้เรียนท่อง คำศัพท์ 850 คำในบัญชีคำศัพท์ของ BASIC English เพื่อให้ผู้เรียนได้มีโอกาสสัมผัสภาษา หรือ language exposure มากขึ้นอันเป็นวิธีการหนึ่ง ที่มีประสิทธิภาพในการทำให้ผู้เรียนได้คุ้นเคยกับการ ใช้ภาษาอังกฤษ และได้ให้ผู้เรียนทำกิจกรรมเกี่ยวกับ คำศัพท์ เช่น การเดาความหมายของคำศัพท์ จากบริบท การแต่งประโยคโดยใช้คำศัพท์ที่กำหนด ให้ เป็นต้น ถึงแม้ว่า นักการศึกษาเป็นจำนวน มากมีทัศนคติทางลบต่อการท่องจำ แต่มีผลการวิจัย ที่สนับสนุนว่า ความจำมีความสำคัญทางบวกต่อ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนนอกเหนือไปจากปัจจัยอื่นๆ ที่สนับสนุนผลการเรียนของผู้เรียน (ราตรี พุทธทอง, 2543 : บทคัดย่อ) การท่องจำมีคุณค่าต่อการเรียน รู้ในแง่ที่ การเรียนรู้สาขาวิชาต่างๆ ผู้เรียนจำเป็น ต้อง ทำ ตัว ให้ คุ้น เคย กับ คำ จำ กั ด ความ (terminology) สัญลักษณ์ (symbol) และรายละเอียดต่างๆ เพื่อให้ผู้เรียนสามารถนำความรู้นี้มาใช้

ได้อย่างคล่องแคล่ว ดังนั้นการท่องจำมิได้ปราศจากซึ่งความหมายแต่อย่างใด (Boree, 1991 : 6; Berran, 2004 : 1-7) ได้สนับสนุนการท่องจำว่า การท่องจำเป็นแบบฝึกหัดที่ให้ผลดีกับระบบความรู้ความคิด (cognitive benefits) ของผู้เรียนที่ช่วยปรับปรุงความสามารถทางภาษา การออกเสียงภาษาอังกฤษ ความสามารถในการใช้แบบแผนประโยคและกลายเป็นส่วนหนึ่งของ "คลังภาษา" หรือ "language store" ซึ่งผู้เรียนสามารถนำไปใช้ในชีวิตประจำวันในการพูดและการเขียน แต่การท่องจำต้องอยู่ในบริบทของความหมาย โดยการส่งเสริมให้มีการจัดกิจกรรมการใช้ภาษา กิจกรรมที่ทำให้ผู้เรียนทำงานเป็นกลุ่ม เนื่องจากการทำงานเป็นกลุ่ม เช่น การเรียนแบบร่วมมือ เพื่อทำโครงการที่ต้องอาศัยรายละเอียดต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับคำนิยาม รูปร่างลักษณะของสิ่งของ ฯลฯ สมาชิกของกลุ่มจำเป็นต้องพูดจาหรือกันเพื่อให้เข้าใจคำศัพท์ วิธีการนี้ช่วยให้การท่องจำมีความหมายมากขึ้น

การพัฒนาการสอนภาษาอังกฤษตามแนวคิด BASIC English ยังพบว่า นอกเหนือไปจากการใช้คอมพิวเตอร์แนะนำคำศัพท์ 200 คำที่สามารถอธิบายความหมายของคำโดยใช้รูปภาพได้ ซึ่งผู้เรียนสนใจและชอบมากเนื่องจากรูปภาพที่หลากหลายนั้นมีสีสันสวยงาม ผู้สอนยังใช้สื่อการสอนที่จัดทำเองได้ง่ายและมีราคาถูกลงอุปกรณ์นั้นคือบัตรคำ ผู้สอนภาษาอังกฤษส่วนใหญ่ใช้บัตรคำสำหรับการสอนคำศัพท์ได้โดยไม่ต้องใช้การแปล Harmer, อังโน อมตา เวชพฤต และ คณะ 2003: 185) ได้กล่าวไว้ว่า "นอกจากกลวิธีการช่วยจำคำศัพท์แล้ว ดูเหมือนจะไม่มีวิธีการใดที่จะสอนคำศัพท์ได้ดีที่สุดเท่ากับการใช้บัตรคำ" ข้อดีของการใช้บัตรคำ คือ ช่วยสร้างกระบวนการอ่านได้เร็วกว่า

ถ้าหากได้มีการสร้างทักษะอื่นๆทางภาษา เช่น การออกเสียง และ การเขียน ควบคู่ไปด้วย ก็จะเป็นพื้นฐานทางความคิดได้ดี

(Doman, 2003) ผู้สอนควรเตรียมบัตรคำหลายๆประเภทไว้สำหรับใช้ประโยชน์ในการสอนผู้เรียนให้เรียนรู้คำเดี่ยว คำที่มีหลายพยางค์ วลี และประโยคซึ่งอาจนำมาบัตรคำมาเรียงกันเป็นประโยคก็ได้ เนื่องจาก ชั่วโมงของการเรียนภาษาอังกฤษเป็นช่วงเวลาเดียวกันเท่านั้นที่ผู้เรียนมีโอกาสที่จะใช้ภาษาอังกฤษได้อย่างเต็มที่ การจัดสื่อการสอนและกิจกรรมที่น่าสนใจและสนุกสนานน่าเรียนรู้ที่ไม่ทำให้ผู้เรียนวิตกกังวลขณะเรียนจะช่วยสร้างแรงจูงใจที่ดีต่อการเรียนภาษาอังกฤษของผู้เรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ในปัจจุบัน แนวโน้มของการเรียนการสอนให้ความสำคัญกับผู้เรียนเพื่อที่จะแสวงหาวิธีการสอนที่เหมาะสมกับผู้เรียนมากที่สุด การพัฒนาการเรียนการสอนภาษาอังกฤษตามแนวคิด BASIC English เป็นการนำเสนอวิธีการสอนทางเลือกหนึ่งที่ช่วยแก้ปัญหาในการเรียนภาษาอังกฤษให้แก่ผู้เรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำ ซึ่งมีสาเหตุมาจากการขาดความรู้ความเข้าใจในด้านไวยากรณ์และการใช้คำศัพท์ภาษาอังกฤษ และผลการวิจัยนี้เป็นหนึ่งในการวิจัยเป็นจำนวนมากที่มีมาก่อนซึ่งยืนยันว่าBASIC English รูปแบบภาษาอังกฤษอย่างง่ายกำลังมีบทบาทสำคัญในการสอนภาษาที่สองหรือภาษาต่างประเทศด้วยหลักการที่ว่า "พวกเราพูดด้วยการใช้คำเพียงไม่กี่คำก็สามารถเป็นที่เข้าใจได้ง่าย ดังนั้น การใช้คำศัพท์เพียง 850 คำเพื่อที่จะใช้พูดสิ่งต่างๆ ที่เราปรารถนาจะสื่อสารทำให้ BASIC English มีความสำคัญยิ่งกว่าการทดลองภาษาให้มีความเรียบง่ายและเข้าใจง่าย" (Ogden, 1937: 21)

บรรณานุกรม

- ราตรี พุทธทอง. 2543. ความสัมพันธ์ระหว่างความจำกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักศึกษาระดับอุดมศึกษา. วิทยานิพนธ์ปริญญาโท. มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.
- วารกรณ์ สามโกเศศ. 2548. "อังกฤษเวอร์ชันง่าย" สำหรับเด็กไทย. หนังสือพิมพ์มติชน. ประจำวันที่ 22 ตุลาคม พ.ศ. 2548 (หน้า 1-2).
- อมตา เวชพุดติ, นิภาวรรณ ชูรัตนสิทธิ์ และวีณา เกียรติอนุพงศ์. 2546. วิชชีสอนศัพท์. กรุงเทพฯ : บริษัท เพียร์สัน เอ็ดดูเคชั่น อินโดไชน่า จำกัด.
- Beran, M. 2004. "In Defense of Memorization." *CITY Journal*. Summer 2004: 1-7
- Boeree, C. 1991. "Teaching, Learning and the Phenomenology of Meaning." *Journal of Professional Studies*. 15: 35-40.
- Brown, Anderson, A., Shallcock, R. and Yule, G. 1984. *Teaching Talk*. Cambridge : Cambridge University Press.
- Cutts, M. 1996. *Plain English Guide*. Oxford: Oxford University Press.
- Doman, G. 2003. *How to Multiply Your Baby's Intelligence*. Wyndmoor, PA: The Gentle Revolution Press.
- Ellis, R. 1989. "Classroom Learning Styles and Their Effect on Second Language Acquisition: A Study of Two Learners." *System*. 17: 305-328.
- _____. 1994. *The Study of Second Language Acquisition*. Oxford: Oxford University Press.
- Harmer, J. 2002. *How to Teach Vocabulary*. Hong-Kong: Pearson Education.
- Krashen, S. 1982. *Principles and Practice in Second Language Acquisition*. Oxford: Oxford University Press.
- Lihani, John. 1998. *Guidelines for Experimentation with Transitional English*. Available at : <http://www.uky.edu/Projects/Globlec/GloblecEE/InsGuidE.html>
- Ogden, C. K. 1932. *BASIC English: A General Introduction with Rules and Grammar*. Available at <http://ogden.BASIC-english.org/booksum1.html>, London : Paul Treber.
- _____. 1937. *BASIC English and Grammatical Reform*. London: Eldritch Press. Available at: <http://ogden.basic-english.org/books.html>.
- Pica, T. 1985. "The Selective Impact of Instruction on Second Language Acquisition." *Applied Linguistics*. 6: 214-22.
- Raley, R. 2003. "Machine Translation and Global English." *The Yale Journal of Criticism*. 16/2: 47-52.
- Sharwood-Smith, M. 1981. "Consciousness-Raising and the Second Language Learner." *Applied Linguistics*. 6: 159-69.
- Skehan, P. 1998. *A Cognitive Approach to Language Learning*. Oxford: Oxford University Press.
- Templer, Bill. 2005. "Towards a People's English Back to BASIC in EIL". *Humanising Language Teaching*. Available at <http://www.hltmag.co.uk/sepo5/mart05.htm>
- Terada, Saburo. 2005. *Analysis English Conversation Teaching Method*. Available at: <http://www.basic-english.org/educ/btgmeth.html>
- Thomas, M., Jaffe, J., Kincaid, J.P. and Stees, Y. 1992. "Learning to Use Simplified English: A Preliminary Study." *Journal of The Society for Technical Communication*. First Quarter: 69-73.

ดัชนีของการพัฒนาประเทศไทย : เครื่องมือวัดระดับความสำเร็จของการพัฒนาที่ยั่งยืน

*ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สิทธิชัย คันศรีสกุล

การพัฒนาประเทศไทยที่ผ่านมา นั้น ได้นำเอาทรัพยากรธรรมชาติมาใช้ในการเป็นปัจจัยการผลิตโดยเน้นประโยชน์ในการพัฒนาด้านเศรษฐกิจเป็นหลัก มีผลในการกระตุ้นเศรษฐกิจในด้านการผลิต การเกษตร อุตสาหกรรมและการบริการ แต่การนำเอาทรัพยากรธรรมชาติมาใช้มากเกินไปจะทำให้ส่วนที่มีเหลืออยู่ลดลงหรือเกือบจะหมดสิ้นไป หรืออยู่ในสภาพเสื่อมโทรมจนไม่สามารถสนองต่อความต้องการที่เพิ่มขึ้นจนกลายเป็นการแย่งชิงทรัพยากรของเสียจากการผลิตและการบริโภคมากกว่าปกติของการย่อยสลายตามธรรมชาติจึงกลายเป็นมลพิษของสิ่งแวดล้อมที่จะบั่นทอนคุณภาพชีวิตของคนในชุมชน ด้วยวิถีชีวิตคนไทยที่เปลี่ยนไปจากการเลียนแบบพฤติกรรมการผลิตและการบริโภคที่ไม่เหมาะสม ทำให้สุขภาพคนไทยถอยห่างจากความสมดุลของวิถีชีวิตความเป็นไทยในอดีตที่เคยพึ่งพาระบบนิเวศน์ของธรรมชาติ จะเป็นการสะสมปัญหาในอนาคต

ประเทศต่างๆ ทั่วโลกกำลังเจอกับปัญหาความไม่ยั่งยืนของการพัฒนา ความเสื่อมโทรมของ

ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม องค์การสหประชาชาติ (UN) เรียกร้องให้ชาวโลกได้คำนึงถึงผลกระทบสิ่งแวดล้อม และการพัฒนาทรัพยากรฟุ่มเฟือยไม่สมดุลกับขีดจำกัดการตอบสนองของธรรมชาติ มีการจัดการประชุมสุดยอดของโลกว่าด้วยสิ่งแวดล้อมและการพัฒนา (UN Conference on Environment and Development : UNCED) ณ กรุงริโอ เดอจาเนโร ประเทศบราซิล ปี 2535 เป็นที่มาของแผนปฏิบัติการ 21 (Agenda 21) เป็นแผนแม่บทโลกที่ใช้เป็นกรอบพิจารณาทิศทางของการพัฒนาประเทศไปสู่ความยั่งยืน ประเทศสมาชิก 178 ประเทศ รวมทั้งประเทศไทยร่วมลงนามในแผนปฏิบัติการดังกล่าว อีก 10 ปีต่อมาจึงขยายแนวคิดไปสู่การประชุมสุดยอดระดับโลกว่าด้วยการพัฒนาที่ยั่งยืน (World Summit on Sustainable Development) กระตุ้นประเทศต่างๆ กำหนดกรอบทิศทางการพัฒนาประเทศอย่างเป็นองค์รวมมุ่งไปสู่การพัฒนา 3 มิติ ได้แก่ ด้านเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม การพัฒนาที่ยั่งยืน หรือ Sustainable Development ก็คือการพัฒนาที่สนองตอบความ

*อาจารย์ประจำภาควิชาธุรกิจระหว่างประเทศ คณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์ : D.P.A., Centro Escolar University , Philippines.

ต้องการของคนรุ่นปัจจุบัน โดยไม่ทำให้คนรุ่นต่อไป ในอนาคตต้องเดือดร้อนที่ต้องสูญเสียโอกาสที่จะใช้ทรัพยากรที่มีอยู่เพื่อสนองความต้องการของตนเอง ประเทศไทยให้คำนิยามในที่ประชุมสุดยอดของโลก ณ เมืองโจฮันเนสเบิร์ก ประเทศอาฟริกาใต้ ปี 2545 ว่า การพัฒนาที่ยั่งยืนในบริบทไทยเป็นการพัฒนาที่ต้องคำนึงถึงความเป็นองค์รวมของทุกด้านอย่างสมดุล บนพื้นฐานของทรัพยากรธรรมชาติ ภูมิปัญญา และวัฒนธรรมไทย ด้วยการมีส่วนร่วมของประชาชนทุกกลุ่ม ด้วยความเอื้ออาทร เคารพซึ่งกันและกัน เพื่อความสามารถในการพึ่งพาตนเอง และคุณภาพชีวิตที่ดีอย่างเท่าเทียม

จึงเกิดการแสวงหาเครื่องมือเพื่อใช้เป็นกรอบในการอธิบายสถานการณ์ความยั่งยืนของประเทศและใช้จัดทำเป็นตัวชี้วัดให้เหมาะสมกับสภาพแวดล้อมของแต่ละประเทศ โดยมีแนวคิดแบ่งเป็น 4 กลุ่ม คือกลุ่มแนวคิด PSR-DSR (Pressure-State-Response และ Driving Force-State-Response) กลุ่มแนวคิด Theme กลุ่มแนวคิดของสวีเดนและกรุงแนวคิด EOP (Endowment-Outputs-Process)

กรอบแนวคิด PSR ของ OECD

กลุ่มแนวคิด PSR ถูกนำไปใช้แพร่หลาย โดยองค์กร เพื่อความร่วมมือทางเศรษฐกิจและการพัฒนา (OECD) โดยพิจารณากิจกรรมที่มนุษย์สร้างขึ้นเป็นตัวสร้างภาวะกดดันให้กับสิ่งแวดล้อม ซึ่งส่งผลกระทบต่อสถานะและคุณภาพของสิ่งแวดล้อมที่เปลี่ยนไป ปัญหาข้อมูลที่เปลี่ยนแปลงไปถูกนำมากำหนดนโยบายและแก้ไขในปัญหาที่เกิดขึ้น ภัยที่คุกคาม จะได้รับการแก้ไข

กลุ่มแนวคิด DSR มีตัววัด 3 มิติ เศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม จากสมัชชาขององค์การสหประชาชาติ เนื่องจากมีความเชื่อมโยงที่ซับซ้อนและยากแก่การอธิบายทำให้เห็นภาพรวมที่ไม่ชัดเจนนัก

กลุ่มแนวคิด Theme จากการปรับกรอบแนวความคิดใหม่ขององค์การสหประชาชาติ ทำให้เห็นความเชื่อมโยงของตัวชี้วัดมากขึ้น ถูกพัฒนาแบ่งเป็น 15 หัวข้อ และ 38 หัวข้อย่อย จะทำให้เห็นภาพรวมชัดเจนขึ้น

กลุ่มแนวคิดสวีเดน จะมี 4 องค์ประกอบ ได้แก่ เรื่องประสิทธิภาพและเทคโนโลยีการผลิต การกระจายการใช้ทรัพยากรความสามารถในการปรับตัวสู่ความยั่งยืน และมูลค่าและทรัพยากรสำหรับอนาคต ตัวชี้วัดของการพัฒนาทั้ง 4 องค์ประกอบใน 3 มิติ ซึ่งมี 30 ตัวชี้วัดมีลักษณะคล้ายกับแนวคิดของ Theme แต่แนวความคิดของสวีเดนจะวัดแบบผสมผสานกับเป้าหมายการพัฒนาสูงกว่า Theme เหมาะกับการใช้ในประเทศที่พัฒนาแล้ว

กลุ่มแนวคิด EOP อเมริกาเป็นประเทศแรก ที่นำเอาแนวคิดมาปรับปรุงการพัฒนาที่ยั่งยืน มีพื้นฐานว่าการพัฒนาเปรียบเหมือนการบริหารการเงิน ซึ่งผู้บริหารต้องจัดการบริหารสินทรัพย์ให้เกิดรายได้และรักษาสินทรัพย์ไว้ให้ลูกหลาน มีตัวชี้

วัดองค์ประกอบพื้นฐาน 3 เรื่องหลัก คือ ทุนสำรองของประเทศ ผลผลิตและกระบวนการ แต่ก็เป็กรอบที่ค่อนข้างซับซ้อนเหมาะแก่การนำไปใช้ใน ประเทศพัฒนาแล้ว

เป็นการยอมรับกันว่าการเปลี่ยนแปลงภาวะเศรษฐกิจย่อมส่งผลกระทบต่อประเทศ ช่วงเศรษฐกิจรุ่งเรืองภาคธุรกิจจะขยายตัวก่อให้เกิดการจ้างงาน สร้างรายได้ ยกมาตรฐานการครองชีพของประชาชน ถ้าเศรษฐกิจตกต่ำลง ภาคธุรกิจขาดทุนสร้างปัญหาการว่างงาน ภาวะความขัดสนกระทบสังคม เหมือนวิกฤติทางเศรษฐกิจปี 2540 ในภูมิภาคเอเชีย ศาสตราจารย์ไซมอน กุซเนตส์ (Simon Kuznets) มหาวิทยาลัยฮาร์วาร์ด ประเทศอเมริกา ได้พัฒนาระบบบัญชีประชาชาติเพื่ออธิบายความเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจ ขณะเดียวกัน เซอร์ริชาร์ด สโตน (Sir Richard Stone) มหาวิทยาลัยออกซ์ฟอร์ด ประเทศอังกฤษ ได้พัฒนาระบบบัญชีประชาชาติเผยแพร่ตัวเลขผลิตภัณฑ์มวลรวมประชาชาติ (Gross National Product) รายปีขึ้น ทั้งสองท่านได้รับรางวัลโนเบลสาขาเศรษฐศาสตร์ (มกราคม 2548 : 77) ความเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจคำนวณจากผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศที่แท้จริง หรือ Real GDP ในการปฏิบัติการคำนวณผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศที่เป็นตัวเงิน (Nominal GNP) มาหารด้วยตัวปรับลดอิทธิพลทางราคา (GDP Deflator) ซึ่งจะสะท้อนให้เห็นถึงมาตรฐานการครองชีพ (Standard of Living) ที่เพิ่มขึ้น ความเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจในระยะยาว

ดัชนีชี้วัดการพัฒนาที่ยั่งยืนระดับภาค (ชาติริ ภิรมย์, 2548 : 55)
ประเทศอังกฤษมีตัวชี้วัดระดับภาคชื่อ Regional Quality of life counts พัฒนาประเทศ

อังกฤษ สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (สศช.) พิจารณาว่าเหมาะสมที่จะใช้เป็นตัวชี้วัด การพัฒนาระดับภาคของประเทศไทย นำไปใช้ในภาคเหนือ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ภาคกลาง และภาคใต้ โดยบูรณาการกรอบความคิดแบบ EOP (Endowment – Outputs – Process) และกรอบความคิดแบบ PSR (Pressure – State – Response) เข้าด้วยกัน กลายเป็นกรอบความคิดตัวใหม่ คือ EPSR (Endowment – Pressure – State – Response) ประกอบด้วยโครงสร้าง 4 ส่วน คือ

1. ทุนเดิมทางด้านเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม
2. ภาวะกดดัน/กระบวนการที่มนุษย์กระทำขึ้น
3. สถานะผลผลิต/ผลลัพธ์ อธิบายถึงลักษณะกายภาพและคุณภาพทางเศรษฐกิจ สังคม สิ่งแวดล้อมที่เปลี่ยนไป และ
4. การตอบสนอง เป็นความพยายามแก้ไขปัญหาและป้องกันผลกระทบจากกิจกรรมต่างๆ

เศรษฐกิจภาคเหนือ ขึ้นอยู่กับพื้นฐานการเกษตรและการท่องเที่ยว มีทรัพยากร ดิน น้ำ ป่า ค่อนข้างอุดมสมบูรณ์ การพัฒนาจึงมุ่งเน้นสร้างมูลค่าเพิ่มกับผลผลิตการเกษตรทั้งหมด เพิ่มมูลค่าการท่องเที่ยวรองรับระบบนิเวศน์ ศิลปวัฒนธรรมผสมกับงานหัตถกรรม วางแผนอนุรักษ์ป่าต้นน้ำพัฒนาศักยภาพคนในด้านความรู้ อาชีพและการเข้าถึงสาธารณสุขขั้นพื้นฐาน

ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ขึ้นกับผลผลิตการเกษตรเป็นหลัก แหล่งน้ำตามธรรมชาติน้อยไม่มีน้ำเพียงพอในการเพาะปลูกตลอดปี จึงมุ่งเน้นที่

การเร่งฟื้นฟูทรัพยากรน้ำและการบริหารลุ่มน้ำแบบบูรณาการ พัฒนาศักยภาพคน ลดปัญหาการอพยพย้ายถิ่น ให้เข้าถึงสาธารณูปโภคและการบริการขั้นพื้นฐาน

ภาคกลาง เป็นแหล่งอยู่อาศัยน้ำเป็นที่ราบกว้างใหญ่ พื้นที่ป่ายังค่อนข้างอุดมสมบูรณ์ด้วยพืชพันธุ์และสัตว์ป่า เป็นศูนย์กลางด้านอุตสาหกรรม จึงมุ่งเน้นพัฒนาการเกษตรควบคู่กับภาคอุตสาหกรรมให้มีกระบวนการผลิตอย่างมีประสิทธิภาพ ผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม การอนุรักษ์ป่าทางบกและป่าชายเลน แก้ไขหามลพิษ สร้างการเรียนรู้กับประชาชนเพื่อเป็นภูมิคุ้มกันต่อค่านิยมตะวันตกภาคใต้ มีทรัพยากรอุดมสมบูรณ์ทั้งทรัพยากรดิน น้ำ ป่าไม้ เศรษฐกิจอยู่บนฐานของการท่องเที่ยว การประมง และเกษตร เช่น ยางพารา ปาล์มน้ำมัน ไม้ผลต่างๆ จึงมุ่งอนุรักษ์ฟื้นฟูที่ลุ่มน้ำและป่าชายเลน สร้างความสมดุลระบบนิเวศน์ ส่งเสริมการปลูกพืชแบบผสมผสาน ส่งเสริมงานหัตถกรรม และสินค้าพื้นเมือง สร้างสันติภาพระหว่างประชาชนต่างศาสนาและวัฒนธรรม

สันติ บางอ้อ รองเลขาธิการคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ นำเสนอแนวความคิดการประเมินผลการพัฒนา ใช้เป็นตัวชี้วัด 3 ชุด ของ สศช. ในช่วงแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 8 ต่อเนื่องกับแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 9 โดยกำหนดคนเป็นศูนย์กลาง

ชุดแรก เป็นการวัดความเข้มแข็งทางเศรษฐกิจ แบ่งออกเป็น 5 ด้าน ได้แก่

1. ด้านการพึ่งพาตนเองทางเศรษฐกิจ ประกอบด้วยโครงสร้างการนำเข้าสินค้า ค่าธรรมเนียมใบอนุญาตต่อ GDP

2. ด้านภูมิคุ้มกันทางเศรษฐกิจ ประกอบด้วยสัดส่วนหนี้สาธารณะต่อ GDP สัดส่วนทุนสำรองเงินตราต่างประเทศต่อหนี้ต่างประเทศระยะสั้น

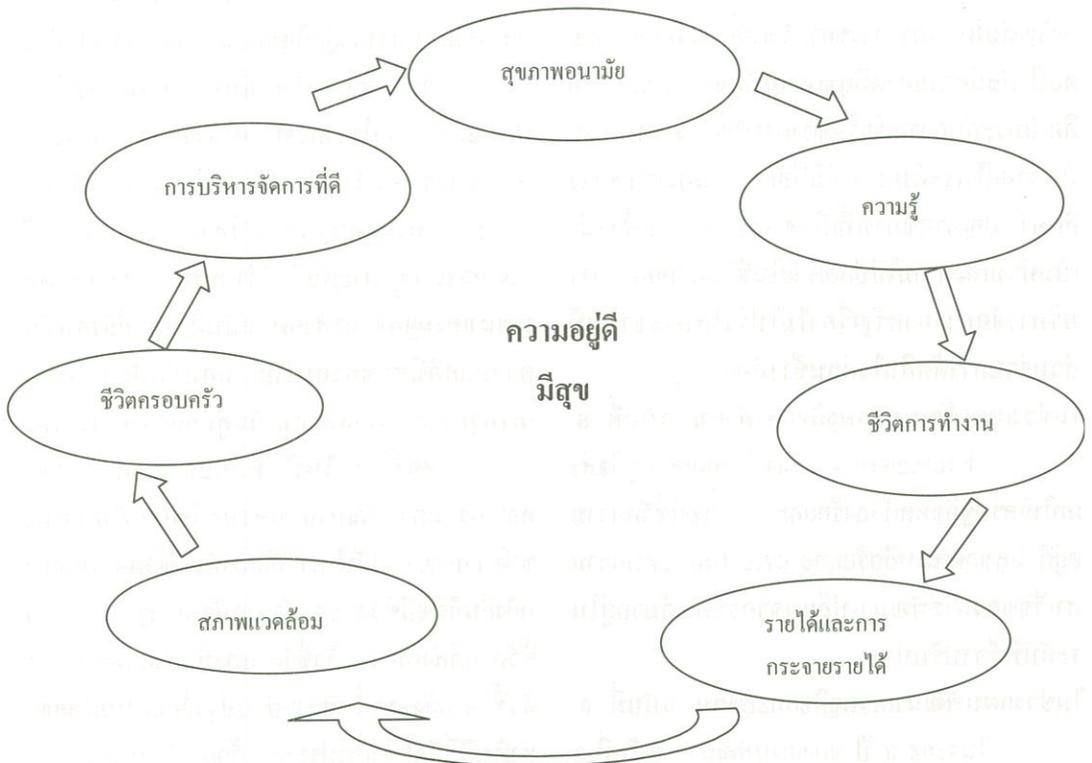
3. ด้านความสามารถในการปรับตัวเอง ให้ทันต่อสถานการณ์โลก ประกอบด้วยดัชนีความได้เปรียบโดยเปรียบเทียบของสินค้าไทยต่อสินค้าต่างประเทศ ประสิทธิภาพการใช้เทคโนโลยีเพื่อการผลิต การประดิษฐ์ออกแบบของคนไทย เปรียบเทียบกับคนต่างประเทศ

4. ด้านเสถียรภาพทางเศรษฐกิจ ประกอบด้วยอัตราการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจ การใช้ง่ายเพื่อการบริโภคและการลงทุนและระดับราคาของสินค้าและการบริการ (CPI)

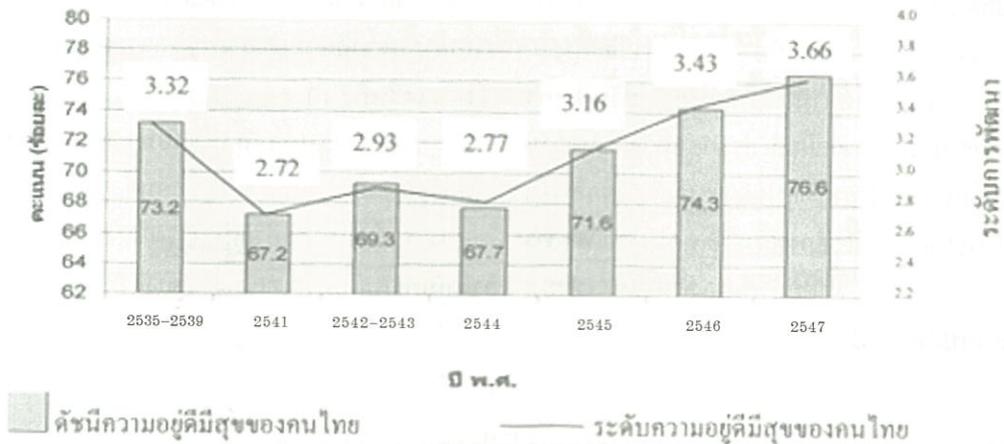
5. ด้านการกระจายการพัฒนาและผลประโยชน์ที่เป็นธรรม ประกอบด้วยการกระจายรายได้สัดส่วนการขยายต่อการผลิตในระดับภาค เปรียบเทียบกับประเทศ ณ ราคาคงที่

ชุดที่ 2 มีตัวชี้วัด 7 ด้าน มีผลต่อการวัดความอยู่ดีมีสุขของคนในประเทศ

(ภาณี ธานีปกรณ์, 2548 : 46)

ดัชนีชี้วัดความอยู่ดีมีสุขของคนไทย ปี 2535 - 2547

ในช่วงแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม ฉบับที่ 7

ปี พ.ศ. 2535 - 2539 ช่วงเศรษฐกิจเจริญเติบโต อัตราการขยายตัวเฉลี่ยสูงร้อยละ 8.2 ต่อปี ดัชนีความอยู่ดีมีสุขเท่ากับร้อยละ 73.2 หรือคิดเป็นระดับความสำเร็จของการพัฒนาระดับ 3.32 นับว่าอยู่ในระดับดี แต่มีปัญหาด้านคุณภาพการศึกษา ปัญหาสุขภาพที่เกิดจากพฤติกรรมเสี่ยงน่าเป็นห่วงและความไม่ปลอดภัยในชีวิตทรัพย์สิน การบริหารจัดการภาครัฐเรื่องไม่โปร่งใสประชาชนมีส่วนร่วมการตัดสินใจค่อนข้างน้อย

ในช่วงแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม ฉบับที่ 8

ปี พ.ศ.2540 - 2541 วิกฤตเศรษฐกิจส่งผลให้เศรษฐกิจหดตัวลงร้อยละ 10 ดัชนีชี้วัดความอยู่ดี มีสุขลดลงเหลือร้อยละ 67.2 และระดับความสำเร็จของการพัฒนาเปลี่ยนจากระดับดีมาอยู่ในระดับที่ต้องปรับปรุง

ในช่วงแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม ฉบับที่ 9

ในระยะ 3 ปี ของแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 9 ความอยู่ดีมีสุขเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง จาก ร้อยละ 67.7 ปี พ.ศ.2544 มาอยู่ที่ ร้อยละ 71.6 ในปี พ.ศ.2545 และเพิ่มขึ้น ร้อยละ 74.3 และ 76.6

ในปี พ.ศ.2546-47 ตามลำดับ แม้ว่าความเข้มแข็งทางเศรษฐกิจไทยเริ่มชะลอตัวลง แต่ไม่ได้ส่งผลกระทบต่อความอยู่ดีมีสุขของคนไทยลดตามไปด้วย

อัตราการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจปี พ.ศ.2547 อยู่ในเกณฑ์ค่อนข้างสูงจากนโยบายเศรษฐกิจรากหญ้า มุ่งสร้างงาน เพิ่มรายได้ ลดรายจ่าย ทำให้ความอยู่ดีมีสุขของคนไทย ปี พ.ศ.2547 อยู่ในระดับดี มีค่าเท่ากับ 3.66 ในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม ฉบับที่ 10 ก็ยังคงเน้นความอยู่ดีมีสุขของคนไทย ยึดหลักปรัชญาของเศรษฐกิจเพียงพอและคนเป็นศูนย์กลางการพัฒนา ชุดที่ 3 ในปี พ.ศ.2547 สำนักงาน

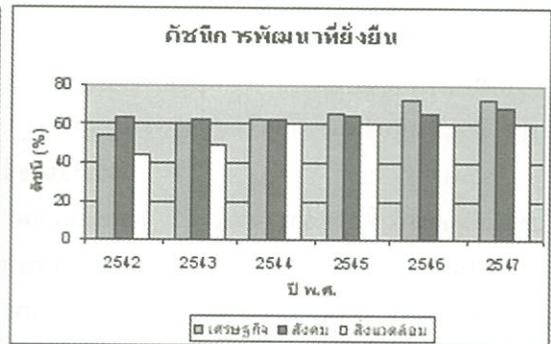
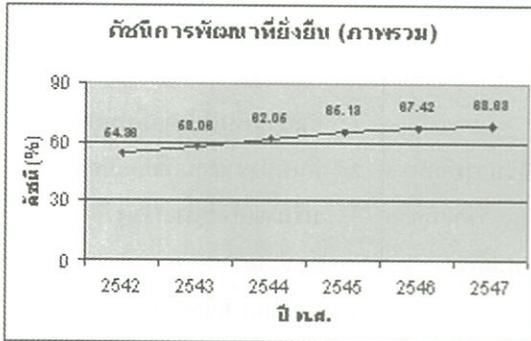
คณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (สศช.) ได้นำการพัฒนาดัชนีชี้วัดการพัฒนาที่ยั่งยืนมีดัชนีชี้วัด 38 ตัวจากมิติเศรษฐกิจ 11 ตัว ชีววัด มิติสังคม 13 ตัวชีวัด และมิติสิ่งแวดล้อม 14 ตัวชี้วัด หลังจากนั้นมีการปรับปรุงข้อมูลใหม่โดยจัดทำดัชนีชี้วัดใหม่อันประกอบด้วย มิติเศรษฐกิจ 9 ตัว มิติสังคม 7 ตัว มิติทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม 8 ตัว (อมรรารณ ทิวถนอม, 2548 : 49-54) ดังนี้ :-

มิติเศรษฐกิจ	มิติสังคม	มิติสิ่งแวดล้อม
<p><u>การพัฒนาอย่างมีคุณภาพ</u></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. ประสิทธิภาพการผลิตโดยรวม (TFP) 2. ปริมาณการใช้พลังงานต่อ GDP 3. สัดส่วนการใช้พลังงานหมุนเวียนต่อการใช้พลังงานทั้งหมด 4. สัดส่วนของเสียที่ถูกนำมาใช้ซ้ำหรือแปรรูปกลับมาใช้ใหม่ต่อของเสียที่เกิดขึ้น 	<p><u>การพัฒนาศักยภาพและการปรับตัวบนฐานความรู้</u></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. จำนวนปีเฉลี่ยที่ได้รับการศึกษา 2. ผลคะแนนทดสอบ 4 วิชาหลัก 3. ร้อยละของการลงทุนด้าน R & D ต่อ GDP 	<p><u>การสงวนรักษา</u></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. สัดส่วนพื้นที่ป่าต่อพื้นที่ประเทศ 2. พื้นที่ป่าชายเลนเทียบกับอดีต 3. ปริมาณสัตว์น้ำเศรษฐกิจที่จับได้ต่อชั่วโมง 4. สัดส่วนการใช้น้ำใต้ดินต่อปริมาณน้ำที่สามารถใช้งานได้
<p><u>การพัฒนาอย่างมีเสถียรภาพ</u></p> <ol style="list-style-type: none"> 5. อัตราการว่างงาน 6. สัดส่วนหนี้สาธารณะต่อ GDP 7. ดุลบัญชีเดินสะพัดต่อ GDP 	<p><u>การพัฒนาคุณภาพชีวิตและความมั่นคงในการดำรงชีวิต</u></p> <ol style="list-style-type: none"> 4. อายุขัยเฉลี่ยเมื่อแรกเกิด 5. ร้อยละของประชากรที่ไม่เจ็บป่วยต่อประชากร 6. สัดส่วนคดีอาชญากรรมและยาเสพติดต่อประชากร 	<p><u>การคุณภาพสิ่งแวดล้อมที่ดี</u></p> <ol style="list-style-type: none"> 5. สัดส่วนแหล่งน้ำมีคุณภาพอย่างต่ำอยู่ในเกณฑ์พอใช้ต่อแหล่งน้ำทั้งหมด 6. ร้อยละคุณภาพอากาศในเมืองหลักที่เกินค่ามาตรฐาน 7. สัดส่วนของเสียที่ได้รับการบำบัดอย่างถูกต้อง 8. ปริมาณการใช้สารเคมีทางการเกษตร
<p><u>การกระจายความมั่งคั่ง</u></p> <ol style="list-style-type: none"> 8. สัมประสิทธิ์การกระจายรายได้ 9. สัดส่วนคนยากจนด้านรายได้ 	<p><u>การสร้างความเสมอภาคและการมีส่วนร่วม</u></p> <ol style="list-style-type: none"> 7. ดัชนีการรับรู้เรื่องคอร์รัปชัน 	

ที่มา : สำนักประเมินผลและเผยแพร่การพัฒนา สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ

ผลที่ได้จากการศึกษาวิเคราะห์ตัวชี้วัดการพัฒนาชี้ว่าการพัฒนาประเทศในระยะเวลาที่ผ่านมาให้ความสำคัญมากด้านเศรษฐกิจ กิจกรรมที่เกิดขึ้นเอื้อต่อการทำให้เศรษฐกิจเจริญเติบโต มีรายได้เข้าประเทศ มีการแข่งขันทางการค้า โดยมีได้มีการ

พัฒนาสังคมและทรัพยากรธรรมชาติ ทำให้มิติทางสังคมและทรัพยากรธรรมชาติ/สิ่งแวดล้อม ถูกใช้เป็นวัตถุดิบในการส่งเสริมความเจริญด้านเศรษฐกิจเท่านั้น เป็นผลให้ความสมดุลระหว่างเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อมลดลง

ค่าดัชนีเพิ่มสูงขึ้นจาก ร้อยละ 54.36 ในปี พ.ศ.2542 เป็นร้อยละ 68.63 ในปี พ.ศ.2547 เมื่อพิจารณาแยกเป็นรายมิติ พบว่า เป็นผลมาจากการให้ความสำคัญกับการพัฒนามิติทางเศรษฐกิจ โดยมีผลพัฒนาในระดับที่ดี กล่าวคือ ปี พ.ศ. 2547 อยู่ที่ร้อยละ 72.38 เพิ่มจากร้อยละ 53.37 ในปี พ.ศ.2542 ส่วนมิติทางสังคมก็มีผลการพัฒนาในระดับดีเช่นกัน คือเพิ่มจากร้อยละ 64.45 ในปี พ.ศ.2542 เป็นร้อยละ 70.73 ในปี พ.ศ.2547 สำหรับการพัฒนามิติทางสิ่งแวดล้อมก็อยู่ในระดับที่ไม่น่าพอใจ และค่อนข้างคงที่โดยอยู่ที่ร้อยละ 60 ตั้งแต่ปี พ.ศ.2544 ซึ่งเป็นตัวจุดรั้งให้ดัชนีการพัฒนายั่งยืน มีระดับที่ไม่สูงนัก แต่เป็นเรื่องที่น่ายินดีที่แม้ว่ามีมิติด้านสิ่งแวดล้อมยังพัฒนาไปช้าๆ แต่ก็ดีขึ้นแสดงว่าคนในสังคมรับรู้และให้ความสนใจต่อการแก้ปัญหา ต่อเนื่อง

การพัฒนาเศรษฐกิจมีทิศทางดี แต่มีการใช้ทรัพยากรสิ้นเปลือง ดัชนีชี้วัดการพัฒนายั่งยืนด้านเศรษฐกิจมีแนวโน้มเพิ่มสูงขึ้น แม้ว่าจะลดลงเล็กน้อยในปี พ.ศ.2547 โดยลดจากร้อยละ 72.94 ในปี พ.ศ.2546 เป็นร้อยละ 72.38 ในปี พ.ศ.2547 แต่ก็ถือว่าอยู่ในระดับดี เพราะทรัพยากรธรรมชาติถูกนำมาใช้อย่างไม่มีประสิทธิภาพเท่าที่ควร สังเกตได้จากการใช้พลังงานต่อ GDP ที่เพิ่มขึ้นและมีแนว

โน้มห่างจากเป้าหมายที่วางไว้มากขึ้น ประกอบกับสัดส่วนการใช้พลังงานหมุนเวียนต่อปริมาณการใช้พลังงานทั้งหมดมีแนวโน้มลดลง ปริมาณการใช้พลังงาน พาณิชย์เพิ่มขึ้น ส่งผลให้ไทยต้องเสียเงินตราเพื่อนำเข้าพลังงาน อย่างไรก็ตามการบริโภคมีความยั่งยืนขึ้นมีการนำเอาของเสียมาแปรรูปและนำกลับมาใช้ใหม่ ประสิทธิภาพการผลิตในชุมชนเพิ่มขึ้น

การกระจายรายได้ดีขึ้น ความยากจนลดลง

การว่างงานและหนี้สาธารณะลดลง ภาครัฐให้ความสนใจการแก้ไขปัญหาความยากจน และการกระจายรายได้สู่ประชาชนอย่างเป็นรูปธรรมมากขึ้น

ดัชนีการพัฒนายั่งยืนด้านสังคมสะท้อนปัญหาสังคมเพิ่มขึ้น ภาครัฐให้ความสนใจการพัฒนาคุณภาพชีวิตและความมั่นคงในการดำเนินชีวิต เฉพาะการสร้างสุขภาพและศักยภาพการเรียนรู้ เช่น โครงการ 30 บาท โครงการนำร่องกองทุนสุขภาพ อุทยานการเรียนรู้ (TK Park) ดัชนีการพัฒนายั่งยืนเพิ่มจากร้อยละ 64 ในปี พ.ศ.2544 เป็นร้อยละ 71 ในปี พ.ศ.2547

โอกาสทางการศึกษาดีขึ้น แต่คุณภาพมีแนวโน้มลดลง ส่วนใหญ่ยังเป็นเชิงปริมาณมากกว่าคุณภาพ การพัฒนาศักยภาพและการปรับตัวบนฐานความรู้ยังไม่บรรลุผลสำเร็จ แม้รัฐ

จะเพิ่มงบประมาณด้านการศึกษาเพื่อเปิดโอกาสให้ประชาชนเข้าถึงบริการทางด้านศึกษามากขึ้น คุณภาพชีวิตดีขึ้น อาชญากรรมก็มีแนวโน้มเพิ่มขึ้น ด้านการบริหารทางสาธารณสุขภาครัฐจัดให้บริการครอบคลุมประชาชนทั่วประเทศเกือบร้อยเปอร์เซ็นต์ แต่ทรัพยากรทางการแพทย์ พยาบาล เติง และอื่นๆ ยังไม่เพียงพอ ส่งผลให้การบริการยังคงกระจุกตัวในเขตเมืองหรือสถานพยาบาลที่มีความพร้อมเท่านั้น รัฐให้ความสำคัญกับการปราบปรามยาเสพติด คดียาเสพติดลดลงแต่อาชญากรรมเฉพาะคดีอุกฉกรรจ์ คดีประทุษร้ายต่อชีวิต ร่างกาย และทรัพย์สินยังคงเพิ่มมากขึ้น

ทั้งนี้เนื่องจากการพัฒนาที่เน้นการสร้าง ความเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจมากเกินไป ละเลย การพัฒนาคนด้านคุณธรรมและจริยธรรม การบริหาร การจัดการยังมีข้อจำกัด รัฐเปิดโอกาสให้ประชาชน เข้ามามีส่วนร่วมมากขึ้น กระจายอำนาจไปสู่ท้องถิ่น จัดทำแผนชุมชน แต่จำกัดอำนาจการตัดสินใจ ประชาชนถูกละเมิดสิทธิโดยภาครัฐในหลายๆ เรื่อง ทั้งด้านกระบวนการยุติธรรม สิทธิแรงงาน การ บริหารท้องถิ่น การศึกษา ดังนั้นภาครัฐและเอกชน ต้องให้ความสำคัญการบริหารจัดการให้มีความ โปร่งใส ตรวจสอบได้และเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารแก่ ประชาชนมากขึ้น คุณภาพสิ่งแวดล้อมจำเป็นต้อง ได้รับการแก้ไขเร่งด่วน พื้นที่ป่าและป่าชายเลนเหลือ ไม่ถึงครึ่งหนึ่งของพื้นที่ที่เคยมีอดีต อยู่ในสภาพเสื่อมโทรม ถูกบุกรุกและการลักลอบทำการประมงที่ ทำลายระบบนิเวศน์ สัตว์น้ำที่เคยมีอุดมสมบูรณ์เมื่อ 4-5 ปีก่อนกลายเป็นภาวะขาดแคลน ภาวะฝน

ทิ้งช่วง และการใช้น้ำอย่างไม่มีประสิทธิภาพ มลภาวะทางอากาศ ปริมาณฝุ่นละอองเกิน มาตรฐาน การใช้สารเคมีเพื่อการเกษตรสูงขึ้น ส่ง ผลให้ดินขาดความอุดมสมบูรณ์ ปัญหาสุขภาพของ เกษตรกรที่เสื่อมโทรมไปพร้อมกับคุณภาพของ ทรัพยากรธรรมชาติ

การก้าวไปสู่การพัฒนาที่ยั่งยืน จะต้องเร่ง แก้ไข โดยเฉพาะการลดการนำเข้าพลังงานจากต่าง ประเทศ การพัฒนาคุณภาพการศึกษา การส่งเสริม และสนับสนุนการวิจัยและพัฒนา การลดภาวะ มลพิษ ที่เกิดขึ้นจากกิจกรรมการผลิตและการบริการ โดยพัฒนาเศรษฐกิจฐานรากให้แข็งแรง ใช้ทรัพยากร ธรรมชาติอย่างประหยัดให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุด และใช้เทคโนโลยีที่เหมาะสม ส่งเสริมการประหยัด พลังงาน ลดการนำเข้าในทุกภาคเพื่อเสถียรภาพทาง เศรษฐกิจ ปลุกจิตสำนึกด้านการประหยัดพลังงาน พัฒนาศักยภาพคนไทย ให้ปรับตัวได้ทันกับยุคสังคม แห่งฐานความรู้ เน้นคุณภาพและผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง สนับสนุนการวิจัยและพัฒนา เช่น จัดสรร งบประมาณให้เพียงพอและเหมาะสม เพื่อเป็นฐาน ความรู้ให้สังคมและสร้างมูลค่าเพิ่มให้กับสินค้าและ บริการ อนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติที่มีอยู่ และ พื้นที่ส่วนที่เสื่อมโทรม รมรณรงค์สร้างจิตสำนึก ให้ ส่วนท้องถิ่น เข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารจัดการ ดูแลทรัพยากรธรรมชาติของชุมชน พร้อมทั้งพัฒนา คุณภาพสิ่งแวดล้อมให้อยู่ในเกณฑ์มาตรฐาน ไม่ให้ ส่งผลกระทบต่อสภาพแวดล้อมและสุขอนามัย ของประชาชน

สภาวิชาชีพบัญชี : ความน่าเชื่อถืองบการเงินไทย ในระบบธรรมาภิบาล

*ศุภิกา รักประสูติ

ยุคปัจจุบันซึ่งเป็นยุคแห่งข้อมูลข่าวสาร การค้าและตลาดทุนเสรี ผู้ใช้งบการเงินต้องการงบการเงินที่น่าเชื่อถือ ดังนั้นการเปิดเผยข้อมูลที่ถูกต้องตามมาตรฐานการบัญชี มีความโปร่งใสและซื่อสัตย์ในการจัดทำ สามารถตรวจสอบได้ มีการกำกับดูแลที่ดีหรือการมีธรรมาภิบาล จึงเป็นการสร้างความน่าเชื่อถือแก่งบการเงิน นอกจากนี้การมีระบบการเปิดเผยข้อมูลที่ดียังช่วยลดต้นทุนในเรื่องของการแสวงหาข้อมูล และจะเป็นตัวเอื้ออำนวยให้นักลงทุนจากต่างชาติเข้ามาลงทุนด้วยความมั่นใจ โดยนักบัญชีจะมีบทบาทของการเป็นคนกลางที่บันทึกข้อมูลทางการเงิน และจัดทำรายงานทางการเงิน ในขณะที่ผู้สอบบัญชีจะมีบทบาทในการสอบทานความถูกต้อง

บทความนี้ผู้เขียนมีวัตถุประสงค์ เพื่อวิเคราะห์ แนวโน้มความน่าเชื่อถือของงบการเงินภายใต้บทบาทการดูแลของสภาวิชาชีพบัญชี ให้นักบัญชีเห็นความสำคัญของวิชาชีพบัญชี และสามารถพัฒนางานที่รับผิดชอบได้อย่างเหมาะสม ตลอดจนให้บุคคลที่สนใจได้ทราบข้อมูลที่เกี่ยวข้อง

และผลกระทบที่เกิดขึ้น ซึ่งเป็นสาระสำคัญของกฎหมายในการควบคุมวิชาชีพบัญชีในประเด็นที่ก่อให้เกิดความน่าเชื่อถือแก่งบการเงินทั้งด้านการทำบัญชี และด้านการสอบบัญชี เช่น ข้อบังคับของสภาวิชาชีพบัญชี จรรยาบรรณของผู้ประกอบวิชาชีพบัญชี ตลอดจนการกำกับดูแลการประกอบวิชาชีพบัญชี

ปัญหาเกี่ยวกับงบการเงินในอดีต เมื่อประเทศไทยประสบปัญหาวิกฤติเศรษฐกิจใน เดือนกรกฎาคม พ.ศ. 2540 ได้ขอความช่วยเหลือจากกองทุนการเงินระหว่างประเทศ รายงานจากคณะทำงานของกลุ่มประเทศ G22 (Working Party on Transparency and Accountability) ให้ความเห็นว่า "วิกฤตการณ์ทางการเงินที่เกิดขึ้นในภูมิภาคเอเชียคล้ายกับที่อื่น ๆ ซึ่งเกิดขึ้นก่อนหน้านั้น แสดงให้เห็นความสำคัญของความโปร่งใสและความน่าเชื่อถือของงบการเงิน ซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญในการสร้างความเสียหายทางการเงิน ระบบบัญชีที่ยังปกปิดความอ่อนแอทางการเงินที่สำคัญ ให้ความอ่อนแอทางการเงินของกิจการรุนแรงมากขึ้นใน

*อาจารย์ประจำคณะกรรมการบัญชี มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์ : มธ.บ. (การบัญชีเพื่อการวางแผนและควบคุม)
มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ระดับบริษัทและระดับนานาชาติและสร้างความซับซ้อนยุ่งยากในการแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นได้"

คณะทำงานแนะนำให้ IASC (International Accounting Standards Committee) พัฒนามาตรฐานการบัญชีให้เป็นที่ยอมรับของ IOSCO (International Organization of Securities Commission) และให้ภาคเอกชนยึดมาตรฐานสากลดังกล่าวเป็นหลักในการนำเสนอข้อมูลซึ่งมาตรฐานจะแสดงให้เห็นส่วนประกอบที่สำคัญ 5 ส่วนคือ

1. เวลาที่เหมาะสม
2. ข้อมูลครบถ้วน
3. นโยบายบัญชีมีความสม่ำเสมอ
4. การเปิดเผยกลยุทธ์ในการบริหารความเสี่ยง

5. ประสิทธิภาพของระบบการควบคุมภายในและงบการเงินที่ได้รับการตรวจสอบประจำปีโดยผู้สอบบัญชีที่มีความเป็นอิสระ

โดยให้ผู้มีอำนาจในการกำกับดูแลของประเทศต่างๆ ให้ความสำคัญกับการเฝ้าระวังรักษาความบกพร่องต่างๆที่จะเกิดขึ้นในการปฏิบัติตามมาตรฐานสากลเหล่านั้น"

ใครคือผู้กระทำการทุจริตงบการเงินและกระทำได้อย่างไร Badawi, Ibrahim M¹ ได้กล่าวไว้ว่า "มีกลุ่มบุคคลที่เกี่ยวข้อง 3 กลุ่ม ผู้ซึ่งกระทำการทุจริตในงบการเงินโดยเริ่มตั้งแต่

1. ผู้บริหารระดับสูง (Chief Executive Officer (CEO) and Chief Financial Officer (CFO))

ผู้บริหารกระทำการทุจริตทางการบัญชี เช่น โดยการปกปิดความจริงในการดำเนินงานของธุรกิจเพื่อสงวนสถานภาพส่วนบุคคล ควบคุมดูแลความมั่นคงและรายได้ส่วนบุคคล

2. ผู้บริหารระดับกลางและพนักงานระดับล่าง

ผู้บริหารระดับกลางและพนักงานระดับล่าง ปลอมแปลงงบการเงินที่ตนเองรับผิดชอบ เพื่อปกปิดการปฏิบัติงานที่ไม่ดี หรือเพื่อให้ได้โบนัสที่เกิดจากการปฏิบัติงาน

3. อาชญากรองค์กร

อาชญากรองค์กรปลอมแปลงงบการเงิน เพื่อให้ได้มาซึ่งการกู้เงินหรือการเพิ่มหุ้นทุนซึ่งมีการวางแผนการปั่นหุ้นและนำออกจำหน่าย (Pump and Dump Scheme)

ความไม่โปร่งใสของงบการเงินเกิดจากการตั้งใจที่จะตกแต่งงบการเงินหรือการทุจริตเช่น การปลอมแปลงรายได้หรือกำไร การเปลี่ยนแปลงเวลาในการรับรู้รายได้ การประเมินสินทรัพย์ ที่ไม่เหมาะสมและการรายงานการปกปิดหนี้สินและค่าใช้จ่าย และการเปิดเผยงบการเงินที่ไม่เหมาะสม"

การรายงานทางการเงินเป็นข้อมูลของผู้บริหารที่จะแสดงผลการดำเนินงานของกิจการ ซึ่งมาตรฐานการบัญชี ยินยอมให้ผู้บริหารใช้ดุลยพินิจในการตัดสินใจเลือกใช้นโยบายบัญชี และโอกาสที่จะเลือกการเปิดเผยที่เหมาะสมกับสภาพของธุรกิจ อย่างไรก็ตาม การเลือกใช้นโยบายบัญชีจะต้องใช้อย่างสม่ำเสมอ โดยจะไม่เลือกใช้นโยบายบัญชีดังกล่าวในช่วงเวลาที่กิจการได้เปรียบเท่านั้น ถ้าหาก

¹Professor of Accounting and Taxation , Faculty of Administration St.John, s University Canada

มีการเปลี่ยนแปลงจะต้องเปิดเผยไว้ในหมายเหตุประกอบงบการเงิน

เนื่องจากการตรวจสอบไม่สามารถทำได้โดยสมบูรณ์ ถ้าหากผู้บริหารเลือกวิธีการรายงานและการประมาณที่ไม่ถูกต้อง จะส่งผลต่อความไม่น่าเชื่อถือของงบการเงิน ไม่มีความโปร่งใส หรือการไม่มีธรรมาภิบาล ก่อให้เกิดความล้มเหลวทางการบัญชี เช่นการล้มละลายของบริษัท Enron และ World Com ในประเทศ สหรัฐอเมริกา

ผู้บริหารรู้ว่าเจ้าของหรือนักลงทุนผลงานของผู้บริหารจากราคาหุ้น (Stock Price) ซึ่งถ้าหากปล่อยให้ราคาหุ้นเคลื่อนไหวขึ้นๆลงๆเปลี่ยนแปลงตลอดเวลา จะทำให้ภาพพจน์ของการบริหารงานของบริษัทไม่ดี ผู้บริหารอาจจะมีการบริหารกำไร (Earning Management) เกิดขึ้น เพื่อจะทำให้ภาพพจน์ของการบริหารงานของบริษัทดูดีขึ้น

อย่างไรก็ตามกฎเกณฑ์ของการรายงานทางการเงิน และมาตรฐานที่ตั้งขึ้น จะทำให้งบการเงินมีความน่าเชื่อถือของข้อมูลทางบัญชีภายใต้ทางเลือกของมาตรฐาน ถ้าหากเน้นความน่าเชื่อถือของข้อมูลทางบัญชีที่มากเกินไป อาจจะทำให้การรายงานผลการดำเนินงานของกิจการไม่ทันเวลา และหากเลือกเน้นการทันต่อเวลาโดยปราศจากการตัดสินใจที่เหมาะสม ความน่าเชื่อถือของข้อมูลทางบัญชีที่ประมวลออกมา จะเกิดข้อสงสัยแก่ผู้ใช้งบการเงินได้

กลไกในการควบคุมความโปร่งใสของงบการเงิน เมื่อนักบัญชีจัดทำงบการเงินภายใต้มาตรฐานบัญชี งบการเงินดังกล่าวจะต้องได้รับการตรวจสอบจากผู้สอบบัญชีซึ่งมีความอิสระจากผู้บริหาร ดังนั้นกลไกที่ใช้ในการควบคุมงบการเงินให้โปร่งใสเริ่มจาก

1. ผู้บริหารระดับสูงซึ่งมีหน้าที่ในการจัดทำบัญชี จะต้องมีความซื่อสัตย์ มีความรับผิดชอบต่อสังคม

2. ผู้ทำบัญชี มีความรู้เพียงพอ และมีความซื่อสัตย์ต่อวิชาชีพ

3. ผู้ตรวจสอบบัญชี จะต้องมีความอิสระ เพราะว่าผู้ใช้งบการเงินส่วนใหญ่คาดหวังว่างบการเงินที่ผ่านการรับรองจากผู้สอบบัญชีรับอนุญาต จะตรวจพบความผิดพลาดหรือการทุจริตที่เกิดขึ้นทั้งหมด แม้ว่าหน้าที่หลักของผู้ตรวจสอบไม่ใช่การป้องกันการทุจริต แต่หน้าที่หลักของผู้สอบบัญชีคือการวางแผนเพื่อให้มีการตรวจสอบที่นำมาซึ่งความสมเหตุสมผลและการคาดหวังการติดตามเอกสารที่ผิดพลาดซึ่งอาจจะเกิดขึ้นจากการทุจริตหรือจากความไม่แน่นอน ความไม่สม่ำเสมอ หรือความผิดปกติ

4. ผู้กำกับดูแลและกำหนดกฎเกณฑ์ในการกำกับดูแล ผู้กำกับดูแลกำหนดกฎเกณฑ์ที่ชัดเจนและมีการกำกับดูแลที่ดี

5. ผู้ใช้งบการเงิน เช่น กรมสรรพากร นักวิชาการ ผู้ลงทุน ผู้บริหารธุรกิจซึ่งทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง จะต้องมีส่วนร่วมในการกำกับดูแลและจะต้องตรวจสอบได้

ความไม่โปร่งใสของงบการเงินสามารถเกิดขึ้นได้ในแต่ละขั้นตอนต่างๆ ดังกล่าว จึงเป็นหน้าที่ของทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง จะช่วยกันสร้างความโปร่งใสของงบการเงิน

ธรรมาภิบาล (Corporate Governance) หรือ การกำกับดูแลกิจการ เป็นศัพท์ทางการบริหารจัดการ มีชื่อเรียกในภาษาไทยมากมาย เช่น ธรรมรัฐ ธรรมาภิบาล หรือ บรรษัทภิบาล

รศ.อุษณา ภัทรมนตรี^๑ ได้ให้ตัวอย่างความหมายเกี่ยวกับธรรมาภิบาล ที่หน่วยงานต่างๆได้ให้ความหมายไว้ เช่น

ตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย (2544) ใช้คำว่า "การกำกับดูแลกิจการ" โดยแปลคำว่า "Governance" ว่า "การกำกับดูแล" และใช้คำว่า "กิจการ" เพื่อให้ครอบคลุมทุกรูปแบบกิจการซึ่งอาจไม่ได้เป็นบริษัท และอธิบายว่า หมายถึง ระบบที่จัดให้มีโครงสร้างและกระบวนการของความสัมพันธ์ระหว่างฝ่ายจัดการ คณะกรรมการ และผู้ถือหุ้น เพื่อสร้างความสามารถในการแข่งขัน นำไปสู่ความเจริญเติบโตและเพิ่มคุณค่าให้กับผู้ถือหุ้นในระยะยาว โดยคำนึงถึงผู้มีส่วนได้เสียอื่นประกอบ

สถาบันวิจัยเพื่อพัฒนาแห่งประเทศไทยและโครงการเพื่อพัฒนาแห่งองค์การสหประชาชาติ (2544) ใช้คำว่า "บรรษัทภิบาล" และอธิบายว่า หมายถึง การบริหารจัดการธุรกิจที่เป็นธรรม โปร่งใสและเสมอภาค โดยผู้ที่มีอำนาจบริหารและอำนาจในการตัดสินใจในธุรกิจนั้นๆ มีความรับผิดชอบ ต่อหน้าที่และผลการกระทำของตนต่อผู้ที่มีส่วนได้เสียกับบริษัท (Stakeholders) ทุกฝ่ายซึ่งรวมถึงผู้ถือหุ้น พนักงาน รัฐ ลูกค้า ตลอดจนประชาชนทั่วไป

เพื่อให้ผู้บริหารใช้ความสามารถในการบริหารธุรกิจอย่างเหมาะสม และรักษาผลประโยชน์ให้กับผู้ลงทุน เพื่อแสดงความโปร่งใสให้นักลงทุนเกิดความมั่นใจในการบริหารงาน นักบริหารจึงมีแนวทางในการปฏิบัติให้เห็นเป็นรูปธรรม ปัจจุบันนอกจากการมีระบบการควบคุมภายใน โดยผู้บริหาร

ระดับสูงต้องรับผิดชอบในการจัดการควบคุมและตรวจสอบ มีการแต่งตั้งคณะกรรมการตรวจสอบ (Audit committee) เพื่อส่งเสริมให้เกิดกระบวนการกำกับดูแลที่ดี ในประเทศไทยนั้นตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยได้กำหนดให้บริษัทจดทะเบียนต้องรายงานเกี่ยวกับความมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลของการควบคุมภายในในรายงานประจำปี โดยให้ประธานคณะกรรมการตรวจสอบเป็นผู้ลงนามรับรองรายงาน

พระราชบัญญัติการบัญชี พ.ศ. 2543 จากวิกฤตเศรษฐกิจในปี พ.ศ.2540 ได้มีคำถามเกี่ยวกับความไม่โปร่งใสและการขาดความน่าเชื่อถือของงบการเงิน สมาคมนักบัญชีและผู้สอบบัญชีรับอนุญาตแห่งประเทศไทยได้ปรับปรุงมาตรฐานการบัญชีและการสอบบัญชี และรัฐบาลได้ประกาศใช้พระราชบัญญัติการบัญชี พ.ศ. 2543 เพื่อเป็นมาตรการในการสร้างความโปร่งใส และความน่าเชื่อถือของงบการเงิน มีประเด็นสำคัญคือ

1. กำหนดความรับผิดชอบของผู้บริหารในการจัดทำบัญชี และการลงโทษที่ชัดเจน
2. กำหนดคุณสมบัติของผู้ทำบัญชี ในอดีตไม่ได้กำหนดคุณสมบัติของผู้จัดทำบัญชีแต่ในปัจจุบันข้อมูลทางการบัญชีมีความละเอียดซับซ้อนมากขึ้น ผู้ทำบัญชีจึงถูกกำหนดให้เป็นผู้ที่จบด้านการบัญชีโดยตรง
3. กำหนดให้นักบัญชีจัดทำบัญชีตามความเป็นจริง และปฏิบัติตามมาตรฐานการบัญชี จากข้อกำหนดดังกล่าวส่งผลให้ผู้บริหารมีความระมัดระวังในการกำกับดูแล และจัดหานักบัญชีที่มีความ

^๑อาจารย์ประจำภาควิชาการบัญชี คณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

รอบรู้ เพื่อให้ข้อมูลของกิจการโปร่งใส นำเชื่อถือ เป็นไปตามที่นักลงทุนเรียกร้อง และเป็นไปตามที่ กฎหมายกำหนด เจ้าของกิจการที่ไม่มีความรู้ทาง การบัญชีแต่ต้องมีความรับผิดชอบตามกฎหมายต้อง แยกตัวเองออกมา และจัดหากับบัญชีที่มีความรู้มา จัดทำงบการเงิน เพื่อผลการดำเนินงานที่ดีซึ่งจะได้ จากข้อมูลทางบัญชี บทบาทและความสำคัญของ สภาวิชาชีพบัญชี รัฐบาลได้ประกาศใช้ พระราช บัญญัติวิชาชีพบัญชี พ.ศ. 2547 ซึ่งเป็นกฎหมาย ที่ควบคุมผู้ประกอบการวิชาชีพบัญชี มีผลบังคับใช้วันที่ 23 ตุลาคม 2547 มีสาระสำคัญดังนี้

วิชาชีพบัญชี หมายถึง วิชาชีพในด้านการ ทำบัญชี การสอบบัญชี การบัญชีบริหาร การวาง ระบบบัญชี การบัญชีภาษีอากร การศึกษาและ เทคโนโลยีการบัญชี และด้านอื่นตามที่กำหนดโดย กฎกระทรวง ซึ่งในขณะนี่วิชาชีพควบคุมในเบื้องต้น ได้แก่วิชาชีพด้านสอบบัญชีและด้านการทำบัญชี

สภาวิชาชีพบัญชี มีฐานะเป็นนิติบุคคล มี วัตถุประสงค์เพื่อส่งเสริมและพัฒนาวิชาชีพบัญชี กำหนดให้ผู้ประกอบวิชาชีพต้องเป็นสมาชิกหรือขึ้น ทะเบียนกับสภาวิชาชีพบัญชีให้มีคณะกรรมการ วิชาชีพบัญชีแต่ละด้านเพื่อพัฒนาและส่งเสริมการ ประกอบวิชาชีพ

การควบคุมความประพฤติและกำหนด จรรยาบรรณของผู้ประกอบวิชาชีพบัญชี โดยมีหลัก การพื้นฐาน 9 ข้อ ดังนี้ ความซื่อสัตย์สุจริต ความ เที่ยงธรรม ความรู้ความสามารถทางวิชาชีพและ ความระมัดระวังรอบคอบ การรักษาความลับ การ

ปฏิบัติตนเยี่ยงผู้ประกอบวิชาชีพ ความโปร่งใส ความเป็นอิสระ มาตรฐานในการปฏิบัติงาน ความ รับผิดชอบในการปฏิบัติงาน

ผู้ประกอบวิชาชีพด้านการทำบัญชี

1. เป็นสมาชิกสภาวิชาชีพบัญชี หรือขึ้น ทะเบียนไว้กับสภาวิชาชีพบัญชีตามข้อบังคับของ สภาวิชาชีพบัญชี

2. สำเร็จการศึกษาวิชาการบัญชีไม่ต่ำกว่า ระดับปริญญาตรี หรือได้รับประกาศนียบัตรหรือวุฒิ อื่นเทียบเท่าปริญญาตรีสาขาวิชาการบัญชีที่สภา วิชาชีพบัญชีรับรอง หรือสำเร็จการศึกษาระดับอื่น ตามที่สภาวิชาชีพบัญชีกำหนด

3. ไม่เป็นผู้ประพฤติดิจรณยาบรณอัน นำมาซึ่งความเสื่อมเสียเกียรติศักดิ์แห่งวิชาชีพบัญชี ตามที่กำหนดในข้อบังคับสภาวิชาชีพบัญชี

4. ตามข้อกำหนดของพระราชบัญญัติการ บัญชี 2543 ผู้ทำบัญชีต้องพัฒนาความรู้ทางวิชาชีพ ต่อเนื่อง (มีผลบังคับใช้ตั้งแต่ 10 สิงหาคม 2547) ระยะเวลาที่ผู้ทำบัญชีต้องเข้ารับการพัฒนาความรู้ ทางวิชาชีพต่อเนื่อง กล่าวคือ ต้องมีการอบรม ทุกรอบ 3 ปี ซึ่งแต่ละรอบจะต้องไม่น้อยกว่า 27 ชั่วโมงและต้องมีเนื้อหาการบัญชีไม่น้อยกว่า 18 ชั่วโมง ทั้งนี้ในแต่ละปีต้องเข้าอบรมไม่น้อยกว่า 6 ชั่วโมง

นิติบุคคลที่ประกอบกิจการให้บริการตาม วิชาชีพควบคุมจะต้องจดทะเบียนต่อ

สภาวิชาชีพตามเงื่อนไขที่กำหนดคือ

^๑ตั้งขึ้นเมื่อ 13 ต.ค. 2491 ต่อมาโดย พระราชบัญญัติวิชาชีพบัญชี พ.ศ. 2547 ทำให้มี สภาวิชาชีพบัญชี เกิดขึ้น และที่ ประชุมใหญ่สมาคมได้มีมติให้ยุบสมาคมนักบัญชีและผู้สอบบัญชีรับอนุญาตแห่งประเทศไทย โดยโอนทรัพย์สินให้สภาวิชาชีพ บัญชีเมื่อ ต้นปี พ.ศ. 2548.

1. จัดให้มีหลักประกันเพื่อรับผิดชอบต่อบุคคลที่สาม

2. บุคคลที่มีอำนาจลงนามผูกพันนิติบุคคลในการให้บริการสอบบัญชี ต้องเป็นผู้สอบบัญชีรับอนุญาต (Certified Public Accountant or CPA)

ผู้สอบบัญชีรับอนุญาต ต้องรับผิดชอบต่อบุคคลที่สาม คือ

1. ให้นิติบุคคลที่ผู้สอบบัญชีสังกัดร่วมรับผิดชอบอย่างลูกหนี้ร่วม

2. กรณียังชดใช้ค่าเสียหายไม่ครบ ให้หุ้นส่วน กรรมการ ผู้แทนฯ ซึ่งรับผิดชอบในการดำเนินงาน ร่วมรับผิดชอบจนครบจำนวน เว้นแต่พิสูจน์ได้ว่าตนไม่มีส่วนรู้เห็นหรือยินยอม

แนวโน้มเกี่ยวกับความน่าเชื่อถือของงบการเงิน ผู้เขียนมีความเชื่อว่างบการเงินในอนาคตจะมีความน่าเชื่อถือมากขึ้น เนื่องจากในอดีตนักบัญชีได้รับการกำกับดูแลโดยภาครัฐ แต่ในปัจจุบันกำหนดให้สภาวิชาชีพบัญชี ซึ่งเป็นสมาชิกของ IFAC (International Federation of Accountants) มีหน้าที่กำกับดูแลผู้ประกอบการบัญชี ซึ่งการกำหนดกฎเกณฑ์ต่างๆโดยนักบัญชี และการกำกับดูแลนักบัญชีโดยนักบัญชี ซึ่งทำงานในสายวิชาชีพเดียวกันย่อมจะดูแลกันและกันได้ดีกว่าเดิม ในการกำหนดกฎเกณฑ์ ระเบียบ ข้อบังคับต่างๆ ที่สภาวิชาชีพบัญชีกำหนดขึ้น ซึ่งเป็นข้อบังคับที่ทุกคนต้องปฏิบัติตาม ส่งผลให้นักบัญชีซึ่งมีความรู้ในการจัดทำงบการเงินจะต้องมีการพัฒนาความรู้ของตนเองอย่างต่อเนื่อง และผู้สอบบัญชีจะต้องมีความ

เป็นอิสระมากขึ้น ปกป้องผลประโยชน์ของผู้ใช้งบการเงิน เพราะบทลงโทษที่ต้องรับผิดชอบต่อบุคคลที่สามจึงต้องกล้าปฏิเสธความไม่น่าเชื่อถือของงบการเงิน

อย่างไรก็ตามความน่าเชื่อถือของงบการเงินไม่ได้เกิดจากความรับผิดชอบของผู้สอบบัญชีเท่านั้น แต่จะเกิดขึ้นได้จากทุกกระบวนการของการจัดทำงบการเงิน ดังนั้นข้อบังคับที่สภาวิชาชีพบัญชีกำหนดคุณสมบัติของนักบัญชี เพื่อสร้างความน่าเชื่อถือในการจัดทำงบการเงิน อาจจะไม่เพียงพอ ผู้บริหารหรือเจ้าของกิจการจะต้องพร้อมที่จะปฏิบัติตามกฎเกณฑ์ที่กำหนดขึ้น เพื่อเอื้อต่อการปฏิบัติงานบัญชีของนักวิชาชีพบัญชีให้เป็นไปตามความเป็นจริงและตามมาตรฐานการบัญชีได้

นอกจากนั้นสภาวิชาชีพบัญชีได้กำหนดจรรยาบรรณที่เกี่ยวกับวิชาชีพบัญชีขึ้น โดยกำหนดมารยาทหรือจรรยาบรรณวิชาชีพบัญชี และกำหนดบทลงโทษจากการประพฤติผิดจรรยาบรรณ ผศ.ดร.ประวิตร นิลสุวรรณกุล¹ ได้กล่าวถึงมารยาทหรือจรรยาบรรณวิชาชีพบัญชีไว้ว่า "จรรยาบรรณ อยู่ระหว่างกฎเกณฑ์ กับสำนึกความรับผิดชอบ มีเพื่อเพิ่มคุณภาพของวิชาชีพบัญชีให้ดีขึ้นได้ บางครั้งกฎหมายหรือกฎเกณฑ์ไม่ครอบคลุม เพราะมีเหตุการณ์เกิดขึ้นเปลี่ยนแปลงตลอดเวลา ทุกคนมีความรู้สึกถูกต้องหรือผิด บางครั้งมีความรู้สึกผิดแต่พยายามหาช่องทางที่ไม่ผิดกฎเกณฑ์ ดังนั้นถ้าหากสงสัยว่าสิ่งที่กระทำผิดจริยธรรมหรือไม่ อย่ากระทำ" แม้ว่าความโปร่งใสและความน่าเชื่อถือของงบการเงินไม่ใช่ยาสารพัดโรค ไม่สามารถแก้ปัญหาวิกฤต

¹ประธานคณะกรรมการกำหนดจรรยาบรรณสภาวิชาชีพบัญชีในพระบรมราชูปถัมภ์ กรรมการผู้ก่อตั้งสมาคมผู้ตรวจสอบภายในแห่งประเทศไทย

เศรษฐกิจได้ แต่มีไว้เพื่อป้องกันการพัฒนาที่ไม่เหมาะสมของการรายงานทางการเงิน ชักจูงการตัดสินใจของผู้บริหารให้ใช้ดุลยพินิจที่เหมาะสม ลดความเสียหายที่จะเกิดขึ้นแก่เศรษฐกิจ และสร้างความเชื่อมั่นให้กับนักลงทุนซึ่งเรียกร้องความน่าเชื่อถือ

เนื่องจากงบการเงิน จึงมีความจำเป็นที่นักบัญชีและผู้ที่เกี่ยวข้องจะต้องช่วยกันสร้างความน่าเชื่อถือแก่งบการเงินไทยและพัฒนาต่อไปอย่างต่อเนื่องเพื่อเพิ่มคุณภาพให้กับผลงานของนักบัญชี.

บรรณานุกรม

- ประวิตร นิลสุวรรณกุล. (2549). **จรรยาบรรณวิชาชีพบัญชี**. ใน **วิชาชีพบัญชี : ประเด็นปัจจุบันและทิศทางในอนาคต**. กรุงเทพฯ : สภาวิชาชีพบัญชีในพระบรมราชูปถัมภ์.
- พระราชบัญญัติการบัญชี พ.ศ. 2543**. (2545). กรุงเทพฯ : สถาบันพัฒนาวิชาชีพการบัญชีและการบัญชีภาครัฐและภาคเอกชน.
- พระราชบัญญัติวิชาชีพบัญชี พ.ศ. 2547**. (ม.ป.ป.). กรุงเทพฯ : สภาวิชาชีพบัญชี.
- อุษณา ภักธมนตรี. (2547). **การตรวจสอบภายในสมัยใหม่**. กรุงเทพฯ : บริษัท เทกซ์แอนน์เจอนัดพับลิชิ่ง จำกัด
- Badawi, Ibrahim M. (2005, Spring). Global Corporate Accounting Frauds and Action for Reforms. *Review of Business*, p.8.
- International Monetary Fund. (1998). The Working Group on Transparency and Accountability. Retrieved April 15, 2006, from <http://www.imf.org/external/np/g22/index.htm>.

บรรณานุกรม (จากบทความดัชนีของการพัฒนาประเทศไทย)

- จมาดน้อย มากนวล. (2548, กรกฎาคม - สิงหาคม). ผลผลิตขั้นต้นมวลรวมในประเทศ (GDP) : เครื่องชี้ทิศทางเศรษฐกิจ. **วารสารเศรษฐกิจและสังคม**, 42, 4 : หน้า 77 - 80.
- ชาติรี ภิรมย์. (2548, กรกฎาคม - สิงหาคม). ดัชนีชี้วัดการพัฒนายั่งยืนระดับภาค : แนวคิดและทิศทางการพัฒนา. **วารสารเศรษฐกิจและสังคม**, 42, 4 : หน้า 55 - 59.
- ภาณี ชนาริปกรณ์. (2548, กรกฎาคม - สิงหาคม). ความอยู่ดีมีสุขวัดได้อย่างไร. **วารสารเศรษฐกิจและสังคม**, 42, 4 : หน้า 36 - 41.
- อมรารวรรณ ทิวถนอม. (2548, กรกฎาคม - สิงหาคม). ดัชนีชี้วัดการพัฒนายั่งยืนของประเทศไทย : มิติใหม่ของการพัฒนาประเทศ. **วารสารเศรษฐกิจและสังคม**, 42, 4 : หน้า 49 - 54.

แนวคิดสำหรับบัญชีการเกษตร

*ผู้ช่วยศาสตราจารย์อัมพร เทียงตระกูล

ประชาชนชาวไทยให้ความสนใจกับอาชีพเกษตรกรรมค่อนข้างมาก เนื่องจากประเทศไทยเป็นประเทศที่ยึดเกษตรกรรมเป็นอาชีพหลักของประเทศ อาชีพเกษตรกรรมที่ประชาชนนิยมทำ ได้แก่ การปลูกพืช การเลี้ยงสัตว์ ซึ่งส่วนใหญ่จะดำเนินการโดยมีเจ้าของคนเดียว หรืออาจจัดตั้งโดยการรวมกลุ่มกันในรูปของบริษัท เช่น ทุ่งไทยค้าสัตว์ กลุ่มเจริญโภคภัณฑ์ ทั้งนี้การบัญชีการเกษตรยังไม่มีกฎปฏิบัติกันแพร่หลายเท่าที่ควรในปัจจุบัน แต่ได้มีการสรุปมาตรฐานการบัญชีระหว่างประเทศ ฉบับที่ 41 เรื่องการเกษตร (IAS No. 41 Agriculture) ที่มีผลบังคับใช้ ตั้งแต่รอบระยะเวลาบัญชีตั้งแต่ 1 มกราคม 2546 เป็นต้นไป สำหรับการให้ความสนใจในเรื่องการบัญชีการเกษตรจะเป็นประโยชน์ในการวางแผนการควบคุม และใช้เป็นแนวทางในการพัฒนามาตรฐานการบัญชีไทยเกี่ยวกับการบัญชีการเกษตรได้เป็นอย่างดี

สำหรับความคิดในอดีตเกี่ยวกับบัญชีการเกษตร เป็นการบันทึกบัญชีแบบง่าย ๆ โดยอาศัยเกณฑ์เงินสดเนื่องจากง่ายแก่การปฏิบัติ เพราะบันทึกเฉพาะเงินสดรับ และเงินสดจ่ายที่เกิดขึ้น

จริงๆ ในแต่ละรอบบัญชีเท่านั้น ซึ่งค่าใช้จ่ายในการปลูกพืช และเลี้ยงสัตว์จะไม่มีส่วนค่าใช้จ่ายที่เกิดขึ้นระหว่างการปลูกพืช และเลี้ยงสัตว์ เมื่ออาชีพการเกษตรได้มีการพัฒนาขึ้นเรื่อยๆ โดยมีการแข่งขันกันมากขึ้น ส่งผลให้หันกลับมาสนใจในการที่จะทำบัญชีการเกษตรกันมากขึ้น มีการคิดคำนวณราคาขาย ต้นทุนของผลิตภัณฑ์หลัก ผลพลอยได้จากผลิตภัณฑ์หลักและผลพลอยได้จากผลิตภัณฑ์นั้นโดยการจัดแบ่งผลิตภัณฑ์แต่ละชนิดตามผลิตภัณฑ์ รวมทั้งได้มีการกำหนดต้นทุนมาตรฐานของแต่ละผลิตภัณฑ์นั้น เรามาวิเคราะห์และพิจารณาว่าแนวคิดวิธีปฏิบัติทางบัญชีเกี่ยวกับบัญชีการเกษตรซึ่งมีหลายแนวคิดจะมีความเหมาะสมและประโยชน์ต่อบัญชีการเกษตรอย่างไร

แนวคิดวิธีปฏิบัติการบัญชีการเกษตรแบบเดิม การบันทึกบัญชีเพื่อการเกษตรกรรมในประเทศไทยยังดำเนินการโดยเจ้าของคนเดียวดังนั้นผลการบันทึกบัญชีจึงกระทำได้ง่าย เชื่อกันว่าการบันทึกบัญชีของเกษตรกรประเภทนี้ยึดหลักทางภาษีอากรตั้งแต่เริ่มแรกกล่าวคือ การบันทึกบัญชีจะยึดหลักเกณฑ์เงินสด (Cash Basis) เนื่องจากง่ายต่อการ

*รองคณบดีคณะการบัญชี มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต : บขม. (บัญชี) มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

ปฏิบัติและไม่คิดหลักภาษีอากร การบันทึกบัญชี จึงบันทึกเฉพาะเงินสดรับและเงินสดจ่ายที่เกิดขึ้นในแต่ละระยะเวลานั้นๆ หรือตามรอบระยะเวลาของการปลูกพืชหรือเลี้ยงสัตว์ ตั้งแต่เริ่มต้นถึงการขายผลผลิตนั้นๆ ด้วยการบันทึกบัญชีตามวงจรของพืชและสัตว์เลี้ยงจึงไม่มีบัญชีเกี่ยวกับการปันส่วนค่าใช้จ่ายที่เกิดขึ้นระหว่างการปลูกพืชและสัตว์เลี้ยงนั้น หลังจากนั้นเมื่อได้มีการพัฒนาการบัญชีขึ้น ก็ได้มีการกำหนดสินค้ำคงเหลือในการนำราคาขายของผลผลิตแต่ละชนิดหักด้วยค่าใช้จ่ายทั้งหมดที่เกิดขึ้นระหว่างการขายซึ่งวิธีนี้เรียกว่า Farm Price Method หลังจากนั้นเริ่มมีการพัฒนาในการตีราคาสินค้ำคงเหลือให้ใกล้เคียงกับความจริงมากที่สุด ในระยะหลังมีแนวโน้มที่จะใช้ Unit Price Method โดยมีการจัดแบ่งผลิตภัณฑ์แต่ละชนิดตามผลิตภัณฑ์ และกำหนดต้นทุนมาตรฐานของแต่ละผลิตภัณฑ์นั้น

ในปัจจุบันมาตรฐานการบัญชีระหว่างประเทศ ได้นำมาตรฐานการบัญชีฉบับที่ 41 เรื่อง "การเกษตร" "Agriculture" IAS No.41 "Agriculture" (International Accounting Standard) โดยยึดแนวคิดมูลค่ายุติธรรม (Fair Value Base) มากำหนดในเรื่องราคา จึงทำให้เกิดประเด็นว่า เมื่อไทยอาจต้องเปลี่ยนวิธีการปฏิบัติแบบเดิม คือราคาทุนในอดีต เปลี่ยนไปใช้มาตรฐานการบัญชี ฉบับที่ 41 แบบสากล ซึ่งจะเป็นประโยชน์ต่อผู้ประกอบการในการตัดสินใจ ถึงแม้ว่าถ้าใช้แนวคิดมูลค่ายุติธรรมในการบันทึกบัญชีก็ไม่ใช่ว่าหมายความว่า การใช้ราคาทุนในอดีตไม่ถูกต้องสืบเนื่องจากว่าราคาทุนในอดีต แสดงให้เห็นถึงมูลค่า ยุติธรรมเฉพาะในช่วงเวลาที่เกิดรายการนั้น ได้ดีที่สุดในขณะนั้นแต่ในช่วงเวลาที่ผ่านไปจากราคาทุน

ในอดีตเดิมจะถูกเปลี่ยนแปลงไป จึงต้องนำรายการนั้นมาตีราคามูลค่ายุติธรรมที่เกิดขึ้น ณ วันที่เกิดรายการนั้น น่าจะเป็นประโยชน์ที่ดีกว่า

แนวคิดวิธีปฏิบัติบัญชีปัจจุบันกับร่างมาตรฐานการบัญชีระหว่างประเทศ ฉบับที่ 41 (IAS No.41)

ในมาตรฐานการบัญชีระหว่างประเทศ ฉบับที่ 41 ได้กำหนดมาตรฐานเรื่องการเกษตรให้มีการพัฒนาใช้มูลค่ายุติธรรม (Fair Value) ทำให้ในปัจจุบันมีผู้สนใจหันมาให้ความสำคัญต่อการใช้มูลค่ายุติธรรม (Fair Value) ในการบันทึกบัญชีและเปิดเผยข้อมูลมากขึ้น ซึ่งเห็นได้จากหน่วยงานในต่างประเทศได้แก่ Financial Accounting Standard Board (FASB) และ International Accounting Standard Committee (SFAS) No. 133, Accounting for Derivative Instruments and Hedging Activities และ International Accounting Standard (IAS) no. 39, Financial Instruments: Recognition and Measurement สำหรับในประเทศไทยได้มีการนำมูลค่ายุติธรรมมาใช้กับมาตรฐานการบัญชี ฉบับที่ 48 เรื่องการแสดงรายการและเปิดเผยข้อมูลสำหรับเครื่องมือทางการเงิน ซึ่งสมาคมนักบัญชีและผู้สอบบัญชีรับอนุญาตแห่งประเทศไทย โดยความเห็นชอบของคณะกรรมการควบคุมผู้ประกอบวิชาชีพการสอบบัญชีแต่ก็ได้มีการประกาศให้มีการยกเลิกการใช้มูลค่ายุติธรรมมาตรฐานในมาตรฐานการบัญชีฉบับที่ 48 สำหรับธุรกิจที่ไม่ใช่บริษัทมหาชน เพื่อเป็นการผ่อนปรนชั่วคราวให้กับธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อม เนื่องจากการปฏิบัติพบว่า การบันทึกบัญชีด้วยมูลค่ายุติธรรมมีความยุ่งยากซับซ้อน ถึงแม้ว่ามูลค่ายุติธรรมจะมีความ

เกี่ยวข้องกับการตัดสินใจ (Relevance) ของผู้ใช้งบการเงิน เช่น นักลงทุนและเจ้าหนี้ เพื่อใช้ในการประเมินมูลค่าของกิจการก็ตาม ดังนั้นการนำแนวคิดมูลค่ายุติธรรมมาใช้ก็ยังคงคำนึงถึงผลประโยชน์ที่จะได้รับกับต้นทุนที่เกิดขึ้นของกิจการด้วย

IASB : IASC และสมาคมนักบัญชีและผู้สอบบัญชีรับอนุญาตแห่งประเทศไทยให้คำจำกัดความของคำว่ามูลค่ายุติธรรมดังนี้

“มูลค่ายุติธรรม หมายถึง จำนวนเงินที่ผู้ซื้อและผู้ขายตกลงแลกเปลี่ยนสินทรัพย์กันในขณะที่ทั้งสองฝ่ายมีความรอบรู้และเต็มใจในการแลกเปลี่ยนและสามารถต่อรองราคากันได้อย่างเป็นอิสระในลักษณะของ ผู้ที่ไม่เกี่ยวข้องกัน”

จากคำจำกัดความข้างต้น จะเห็นว่ามูลค่ายุติธรรมของสินทรัพย์หรือหนี้สิน หมายถึง มูลค่าที่สามารถซื้อหรือขายสินทรัพย์นั้น หรือมูลค่าหนี้สินที่เกิดขึ้นหรือที่สามารถชำระหนี้ โดยทั้งสองฝ่ายมีความรอบรู้และเต็มใจในการดำเนินงานดังกล่าว ซึ่งไม่ใช่รายการที่เกิดขึ้นจากการบังคับขายหรือรายการที่เกิดขึ้นเพื่อปิดกิจการนั่นเอง

สำหรับการที่มีการพัฒนามาใช้มูลค่ายุติธรรม (Fair Value) ถือได้ว่าเป็นการมุ่งเน้นการจัดทำงบดุลเป็นหลัก (Balance Sheet Approach) ณ วันที่ปิดงบการเงิน ทำให้ทราบถึงฐานะของสินทรัพย์ที่มีอยู่ว่ามีมูลค่าเท่าไร ซึ่งแนวคิดดังกล่าวเป็นแนวคิดเบื้องหลังในการกำหนดแม่บทของงบบัญชีไทย โดยมุ่งเน้นการรายงานมูลค่าของสินทรัพย์และหนี้สินเป็นเป้าหมายหลักและส่วนต่างของมูลค่ายุติธรรม (Fair Value) จะถูกนำเข้าผลการดำเนินงานในงบกำไรขาดทุน ซึ่งต่างจากแนวคิด (Concept) แบบเดิมโดย ยึดถือมุ่งเน้น

การจัดทำงบกำไรขาดทุนเป็นหลัก (Income Statement Approach) คือเน้นการจัดทำรายงานผลกำไรขาดทุนของกิจการให้เป็นไปตามหลักของการจับคู่ระหว่างรายได้กับค่าใช้จ่าย

แนวคิดวิธีปฏิบัติบัญชีปัจจุบัน วิธีปฏิบัติบัญชีปัจจุบันก่อนมีมาตรฐานการบัญชีระหว่างประเทศ ฉบับที่ 41 เรื่องเกษตรกรรม ได้มีการแยกกลุ่มกิจกรรมทางการเกษตร ออกเป็น 2 กลุ่ม คือ

1. ธุรกิจพืชสวน และธุรกิจสัตว์เลี้ยงเพื่อเอาผลิตผล

– ธุรกิจพืชสวน ได้แก่ ทุเรียน มังคุด ลำไย เงาะ มะม่วง เป็นต้น

– ธุรกิจสัตว์เลี้ยงเพื่อเอาผลิตผล ได้แก่ ไก่ นม สุกร เป็นต้น

ธุรกิจพืชสวน และธุรกิจสัตว์เลี้ยงเพื่อเอาผลิตผล จะเหมือนกันคือ ต้องการเอาผลเป็นหลัก เช่น ปลูกทุเรียน ก็อยากได้ผลทุเรียน เลี้ยงไก่ ก็อยากได้ไข่ อยากได้ลูกไก่ เป็นต้น

การบัญชีพืชสวน มีวิธีการบันทึกการขายต่างๆ ได้แก่ ค่าแรงงาน ค่าเสื่อมราคา ฯลฯ โดยสะสมต้นทุนเป็นต้นทุนรอตัดจ่าย เช่น เริ่มตั้งแต่ปลูกจนกระทั่งต้นไม้พร้อมให้ผลิตผลได้ กล่าวคือ

– เริ่มตัดจ่าย เพื่อให้ผลิตผล (ผลทุเรียน ผลมะม่วง ฯลฯ)

– ค่าใช้จ่ายที่เพิ่มเติม (เกิดหลังให้ผลิตผล) แต่ละปีจะถือเป็นค่าใช้จ่ายทันที

– ผลิตผลที่ได้ (ผลทุเรียนที่ได้ ผลมะม่วงที่ได้ ฯลฯ) เมื่อขายก็บันทึกขายได้เมื่อขาย

ได้ตามราคาตลาดในช่วงนั้นๆ รายได้้นำเข้ากำไรขาดทุน (ขึ้นอยู่กับฤดูกาล เช่น บางฤดูกาลเงาะราคาถูกลงมาก บางฤดูกาล เงาะราคาแพงมาก)

- สิ้นปีมูลค่าคงเหลือของสินทรัพย์ (คือต้นทุน) เท่ากับต้นทุนสะสมหักด้วยที่ตัดจ่ายไป การบัญชีธุรกิจสัตว์เลี้ยงเพื่อเอาผลผลิต ได้แก่ ไชนม ลูก ฯลฯ หลักการบัญชีก็เช่นเดียวกับการบัญชีพืชสวน

- บันทึกการขายต่างๆ ได้แก่ค่าอาหาร ค่ายาฉีดวัคซีน เป็นต้น ค่าใช้จ่ายต่างๆ จากฟาร์ม เริ่มออกเป็นลูก, นม (เมื่อให้ผลผลิตเป็นต้นทุน) ก็ตัดเป็นค่าใช้จ่ายตามอายุของผลผลิตที่คาดว่าจะได้ผลผลิต

- ค่าใช้จ่ายที่เกิดหลังให้ผลผลิต จะเกิดแต่ละช่วงเวลาซึ่งเท่ากับต้นทุนของแต่ละเดือน เพราะบางทีลูกก็ล้มตลาค หรือนำไปทิ้ง

- รายได้จากการขายบันทึกด้วยราคาตลาด

- มูลค่าคงเหลือของสัตว์ เป็นการสะสมต้นทุน เมื่อถึงเวลาได้มีการขายออกไปได้ จะทำการตัดต้นทุน (ตัดจ่าย) ออกไป ในกรณีที่ย้ายสัตว์ ก็ไม่ต้องตัดจ่าย แต่ถ้าอายุมากหรือยาวนานก็จะทยอยออกตัดเป็นต้นทุนผลผลิตที่ได้ขายออกไป

2. ธุรกิจฟาร์ม และธุรกิจสัตว์เลี้ยงเพื่อจำหน่ายเนื้อสัตว์

- ธุรกิจฟาร์ม ได้แก่ ข้าวโพด สับปะรด ข้าว ฯลฯ

- สัตว์เลี้ยงเพื่อจำหน่ายเนื้อสัตว์ ได้แก่ โคเนื้อ ไก่ เป็ด หมู ฯลฯ

ธุรกิจฟาร์มและธุรกิจสัตว์เลี้ยงเพื่อจำหน่ายเนื้อสัตว์ เป็นธุรกิจเพื่อเอาตัวมันเอง เช่นไก่เนื้อ โคเนื้อ ฯลฯ

การบันทึกบัญชีธุรกิจฟาร์มและธุรกิจสัตว์เลี้ยงเพื่อจำหน่ายมีหลักการบันทึกเหมือนกัน คือ

- บันทึกการขายต่างๆ สะสมเป็นต้นทุนตัดจ่ายทั้งหมดเมื่อมีการเก็บเกี่ยวและจำหน่ายออกไป เช่น ค่าพันธุ์สัตว์ที่ซื้อมา ค่าฉีดวัคซีน ค่าแรงงาน ค่าเสื่อมราคาสะสม เป็นต้นทุนพร้อมขายได้ และตัดเป็นค่าใช้จ่าย สำหรับพืชไร่ก็ทำนองเดียวกัน ตัดจ่ายเมื่อเก็บเกี่ยวเมื่อขายไป

- บันทึกการขายได้เมื่อมีการขายตามราคาตลาด

- มูลค่าคงเหลือของสินทรัพย์เท่ากับราคาค้นทุนสะสม

ในแง่ของการเปลี่ยนแปลงที่จะนำมาใช้มาตรฐานการบัญชีสากลฉบับที่ 41 (IAS No. 41) มาใช้ในประเทศไทย วิธีการจะเปลี่ยนแปลงเริ่มต้นตั้งแต่ร่างมาตรฐานไปจนถึงประกาศใช้ โดยต้องผ่านขบวนการหลายขั้นตอน ต้องมีการทบทวน แก้ไข ผ่านคณะกรรมการชุดมาตรฐานการบัญชี ผ่านคณะกรรมการที่เกี่ยวข้อง ของสภาวิชาชีพบัญชี ในปัจจุบัน ซึ่งถ้าเห็นชอบด้วย จึงมีการประกาศใช้มาตรฐานการบัญชีการเกษตร ฉบับที่. เพื่อให้สอดคล้องกับ IAS No. 41

แนวคิดวิธีปฏิบัติบัญชีจากร่างมาตรฐานการบัญชีระหว่างประเทศ ฉบับที่ 41 (IAS No. 41) ที่ผ่านมา สมาคมนักบัญชีและผู้สอบบัญชีรับอนุญาตแห่งประเทศไทยได้มีการจัดทำร่างมาตรฐานการบัญชี ฉบับที่ เรื่อง การบัญชีการเกษตร โดยให้สอดคล้องกับมาตรฐานการบัญชีระหว่างประเทศ ฉบับที่ 41 เพื่อใช้เป็นแนวทางในการปฏิบัติทางการบัญชีซึ่งสรุปประเด็นที่สำคัญต่อการปฏิบัติทางบัญชีโดยวัตถุประสงค์ของมาตรฐานฉบับนี้เพื่อกำหนดวิธีปฏิบัติทางบัญชี การนำเสนองบการเงิน และการเปิดเผยข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับกิจกรรมทางการเกษตร สำหรับตัวอย่างของสินทรัพย์ชีวภาพ

ผลิตผลทางการเกษตร และผลิตภัณฑ์จากกระบวนการหลังเก็บเกี่ยว

ตารางแสดงสินทรัพย์ชีวภาพ ผลิตผลทางการเกษตร ผลิตภัณฑ์ที่เป็นผลจากกระบวนการหลังเก็บเกี่ยว

สินทรัพย์ชีวภาพ	ผลิตผลทางการเกษตร	ผลิตภัณฑ์จากกระบวนการหลังเก็บเกี่ยว
แกะ	ขนแกะ	เส้นใย พรหม
โคนม	น้ำนม	เนยแข็ง
สุกร	สุกรชำแหละ	ไส้กรอก แฮม
ต้นไม้ในป่าปลูก	ท่อนซุง	ไม้แปรรูป
ต้นอ้อย	อ้อยที่เก็บเกี่ยว	น้ำตาล
เถาองุ่น	ผลองุ่น	เหล้าองุ่น

กิจกรรมทางการเกษตร "เรื่องการรับรู้และการวัดมูลค่า"

ตามร่างมาตรฐานการบัญชีการเกษตรของประเทศไทย ได้ให้คำจำกัดความกิจกรรมทางการเกษตร หมายถึง การบริหารจัดการกิจกรรมแปรรูปเชิงชีวภาพของสินทรัพย์ชีวภาพเพื่อเปลี่ยนเป็นผลผลิตทางการเกษตร เพื่อการขาย หรือเพื่อเพิ่มจำนวนสินทรัพย์ชีวภาพ

จากคำจำกัดความข้างต้นกล่าวคือ กระบวนการซึ่งก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในเชิงคุณภาพ หรือปริมาณของสินทรัพย์ชีวภาพได้แก่ การเจริญเติบโต การเสื่อมถอย การให้ผลผลิต และการขยายพันธุ์

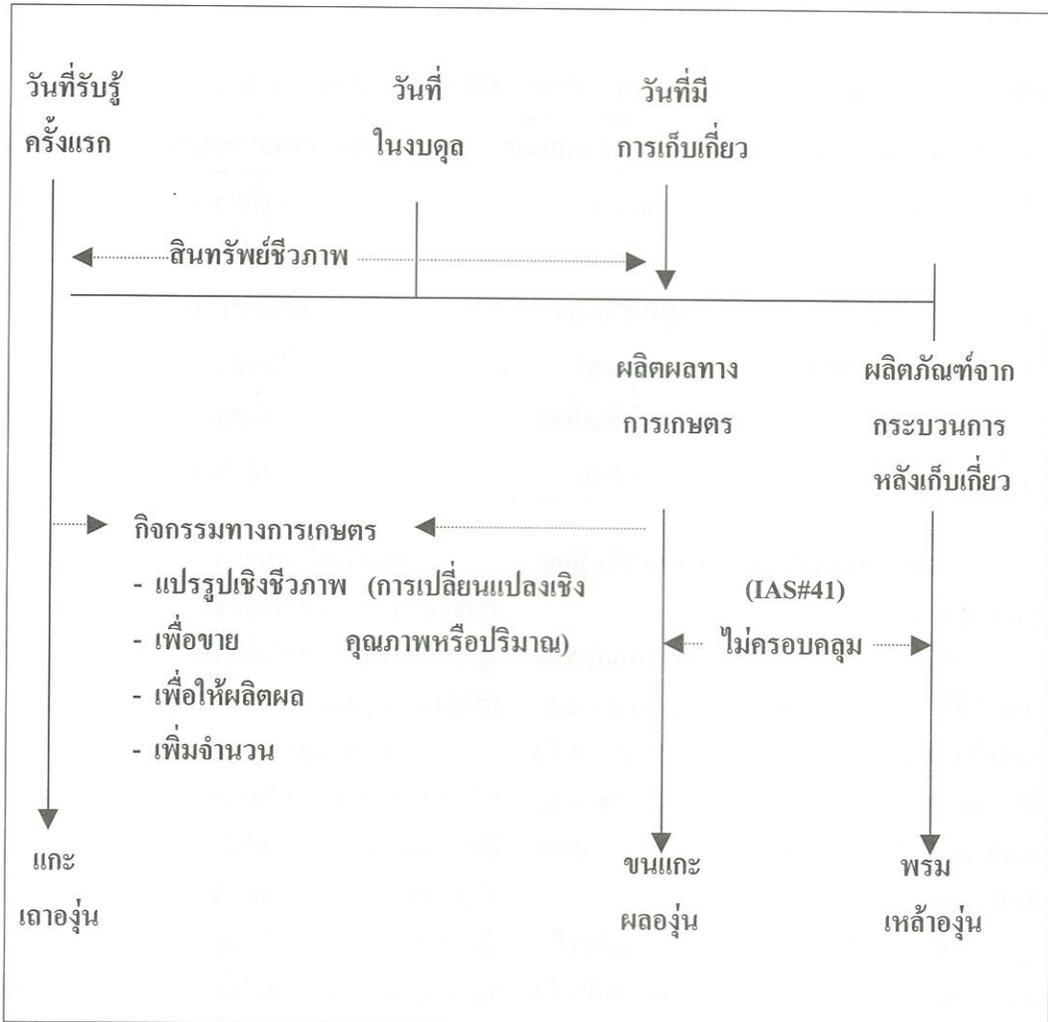
ดังนั้น การรับรู้และการวัดมูลค่าของสินทรัพย์ชีวภาพ จะมีวันที่รับรู้ 3 วันคือ

1. วันที่รับรู้ครั้งแรก
2. วันที่ในงบบุค
3. วันที่มีการเก็บเกี่ยว

สินทรัพย์ชีวภาพ หมายถึง สัตว์หรือพืชที่มีชีวิตโดยจะมีการวัดมูลค่าเมื่อรับรู้ครั้งแรก และทุกวันที่ในงบบุคด้วยมูลค่ายุติธรรมหักด้วยประมาณค่าใช้จ่าย ณ จุดขาย

ผลิตผลทางการเกษตร หมายถึง ผลิตผลที่เก็บเกี่ยวได้จากสินทรัพย์ชีวภาพของกิจการซึ่งเกิดจาก สินทรัพย์ชีวภาพ ต้องวัดมูลค่าด้วยมูลค่ายุติธรรม (Fair Value) ณ จุดเก็บเกี่ยวหักด้วยประมาณการค่าใช้จ่าย ณ จุดขาย มูลค่ายุติธรรม (Fair Value) ที่ได้ถือเป็นตัวต้นทุนของสินค้าคงเหลือตามมาตรฐานการบัญชีเรื่อง สินค้าคงเหลือ หรือ มาตรฐานบัญชีฉบับอื่นที่เกี่ยวข้อง ถ้านำไปแปรรูปก็จะไม่เกี่ยวข้องกับมาตรฐานการบัญชีระหว่างประเทศ ฉบับที่ 41 (IAS No.41) รูปภาพประกอบ

การรับรู้และการวัดมูลค่าของสินทรัพย์ชีวภาพ

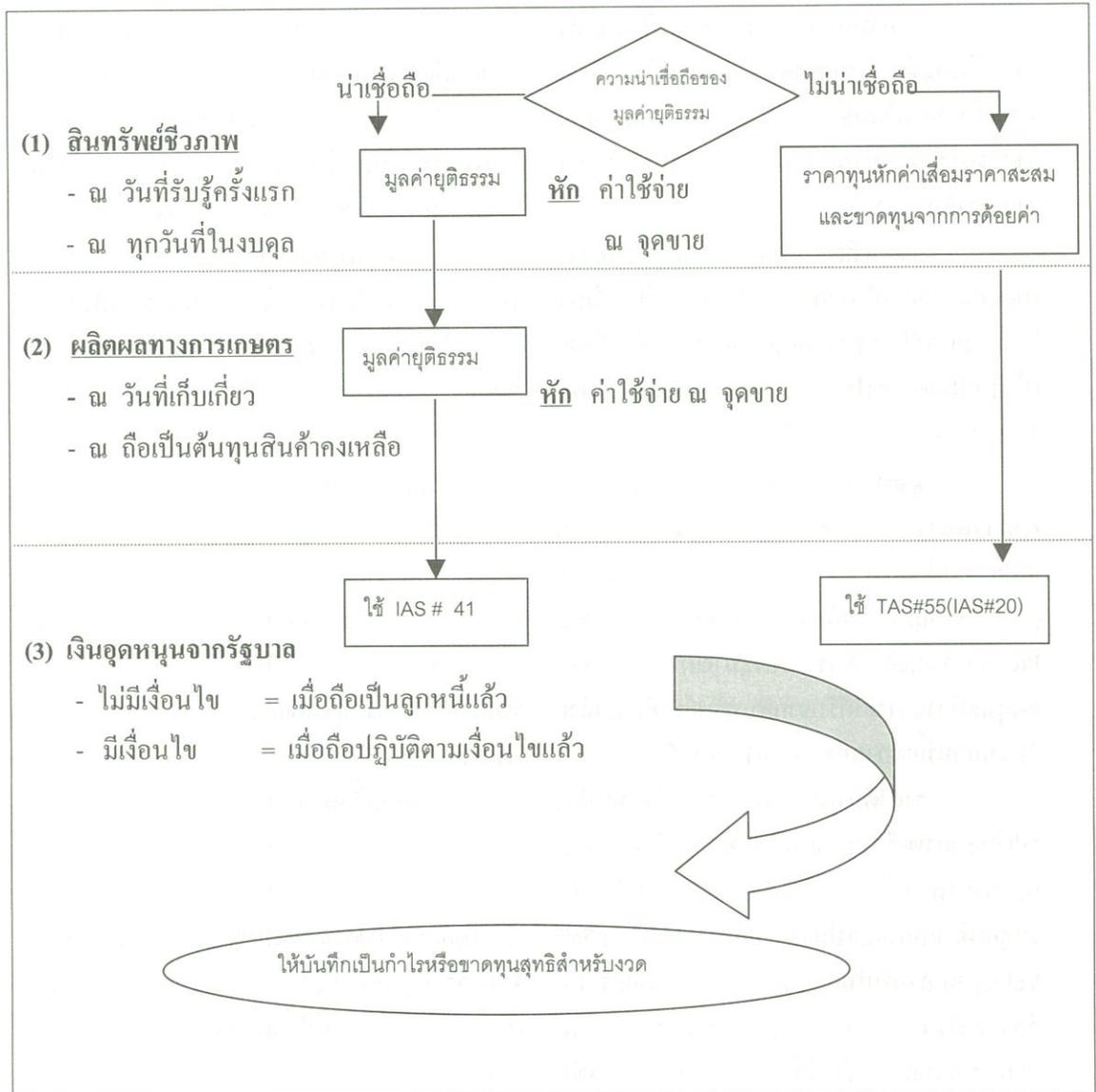

การวัดมูลค่าและการรับรู้กำไรหรือขาดทุนของสินทรัพย์ชีวภาพแยกเป็น

1. **มูลค่ายุติธรรม** การวัดมูลค่าด้วยมูลค่ายุติธรรมอย่างน่าเชื่อถือ ที่นำมาใช้ขึ้นอยู่กับการพิจารณาความเหมาะสมของธุรกิจซึ่งมีอยู่ 6 ราคา ได้แก่ ราคาปัจจุบันในตลาดซื้อขายคล่อง ราคา

ตลาดล่าสุด ราคาตลาดของสินทรัพย์อื่นที่คล้ายกัน ราคาเทียบเคียง มูลค่าปัจจุบันสุทธิ ราคาต้นทุน (บางกรณี)

2. **การเปลี่ยนแปลงของมูลค่ายุติธรรม** แบ่งออกเป็น 2 แบบ ได้แก่ การเปลี่ยนแปลงทางด้านกายภาพ การเปลี่ยนแปลงด้านราคา

การวัดมูลค่า และการรับรู้กำไรหรือขาดทุนของสินทรัพย์ชีวภาพและผลผลิตทางการเกษตร ราคาที่ถือว่าเป็นราคาที่ดีที่สุด คือ ราคาปัจจุบันในตลาดซื้อขายคล่องหรือตลาดรองรับ แต่ถ้าไม่มีราคาตลาดซื้อขายคล่องรองรับ มาตรฐานการบัญชีระหว่างประเทศ ฉบับที่ 41 (IAS No.41) มีเงื่อนไขว่าถ้าราคาปัจจุบันในตลาดซื้อขายคล่องไม่มีก็ให้

ราคา 1.2, 1.3, 1.4, 1.5, และ 1.6 จากข้างต้น หรือพิจารณาประกอบกัน เมื่อมีข้อมูลดังนี้

- **ราคาลดต่ำสุด** เป็นราคาของรายการธุรกรรมต่ำสุดที่เกิดขึ้นในตลาด เช่น ขณะนั้นมีไถ่ราคาตัวละ 200 บาท ไม่มีราคาลดต่ำสุดซื้อขายคล่อง ณ วันนั้นก็ให้ใช้ราคาย้อนกลับตัวละ 200 บาท แล้วปรับด้วยดัชนีราคาผู้บริโภค (ถ้าดัชนีราคามีการเปลี่ยนแปลง)

- ราคาตลาดของสินทรัพย์ที่คล้ายกัน เช่น ไก่พันธุ์ A ราคาตลาด A สูงกว่า B 100 บาท ถ้าราคาไก่พันธุ์ A ไม่มีราคาตลาด B มีราคาตลาด 90 บาท ดังนั้นราคาไก่พันธุ์ A จะมีราคาเท่ากับ 190 บาท

- ราคาเทียบเคียง คือราคาที่สามารถเทียบกันได้และเป็นราคาที่เป็นไปได้ เช่น ไก่ไม่มีราคาตลาดก็ให้พิจารณาจากน้ำหนักไก่ที่ฆ่าแล้วเอาเนื้อชั่งกิโลแล้วนำไปขาย ก็จะเป็นราคาที่เป็นไปได้สรุปคือแสดงในหน่วยกิโลของเนื้อนั่นเอง

- มูลค่าปัจจุบันสุทธิ ในบางกรณีไม่สามารถหาราคาตลาดหรือมูลค่ายุติธรรม (Fair Value) ได้ ก็อาจสามารถกำหนดมูลค่ายุติธรรม (Fair Value) โดยใช้มูลค่าปัจจุบันสุทธิ (Net Present Value) ของการประมาณการกระแสเงินสดสุทธิที่คาดว่าจะได้รับจากสินทรัพย์นั้นคิดลดด้วยอัตราดอกเบี้ยตลาดก่อนหักภาษีเงินได้

- ราคาต้นทุน ในบางกรณี ต้นทุนแปลงรูปเชิงชีวภาพเกิดขึ้นเพียงเล็กน้อย นับตั้งแต่ต้นทุนครั้งแรก เช่น ลงต้นกล้าไม้ให้ผลก่อนวันที่ในงบลดเพียงเล็กน้อยเป็นราคามูลค่ายุติธรรม (Fair Value) ได้ สำหรับในการแปรรูปชีวภาพมีผลกระทบต่อราคาไม่มาก เช่น ปลูกต้นสนใช้วงจรชีวิตยาวนานกว่าจะโต เช่น ใช้เวลานานถึง 30 ปี เช่น ลงทุนไว้ 6 เดือน ต้นทุนลงทุนครั้งแรกเป็นมูลค่ายุติธรรม (Fair Value) ได้

การเปลี่ยนแปลงในมูลค่ายุติธรรม แบ่งออกเป็น 2 แบบ คือ การเปลี่ยนแปลงด้านกายภาพซึ่งมีผลทั้งด้านปริมาณและคุณภาพ เช่น ไก่ อ้วนขึ้น เต่งตึงขึ้น น้ำหนักก็ต้องมากขึ้น หรือปลูกต้นกล้วยไม้ กลิ่นหอมมากขึ้น ผลแดงมีสีเข้มมากขึ้น เป็นต้น และการเปลี่ยนแปลงด้านราคา

กล่าวได้ว่าราคาของสินทรัพย์ประเภทเดียวกันมาจากแหล่งเดียวกันราคาอาจมีราคาแตกต่างกัน เช่น ราคาเห็ดไฉนมาจากแหล่งเดียวกัน บางขวดเป็นเงินไทยราคาเป็นหมื่นบาท เป็นแสนบาท หรือไก่มีเชื้อ กับไก่ไม่มีเชื้อ ราคาที่แตกต่างกัน เป็นต้น

เงินอุดหนุนรัฐบาล ในร่างมาตรฐานการบัญชีเกษตรยังได้กล่าวถึงเงินอุดหนุนรัฐบาลในเรื่อง การรับรู้ และการวัดมูลค่าโดยการรับรู้ และการวัดมูลค่าเงินอุดหนุนรัฐบาลซึ่งสามารถแยกออกเป็นกรณีไม่มีเงื่อนไขและกรณีมีเงื่อนไข

กรณีไม่มีเงื่อนไข หากเกี่ยวข้องกับสินทรัพย์ชีวภาพให้วัดมูลค่าด้วยมูลค่ายุติธรรม (Fair Value) หัก ประมาณค่าใช้จ่าย ณ จุดขาย และการรับรู้เป็นรายได้เมื่อเงินอุดหนุนนั้นเป็นลูกหนี้แล้ว หมายความว่า รับรู้ทันทีถ้าไม่มีภาระผูกพันหรือถ้าสามารถระบุชัดเจนได้ว่าได้รับเงินแน่ จึงให้ตั้งเป็นลูกหนี้

กรณีมีเงื่อนไข หมายถึง เมื่อปฏิบัติตามเงื่อนไขแล้ว เช่น รัฐบาลกำหนดให้ธุรกิจทำฟาร์มที่ใดที่หนึ่งเป็นระยะเวลา 5 ปี ถ้าทำน้อยกว่า 5 ปี เงินอุดหนุนรัฐบาลต้องคืนรัฐบาล กรณีดังกล่าวไม่มีการรับรู้จนกว่าจะครบ 5 ปี และควรบันทึกเป็นรายได้ ถ้ารัฐบาลให้กิจการถือบางส่วนตามระยะเวลาที่ผ่านมา

ถ้าเงินอุดหนุนรัฐบาลที่เกี่ยวข้องกับสินทรัพย์ชีวภาพจริง และไม่สามารถวัดโดยใช้มูลค่ายุติธรรม (Fair Value) ได้ก็ให้ใช้วิธีเดิมคือ IAS No.20 (TAS No. 55) จะไม่นำ IAS No.41 มาใช้

การนำเสนอและการเปิดเผยข้อมูลมาตรฐานการบัญชีระหว่างประเทศ ฉบับที่ 41 (IAS No.41) ได้มีการระบุให้ทำการเปิดเผยข้อมูล

เพิ่มสำหรับสินทรัพย์ชีวภาพที่แสดงด้วยราคาต้นทุนหักด้วยค่าเสื่อมราคาหรือค่าเสื่อมมูลค่าต่างๆ ที่อาจมีขึ้น ซึ่งจะต้องเปิดเผยข้อมูลดังต่อไปนี้

1. การเปลี่ยนแปลงของราคาตามบัญชีของสินทรัพย์ชีวภาพ

2. รายละเอียดของสินทรัพย์ชีวภาพ

ด้วยเหตุที่การบัญชีการเกษตรเป็นเรื่องที่น่าสนใจ อันสืบเนื่องจากกระบวนการอันก่อให้เกิดรายได้ที่สำคัญ อยู่ที่ยการเปลี่ยนแปลงทางชีวภาพของสินทรัพย์ชีวภาพ ซึ่งหมายถึงการเพิ่มขึ้นหรือลดลงในขนาด ปริมาณ คุณภาพ และเกิดผลผลิตทางการเกษตร ในการปฏิบัติทางการบัญชีของธุรกิจเกษตรกรรม ในปัจจุบันมักนำเอาวิธีปฏิบัติทางการบัญชีตามมาตรฐานที่มีอยู่เดิมมาใช้ อาจจะทำให้ไม่เหมาะสมในการปฏิบัติ ดังนั้นเพื่อให้วิธีการปฏิบัติทางบัญชีเป็นไปตามแนวทางการปฏิบัติที่เป็นมาตรฐานการบัญชีระหว่างประเทศ ฉบับที่ 41 ผู้เขียนจึงเห็นว่านักบัญชีน่าจะหันมาพิจารณาประเด็นปัญหาที่สำคัญของร่างมาตรฐานการบัญชีการเกษตรเพื่อนำมาปฏิบัติเกี่ยวกับการรับรู้รายการและการวัดมูลค่าสินทรัพย์ชีวภาพด้วยมูลค่ายุติธรรม

การรับรู้การเปลี่ยนแปลงมูลค่ายุติธรรมการแสดงรายการในงบกำไรขาดทุน รวมทั้งการเปิดเผยข้อมูลสินทรัพย์ชีวภาพในงบดุล เพื่อเป็นประโยชน์ต่อผู้ประกอบการด้านการเกษตร นอกจากนั้นผู้ประกอบการด้านการเกษตรสามารถนำแนวความคิดในเรื่องนี้ไปใช้ในการวางแผนควบคุมและพัฒนาการบัญชีของตนให้สอดคล้องกับมาตรฐานที่กำหนดไว้ได้ หรือช่วยลดต้นทุนที่ไม่จำเป็นลงได้อีกทั้งยังช่วยรักษาสภาพแวดล้อมไปด้วยในเวลาเดียวกัน และเนื่องจากการคำนวณต้นทุนถ้าถูกวิธีก็ยังคงช่วยให้ลดของเสียที่เกิดจากขบวนการผลิตในขั้นตอนต่าง ๆ แม้กระทั่งการรับรู้สินทรัพย์ชีวภาพตามมูลค่ายุติธรรมก็ยังไม่ควรรับรู้เป็นกำไรหรือขาดทุนทันที เพราะอาจมีปัญหาทำให้มีการตัดสินใจผิดพลาดต่อผู้ลงทุนจะดียิ่งขึ้น ถ้าให้ผู้ประกอบการนำมูลค่ายุติธรรมมาใช้ในธุรกิจการเกษตรก็ควรมีระยะเวลาทดลองใช้สักระยะหนึ่งเพื่อให้ผู้ประกอบการทำความเข้าใจ หรือมีทางเลือกให้เลือกใช้โดยอาจใช้วิธีราคาทุน หรือวิธีราคามูลค่ายุติธรรมซึ่งผู้ปฏิบัติจะได้ทราบข้อดีข้อเสีย และผลประโยชน์ที่นำไปใช้ได้อย่างแท้จริง

องค์ความรู้ บูรณาการ และองค์รวม สอดประสานการปฏิรูปการศึกษาไทย

*ผู้ช่วยศาสตราจารย์อัญชลี ทองเอน

ช่วงระยะเวลาที่ผ่านมาเรามักได้ยินคำว่า องค์ความรู้ บูรณาการ องค์รวม บ่อยๆ จากบุคคล ทั้งในวงการศึกษาระดับนอกระบบ หรือ อาจจะพบเห็นปรากฏในตำรา หนังสือพิมพ์ เอกสาร และ บทความต่างๆ จนทำให้รู้สึกได้ว่า คำเหล่านี้มีความสำคัญต่อสังคมไทยยิ่งนัก

ผู้เขียนได้ศึกษาค้นคว้าและพบว่า มีผู้รู้ได้ให้ความหมาย แนวคิด ทรรศนะและตัวอย่างกับว่า คำ องค์ความรู้ บูรณาการ องค์รวม ซึ่งมีความสำคัญ แต่ก็ยังคงเป็นเรื่องแปลกใหม่และเข้าใจยาก ยิ่งไปกว่านั้น ยังมักจะถูกใช้ประกอบกับศัพท์แปลกๆ ใหม่ๆ อื่นอีก อาทิ "กระบวนทัศน์" "บูรณาการ" และ "ยั่งยืน" ซึ่งยิ่งสร้างความสับสนให้กับผู้ซึ่หมักขุ่นไปอีก ว่าที่กล่าวมาทั้งหมดคืออะไร แต่ละคำมีความหมายเหมือนหรือแตกต่างกันอย่างไร โดยเฉพาะความคิดของนักวิชาการทั้งหลาย ซึ่งผู้เขียนจะนำเสนอ คำแต่ละคำ และการเชื่อมโยงที่จะนำไปสู่ประเด็นหลายประเด็นที่น่าสนใจและเพื่อการศึกษาต่อไป

ความน่าจนของความรู้ - องค์ความรู้

สมเด็จพระญาณสังวร สมเด็จพระสังฆราช สกลมหาสังฆปริณายก ทรงตรัสถึงเรื่องความรู้ ไว้ในหนังสือสิริมงคลของชีวิต ว่า การที่น่าจะลองตรวจสอบดูถึงความรอบรู้ของบุคคลโดยทั่วไป ลองตั้งคำถามดูว่า รู้อะไร ก็จะตอบว่า รู้วิชาต่างๆ ตามที่เรียน ตามที่ฝึกฝน ในสมัยวิทยาศาสตร์นี้ก็รู้เหตุผล ทั้งกฎเกณฑ์ต่างๆ แห่งปรากฏการณ์ของธรรมชาติ เป็นต้น แต่ถ้าจะย้อนเข้ามาถามว่า รู้หรือไม่ว่า ตัวเราเอง คืออะไร เป็นอะไรมาแล้ว กำลังเป็นอะไรอยู่ และจักเป็นอะไรต่อไป มีใครบ้างรู้ได้ ในส่วนอดีตอาจรู้ตั้งแต่จำความได้และเฉพาะที่จำได้ นอกจากนั้นก็ไม่มีรู้ ในปัจจุบันเรากำลังทำอะไรอยู่ ก็อาจจะรู้ตามที่เราเข้าใจ

แต่ถ้าถามว่า ความรู้ของเราถูกต้องหรือไม่ ก็จะคิดสงสัย ถึงความรู้ในอดีตที่เข้าใจว่ารู้ก็เช่นเดียวกัน ยิ่งในส่วนที่เป็นอนาคตก็อาจจะไม่รู้เลยเช่นกัน ในวันนี้รู้งี้จะเป็นอย่างไร แต่ทุกๆ คนอาจคิดว่ารู้ เพราะได้กำหนดว่าจะทำนั้นทำนี่ไปตาม

*อาจารย์ประจำภาควิชาภาษาไทย คณะศิลปศาสตร์และวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์ : ศศ.ม. (จารึกภาษาตะวันออก) มหาวิทยาลัยศิลปากร

ปกติธรรมดา ซึ่งเป็นเพียงกำหนดไว้เท่านั้น แต่จะเป็นจริงอย่างแน่นอนอย่างนั้นหรือไม่ เป็นเรื่องของอนาคต

ฉะนั้นที่เข้าใจกันว่ารู้ หรือว่ารู้มาก เมื่อคิดดูแล้วก็อาจจะไม่รู้เลย หรือรู้น้อยที่สุด จึงปรากฏว่าได้มีคนที่มีความคิดหลักแหลมหลายคน ซึ่งเป็นที่นับถือกันว่านักปราชญ์ กล่าวว่า ตัวเขาเองยังรู้สึกว่าจะไม่รู้ แต่คนเป็นอันมากก็นับถือว่าเขาเป็นผู้รู้ ก็น่าจะตรงกับคำที่พระพุทธเจ้าได้ตรัสไว้ แปลความว่า "ผู้ใดเป็นคนโง่เขลา รู้จักตนว่าเป็นคนโง่เขลา ผู้นั้นเป็นบัณฑิตได้บ้าง เพราะรู้จักตนเอง"

สมภาร พรหมทา ได้กล่าวถึง แนวคิดเกี่ยวกับความขัดแย้ง ที่ สามารถแก้ไขได้ด้วยวิธีวิเคราะห์ให้เห็นโครงสร้างของระบบความรู้ในพุทธปรัชญาดังนี้

การแบ่งเนื้อหาของพุทธธรรมที่พระพุทธองค์ทรงเสนอไว้ในพระไตรปิฎกออกเป็นสองส่วน ส่วนแรกคือข้อความที่ทรงนำเสนอความรู้สำเร็จรูปแล้วมาให้เราพิจารณา ความรู้เหล่านี้อาจก่อให้เกิดคำถามมากมายในหมู่นักวิชาการที่ศึกษาพุทธธรรมว่าพระพุทธองค์ทรงได้มาด้วยวิธีการอย่างไร แน่แน่นอนว่าความรู้ในพุทธศาสนามีข้อความในพระไตรปิฎกกระจุยเอาไว้ชัดเจนว่าพระพุทธองค์ทรงได้มาด้วยการตรัสรู้ บางคนอาจตีความว่าการตรัสรู้ไม่ใช่การที่ทรงนั่งหลับตาไตร่ตรองความจริงอันเป็นนามธรรมแล้วอยู่ ๆ ก็เกิดความสว่างโพล่งขึ้นอย่าง ที่คัมภีร์บรรยายเอาไว้ หากแต่หมายถึงการเก็บรวบรวม สะสมข้อมูลมาตลอดชั่วชีวิตของพระองค์ แล้วกลั่นเอาข้อมูลนั้นออกมาเป็นหลักธรรมเกี่ยวกับชีวิตและโลก แน่แน่นอนว่าคนที่ตีความการตรัสรู้แบบนี้ย่อมจะเห็นว่าพระพุทธองค์ทรงเป็นนักประจักษ์นิยมอย่างเป็นวิทยาศาสตร์ ความรู้ที่ได้

มาจากการตรัสรู้เป็นสิ่งเร้นลับเหนือความเข้าใจของคนธรรมดาอย่างเรา และการตรัสรู้นี้เป็นผลมาจากการสะสมบารมีอันยิ่งยวดในอดีตชาติของพระองค์ ผู้ที่คิดอย่างนี้ย่อมไม่เห็นด้วยกับการตีความการตรัสรู้แบบข้างต้น เพราะนั่นเท่ากับการทอนสถานะอันสูงส่งของพระพุทธเจ้าให้ลงมาเป็นเพียงนักคิด นักปรัชญา หรือแม้แต่แก่นักวิทยาศาสตร์(ทางจิต) แล้วความเชื่อเรื่องการบำเพ็ญบารมีเราจะอธิบายอย่างไร สำหรับผู้ที่เห็นไปในแนวทางหลังนี้ การตรัสรู้คือการหยั่งเห็นความจริงที่อธิบายไม่ได้ว่าหยั่งเห็นอย่างไร จะเห็นว่าเพียงสองตัวอย่างที่ยกมานี้ก็สามารถทำให้เราได้ทัศนะเกี่ยวกับที่มาของความรู้ที่เรียกว่าพุทธธรรมสองแบบคือ แบบประจักษ์นิยมที่ได้มาด้วยการตรัสรู้ของพระพุทธองค์จะสามารถอธิบายให้เห็นที่ไปที่มาอย่างไร ก่อให้เกิดการตีความที่หลากหลาย และการตีความที่หลากหลายเหล่านี้ก็อาจหาข้อความสนับสนุนได้จากคัมภีร์พุทธศาสนาพอๆ กับที่ต้องสอบสวนด้วยเครื่องมือคือประสาทสัมผัสและปัญญาของเรา ข้อความในกาลามสูตรที่ว่า อย่าเพิ่งปลงใจเชื่อเพียงเพราะสิ่งนั้นเป็นคำสอนของศาสดาของเราเป็นเครื่องยืนยันเรื่องนี้ได้เป็นอย่างดี

โครงสร้างของความรู้ที่ทำให้ได้ข้อสรุปที่สำคัญประการหนึ่ง คือ ในทัศนะของพุทธศาสนา ความรู้ที่เป็นปรนัยไม่มี (ความรู้แบบปรนัย หมายถึงความรู้ที่ดำรงอยู่โดยไม่เกี่ยวกับมนุษย์ เป็นความรู้สำเร็จรูปที่วางรอให้เราเข้าไปรับรู้ คนทั่วไปมักจะเข้าใจความรู้อันนี้เป็นความจริงเชิงปรนัยเร้ามกึกกันว่า มีความรู้รอเราอยู่แล้วในตำรา เป็นต้น ความรู้ในความหมายของสิ่งที่วางรอเราอยู่แล้วนี่คือความรู้แบบปรนัย) ตรงกันข้าม ความรู้เป็นเรื่องทางอัตนัยในความหมายว่า ความรู้คือผลผลิตของการพินิจด้วยประสาทสัมผัสและปัญญาของมนุษย์

ข้อความเดียวกันอาจเป็นความรู้สำหรับบางคนแต่ไม่เป็นสำหรับบางคนก็ได้

พระพุทธรองค์ ทรงจำแนกรูปร่างที่อาจเป็นไปได้ออกเป็นประเภทต่าง ๆ ดังนี้คือ

1. ความรู้อย่างจริงและเป็นประโยชน์
2. ความรู้อย่างจริงแต่ไม่เป็นประโยชน์
3. ความรู้อย่างไม่จริงแต่เป็นประโยชน์
4. ความรู้อย่างไม่จริงและไม่เป็น

ประโยชน์

ในบรรดาความรู้สี่ประเภทนี้ ทรงแสดงเฉพาะความรู้ประการแรก เป็นที่น่าสังเกตว่าปกติเมื่อกล่าวถึงคุณสมบัตินี้ของข้อความที่จะจัดเป็นความรู้ในทางปรัชญามักเรียกร่องกันว่าอย่างน้อยที่สุดข้อความนั้นต้องจริง ความจริงจึงเป็นคุณสมบัตินี้พื้นฐานขั้นต่ำของความรู้ ในแง่นี้พุทธศาสนาเองก็ควรจะยอมรับเช่นนั้น ดังจะเห็นได้ว่าอาจมีข้อความบางอย่างที่เป็นประโยชน์แต่ที่ถึงพุทธศาสนาก็ไม่สอน จะอย่างไรก็ตาม พุทธศาสนาก็มีทำที่ที่ชัดเจนว่าล้าเพียงความจริงยังไม่ใช้คุณสมบัตินี้เพียงพอ ข้อความใดก็ตามที่พุทธศาสนาจะถือว่าเป็นความรู้ที่สมควรเผยแพร่ ข้อความนั้นจะต้องมีคุณสมบัตินี้พื้นฐานอีกอย่างหนึ่งประกอบด้วยคือ ความเป็นประโยชน์

นิธิ เอียวศรีวงศ์ กล่าวถึง องค์ความรู้ใน "ทางเลือกการจัดการน้ำในภาคอีสาน" ว่าจุดเริ่มต้นของการสร้างองค์ความรู้ร่วมกันในสังคมว่า ยังมีทางเลือกอะไรอีกบ้างที่เหมาะสมกว่าในการจัดการไว้ว่า หากจะขุดน้ำข้าง ซึ่งเป็นสาธารณสมบัติชาวบ้านก็ร่วมแรงร่วมใจกันในการขุด หาไม้มาทำข้างบ่อ อีกทั้งมีระเบียบกติกาตามประเพณีที่จะปฏิบัติต่อน้ำข้าง เพื่อรักษาความสะอาดของน้ำเอาไว้ใช้บริโภคได้ เช่น ห้ามไม่ให้ใครโคลงไป

บ่อ หรือทำพุดาจารย์อื่นๆ ซึ่งอาจทำให้น้ำข้าง "สกปรก" ทั้งในเชิงกายภาพและเชิงพิธีกรรม หากใครละเมิดก็จะถูกปรับหรือถูกลงโทษอื่นๆ เพราะทุกคนในชุมชนจะต้องมาร่วมแรงกันในการ "ล้าง" บ่อ (คือวิดเอาน้ำออกจากบ่อให้แห้ง เพื่อเก็บน้ำสะอาดใหม่) น้ำข้างมีอยู่ทั่วไป ทั้งในเขตชุมชนและนอกเขต เช่น ตามเส้นทางดินในป่า ทั้งที่เกิดจากการสร้างขึ้นของมนุษย์และในบางกรณีเกิดตามธรรมชาติ (แล้วมนุษย์ไปปรับปรุงพัฒนาขึ้น) ทั้งหมดล้วนเป็นสาธารณสมบัติสำหรับมนุษย์ใช้ประโยชน์ร่วมกันทั้งสิ้น

ชาวบ้านมีความรู้ การขุดน้ำตื้นที่เหมาะสมกับภูมิเนเวศของอีสานดีมาก เช่นชาวบ้านบอกว่าการขุดสระน้ำตื้นไม่ควรขุดให้ลึกด้วยความโลภว่าจะเก็บน้ำได้มากๆ อย่างที่ราชการเร่งระดมขุดอยู่ในเวลานี้ เพราะสระเหล่านี้จะเก็บน้ำไม่ได้ในหน้าแล้ง กลายเป็น "บ่อลม" หหมด (ซึ่งเราก็เห็นกระจายอยู่ในภาคอีสานหลายแห่ง) นอกจากนี้ไม่ควรสร้างคันดินกั้นขอบสระโดยรอบอย่างที่ราชการทำ เพราะทำให้น้ำไม่ไหลเข้าในหน้าฝน ในขณะที่เดียวกันก็ไม่ให้ตะกอนขี้ค้มไหลลงอุตุยาพื้นสระด้วย ยิ่งทำให้เก็บน้ำไม่ได้ ชาวบ้านบางคนกล่าวว่าในแถบบ้านของเขา มีภยิตมาแต่โบราณแล้วว่าบ่อน้ำตื้นจะยังไม่เก็บน้ำใน 3 ปีแรก เพราะต้องรอให้ขี้ค้มได้อุตุยก้นบ่อเสียก่อน

น้ำในบ่อน้ำตื้นเหล่านี้ชาวบ้านนำมาใช้ทำการเกษตรขนาดเล็กๆ ในฤดูแล้ง เช่น ลงพริกไว้ขาย จะได้รายได้จำนวนหนึ่งไว้จุนเจือ แต่อย่าหวังรวยล้นด้วยการปลูกข้าวโพดฝักอ่อน เพราะมีน้ำไม่พอในหน้าแล้งที่จะทำได้ขนาดนั้น ชาวบ้านบอกว่าเพียงขายพริกได้ ก.ก.ละ 5 บาท เขาก็ได้กำไรแล้ว แต่บางปีที่พริกขาดแคลนเขาได้กำไรจากพริกที่

อาศัยน้ำในสระน้ำคั้นเป็นอันมาก

การจัดการน้ำทั้งสามมิติ รวมทั้งส่วนที่เป็นท่าทีหรือทัศนคติเช่นนี้ จะนับว่าเป็น "ความรู้" ได้หรือไม่ ? นั่นอาจเป็น "ความรู้" อย่างปฏิเสธไม่ได้แน่นอน เพียงแต่ว่าเป็นความรู้ที่ไม่มีการประมวลและจัดให้เป็นระบบชนิดที่เรียกว่า "องค์ความรู้" ฉะนั้น จึงไม่อาจถ่ายทอดโดยผ่านกระบวนการเรียนรู้ของโลกสมัยใหม่ (เช่นเอาไปสอนในห้องเรียน, เอาไปเขียนหนังสือ หรือขึ้นในเว็บไซต์ เป็นต้น) แต่ชาวบ้านถ่ายทอด "ความรู้" เหล่านี้โดยผ่านวิถีชีวิต แปลว่ายากแก่คนที่ไม่ได้อยู่ในวิถีชีวิตอย่างนั้นจะเรียนรู้ได้

ความรู้ องค์ความรู้สู่บูรณาการ

จาก Longman Dictionary (1978) : ให้ความหมาย integrate (v.) to join to something else so as to form a whole , to join in society as a whole

พระธรรมปิฎก (ป.อ.ปยุตโต) ได้นิยามคำ "บูรณาการ" ไว้ว่า "...การทำให้หน่วยงานย่อยๆ ทั้งหลายที่สัมพันธ์ซึ่งกันและกัน เข้ามาร่วมทำหน้าที่ประสานกลมกลืนเป็นองค์รวมหนึ่งเดียวที่มีความครบถ้วนสมบูรณ์ในตัว"

ความเข้าใจเกี่ยวกับเรื่องบูรณาการ หรือความหมายของมันนี้ ก็ไปสัมพันธ์กับทัศนคติมองสิ่งทั้งหลายเป็นองค์รวม ที่เรียกว่า holistic view หรือ holism เช่น เรื่องแพทย์ วินิจฉัยและรักษาโรคโดยคำนึงถึงองค์ประกอบทั้งทางร่างกายและจิตใจของคนไข้ พร้อมทั้งปัจจัยทางสังคมและธรรมชาติแวดล้อมที่เกี่ยวข้อง เรียกว่าใช้วิธีบูรณาการ หรือในการพัฒนาเศรษฐกิจ ถ้าพัฒนาโดยมุ่งให้มนุษย์เป็นอยู่ดี ท่ามกลางสภาพแวดล้อมทั้งทางสังคมและ

นิเวศวิทยาที่เกื้อกูล เรียกว่าใช้วิธีบูรณาการ หรือถ้าเป็นการศึกษา เอาเฉพาะการสอน การสอนโดยทำให้คนพัฒนาขึ้นมาเต็มตัวทั้งคน เป็นการใช้วิธีบูรณาการในประเทศอย่างอเมริกาเขาเอาคนผิวดำเข้าร่วมในสังคมใหญ่ ซึ่งประกอบด้วยคนผิวขาวไว้กลมกลืนกัน อันนี้ก็เรียกว่าบูรณาการเหมือนกัน หมายความว่าคนดำกับคนขาวนี้มีปัญหาเหมือนกันคนดำเป็นคนส่วนน้อยมักถูกแบ่งแยก มีปัญหาว่าอาจจะถูกเหยียดหยามไม่ได้รับสิทธิสมบูรณ์ ทำอย่างไรจะให้เข้าร่วมอยู่ในสังคมอเมริกันโดยสมบูรณ์ เขาก็พยายามที่จะจัดเอาคนดำนี้เข้าร่วมในกิจกรรมของสังคม และในสภาพความเป็นอยู่ของสังคมอเมริกันโดยสมบูรณ์ เช่นจัดร่นำเอาเด็กดำไปเรียนรวมกับเด็กขาว หรือนำเอาเด็กขาวไปเรียนรวมกับเด็กดำในชั้นเรียนเดียวกันในโรงเรียนเดียวกัน หรืออาจจะให้คนผิวดำทั้งหมดเข้าร่วมทำงาน โดยมีสิทธิเสมอภาคเทียมกับคนผิวขาวอะไรต่าง ๆ เหล่านี้ก็เรียกว่าเป็น integration เป็นบูรณาการเหมือนกัน

อีกตัวอย่างหนึ่ง เรามีเด็กบกพร่องจะบกพร่องทางกายก็ตาม บกพร่องทางใจก็ตาม วิธีการเรียนการสอนแบบหนึ่งคือ เขาแยกให้เรียนต่างหาก แต่มีทัศนคติอีกพวกหนึ่งบอกว่า ต้องเอาเด็กที่มีความบกพร่องทางกายก็ตาม ทางใจก็ตามนี้ เข้าเรียนรวมกันกับเด็กปกติในชั้นเรียนปกติ การทำอย่างนั้นก็เรียกว่าบูรณาการ นี้เพื่อจะให้เด็กเป็นเด็กที่สมบูรณ์มีความเจริญเติบโตทุกด้านเหมือนเด็กปกติ ก็เป็นทัศนคติแบบบูรณาการ

ในหลักสูตรและการสอนก็มีตัวอย่าง เช่น เราจัดการสอนการเรียนให้เชื่อมโยงวิชาทั้งหลายทุกวิชาเข้ามาหากัน อาจจะตั้งเรื่องอะไรขึ้นมาเป็นหลักเรื่องหนึ่ง หรือเป็นแกนให้มีการเรียนรู้ แล้วก็โยงทุกวิชาความรู้ที่เกี่ยวข้องเข้ามา ตัวอย่างง่าย ๆ เช่น

ให้เรียนเรื่องข้าว

เอาข้าวขึ้นมาเป็นหลักตั้ง แล้วจากเรื่องข้าวนี้เราก็สามารถเรียนทุกด้าน เช่นว่าด้านวิทยาศาสตร์ ในแง่ชีววิทยาอาจจะให้เรียนรู้ว่าข้าวนี้เป็นพืชตระกูลไหน มันแพร่พันธุ์อย่างไร เป็นต้นให้นักเรียนเรียนในแง่เกษตรกรรมว่าข้าวนี้จะต้องปลูกในฤดูไหน จะปลูกกันอย่างไร

ในแง่ภูมิศาสตร์ก็ให้เรียนรู้ว่าข้าวนี้มีปลูกมากในถิ่นไหน เหมาะกับภูมิอากาศแบบใด

ในด้านเศรษฐกิจก็ให้รู้ว่าข้าวนี้ มีความสำคัญในทางเศรษฐกิจของประเทศไทยอย่างไร

เช่นเป็นรายได้หลักของชาติ เป็นที่มาของเงินทองรายได้ของประเทศอย่างไร ในแง่คณิตศาสตร์ เช่นว่าปลูกข้าวได้ไร่ละ ๕๐ ถัง ถ้ามีนา ๑๘ ไร่ จะได้ข้าวเท่าไร หรือขายได้กี่เงินละ ๒,๕๐๐ บาท มี ๕ เกวียนจะได้เงินเท่าไรอะไรพรรค์นี้ หรือในแง่ศิลปวัฒนธรรมอาจจะเรียนว่าเรามาร้องเพลงเกี่ยวข้าวกัน ให้มีกิจกรรมทางศิลปวัฒนธรรม หรืออาจจะให้วาดภาพหุ่นขี้ผึ้งเข้าแคดส่องฝันนาเป็นสีทองอะไรทำนองนี้ ตลอดจนให้เรียนในแง่จริยธรรมให้รู้จักว่าจะต้องกินข้าวอย่างไรจึงจะประหยัด หรือถ้าเป็นเด็กชวานาแนะนำให้ไปช่วยพ่อแม่ทำนา ถ้าเป็นเด็กทั่วไปก็อาจจะให้รู้จักคุณค่าของชวานาอย่างนี้เป็นต้น

ถ้าพิจารณาว่ากันอีกส่วนหนึ่ง แต่สิ่งที่จะต้องเน้นก็คือว่าความพอดีหรือได้ที่หรือสมดุล ซึ่งเป็นภาวะที่ต้องการของบูรณาการนั้น ก็จะแสดงลักษณะออกมาให้เห็นเป็นข้อสำคัญได้ ๒ อย่างคือ

๑. เมื่อเป็นองค์รวมแล้ว องค์รวมนั้นมีชีวิตชีวาหรือดำเนินไปด้วยดี

๒. องค์รวมนั้นเกิดมีภาวะและคุณสมบัติของมันเอง ที่ต่างหากจากภาวะและคุณสมบัติของ

องค์ประกอบทั้งหลาย

ลักษณะ ๒ อย่างนี้เป็นองค์รวมซึ่งเกิดบูรณาการขึ้นมาแล้ว ดังตัวอย่างเพื่อให้เห็นภาพชัดขึ้น เราเอาชิ้นส่วนหรือส่วนประกอบมากมายมาประกอบเข้าให้ประสานกลมกลืนได้ที่สมดุลพอดีแล้ว อาจจะเกิดเป็นองค์รวมอันหนึ่งเรียกว่ารถยนต์ รถยนต์นี้ก็จะมีความของมันขึ้นมาเป็นพาหนะสำหรับใช้ขับขี่ได้ ภาวะที่เป็นรถยนต์ซึ่งมีความหมายเป็นพาหนะใช้ขับขี่ได้ เป็นภาวะและคุณสมบัติใหม่ที่ไมเหมือนกับส่วนประกอบย่อยของมัน กล่าวคือ ส่วนประกอบย่อยของมันนั้นจะเป็นล้อ เป็นเครื่องยนต์ เป็นพวงมาลัยหรืออะไรก็ตาม ล้วนแต่ใช้ประโยชน์ในการขับขี่เป็นพาหนะไม่ได้เลยสักอย่าง แต่พอมาประกอบกันเข้าเป็นองค์รวมแล้ว มันมีภาวะใหม่เป็นรถยนต์ เป็นพาหนะสำหรับใช้ประโยชน์อย่างใหม่ เป็นคุณสมบัติอย่างใหม่ขึ้นมา แต่ก็จะต้องมีภาวะที่สมดุล ถ้าไม่สมดุลมันก็ไม่เดินไม่วิ่ง ความเป็นรถก็เกิดขึ้นไม่ได้เป็นพาหนะไม่ได้ ถ้าไม่สมดุล คือองค์ประกอบต่าง ๆ ส่วนย่อยหรือชิ้นส่วนทั้งหลายของรถนั้นมันไม่เข้าที่กัน มันก็เป็นรถขึ้นมาไม่ได้ อย่างดีก็ได้แค่เป็นของพิการ ฉะนั้นจึงต้องมีภาวะที่ว่าเมื่อเสร็จเรียบร้อยแล้ว องค์รวมมีความสมดุลพอดีก็มีชีวิตชีวาดำเนินไปด้วยดี แล้วก็เกิดมีภาวะเป็นคุณสมบัติใหม่ของมัน

ประเวศ วสี กล่าวถึง การปฏิรูปการ เรียนรู้โดยเอาผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง ว่า

"ชีวิตคือการศึกษา การศึกษาคือชีวิต" น่าจะให้ข้อเตือนใจมากกว่าว่าอย่าแยกชีวิตกับการศึกษาออกจากกันอย่างที่เป็นไปในแนวทางในทิศตะวันตก อันก่อให้เกิดปัญหาทั่วโลก ที่มนุษย์ไม่สามารถพัฒนาการอยู่ร่วมกันได้ ไม่ว่ากระบวนการเรียนรู้จะวิเศษเพียงใด แต่ถ้าการเรียนรู้นั้นแยก

จากกระบวนการชีวิต แล้วขอย่นนำไปสู่วิกฤตเสมอเท่าที่เคลื่อนไหวปฏิรูปการเรียนรู้กันอยู่ขณะนี้ ปัญหาของการศึกษาตะวันตกในข้อที่ว่าเป็นการศึกษาแบบแยกส่วน แยกว่าชีวิตก็คืออย่างหนึ่ง การศึกษาก็คืออย่างหนึ่ง การศึกษาเอาวิชาเป็นตัวตั้ง ไม่ได้เอาชีวิตเป็นตัวตั้ง หัวใจการปฏิรูปการเรียนรู้ที่นำชีวิตและการศึกษามาอยู่ที่เดียวกัน ไม่แยกส่วน ใครจะว่าเขยก็ช่างเขา ในที่สุดโลกจะต้องกลับมาค้นพบข้อนี้เพื่อความอยู่รอดของโลกเอง

บูรณาการ สู่อสังครวม

วิลาส เตชะไพฑูริย์ ได้นำเสนอแนวคิดสังคมไทยแบบของสังครวมกับของสังครวมแบบไทยๆ ว่า คำว่า "อสังครวม" เป็นคำที่แปลมาจากคำในภาษาอังกฤษคือ holism หรือ holistic ซึ่งมีความหมายตามพจนานุกรมภาษาอังกฤษฉบับออกซ์ฟอร์ดว่า "แนวโน้มตามธรรมชาติในการสร้างองค์ภาพพ (wholes) ที่มีคุณสมบัติมากกว่าผลรวมขององค์ประกอบ"

ทฤษฎีอสังครวมนั้น ได้กลับมามีความสำคัญอีกครั้งในช่วงศตวรรษที่ ๒๐ นี้เอง จากการค้นพบทฤษฎีควันตัมฟิสิกส์ ที่สอดคล้องกับทฤษฎีอสังครวม และในช่วง ๕๐ ปีมานี้ ก็ทวีบทบาทความสำคัญยิ่งขึ้น ไม่เพียงแต่ในการค้นพบความรู้ใหม่ๆ ในศาสตร์แขนงต่างๆ เท่านั้น แต่ยังนำไปสู่การผสมผสานศาสตร์ต่างๆ เข้าด้วยกัน รวมถึงการให้กำเนิดศาสตร์แขนงใหม่ๆ ขึ้นมาอีกด้วย เช่น ทฤษฎีระบบ และทฤษฎีไร้ระเบียบ เป็นต้น

เพิ่งมาในช่วง ๑๐ กว่าปีนี่เอง ที่มีผู้นำทฤษฎีอสังครวมเข้ามาเผยแพร่ในประเทศไทย โดยเริ่มต้นจากวงการศึกษา จากนั้นก็แพร่ไปสู่กลุ่มนักกิจกรรมในองค์กรพัฒนาเอกชน และเข้าสู่ภาครัฐ

ในช่วงสามปีมานี้รัฐบาลพรรคไทยรักไทยก็ได้ช่วยเผยแพร่คำว่า "อสังครวม" ให้เป็นที่รู้จักในหมู่ประชาชนทั่วไป แม้จะมีได้มีการพยายามอธิบายความหมายที่แท้จริงของคำนี้ให้เป็นที่ประจักษ์แต่อย่างใดก็ตาม

สังคมไทยเป็นสังคมแบบของสังครวมมานานแล้ว เพราะเอกภาพของความเป็นไทยนั้นอยู่บนพื้นฐานของอัตลักษณ์ที่แตกต่างหลากหลาย

เป็นที่น่าประหลาดใจที่ในพื้นที่ของสังคมที่ใช้คำว่า "อสังครวม" เรามักจะพบว่าพื้นที่เหล่านี้มีการจัดการแบบรวมศูนย์ มีสูตรสำเร็จในการทำงาน มีการคิดแทนทำแทนสมาชิก ให้ความสำคัญกับการทำงานเพื่อบรรลุเป้าหมายมากกว่าการแลกเปลี่ยนสื่อสารระหว่างสมาชิก มองเห็นความแตกต่างหลากหลายว่ากลายเป็นปัญหา ฯลฯ ซึ่งล้วนแล้วแต่เป็นไปตามแนวคิดแบบแยกส่วนทั้งสิ้น

พื้นฐานเกี่ยวกับอสังครวมเป็นแนวคิดสำคัญอีกอันหนึ่งของพวกฝ่ายซ้าย Marxism ชัดเจนเป็นรูปธรรมในสมัยสตาลินที่ต้องการสร้างระบบเศรษฐกิจแบบวางแผนล่วงหน้าแบบจัดการเบ็ดเสร็จวางแผนควบคุมอนาคตได้ทุกอย่าง ขณะเดียวกันคำว่า holistic เป็นคำที่นักวิทยาศาสตร์และนักการเมือง ชาวแอฟริกาใต้ หลังสงครามโลกครั้งที่สอง แนวคิดแบบอสังครวมก็ชัดเจนขึ้นมาในสหรัฐอเมริกา จนกระทั่งนำมาสู่ในสิ่งที่เรียกว่าสหวิทยาการ อันนี้มันก็ต้องเป็นผลกระทบทั้งหมดของความคิดของคนในศตวรรษที่ 19 ความคิดเรื่องสิ่งที่เราเรียกว่า Unified science จริง ๆ ในทางสังคมศาสตร์ เราก็พยายามไปอ้างอิงกับความคิดของ Auguste Comte ที่ Comte พยายามที่จะสร้างสิ่งที่เรียกว่า science ที่รวมกันขึ้นมา อันนี้เป็นปัญหามากในการเรียนการสอนทั้งในโลกตะวันตก และ

ในประเทศไทย เนื่องจากว่าพวกนักทฤษฎีส่วนใหญ่จะมีปัญหาเรื่องความเข้าใจประวัติศาสตร์ความเป็นมาของขั้นตอนต่างๆ คนส่วนใหญ่เราก็จะไปอ้างอิงกับนักคิดใหญ่ๆ เพราะฉะนั้นก็เห็นได้ว่า สอดคล้องกับความคิดเรื่ององค์รวม ซึ่งรวมแล้วมีศูนย์กลางอะไรบางอย่างว่า มีภาพในการมองหนึ่งเดียว ไม่ว่าจะฝ่ายซ้าย รวมทั้งฝ่ายขวา เวลาเราสร้างแนวความคิดเรื่องสหวิทยาการขึ้นมา Interdisciplinary ในภาษาละติน inter discipline แปลว่าวิชา เพราะฉะนั้น ก็คืออะไรบางอย่างซึ่งทางภาษาอังกฤษที่เราเรียกว่า straight-jacket นั่นคือสวมลงไปแล้ว ก็บังคับคุณแน่นอน ดายตัว ในการเรียนก็จะบอกคุณอยู่แล้วว่ามิวิชาเพราะฉะนั้น discipline คือ วินัยด้วย และถ้าเราไม่เข้าใจว่าวิชา วินัยในตัวเองเพราะสร้างให้ตัวคุณนั้นเป็นสิ่งนั้นๆ เช่น นักเศรษฐศาสตร์ นักจิตวิทยา นักชีววิทยา ก็มีกรมมองปัญหาแบบหนึ่ง คุณเป็นนักฟิสิกส์ก็มีปัญหาแบบหนึ่งถึงพวกนี้ พอเป็นสหวิทยาการ เราพูดแบบตลกๆ ก็คือหมายความว่า คุณต้องเกิดการมีวินัยกับตัวคุณมากขึ้นไปกว่าหนึ่งอันหรือ พุดต่างๆ ก็คือคุณเอาอำนาจในทางความรู้ ในทางสาขาวิชามาครอบคุณให้มากขึ้นไปอีกหรือ

องค์ความรู้ บูรณาการปฏิสัมพันธ์องค์รวม

พระธรรมปิฎก (ป.อ.ปยุตโต) กล่าวว่า การแก้ปัญหาจะต้องเป็นระบบและเป็นกระบวนการ และเป็นการแก้ปัญหาแบบที่สมัยใหม่เขาเรียกว่าบูรณาการ(integrated)และเป็นองค์รวม(holistic) โดยมีองค์ประกอบที่ประสานกันครบถ้วนเป็นบูรณาการและสัมพันธ์กันถูกต้องพอดีทั่วตลอดทั้งองค์รวมจึงจะทำให้เกิดภาวะสมดุลหรือคุณภาพได้

การแก้ปัญหาแบบองค์รวมหรือบูรณาการให้มีคุณภาพนี้ ที่จริงไม่ใช่อะไรหรอก ก็คือความพร้อมแห่งเหตุปัจจัยหรือองค์ประกอบเท่านั้น ตามหลักพุทธศาสนา ถ้าไม่พูดถึงคำว่าบูรณาการหรืออะไรต่ออะไรให้ยุ่งไป ก็พูดเพียงง่าย ๆ ว่า เมื่อปัจจัยหรือองค์ประกอบพร้อมแล้ว ผลที่ต้องการก็เกิดขึ้น เพราะฉะนั้นหน้าที่ของมนุษย์คือทำเหตุปัจจัยให้พร้อม พอองค์ประกอบและเหตุปัจจัยพร้อมถึงที่แล้ว ผลก็เกิดเองโดยมนุษย์ไม่ต้องเรียกร้องเกิดขึ้น เพราะฉะนั้นหน้าที่ของมนุษย์คือทำเหตุปัจจัยให้พร้อม พอองค์ประกอบและเหตุปัจจัยพร้อมถึงที่แล้ว ผลก็เกิดเองโดยมนุษย์ไม่ต้องเรียกร้องเกิดขึ้น ง่ายๆ ว่า แม่ไก่จะฟักไข่ แต่ไปยืนอยู่ข้างนอก ไม่ขึ้นกกไข่ แม่จะเรียก แม่จะร้องอย่างไรก็ตาม ลูกไก่ก็ไม่ออกมา ถ้าจะทำให้ถูกต้อง แม่ไก่ก็ขึ้นไปนั่งกกไข่ พอถึงเวลา ลูกไก่เป็นตัวแล้วก็เขาจะงอปากจิกเปลือกไข่ออกมาจกเปลือก เพราะฉะนั้น เมื่อแม่ไก่ทำเหตุปัจจัยพร้อมแล้ว แม่ไม่เรียกร้องผล ผลก็เกิดขึ้นตามเหตุปัจจัยนั่นเอง อันนี้เป็นหลักพระพุทธศาสนา อุปมาเรื่องแม่ไก่กกไข่นั้นเป็นของพระพุทธเจ้า อาตมา ยกเอามาอ้าง

พิพัฒน์ พสุธารชาติได้กล่าวถึง อิทธิพลแนวคิดแบบองค์รวมที่มีต่อการจัดหลักสูตรการศึกษาแบบสหวิทยาการในบ้านเราที่เริ่มมีที่ทราบว่า จะมีคนริเริ่มทำกันมากขึ้น ปัญหาของแนวคิดแบบองค์รวมอยู่ที่ความไม่ชัดเจนว่าต้องการอะไร เป็นแพทย์ก็ไปเรียนแพทย์ เป็นนักปรัชญา ก็ไปเรียนปรัชญา เป็นพระก็ไปบวช ทุกอย่างมีระบบลงตัวหมด และวิวัฒนาการของงานก็วัดได้ง่ายเนื่องจากแต่ละศาสตร์เฉพาะนั้นก็มีเกณฑ์ของตนเองที่สะสมมายาวนาน จะอย่างไรก็ตามมีปรากฏการณ์บางอย่างในชีวิตเราที่แสดงว่าความจริงบางด้านของโลก และชีวิตนั้นมีลักษณะเป็นสนามที่หน่วยย่อยถูกกำหนดด้วยสนามที่มองไม่เห็นนั้น

ทิศทางการองค์รวมกับการปฏิรูปการเรียนรู้

ชยอนันต์ สมุทวณิช แสดงทรรศนะและแนวทางในการปฏิรูปกระบวนการเรียนรู้ว่า ประเด็นอะไรเป็นเรื่องที่ต้องปฏิรูปกระบวนการเรียนรู้เสียใหม่นั้น เป็นเรื่องสำคัญยิ่ง เพราะแม้ครูทุกคนและผู้บริหารการศึกษาจะเห็นด้วยถึงความจำเป็นในการปรับเปลี่ยน แต่จะให้ปรับเปลี่ยนอะไร เพราะ ความรู้ (Knowledge) นั้น ถ้าไม่ทำความเข้าใจร่วมกันว่าครอบคลุมอะไรบ้างแล้ว ครูก็จะสับสน แยกแยะไม่ได้ และปฏิบัติตัวไม่ถูก เวลาเราพูดถึง การช่วยให้เด็กพัฒนาศักยภาพของตนเองได้อย่างเต็มทีรอบด้าน เรามักจะพูดรวม ๆ กันไปว่า เราอยาก让孩子สามารถเรียนรู้วิธีคิด วิธีการแสวงหาความรู้เพิ่มเติม และเรียนรู้ทักษะชีวิตที่จำเป็นในการพัฒนาตนเอง แต่เราไม่ได้แยกแยะไว้ว่า อะไรเป็นความรู้ประเภทใด ทำให้เกิดปัญหาที่สามคือ จะอย่างไร จึงจะปฏิรูปกระบวนการเรียนรู้เพื่อเอื้ออำนวยให้เด็กเรียนรู้ด้วยตนเองได้ตลอดชีวิต เมื่อพ้นจากระบบโรงเรียนไปแล้ว หรือเริ่มรู้จักเรียนรู้ด้วยตนเองตั้งแต่ยังอยู่ในระบบโรงเรียน

การรู้อาจเกิดขึ้นได้ด้วยตนเอง (ตรัสรู้) แต่โดยทั่วไปแล้ว การรู้ของมนุษย์เรามีหลายขั้นตอนหลายระดับ และในระยะเวลาหนึ่งการรู้ตัวความรู้ต่างๆ มาจากการสอน การแนะนำ การทำให้เห็น การมีประสบการณ์ตรงโดยไม่มีการสอนไม่มีการแนะนำ การดูแบบอย่างและเอาอย่าง ดังนั้น การสอน จึงเป็นวิธีการหนึ่งในหลายๆ วิธีการที่มนุษย์เราใช้ในการรู้เพื่อเข้าถึงตัวความรู้ การสอนจึงเป็นส่วนหนึ่งของกรรู้อ ในการปฏิรูปการศึกษา อนุช อาภาภิรมย์ ได้สรุปประเด็นไว้ว่า

ในสมัยกรีกโบราณและโรมัน ก็มีการเปิดสอนวิชากันอย่างกว้างขวางตามสำนักการศึกษา

ต่างๆ โดยใช้ครูสอนแบบเฉพาะคน วิชาที่สอนมีทั้งความรู้ทั่วไป ความรู้ทางทหาร ศาสนา คณิตศาสตร์ เศรษฐศาสตร์ การเมือง จริยศาสตร์ อภิปรัชญา วิศวกรรมศาสตร์ สถาปัตยกรรม เป็นต้น ในสมัยกลางของยุโรปมีนักการศึกษาแบ่งความรู้เป็น 2 กลุ่ม กลุ่มแรกเป็นการศึกษาขั้นต้นเรียกว่าไตรมรรค (Trivium) ประกอบด้วยวิชาไวยากรณ์ ตรรกะ และศิลปะการพูด กลุ่มที่สองเป็นขั้นสูงขึ้นไปเรียกว่าจตุมรรค (Quadrivium) ประกอบด้วยวิชาคณิตศาสตร์ ดาราศาสตร์ เรขาคณิต และดนตรี ซึ่งกล่าวกันว่าเป็นรากฐานสำหรับการจัดการศึกษาด้านศิลปศาสตร์ (Liberal Arts) ในตะวันตกต่อมา และกระจายไปยังประเทศต่างๆ ทั่วโลก

เนื้อหาวิชาว่าจะสอนอะไรนั้นมีการเปลี่ยนแปลงในรายละเอียดตามสถานการณ์ เหตุการณ์ทางการเมือง และความก้าวหน้าทางวิทยาศาสตร์ ในปัจจุบันซึ่งมีการแข่งขันสูงทั้งภายในสังคมและระหว่างประเทศ เนื้อหาวิชาที่จะสอนจึงขึ้นกับว่าบุคคลในสังคม บุคลากรทางการศึกษา และผู้บริหารหรือผู้กำหนดนโยบายทางการศึกษาเห็นว่าอะไรเป็นปัญหาท้าทายที่ตนหรือประเทศกำลังเผชิญอยู่และต้องเอาชนะให้ได้

สอนทำไม คำถามนี้เกี่ยวกับจุดมุ่งหมายของการศึกษา ซึ่งก็มีคำตอบได้หลายอย่าง เช่นเพื่อการพัฒนาบุคคลอย่างทั่วด้าน หรือการทำคนให้เป็นคน เพื่อการแก้ปัญหาเช่นความสามารถในการแข่งขันของชาติ เพื่อสร้างสังคมที่เป็นธรรมและเป็นประชาธิปไตย ไปจนถึงเพื่อการปลดปล่อยผู้ที่ถูกกดขี่ รวมความก็คือเพื่อประโยชน์ หรือความก้าวหน้าและการพัฒนา แต่ปัญหาที่เกิดขึ้นก็คือประโยชน์ดังกล่าวนี้มีอยู่หลายกลุ่มด้วยกัน ซึ่งอาจมีการขัดกันทางผลประโยชน์ได้ ดังนั้นจะให้

ประโยชน์ของกลุ่มใดเป็นหลัก

ความเชื่อที่แตกต่างกันมาก เช่นความเชื่อศาสนาที่ต่างกัน การมีวิถีต่างกัน เหล่านี้บางครั้งมีอิทธิพลที่ทำให้ต้องจัดการศึกษาต่างกันไป แทนที่จะสามารถจัดการศึกษาเพื่อลดทอนความแตกต่าง

จะสอนอย่างไร มีวิธีการสอนได้หลายแบบ ในปัจจุบันกล่าวได้ว่ามีรูปแบบการสอนอยู่ 2 แบบใหญ่ ซึ่งเผชิญหน้าแข่งขันได้แก่การสอนแบบบ่มเพาะ (Instructivism) และการสอนแบบสร้างความรู้เอง (Constructivism)

การสอนแบบบ่มเพาะนั้นเป็นการสอนโดยตรง โดยครูมีจุดประสงค์การเรียนรู้ และแผนการสอนที่เป็นตามหลักสูตรเพื่อสอนวิชาหลากหลาย เป็นการสอนแบบดั้งเดิมทำมานาน มีชื่อเรียกอื่น ได้แก่ การสอนโดยตรง (Direct Instruction) การเรียนรู้แบบคนเก่ง (Mastery Learning) การสอนแบบชัดเจน (Explicit Teaching) การสอนแบบแม่นยำ (Precision Teaching) ส่วนการสอนแบบสร้างความรู้เองเกิดขึ้นภายหลังในสมัยศตวรรษที่ 20 มีชื่อเรียกอื่น ได้แก่ การสอนแบบนักเรียนเป็นศูนย์กลาง (Student Centered) เด็กเป็นศูนย์กลาง (Child Centered) ผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง (Learner Centered) การสอนแบบการค้นพบเป็นฐาน (Discovery-based) การสอนแบบนำตัวเอง (Self Directed) ปัจจุบันการสอนแบบหลังเป็นที่นิยมมากกว่า ระบบการศึกษาไทยปัจจุบันก็ถือแนวคิดการเรียนการสอนแบบเด็กเป็นศูนย์กลาง แต่ก็ยังคงมีปัญหาในทางปฏิบัติและข้อโต้แย้งอยู่ไม่น้อย การสอนแบบบ่มเพาะหรือมีครูเป็นศูนย์กลางนั้น ได้ปฏิบัติมานานนับพันปี มีรากฐานทั้งทางเศรษฐกิจ-สังคม ปรัชญา จิตวิทยา และจิตวิทยาการศึกษา ทั้งในระยะหลังก็ได้มีการพัฒนาแนวคิดก้าวเข้าสู่ยุค

คอมพิวเตอร์เช่นกัน ดังนั้นแม้จะถูกกล่าวหาว่าเป็นการเรียนการสอนแบบท่องจำ ไม่เป็นประชาธิปไตย และล้าหลัง ซึ่งก็มีส่วนเป็นจริงเช่นนั้น แต่แนวการสอนแบบนี้ก็มีด้านดีหลายด้านซึ่งคงจะปฏิเสธทิ้งไปไม่ได้ง่าย

การสอนแบบบ่มเพาะเกิดขึ้นตั้งแต่สมัยโบราณ ซึ่งยังมีความรู้ไม่มาก และความรู้เหล่านั้นมักถูกถือว่าเป็นสิ่งมีค่าสูงหรือเป็นสิ่งศักดิ์สิทธิ์ บ้างก็เกี่ยวข้องกับความเชื่อทางศาสนา เช่นเป็นสิ่งที่พระเจ้าเป็นผู้เป็นเจ้าของให้ เพราะวาสติปัญญามนุษย์ย่อมไม่สามารถเข้าถึงความรู้อันสูงส่งลึกซึ้งนั้นได้ บ้างก็เกี่ยวกับจารีตประเพณีหรือเป็นมรดกทางปัญญาที่ถ่ายทอดมารุ่นแล้วรุ่นเล่า ดังนั้น การศึกษาก็จะต้องเรียนรู้หรือจดจำ และนำความรู้เหล่านี้ไปปฏิบัติ เพื่อมิให้ผิดเพี้ยนการกระทำที่ผิดผีหรือผิดจารีตไปย่อมมีโทษมากกว่ามีคุณ ด้วยวิธีสอนแบบนี้ทำให้ความรู้ที่ถือว่ามีค่าในปัจจุบัน เช่นความรู้ทางพุทธศาสนาได้รับการรักษาและถ่ายทอดมาจนถึงปัจจุบัน

ในช่วงเวลายาวนานนับพันปีของการสอนแบบนี้ มีความเชื่อว่า ความรู้คือความจริง นั่นคือเป็นสิ่งที่สะท้อนความจริงทางภววิสัย (Objective) คำว่าคือความถูกต้อง ดังนั้นจึงต้องยึดความรู้ คำรา และครูผู้สอนไว้เป็นหลัก จุดเปลี่ยนสำคัญที่ทำให้การสอนแบบบ่มเพาะคล้าสมัยไป เนื่องจากมีองค์ความรู้แบบใหม่นั้นคือความรู้ทางวิทยาศาสตร์ ซึ่งเพิ่มพูนขึ้นอย่างรวดเร็วในระยะสองสามร้อยปีโดยเฉพาะหลังจากการปฏิวัติอุตสาหกรรมเป็นต้นมา ซึ่งได้เกิดการผลิตแบบจำนวนมาก ซึ่งใช้ความรู้ทางวิทยาศาสตร์เทคโนโลยีระดับสูงขึ้นทุกที นั่นคือเกิดระบบเศรษฐกิจ-สังคมที่ต้องการความรู้ใหม่มากกว่า การธำรงรักษาความรู้ดั้งเดิม เกิดความเชื่อใหม่ว่า

ความรู้คือสิ่งที่คนเราสร้างขึ้นในสมองจะเป็นจริงหรือไม่ต้องพิสูจน์ดูดังนั้นการศึกษาจึงควรจัดเพื่อการสร้างความรู้ (Constructivism)

จากแนวคิด ทรรศนะของผู้รู้หลายท่าน ที่ผู้เขียนได้ยกประเด็นขององค์ความรู้ การบูรณาการและองค์รวมที่สอดคล้องประสานกับการศึกษาไทยตั้งแต่อดีตที่ผ่านมา น่าจะเป็นแนวคิดที่จะเลือกสำหรับการเรียนการสอนว่าส่วนใดควรใช้องค์ความรู้

ส่วนใดควรใช้การบูรณาการ ส่วนใดควรใช้องค์รวมหรือการแยกส่วนหรืออาจใช้การผสมผสาน เพราะการศึกษาเป็นกระบวนการสร้างองค์รวมและสร้างคนเพื่อเข้าสู่สังคม ซึ่งต้องมีความละเอียดอ่อนและต้องการเวลาพอสมควร แต่ว่าในอีกด้านหนึ่ง การศึกษาก็เป็นกระบวนการสร้างคนเพื่อให้เข้าใจความเป็นจริง ไม่แปลกแยกกับความเป็นจริงในสังคมและของโลกด้วย

บรรณานุกรม

- ชัยอนันต์ สมุทวณิช. ทรรศนะแนวคิด แนวทางในการปฏิรูปกระบวนการเรียนรู้. ราชบัณฑิตสถาน 25 : 1 (2542 - 2543)
- ชนศ วงศ์ยานนาวา. องค์รวม ปรัชญาการเมือง 2 : องค์รวม. สังคมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. 35 : 1 (มกราคม - มิถุนายน 2547)
- พระธรรมปิฎก (ป.อ.ปยุตโต). 2539. การพัฒนาที่ยั่งยืน. ครั้งที่ 2. มูลนิธิพุทธธรรม กรุงเทพฯ พระธรรมปิฎก (ป.อ.ปยุตโต). บูรณาการ. http://www.seameo.org/vl/th_education/educate/introduct.html
- พิพัฒน์ พสุธารชาติ. เพื่อความเข้าใจเรื่ององค์รวม. พุทธศาสนศึกษา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย 8 : 2 (พฤษภาคม - สิงหาคม 2548)
- พุทธทาสภิกขุ. 99 ปี พุทธทาสภิกขุกับกระบวนการทัศน์ใหม่ (4) <http://manager.co.th/Daily/ViewNews.aspx?NewsID=9480000089512>
- วิทย์ วิศทเวทย์. ปรัชญาทั่วไป (มนุษย์โลกและความหมายของชีวิต). ครั้งที่ 11. กรุงเทพฯ. อักษรเจริญทัศน์. 2524
- วิลาศ เตชะไพฑูย์. สังคมไทยแบบองค์รวมกับองค์รวมแบบไทยๆ. <http://www.tpps.or.th/news.php?detail=n1089218268.news>
- สมเด็จพระญาณสังวร สมเด็จพระสังฆราช สกลมหาสังฆปริณายก. 2548. สิริมงคลของชีวิต. กรุงเทพฯ. อมรินทร์พริ้นติ้ง
- สมภาร พรมมา. 2542. พุทธปรัชญา มนุษย์ สังคมและปัญหาจริยธรรม. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย กรุงเทพฯ
- สุวัฒน์ จันทร์จำนง. 2540. ความเชื่อเกี่ยวกับปรัชญาและศาสนา. โรงพิมพ์ อลิ้นเพชร กรุงเทพฯ.

ประเทศไทยกับการเป็นศูนย์กลางการคมนาคมขนส่ง ของภูมิภาคอินโดจีน

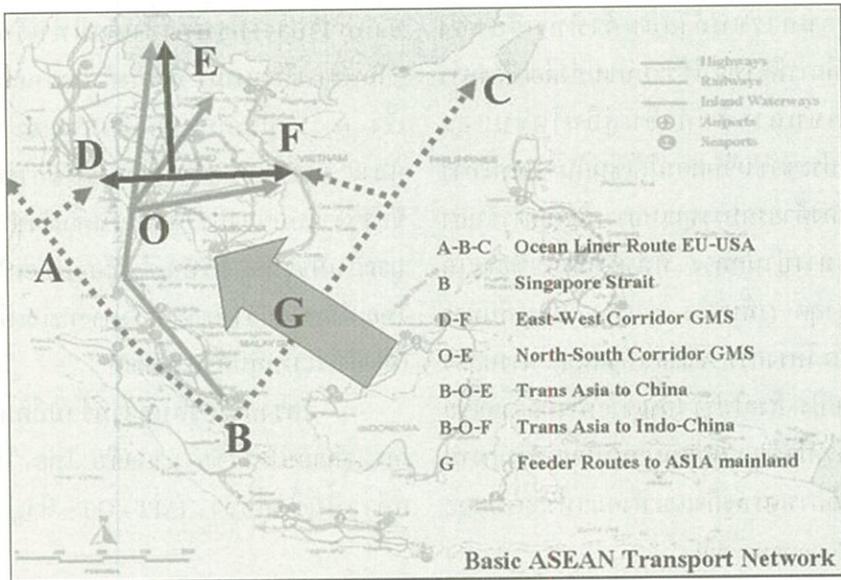
*ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ระหัตถ์ โรจน์ประดิษฐ์

ปัจจุบันรัฐบาลได้เล็งเห็นความสำคัญในการค้าขายแดนในภูมิภาคอินโดจีน จึงได้กำหนดให้มีการศึกษาโครงการศึกษาพัฒนาศักยภาพการขนส่งสินค้าผ่านแดนของไทย เพื่อผลักดันยุทธศาสตร์การเป็นศูนย์กลางคมนาคมขนส่งในภูมิภาคอินโดจีน ดำเนินการโดย สำนักงานนโยบายและแผนการขนส่งและจราจร (สนข) ทั้งนี้ที่ปรึกษาโครงการด้านการวางแผนภาคและเมืองได้เสนอแนวทางการวางผังทางด้านปัจจัยทางภูมิศาสตร์ประเทศไทย มีความเหมาะสมเพียงใดในการเป็นศูนย์กลางคมนาคมขนส่งในภูมิภาคอินโดจีน

จากการวิเคราะห์แผนความร่วมมือในภูมิภาคที่เกี่ยวข้องสรุปว่า ปัจจุบันประเทศไทยได้มีการพัฒนาความร่วมมือทางเศรษฐกิจกับประเทศเพื่อนบ้านการพัฒนาพื้นที่บริเวณชายแดน ดังนี้โครงการแรก ยุทธศาสตร์ความร่วมมือทางเศรษฐกิจอิระวดี-เจ้าพระยา-แม่โขง (Ayerawady - Chao

Phraya - Mekong Economic Cooperation Strategy : ACMECS) ประกอบด้วย สาธารณรัฐกัมพูชา, สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว สหภาพพม่าและประเทศไทย โครงการที่สอง ความร่วมมือทางเศรษฐกิจในอนุภูมิภาคลุ่มแม่น้ำโขง 6 ประเทศ (Greater Mekong Subregional Cooperation: GMS) ประกอบด้วย สาธารณรัฐกัมพูชา สาธารณรัฐประชาชนจีน (ตะวันตกเฉียงใต้) สหภาพพม่า สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว สาธารณรัฐสังคมนิยมเวียดนาม และประเทศไทย และโครงการที่สาม โครงการพัฒนาเขตเศรษฐกิจสามฝ่ายอินโดนีเซีย-มาเลเซีย-ไทย (Indonesia-Malaysia-Thailand-Growth Triangle: IMT-GT) ซึ่งในแต่ละกรอบความตกลงได้ให้ความสำคัญกับการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานด้านการคมนาคมขนส่งเพื่อการพัฒนาพื้นที่บริเวณชายแดน

*อาจารย์ประจำ ภาควิชาการวางแผนภาคและเมือง คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย : Ph.D. (Urban Design) Oxford Brookes University, United Kingdom.

แนวความคิดในการย่อระยะทางของสายการเดินเรือโลก ยุโรป-อเมริกา ที่จะต้องผ่านช่องแคบสิงคโปร์ (Singapore Strait) ในเส้นทาง A-B-C ปรากฏในโครงการ Greater Mekong Sub-region GMS (ความร่วมมือในอนุภูมิภาคแม่น้ำโขง) ที่มีเส้นทาง East-West Corridor and North-South Corridor (แนวเส้นทาง D-F และเส้นทาง E-O) โดยเรือสินค้าที่มาจากทวีปยุโรปสามารถจอดเทียบท่าเรือด้านทะเลอันดามันที่ทำเรือมะละแหม่งของสหภาพพม่า ขนส่งสินค้าต่อเนื่องทางบกผ่านประเทศไทยเข้าสู่สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาวและสาธารณรัฐสังคมนิยมเวียดนาม ที่ท่าเรือดานังในทะเลจีนใต้ และขนถ่ายสินค้าลงเรือสินค้าแล่นต่อไปยังเอเชียตะวันออกเฉียงใต้และสหรัฐอเมริกา ในการนี้จะสามารถย่อระยะเวลาการเดินทางปกติที่อ้อมช่องแคบสิงคโปร์ถึง 15 วันซึ่งจะลดค่าใช้จ่ายของบริษัทเดินเรือลงได้ ประเทศไทยจึงมีศักยภาพที่จะเป็นศูนย์กลางการขนส่งทางบกจากโครงการนี้

ในกรณีที่สายการเดินเรือส่วนใหญ่ที่จำเป็นต้องจอดขนถ่ายสินค้าที่ทำเรือของมาเลเซียและ

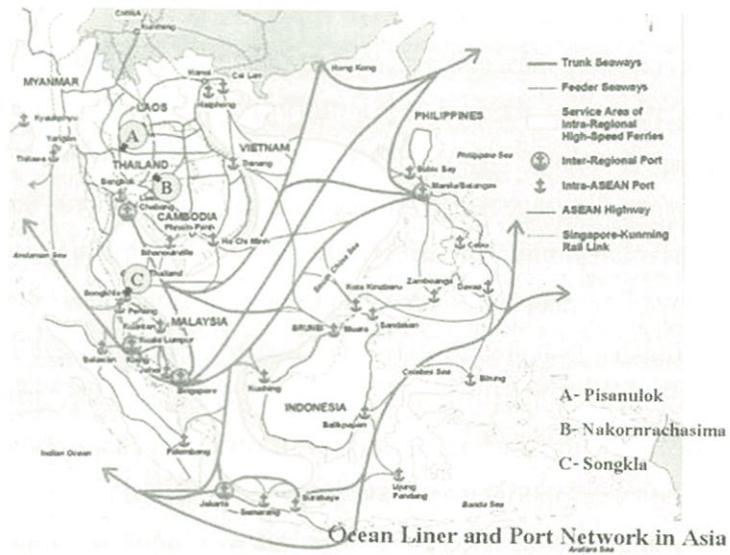
สาธารณรัฐสิงคโปร์ มีการพิจารณาใช้ระบบขนส่งต่อเนื่องทางรถไฟขนถ่ายสินค้าขึ้นสู่สาธารณรัฐประชาชนจีนตอนใต้ซึ่งไม่มีทางออกทางทะเลด้านนี้ ชื่อ North-South Railway ทางรถไฟเหนือใต้ (คุนหมิง-สิงคโปร์) ส่วนหนึ่งของโครงการ Trans-Asia ปัจจุบันท่าเรือสาธารณรัฐสิงคโปร์สามารถขนถ่ายสินค้าได้เพียงจากเรือเดินสมุทร Ocean Liner ตู้เรือเล็ก Feeder Ship ไปยังภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้และเข้าที่ท่าเรือกรุงเทพด้วยไม่สามารถขนถ่ายทางบกด้วยรถบรรทุกเพราะไม่คุ้มค่าด้วยเส้นทางสู่แผ่นดินใหญ่ แต่การขนถ่ายทางรถไฟสู่สาธารณรัฐประชาชนจีน ประเทศสี่เหลี่ยมเศรษฐกิจและประเทศอินโดจีนนั้นคุ้มค่า (เส้นทาง B-O-E และเส้นทาง B-O-F) เพราะการขนส่งทางรถไฟนั้นเป็นการขนส่งสินค้าหนักทางไกล มีความประหยัดแบบ Economy of Scale คือ ยิ่งไกลและยิ่งบรรทุกมาก จะมีค่าใช้จ่ายในการขนส่งต่อน้ำหนักเป็นกิโลกรัมและต่อระยะทางเป็นกิโลเมตรถูกลง ประเทศไทยจึงมีศักยภาพที่จะเป็นศูนย์กลางการขนส่งทางรถไฟจากโครงการนี้

ส่วนการขนถ่ายสินค้าที่ทำเรือของมาเลเซีย ก็มีการพิจารณาใช้ระบบขนส่งต่อเนื่องทางรถบรรทุกขนถ่ายสินค้าขึ้นสู่อินโดจีนและสาธารณรัฐประชาชนจีนตอนใต้เช่นกัน เพราะการขนส่งต่อเนื่องด้วยรถบรรทุกเหมาะสมกับการขนส่งสินค้าระยะทางปานกลาง ที่ทำเรือมาเลเซียจะได้ประโยชน์สูงสุด (เส้นทาง B-O-E และเส้นทาง B-O-F) ชื่อ โครงการ Asian Highway ทางหลวงเอเชีย (คุนหมิง-สิงคโปร์) โครงข่ายทางหลวงเอเชียเป็นโครงการที่ได้รับความสนับสนุนโดย สำนักงานคณะกรรมการเศรษฐกิจและสังคมแห่งเอเชียและแปซิฟิก (Economic and Social Commission for Asia and Pacific, ESCAP) เป็นเส้นทางที่เชื่อมโยงอนุภูมิภาคต่างๆ ในทวีปเอเชีย ทั้งนี้ จะเชื่อมต่อเมืองหลวงศูนย์กลางอุตสาหกรรมและเกษตรกรรม ทำเรือหลัก ทำอากาศยานหลัก ศูนย์ขนถ่ายสินค้าและเมืองท่องเที่ยว ประเทศไทยจึงเป็นศูนย์กลางการขนส่งทางบกจากโครงการนี้

ด้านการขนถ่ายสินค้าจากประเทศที่เป็นเกาะและชายฝั่งทะเลด้านตะวันออกเฉียงใต้ เช่น ประเทศอินโดนีเซีย ประเทศฟิลิปปินส์ และประเทศโอเชเนีย (ออสเตรเลีย-นิวซีแลนด์) สามารถขนถ่ายสินค้าสู่แผ่นดินใหญ่เอเชียได้โดยมีประเทศไทยเป็นศูนย์กลางกระจายสินค้า Center of Cargo Distribution โดยทำเรือประเทศไทยมีศักยภาพ

มากกว่าการเทียบท่าสินค้าที่ทำเรืออินโดจีน (กัมพูชา-เวียดนาม) ทั้งทางด้านความสะดวก รวดเร็ว การรับประกันความเสียหายและการส่งถึงที่หมาย และระบบเศรษฐกิจการเงินการคลังที่เกี่ยวข้องซึ่งระบบของประเทศอินโดจีนยังขาดความสมบูรณ์ในปัจจุบัน บริษัทเดินเรือจะเลือกให้ประเทศไทยเป็นศูนย์กลางการขนส่งทางทะเลเพื่อลดความเสี่ยงในระบบสินค้าทางทะเล

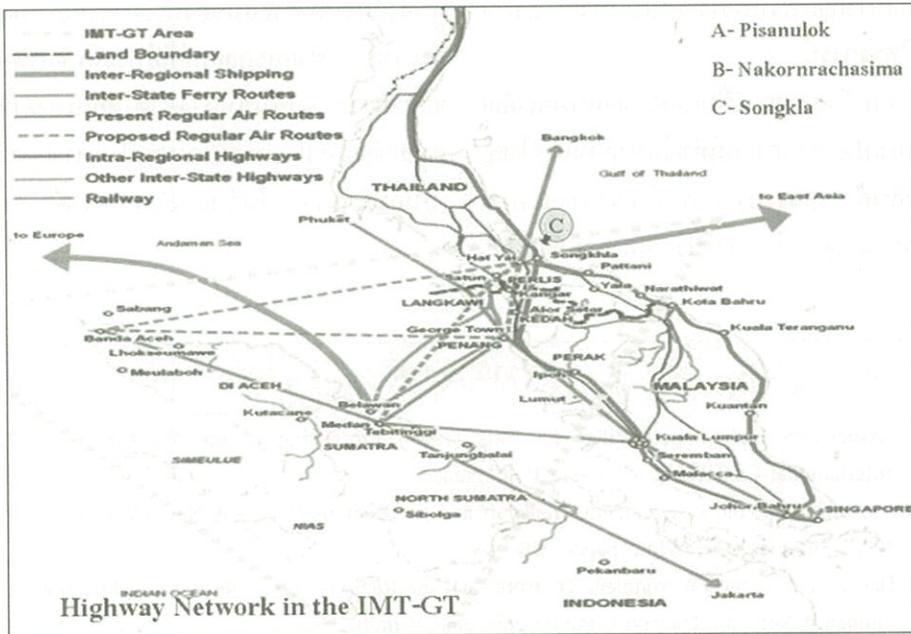
โครงการกรอบความร่วมมือสามเหลี่ยมเศรษฐกิจอินโดนีเซีย-มาเลเซีย-ไทย โครงการดังกล่าวนี้มีชื่อย่อว่า IMT-GT ซึ่งมุ่งเน้นการ

พัฒนาการเชื่อมโยงด้านโครงสร้างพื้นฐาน โดยเฉพาะโครงข่ายคมนาคมขนส่งและระบบสาธารณูปโภคระหว่างประเทศ โครงการที่เกี่ยวข้องกับการสร้างถนนในประเทศไทยที่สำคัญคือเส้นทางที่สำคัญของโครงการนี้คือ ถนนเชื่อมโยงจากจังหวัดสตูล-รัฐเปอร์ตูของมาเลเซีย เส้นทางดังกล่าวมีระยะทางประมาณ 35 กิโลเมตร โครงการต่างๆ

ภายใต้กรอบความร่วมมือสามเหลี่ยมเศรษฐกิจอินโดนีเซีย-มาเลเซีย-ไทย ซึ่งนอกจากจะเป็นความร่วมมือด้านการขนส่งทางถนนแล้ว การขนส่งทางรถไฟทางน้ำและทางอากาศก็นับว่าเป็นรูปแบบการเดินทางที่สำคัญภายใต้กรอบความร่วมมือนี้ด้วยเช่นกัน

ความเป็นไปได้ของแนวคิดการขนส่งสินค้าทางบกตามเส้นทางดังกล่าวขึ้นอยู่กับเงื่อนไขที่สำคัญ 2 ประการ คือ ต้องมีความร่วมมือระหว่างประเทศที่ดีและการจัดระบบการขนส่งที่ประสิทธิภาพ ดังนั้น การเป็นศูนย์กลางคมนาคม

ขนส่งสินค้าของภูมิภาคอินโดจีน จำเป็นต้องมีการวางแผนจัดระบบการจัดการในสามประเด็นหลักคือ

1. การสร้างระบบเครือข่ายเชื่อมโยงแบบหลายระบบ
2. การจัดระบบโลจิสติกส์ที่มีประสิทธิภาพ
3. การจัดให้มีศูนย์กลางคมนาคมขนส่งในระดับภูมิภาคที่เชื่อมโยงกับระดับเมืองและกับประเทศเพื่อนบ้านโดยรอบ

และจากการวิเคราะห์ทั้งหมดพบว่า ในประเทศไทยมีพื้นที่หลายจังหวัดที่มีศักยภาพในการเป็นศูนย์กลางกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการค้าพาณิชยกรรมระหว่างประเทศคือ

จังหวัดพิษณุโลก เป็นศูนย์กลางการค้าอินโดจีนและสาธารณรัฐประชาชนจีนตอนใต้ Center Hub of Transportation of Thailand เพราะเป็นจุดตัดระหว่าง East-West Corridor and North South Corridor ของโครงการความร่วมมือพัฒนาภูมิภาคลุ่มน้ำโขง GMS และเป็นที่ศูนย์กลางที่ในโครงการเรียกว่า สี่แยกอินโดจีน Indochina Intersection

จังหวัดนครราชสีมา เป็นศูนย์กลางภูมิภาคตะวันออกเฉียงเหนือ Regional Growth Center of Thailand เพราะตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 9 ในแผนกลยุทธ์ว่าด้วยการค้าชายแดน Border Town Project 1999 รวมทั้ง

เป็นจุดเชื่อมต่อเมืองหลวงกับภาคตะวันออกเฉียงเหนือในการขนถ่ายสินค้า และเป็นฐานการผลิตเพื่อเพิ่มมูลค่าสินค้า Evaluated Added ก่อนส่งขายในอินโดจีน ในโครงการ Trans Asia และโครงการ Asian Highway นั้นจังหวัดนครราชสีมา ก็เป็นสถานีใหญ่แห่งหนึ่งในระบบถนนและทางรถไฟในโครงการนี้

จังหวัดสงขลา เป็นเมืองชายแดนที่สำคัญที่สุดทางภาคใต้ จากการที่มีท่าเรือน้ำลึกขนาดใหญ่ที่ขนถ่ายสินค้าระหว่างประเทศ มีโครงการสะพานบก Land Bridge เชื่อมสองฝั่งทะเล รวมทั้งอยู่ใน

เส้นทางถนนทางรถไฟของโครงการ Trans Asia และโครงการ Asian Highway ที่เชื่อมโยงทั้งทวีปเอเชีย และมีท่าเรือร่วมกับมาเลเซียสามารถขนถ่ายสินค้าชายแดนที่ด่านสะเดาเป็นช่องทางหลัก

ทั้งหมดนี้สามารถสรุปได้ว่าการมีสภาพภูมิศาสตร์ที่เหมาะสมของประเทศไทยนั้นจะต้องมีการวางแผนผังและกลยุทธ์ที่มีประสิทธิภาพด้วย จึงจะสามารถแข่งขันกับต่างชาติโดยเฉพาะประเทศมาเลเซียและประเทศสิงคโปร์ ในการช่วงชิงความเป็นศูนย์กลางอินโดจีนและจีนตอนใต้ได้สำเร็จ

บรรณานุกรม

- AIVP: Association International Villes Et Ports (1997) Proceeding of the 6th Cities and Ports International Conference, Le Harve Port, France
- DETR: Department of the Environment Transport and the Regions (1998) A New Deal for Transport Better for Everyone, White paper, UK
- DETR: Department of the Environment Transport and the Regions (1999) Revision of Planning Policy Guidance Note 13: Transport, Public consultation draft, UK
- DUPREE, Harry (1987) Urban Transportation: The New Town Solution, Gower Publishing Company Ltd, UK
- EKINS, J.D.E (1998) Transport Policies and Programme 1999-2000, Hampshire County Council, UK
- FAULKES, R.W. (1990) Principles of Transport, McGraw-Hill Book Company, UK
- HANSON, S. (1995) The Geography of Urban Transportation, The Guilford Press, London, UK
- IEAT: The Industrial Estate Authority of Thailand (1995) Laem Chabang Global Access Centre, Thailand
- LANG, Jon (1994) Urban Design: The American Experience, Van Nostrand Reinhold, New York, USA
- NESDB: National Economic and Social Development Board (1995) Thailand 2000: Government Plan and Strategy for Nation Development, Thailand
- PHB: Port and Haours Bureau (1998) Ports and Harbours in Japan, Ministry of Transport, Kobe, Japan
- SIMMONDS, Roger et. al (2000) Global City Regions: Their Emerging Forms, Spon Press, London, UK
- YANAGIYA, K. (1993) The Summarise of The Master Plan of The Bangkok Port, Thailand, Japan Institute Co-operation Agency, Japan

การเปรียบเทียบตัวประมาณกำลังสองน้อยสุด กับตัวประมาณค่าสัมบูรณ์น้อยสุดในตัวอย่างแบบถดถอยเชิงเส้นอย่างง่าย กรณีที่ข้อมูลมีค่าผิดปกติในตัวแปรตาม

ปัทมาวดี นันทนานนตร์

เป็นที่ทราบกันดีว่า ในงานวิจัยด้านต่างๆ ไม่ว่าจะเป็นด้านวิทยาศาสตร์ ด้านสังคมศาสตร์ ด้านอุตสาหกรรม หรือในด้านธุรกิจนั้น หากต้องการคาดคะเนหรือพยากรณ์ค่าของตัวแปรตาม (Dependent Variable) ที่เราสนใจ ว่าขึ้นอยู่กับกลุ่มของตัวแปรอิสระ (Independent Variables) อย่างไร หรือมีความสัมพันธ์กันอย่างไร เช่น ในการศึกษาเพื่อพยากรณ์ค่าของต้นทุนการผลิตนั้น กลุ่มของตัวแปรอิสระหรือปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อต้นทุนการผลิตได้แก่ จำนวนการผลิต (Productivity) ประสิทธิภาพการผลิต (Efficiency) ทักษะคติของพนักงาน (Attitude) เป็นต้น โดยทั่วไปจะใช้

เทคนิคที่เรียกว่าการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ (Multiple Regression Analysis) และนิยมประมาณค่าพารามิเตอร์หรือสัมประสิทธิ์การถดถอยของตัวแบบ ด้วยตัวประมาณกำลังสองน้อยสุด (Least Squares Estimator) เนื่องจากตัวประมาณดังกล่าวจะมีคุณสมบัติเป็นตัวประมาณที่ไม่เอนเอียง และในบรรดาตัวประมาณที่ไม่เอนเอียงเชิงเส้นทั้งหมด ตัวประมาณกำลังสองน้อยสุดจะให้ค่าความแปรปรวนต่ำสุด ซึ่งเรียกว่ามีคุณสมบัติ BLUE (Best Linear Unbiased Estimator) สำหรับตัวแบบการถดถอยเชิงเส้นพหุคูณเขียนในรูปทั่วไปได้ดังนี้

$$y_i = \beta_0 + \beta_1 x_{i1} + \dots + \beta_j x_{ij} + \varepsilon_i \quad ; i = 1, 2, \dots, n \quad , j = 1, 2, \dots, k$$

หรือเขียนในรูปเมทริกซ์ ได้ดังนี้
$$\underset{\sim}{y} = \underset{\sim}{X} \underset{\sim}{\beta} + \underset{\sim}{\varepsilon}$$

$\underset{\sim}{y}$ แทนเวกเตอร์ของตัวแปรตามที่มีขนาด $(n \times 1)$

$\underset{\sim}{X}$ แทนเมทริกซ์ของตัวแปรอิสระที่มีขนาด $(n \times q)$

---

*อาจารย์ประจำภาควิชาคณิตศาสตร์และสถิติ คณะศิลปศาสตร์และวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์ :
สต.ม. (สถิติ) จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

- β แทนเวกเตอร์ของสัมประสิทธิ์ถดถอยที่มีขนาด $(q \times 1)$
 ε แทนเวกเตอร์ของความคลาดเคลื่อนที่มีขนาด $(n \times 1)$
 n แทนขนาดตัวอย่าง
 k แทนจำนวนตัวแปรอิสระในตัวแบบ
 และ q แทนจำนวนพารามิเตอร์ที่ต้องการประมาณค่าในตัวแบบ $= k+1$

ซึ่งตัวประมาณกำลังสองน้อยสุดที่กล่าวถึงข้างต้นอยู่ในรูปแบบดังนี้

$$\hat{\beta}_{LS} = (X'X)^{-1} \cdot X'y \quad (1.1)$$

แต่ในการประมาณค่าพารามิเตอร์ ด้วยตัวประมาณกำลังสองน้อยสุดนั้น ลักษณะของข้อมูลจะต้องเป็นไปตามข้อตกลงเบื้องต้น (Assumptions) คือ ความคลาดเคลื่อนสุ่ม (Random Error) $\varepsilon_i; i=1, \dots, n$ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับศูนย์ ความแปรปรวนเท่ากับ σ^2 คงที่ทุกค่า i และความแปรปรวนร่วมของ $(\varepsilon_i, \varepsilon_j); i \neq j$ ทุกคู่เท่ากับศูนย์หรือไม่มีสหสัมพันธ์กัน (Uncorrelation) ดังนั้น ในกรณีที่ข้อมูลไม่เป็นไปตามข้อสมมติดังกล่าว การใช้ตัวประมาณกำลังสองน้อยสุดจะทำให้ตัวประมาณค่าพารามิเตอร์ขาดคุณสมบัติ BLUE นอกจากนี้ ตัวประมาณกำลังสองน้อยสุดอาจขาดคุณสมบัติ BLUE อันเนื่องจากสาเหตุอื่นได้เช่นกัน เช่น กรณีที่ข้อมูลมีค่าผิดปกติ (Outliers) เป็นต้น ดังนั้น จึงได้มีการ

คิดค้นหาตัวประมาณอื่นแทนตัวประมาณกำลังสองน้อยสุดเมื่อเกิดกรณีที่ ไม่เหมาะสมที่จะใช้ตัวประมาณกำลังสองน้อยสุด ตัวประมาณอื่นๆ เช่น ตัวประมาณการถดถอยที่มีความแกร่ง (Robust Regression Estimator) เป็นต้น

ได้กล่าวแล้วว่า ตัวประมาณกำลังสองน้อยสุดจากสมการ (1.1) มีคุณสมบัติเป็นตัวประมาณที่ไม่เอนเอียง และให้ค่าเฉลี่ยความคลาดเคลื่อนกำลังสอง (Mean Squares Error) ต่ำสุดในบรรดาตัวประมาณที่ไม่เอนเอียงเชิงเส้นทั้งหมด แต่ในการประมาณค่าสัมประสิทธิ์การถดถอยเชิงเส้นพหุคูณด้วยตัวประมาณกำลังสองน้อยสุดนั้น ในทางปฏิบัติ ลักษณะของข้อมูลที่น่ามาใช้ในการวิเคราะห์การถดถอยอาจมีค่าสังเกตบางค่าที่มีค่าสูงหรือต่ำกว่าค่าสังเกตส่วนใหญ่ของข้อมูลโดยปกติ ซึ่งค่าสังเกตดังกล่าว เรียกว่า ค่าผิดปกติ (Outliers)

สาเหตุการเกิดข้อมูลผิดปกติอาจเกิดจาก ความคลาดเคลื่อนจากการวัดค่า เช่น การบันทึกข้อมูลที่ไม่ถูกต้องของผู้บันทึกข้อมูล การใช้เครื่องมือวัดค่าที่มีคุณภาพต่ำ เป็นต้น หรืออาจเกิดจากเหตุการณ์ผิดปกติที่ไม่สามารถคาดการณ์ล่วงหน้าได้ เช่น อุบัติเหตุ หรือ อุทกภัยต่างๆ หรืออาจเกิดจากการที่มีบางหน่วยตัวอย่างของข้อมูลไม่ได้มาจากการแจกแจงเดียวกันกับการแจกแจงของประชากรที่ศึกษา เป็นต้น การที่ข้อมูลมีค่าผิดปกติเกิดขึ้นนั้น อาจส่งผลให้การประมาณค่าสัมประสิทธิ์การถดถอยด้วยตัวประมาณกำลังสองน้อยสุดไม่เหมาะสมได้ เนื่องจาก สมการการถดถอยเชิงเส้นที่ได้หรือเส้นสมการถดถอย (Regression Line) จะถูกปรับทิศทางไปตามข้อมูลที่ผิดปกติ และอาจทำให้ค่าประมาณของความแปรปรวนของความคลาดเคลื่อนมีค่าสูงขึ้นกว่าปกติ ดังนั้น ค่าประมาณความแปรปรวนของ $\hat{\beta}$ จึงมีค่าสูงขึ้นด้วย และเมื่อนำไปทดสอบสมมติฐานของพารามิเตอร์ ก็จะทำให้ผลการทดสอบผิดพลาดได้ แต่อย่างไรก็ตาม ค่าผิดปกติบางค่าอาจให้ข้อมูลที่เป็นประโยชน์ต่อการหาสมการถดถอยเชิงเส้นที่เหมาะสมได้

ดังนั้น หากนำข้อมูลที่ใช้ในการวิเคราะห์การถดถอยมาตรวจสอบค่าผิดปกติ แล้วพบว่าข้อมูลมีค่าผิดปกติและมีอิทธิพลต่อการประมาณค่าสัมประสิทธิ์การถดถอยรวมอยู่ ผู้วิเคราะห์ไม่ควรตัดค่าผิดปกตินั้นออกทันที แต่ควรพิจารณาถึงสาเหตุของการเกิดค่าผิดปกติดังกล่าว เช่น หากเกิด

จากการบันทึกข้อมูลผิดพลาด วิธีการแก้ไขอาจทำได้โดยการตัดข้อมูลที่มีค่าผิดปกติออกไป หรืออาจทำการปรับค่าให้เหมาะสม จากนั้น จึงนำข้อมูลที่เหลือมาวิเคราะห์การถดถอยต่อไปโดยใช้ตัวประมาณกำลังสองน้อยสุดในการประมาณค่าพารามิเตอร์ แต่หากค่าผิดปกติถูกบันทึกมาอย่างถูกต้องและทราบถึงสาเหตุของการเกิดค่าผิดปกติ เช่น เกิดจากรูปแบบของสมการถดถอยที่ใช้ไม่เหมาะสม ผู้วิเคราะห์ควรทำการปรับปรุงตัวแบบถดถอยให้มีความเหมาะสมมากขึ้น แต่หากไม่สามารถอธิบายถึงสาเหตุของการเกิดค่าผิดปกติได้ อาจแก้ไขโดยการแปลงข้อมูล (Data Transformation) เพื่อลดอิทธิพลของข้อมูลที่มีค่าผิดปกติลง และนอกจากวิธีการแปลงข้อมูลแล้ว มีนักสถิติหลายท่านได้คิดค้นตัวประมาณค่าพารามิเตอร์ในสมการถดถอยเชิงเส้นไว้เป็นจำนวนมาก โดยมีหลักการคือ พยายามลดอิทธิพลของข้อมูลที่มีค่าผิดปกติลง โดยไม่มีกรตัดค่าผิดปกติดังกล่าวทิ้ง หรือเป็นการให้น้ำหนักของค่าสังเกตที่เป็นค่าผิดปกติน้อยกว่าค่าสังเกตที่เป็นข้อมูลส่วนใหญ่ ซึ่งตัวประมาณที่สร้างจากหลักการดังกล่าว เรียกว่าตัวประมาณการถดถอยที่มีความแกร่ง (Robust Regression Estimator) ซึ่งการวิจัยในครั้งนี้จะทำการศึกษาโดยใช้ตัวประมาณค่าสัมบูรณ์น้อยสุด (Least Absolute Value Estimator) ซึ่งตัวประมาณการถดถอยดังกล่าว จะหาค่าประมาณของพารามิเตอร์ที่ทำให้ผลรวมของค่าสัมบูรณ์ของความคลาดเคลื่อนมีค่าต่ำสุด กล่าวคือ

$$\min_{\beta} \sum_{i=1}^n |y_i - x_i' \beta| \quad (1.2)$$

ซึ่งการวิจัยในครั้งนี้ จะใช้เทคนิคโปรแกรมเชิงเส้น (Linear Programming Technique) ในการประมาณค่าสัมประสิทธิ์การถดถอยในตัวแบบถดถอยเชิงเส้นพหุคูณที่ทำให้ผลรวมของค่าสัมบูรณ์ของความคลาดเคลื่อนมีค่าต่ำสุด และใช้วิธีการซิมเพล็กซ์ (Simplex Method) ในการหาค่าประมาณพารามิเตอร์ในตัวแบบ

ดังนั้น ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยจะศึกษาในกรณีที่ข้อมูลมีค่าผิดปกติในตัวแปรตาม โดยทำการศึกษาตัวประมาณกำลังสองน้อยสุดซึ่งอยู่ในรูปแบบสมการที่ (1.1) และตัวประมาณค่าสัมบูรณ์น้อยสุดซึ่งสร้างโดยใช้หลักการจากสมการที่ (1.2)

และเปรียบเทียบประสิทธิภาพของตัวประมาณในการประมาณค่าพารามิเตอร์ในตัวแบบการถดถอยเชิงเส้นอย่างง่าย โดยใช้ค่ารากที่สองของค่าเฉลี่ยความคลาดเคลื่อนกำลังสอง (Root Mean Squares Error : RMSE) ซึ่งตัวประมาณใดที่ให้ค่ารากที่สองของค่าเฉลี่ยความคลาดเคลื่อนกำลังสอง (RMSE) ต่ำสุด จะถือว่าเป็นตัวประมาณที่มีประสิทธิภาพสูงสุดในแต่ละสถานการณ์ และข้อมูลที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ได้จากการจำลองด้วยเทคนิคการจำลองมอนติคาร์โล (Monte Carlo Simulation Technique) โดยทำการจำลองซ้ำจำนวน 1,000 ครั้ง ในแต่ละสถานการณ์

ขอบเขตของการวิจัย

1. ในการวิจัยครั้งนี้ ตัวแบบการถดถอยเชิงเส้นอย่างง่ายอยู่ในรูปแบบดังนี้

$$y_i = \beta_0 + \beta_1 x_{i1} + \varepsilon_i \quad ; i = 1, 2, \dots, n$$

หรือเขียนในรูปเมทริกซ์ ได้ดังนี้

$$\underline{y} = \underline{X} \underline{\beta} + \underline{\varepsilon}$$

- เมื่อ $\underline{y}$ แทนเวกเตอร์ของตัวแปรตามที่มีขนาด $(n \times 1)$
 $\underline{X}$ แทนเมทริกซ์ของตัวแปรอิสระที่มีขนาด $(n \times q)$
 $\underline{\beta}$ แทนเวกเตอร์ของสัมประสิทธิ์ถดถอยที่มีขนาด $(q \times 1)$
 $\underline{\varepsilon}$ แทนเวกเตอร์ของความคลาดเคลื่อนที่มีขนาด $(n \times 1)$
 n แทนขนาดตัวอย่าง
 และ q แทนจำนวนพารามิเตอร์ที่ต้องการประมาณค่าในตัวแบบซึ่งเท่ากับ 2

โดยมีข้อกำหนด (Assumptions) ว่า ความคลาดเคลื่อนเป็นตัวแปรสุ่มที่เป็นอิสระกันและมีการแจกแจงเดียวกันที่มีค่าเฉลี่ย $E(\varepsilon) = 0$ และ เมทริกซ์ความแปรปรวน - ความแปรปรวนร่วม

$$E(\underline{\varepsilon} \underline{\varepsilon}') = \sigma^2 I \text{ ซึ่งศึกษาในกรณีที่ } \underline{\beta} = 1$$

2. การแจกแจงของความคลาดเคลื่อนสุ่ม แบ่งออกเป็น 2 การแจกแจง ดังนี้

2.1 การแจกแจงปกติ (Normal Distribution)

$$f(\varepsilon) = \frac{1}{\sigma^2 \sqrt{2\pi}} \cdot \exp\left\{\frac{-1}{2\sigma^2}(\varepsilon - \mu)^2\right\} \quad ; -\infty < \mu < \infty, \sigma^2 > 0$$

เมื่อ μ แทน ค่าเฉลี่ยของความคลาดเคลื่อนสุ่ม
 σ^2 แทน ความแปรปรวนของความคลาดเคลื่อนสุ่ม
 งานวิจัยในครั้งนี้ จะศึกษาในกรณีที่ $\mu = 0$ และ $\sigma^2 = 3^a$

2.2 การแจกแจงปกติปลอมปน (Contaminated Normal Distribution)

$$f(\varepsilon) = (1 - P)N(\mu, \sigma^2) + PN(\mu, C^2\sigma^2)$$

เมื่อ P แทน สัดส่วนการปลอมปน (Percent of Contamination)

และ C แทน สเกลแฟคเตอร์ (Scale Factor)

งานวิจัยในครั้งนี้ จะศึกษาในกรณีที่ $\mu = 0$, $\sigma^2 = 3^a$, $P = 5\%$, 10% และ 15% และมีระดับค่าผิดปกติ 3 ระดับ คือ ระดับเล็กน้อย ปานกลางและรุนแรง โดยใช้เกณฑ์การกำหนดขนาดค่าผิดปกติด้วย Box Plot จะได้ว่า

เมื่อค่า $C = 4 - 6$ ตัวแปรตามจะมีค่าผิดปกติระดับเล็กน้อย - ปานกลาง

และ เมื่อค่า $C = 12 - 13$ ตัวแปรตามจะมีค่าผิดปกติระดับรุนแรง

ดังนั้น งานวิจัยในครั้งนี้ เลือกกำหนดค่า $C = 4$ เมื่อตัวแปรตามมีค่าผิดปกติระดับเล็กน้อย $C = 6$ เมื่อตัวแปรตามมีค่าผิดปกติระดับปานกลาง และ $C = 13$ เมื่อตัวแปรตามมีค่าผิดปกติระดับรุนแรง

3. จำนวนตัวแปรอิสระที่ใช้ในการวิจัยเท่ากับ 1^b ตัวแปร

4. ขนาดตัวอย่าง(n) มีจำนวน 5 ระดับ คือ 20, 30, 40, 50 และ 60

5. ในการวิจัยครั้งนี้ทำการจำลองข้อมูลโดยใช้เทคนิคการจำลองมอนติคาร์โล (Monte Carlo Simulation Technique) โดยทำการจำลองจำนวน 1,000 ครั้ง ในแต่ละสถานการณ์

6. เกณฑ์ที่ใช้ในการพิจารณา

ในการวิจัยครั้งนี้ จะทำการเปรียบเทียบประสิทธิภาพของตัวประมาณพารามิเตอร์แต่ละตัว โดยการเปรียบเทียบค่ารากที่สองของค่าเฉลี่ยความคลาดเคลื่อนกำลังสองของตัวประมาณการถดถอยเชิงเส้น (Root Mean Squares Error : RMSE) โดยมีสูตรในการคำนวณดังต่อไปนี้

$$RMSE = \sqrt{\frac{\sum_{j=1}^{1,000} (\beta_{ij} - \hat{\beta}_{ij})^2}{1,000}}$$

เมื่อ β_{ij} แทน ค่าจริงของพารามิเตอร์ในสมการถดถอยตัวที่ i ในการจำลองรอบที่ j
เมื่อ $i = 1, 2$ และ $j = 1, 2, \dots, 1,000$

$\hat{\beta}_{ij}$ แทน ค่าประมาณของพารามิเตอร์ในสมการถดถอยตัวที่ i ในการจำลองรอบที่ j

a หมายถึง เมื่อทดลองใช้ ค่าอื่นๆ จะให้ผลการเปรียบเทียบตัวประมาณไม่แตกต่างกัน

b หมายถึง เมื่อทดลองใช้จำนวนตัวแปรอิสระเท่ากับ 2 และ 3 ตัวแปร จะให้ผลการเปรียบเทียบ ตัวประมาณไม่แตกต่างกัน

ผลการทดลอง

ตารางที่ 1 แสดงค่ารากที่สองของค่าเฉลี่ยความคลาดเคลื่อนกำลังสอง (RMSE) จากการใช้ตัวประมาณกำลังสองน้อยสุด (LS) และตัวประมาณค่าสัมบูรณ์น้อยสุด (LAV) ในการประมาณค่าพารามิเตอร์ เมื่อความคลาดเคลื่อนมีการแจกแจงปกติ โดยจำแนกตามระดับขนาดตัวอย่าง (n)

ระดับค่า ผิดปกติ	สัดส่วนการ ปลอมปน	ตัวประ มาน	ขนาดตัวอย่าง(n)				
			20	30	40	50	60
ไม่มีค่า ผิดปกติ	0%	LS	0.007265*	0.005668*	0.004718*	0.004336*	0.003989*
		LAV	0.014677	0.010714	0.008571	0.007371	0.006634

หมายเหตุ *แทนค่า RMSE ที่มีค่าต่ำสุดในแต่ละสถานการณ์

ตารางที่ 2 แสดงค่ารากที่สองของค่าเฉลี่ยความคลาดเคลื่อนกำลังสอง(RMSE) จากการใช้ตัวประมาณกำลังสองน้อยสุด(LS)และตัวประมาณค่าสัมบูรณ์น้อยสุด(LAV)ในการประมาณค่าพารามิเตอร์ เมื่อความคลาดเคลื่อนมีการแจกแจงปกติปโลมปน โดยจำแนกตามระดับค่าผิดปกติ สัดส่วนการปโลมปน และระดับขนาดตัวอย่าง (n)

ระดับค่าผิดปกติ	สัดส่วนการปโลมปน	ตัวประมาณ	ขนาดตัวอย่าง(n)				
			20	30	40	50	60
เล็กน้อย	5%	LS	0.023703	0.015948	0.012974	0.010542	0.008677
		LAV	0.014320*	0.010816*	0.008444*	0.006971*	0.005945*
	10%	LS	0.027236	0.018336	0.014938	0.012188	0.010033
		LAV	0.015084*	0.011393*	0.008896*	0.007396*	0.006309*
	15%	LS	0.028158	0.018970	0.015474	0.012678	0.010437
		LAV	0.015653*	0.011866*	0.009267*	0.007732*	0.006596*
ปานกลาง	5%	LS	0.036386	0.023651	0.015474	0.014191	0.011637
		LAV	0.017525*	0.013144*	0.009267*	0.008298*	0.007054*
	10%	LS	0.042556	0.027662	0.020747	0.016598	0.013610
		LAV	0.018722*	0.014040*	0.010812*	0.008865*	0.007536*
	15%	LS	0.044796	0.029121	0.021838	0.017470	0.014325
		LAV	0.019707*	0.014781*	0.011831*	0.009332*	0.007933*
รุนแรง	5%	LS	0.080777	0.050614	0.034411	0.026963	0.021993
		LAV	0.028741*	0.020298*	0.015990*	0.012945*	0.010933*
	10%	LS	0.096177	0.060303	0.041079	0.032033	0.026131
		LAV	0.031453*	0.023307*	0.017515*	0.014008*	0.011832*
	15%	LS	0.103030	0.064648	0.044113	0.034242	0.027934
		LAV	0.033896*	0.024979*	0.018779*	0.014931*	0.012614*

หมายเหตุ * แทนค่า RMSE ที่มีค่าต่ำสุดในแต่ละสถานการณ์

ตารางที่ 3 แสดงตัวประมาณค่าพารามิเตอร์ที่ควรเลือกใช้ในแต่ละสถานการณ์ของการแจกแจงของความคลาดเคลื่อน ระดับค่าผิดพลาด สัดส่วนการปลอมปน และระดับขนาดตัวอย่าง (n)

การแจกแจงของ ความคลาดเคลื่อน	ระดับค่าผิดพลาด	สัดส่วนการ ปลอมปน	ขนาดตัวอย่าง(n)				
			20	30	40	50	60
การแจกแจง ปกติ	ไม่มีค่าผิดพลาด	0%	LS	LS	LS	LS	LS
การแจกแจง ปกติปลอมปน	เล็กน้อย	5%	LAV	LAV	LAV	LAV	LAV
		10%	LAV	LAV	LAV	LAV	LAV
		15%	LAV	LAV	LAV	LAV	LAV
	ปานกลาง	5%	LAV	LAV	LAV	LAV	LAV
		10%	LAV	LAV	LAV	LAV	LAV
		15%	LAV	LAV	LAV	LAV	LAV
	รุนแรง	5%	LAV	LAV	LAV	LAV	LAV
		10%	LAV	LAV	LAV	LAV	LAV
		15%	LAV	LAV	LAV	LAV	LAV

ผลการทดลองดังแสดงได้จากตารางที่ 1 ถึง 3 ซึ่งแสดงค่ารากที่สองของค่าเฉลี่ยความคลาดเคลื่อนกำลังสอง (RMSE) จากการใช้ตัวประมาณกำลังสองน้อยสุด (LS) และตัวประมาณค่าสัมบูรณ์น้อยสุด (LAV) ในการประมาณค่าพารามิเตอร์ เมื่อความคลาดเคลื่อนมีการแจกแจงปกติและการแจกแจงปกติปลอมปน โดยจำแนกตามระดับค่าผิดพลาด สัดส่วนการปลอมปน และระดับขนาดตัวอย่าง(n) และแสดงตัวประมาณค่าพารามิเตอร์ที่ควรเลือกใช้ในแต่ละสถานการณ์ นำมาสรุปผลการทดลองได้ดังนี้

1. เมื่อความคลาดเคลื่อนมีการแจกแจงปกติ (ไม่มีค่าผิดพลาดในตัวแปรตาม)

ตัวประมาณกำลังสองน้อยสุด (LS) จะให้ค่ารากที่สองของค่าเฉลี่ยความคลาดเคลื่อนกำลัง

สอง (RMSE) ต่ำกว่าตัวประมาณค่าสัมบูรณ์น้อยสุด (LAV) ในทุกระดับขนาดตัวอย่าง

2. เมื่อความคลาดเคลื่อนมีการแจกแจงปกติปลอมปน (มีค่าผิดพลาดในตัวแปรตาม)

ตัวประมาณค่าสัมบูรณ์น้อยสุด (LAV) จะให้ค่ารากที่สองของค่าเฉลี่ยความคลาดเคลื่อนกำลังสอง (RMSE) ต่ำกว่าตัวประมาณกำลังสองน้อยสุด (LS) ในทุกระดับขนาดตัวอย่าง

3. ผลกระทบจากปัจจัยต่าง ๆ ที่มีต่อค่ารากที่สองของค่าเฉลี่ยความคลาดเคลื่อนกำลังสอง (RMSE) พบว่า ค่ารากที่สองของค่าเฉลี่ยความคลาดเคลื่อนกำลังสอง (RMSE) จะแปรผันตามกับระดับค่าผิดพลาดและสัดส่วนการปลอมปน และแปรผกผันกับระดับขนาดตัวอย่าง เมื่อกำหนดให้ปัจจัยอื่น ๆ คงที่

การประยุกต์ใช้กับข้อมูลจริง

การที่จะนำผลการศึกษาที่ได้ในครั้งนี้นำไปประยุกต์ใช้กับข้อมูลจริงในการประมาณค่าหรือพยากรณ์ค่าของตัวแปรตามที่ต้องการ มีหลักในการปฏิบัติดังนี้

1. ผลการวิจัยครั้งนี้จะนำไปใช้กับข้อมูลจริงได้ในกรณีที่ความคลาดเคลื่อนสุ่มมีการแจกแจงปกติหรือการแจกแจงปกติปลอมปนเท่านั้น ดังนั้นจึงควรทดสอบการแจกแจงของความคลาดเคลื่อนสุ่มก่อนว่ามีการแจกแจงปกติหรือไม่ โดยสามารถทดสอบการแจกแจงของตัวแปรตามแทนได้ เนื่องจากหากความคลาดเคลื่อนสุ่มมีการแจกแจงปกติตัวแปรตามก็จะมีแจกแจงปกติเช่นกัน ในการทดสอบว่าตัวแปรตามมีการแจกแจงปกติหรือไม่นั้น ใช้สถิติทดสอบ Kolmogorov – Smirnov Test (K-S Test) หรือ Shapiro – Wilk Test

2. ในการที่จะทดสอบว่ามีค่าผิดปกติในตัวแปรตามหรือไม่ โดยมีค่าผิดปกติอยู่ในระดับใดและมีสัดส่วนของค่าผิดปกติเท่าไรในข้อมูลที่จะนำมาวิเคราะห์นั้น ทดสอบโดยใช้ Box Plot โดยที่ถ้าทดสอบแล้วพบว่า ไม่มีค่าผิดปกติในตัวแปรตามควรใช้ตัวประมาณค่าสองน้อยสุด (LS) ในการประมาณค่าพารามิเตอร์ในตัวแบบ ถ้าทดสอบแล้วพบว่า มีค่าผิดปกติในตัวแปรตาม ในทุกระดับค่าผิดปกติ (เล็กน้อย ปานกลาง และรุนแรง) และทุกระดับของสัดส่วนการเกิดค่าผิดปกติ (5%, 10% และ 15%) ควรใช้ตัวประมาณค่าสัมบูรณ์น้อยสุด (LAV) ในการประมาณค่าพารามิเตอร์ในตัวแบบ ซึ่งในการเลือกใช้ตัวประมาณค่าพารามิเตอร์ที่เหมาะสม จะสามารถทำให้ได้ผลการพยากรณ์ที่มีความถูกต้องมากยิ่งขึ้น

บรรณานุกรม

- Askin, R. G., and Montgomery, D. C. (1980). Augmented robust estimators. *Technometrics*, 22, pp. 333–341.
- Gillett, B. E. (1976). *Introduction to operations research : A computer - oriented algorithmic approach*. New York : McGraw – Hill, Inc.
- Huber, P. J. (1964). Robust estimation of a location parameter. *Annual Mathematics and Statistics*, 35, pp.73–101.
- Lawrence, Kenneth D. and Arthur, Jeffrey L. (Eds.). (1990). *Robust regression : analysis and applications*. New York : M. Dekker.
- Neter, John and Wasserman, William. (1990). *Applied Linear Statistical Models*. Homewood, Illinois : Richard D. Irwin.
- Rousseeuw, Peter J. and Leroy, Annick M. (2003). *Robust regression and outlier detection*. Hoboken [NY] : John wiley & Sons.

การศึกษางานวิจัยด้านการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของไทย ในรอบทศวรรษ (2537-2547) : แนวทางเพื่อการพัฒนาสู่ความยั่งยืน

อัศวิน แสงพิบูล

เป็นเวลากว่า 10 ปีแล้วที่แนวความคิดเรื่องการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ (ecotourism) ได้เข้ามามีบทบาทต่อการพัฒนาและการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมของประเทศ อีกทั้งมีส่วนช่วยทำให้เกิดการท่องเที่ยวทางเลือกใหม่ที่มุ่งเน้นการสร้างจิตสำนึกให้กับประชาชนและนักท่องเที่ยวในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม พร้อมกับเป็นการช่วยแก้ไขปัญหาต่างๆที่เกิดขึ้นจากการท่องเที่ยวแบบมวลชน (mass tourism) ซึ่งในปัจจุบัน การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ เป็นเรื่องที่คนทั่วโลกรวมทั้งประเทศไทยต่างให้ความสนใจและส่งเสริมการท่องเที่ยวรูปแบบนี้กันมากขึ้น การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย (2545) ได้กำหนดความหมายของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศไว้ว่า "การท่องเที่ยวเชิงนิเวศเป็นการท่องเที่ยวอย่างมีความรับผิดชอบในแหล่งธรรมชาติที่มีเอกลักษณ์เฉพาะถิ่น และแหล่งวัฒนธรรมที่เกี่ยวข้องกับระบบนิเวศ สิ่งแวดล้อมและการท่องเที่ยว โดยมีกระบวนการเรียนรู้ร่วมกันของผู้ที่เกี่ยวข้องภายใต้การจัดการอย่างมีส่วนร่วมของท้องถิ่น เพื่อมุ่งเน้น

ให้เกิดจิตสำนึกต่อการรักษาระบบนิเวศอย่างยั่งยืน" องค์การการท่องเที่ยวโลก (World Tourism Organization) ได้คาดการณ์ว่ากระแสของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศยังคงจะได้รับความนิยมและเติบโตต่อไปเรื่อยๆในอนาคต เนื่องจากสังคมปัจจุบันได้ให้ความสำคัญกับการพัฒนาอย่างยั่งยืน ซึ่งการท่องเที่ยวเชิงนิเวศถือได้ว่าเป็นรูปแบบหนึ่งที่สามารถนำไปสู่การพัฒนาอย่างยั่งยืนได้ เพราะเป็นรูปแบบการท่องเที่ยวที่คำนึงถึงผลกระทบทั้งในเรื่องเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม ในส่วนของประเทศไทยนั้น แนวความคิดเรื่องการท่องเที่ยวเชิงนิเวศได้รับความสนใจจากภาครัฐและเอกชนเป็นระยะเวลามากกว่า 10 ปีแล้ว แต่แนวคิดนี้เริ่มมีบทบาทที่ชัดเจนมากขึ้น โดยเฉพาะหลังปี พ.ศ. 2540 เป็นต้นมา ซึ่งรัฐบาลและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องต่างตระหนักถึงความสำคัญดังกล่าว และได้มีการจัดทำแผนงานส่งเสริมและพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของประเทศอย่างจริงจัง เป็นรูปธรรมมากยิ่งขึ้น โดยมีการกำหนดนโยบาย กลยุทธ์ และแผน

¹อาจารย์ประจำภาควิชาการท่องเที่ยวฯ คณะศิลปศาสตร์ฯ มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์ : MBA, Southeastern Louisiana University, USA รายงานการวิจัยนี้ได้รับการคัดเลือกให้นำเสนอในการประชุมวิชาการด้านการท่องเที่ยว (Inter-University Conference) ครั้งที่ 15 ของสมาคมสถาบัน การศึกษาชั้นอุดมศึกษาแห่งภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ (ASAIHL) ณ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช วันที่ 18 กรกฎาคม 2548

การปฏิบัติการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศแห่งชาติขึ้น เพื่อเป็นการกำหนดทิศทางและแนวทางที่เหมาะสมกับการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของประเทศไทยต่อไป

ปัจจุบัน งานวิจัยด้านการท่องเที่ยวเชิงนิเวศได้รับความสนใจจากหน่วยงานหลายๆฝ่าย ทั้งภาครัฐ เอกชน และสถาบันการศึกษา ที่ต่างให้ความสนใจทำการศึกษาวิจัยในเรื่องที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศกันมากขึ้น แต่อย่างไรก็ตาม ในช่วงหลายปีที่ผ่านมา ข้อมูลงานวิจัยด้านการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของประเทศไทยยังไม่มีมีการสำรวจอย่างจริงจัง ทำให้ไม่สามารถทราบชัดเจนได้ว่างานวิจัยด้านการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของประเทศขณะนี้ เป็นไปในทิศทางใด มีการศึกษาวิจัยเรื่องใดมากน้อยเพียงใด หรือมีเรื่องใดบ้างที่ยังขาดแคลนและสมควรได้รับการส่งเสริมต่อไป และที่สำคัญ การพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนจะเกิดขึ้นไม่ได้ หากผู้ที่เกี่ยวข้องยังขาดองค์ความรู้ต่างๆ ที่จำเป็นต่อการพัฒนาการท่องเที่ยวของประเทศ ซึ่งการสร้างองค์ความรู้ใหม่นั้น จำเป็นต้องอาศัยการเก็บรวบรวมฐานข้อมูลงานวิจัยที่มีอยู่ในปัจจุบันเพื่อใช้เป็นรากฐานในการศึกษาค้นคว้าเพิ่มเติมสำหรับการพัฒนางานวิจัยของประเทศต่อไปในอนาคต

ผู้เขียนได้ทำวิจัยเรื่องการสำรวจงานวิจัยด้านการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของประเทศไทยในรอบทศวรรษ (2537-2547) โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อสำรวจและวิเคราะห์งานวิจัยด้านการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของประเทศไทยในช่วง 10 ปีที่ผ่านมา เพื่อศึกษาแนวโน้มและทิศทางงานวิจัยด้านการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของประเทศไทย และ เพื่อเสนอแนะแนวการทำวิจัยด้านการท่องเที่ยวเชิงนิเวศที่เหมาะสมต่อการพัฒนาการท่องเที่ยวของประเทศไปสู่

ความยั่งยืน

ได้ศึกษางานวิจัยของสินธรา คามดิษฐ์ และวิศรุต สุวรรณวิเวก (2536) ในเรื่องการวิเคราะห์งานวิจัยของคณาจารย์สถาบันอุดมศึกษาเอกชนในประเทศไทย แล้วนำมาพัฒนารูปแบบให้เหมาะสมกับงานวิจัยในครั้งนี้ การเก็บรวบรวมข้อมูลดำเนินการโดยตรวจสอบรายชื่องานวิจัยและงานวิทยานิพนธ์จากแหล่งข้อมูล 2 ประเภท คือ 1) รายงานวิจัยฉบับสมบูรณ์ โครงการประมวลผลงานวิจัยเกี่ยวกับการท่องเที่ยวของประเทศไทย ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2529 - 2544 โดยดวงใจ หล่อธนวนิชย์ (2541) และนฤตย์ นิมสมบูรณ์ (2545) จากสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.) และ 2) ฐานข้อมูลออนไลน์ (on-line database) ของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว ทั้งหน่วยงานของรัฐและเอกชน โดยฐานข้อมูลออนไลน์ที่ใช้ในการเก็บข้อมูลครั้งนี้ ได้แก่ ห้องสมุดมหาวิทยาลัยในประเทศไทยและสถาบันอุดมศึกษา สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย สำนักคณะกรรมการการวิจัยแห่งชาติ สำนักงานพัฒนาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งชาติ ศูนย์ข้อมูลเพื่อพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศเครือข่ายมหาวิทยาลัยราชภัฏ หอสมุดแห่งชาติ การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย และกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

ผู้เขียนได้ทำการวิจัยดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลโดยการแจกแจงความถี่ของข้อมูลแต่ละรายการ หากำร้อยละ และวิเคราะห์เนื้อหา (content analysis) ที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศสำหรับในส่วนของงานวิเคราะห์เนื้อหา ผู้วิจัยได้ใช้กรอบแนวทางในการวิเคราะห์เนื้อหาจากองค์ประกอบหลักทั้ง 4 ด้านของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ (ด้านพื้นที่ การจัดการอย่างยั่งยืน กิจกรรม และ

การมีส่วนร่วมของชุมชน) ที่กำหนดโดยการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย (2545) เพื่อใช้เป็นแนวทางในการวิเคราะห์เนื้อหาจากรายงานการวิจัยต่างๆที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

ข้อค้นพบจากงานวิจัยในครั้งนี้ พบว่า ในช่วง 10 ปีที่ผ่านมา คือ ระหว่าง ปี พ.ศ. 2537 – 2547 มีจำนวนงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ รวมทั้งสิ้น 293 เรื่อง โดยสามารถแบ่งประเภทงานวิจัย ออกเป็นตามปีที่ดำเนินการวิจัยเสร็จสิ้นได้ดังนี้

ตารางที่ 1 จำนวนงานวิจัยด้านการท่องเที่ยวเชิงนิเวศแบ่งตามปีที่ดำเนินการวิจัยเสร็จสิ้น

ปี พ.ศ.	2537	2538	2539	2540	2541	2542	2543	2544	2545	2546	2547
จำนวนงานวิจัย	4	5	6	8	11	23	35	40	70	50	41
ร้อยละ	1.4%	1.7%	2.1%	2.9%	3.8%	7.6%	11.5%	13.8%	24.0%	17.2%	14.0%

วิเคราะห์ในรายละเอียดจากตารางที่ 1 พบว่า ในช่วงปี พ.ศ. 2537–2539 แนวความคิดเรื่องการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในประเทศไทยยังอาจไม่ได้รับความสนใจมากนัก งานวิจัยส่วนใหญ่ในช่วงนี้จึงอาจยังไม่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศโดยตรง และบางส่วนเป็นการวิจัยเพื่อการพัฒนาและอนุรักษ์ธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมมากกว่า แต่ก็นับว่าเป็นจุดเริ่มต้นของการวิจัยด้านการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในช่วงต่อมา โดยมีข้อสังเกตว่างานวิจัยในช่วงนี้มักจะใช้คำว่า "การอนุรักษ์หรือการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์" มากกว่าคำว่า "การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ" เนื่องจากในช่วงดังกล่าว ยังไม่มีการให้คำนิยามและความหมายของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศอย่างเป็นทางการจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ต่อมาในช่วง ปี พ.ศ. 2540 – 2544 เริ่มมีการวิจัยในด้านการท่องเที่ยวเชิงนิเวศกันมากขึ้น โดยงานวิจัยส่วนใหญ่มักจะใช้คำว่า "การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ" เป็นส่วนหนึ่งของชื่อเรื่องงานวิจัย เนื่องจากในช่วงนั้น หน่วยงานที่เกี่ยวข้องและการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยได้มีการ

นิยามคำศัพท์และความหมายของคำว่า การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ (ecotourism) อย่างเป็นทางการแล้ว พร้อมกับมีแผนงานส่งเสริมการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของประเทศอย่างชัดเจน เป็นรูปธรรม ทำให้การท่องเที่ยวเชิงนิเวศได้รับความสนใจเป็นอย่างมากจากหลายฝ่าย ทั้งภาครัฐ เอกชน และสถาบันการศึกษา จึงทำให้มีผู้สนใจศึกษาวิจัยในเรื่องนี้กันมากขึ้น และหัวข้อในการวิจัยเริ่มมีความหลากหลายมากขึ้นเช่นกัน ทั้งในด้านสิ่งแวดล้อม แหล่งท่องเที่ยว นักท่องเที่ยว ชุมชนท้องถิ่น รวมทั้ง ด้านการตลาดและภาคธุรกิจ

สำหรับในช่วงตั้งแต่ปี พ.ศ. 2545 เป็นต้นมา ซึ่งเป็นปีที่องค์การสหประชาชาติ (United Nations) และองค์การการท่องเที่ยวโลก (World Tourism Organization) ได้ประกาศให้ ปี 2545 เป็นปีแห่งการท่องเที่ยวเชิงนิเวศนานาชาติ หรือ International Year of Ecotourism 2002 ทำให้การท่องเที่ยวเชิงนิเวศเริ่มเป็นที่รู้จักของคนทั่วโลกมากขึ้น และมีผู้สนใจศึกษาในเรื่องนี้กันมากขึ้นเช่น

กัน รวมทั้งในประเทศไทย ส่งผลทำให้จำนวนงานวิจัยด้านการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในช่วงดังกล่าวเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง โดยเฉพาะปี 2545 มีจำนวนถึง 70 เรื่อง จากผลการวิจัย คาดว่าจำนวนงานวิจัยในอนาคตน่าจะมีเฉลี่ยปีละ 30-40 เรื่อง เนื่องจากการท่องเที่ยวเชิงนิเวศยังเป็นเรื่องที่หลายฝ่ายให้ความสำคัญ อีกทั้งยังเป็นหัวข้อที่มีขอบเขตเนื้อหากว้างขวางและเกี่ยวพันกับองค์ประกอบหลายส่วนในระบบการท่องเที่ยว ทั้งชุมชน เศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม (Luck, 2002) และเป็นรูปแบบการท่องเที่ยวที่มีความรับผิดชอบ สามารถนำไปสู่การพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนได้ (ททท., 2545) ดังนั้น เรื่องการท่องเที่ยวเชิงนิเวศจึงเป็นประเด็นที่หลายคนให้ความสนใจทั้งในปัจจุบันและอนาคต

งานวิจัยด้านการท่องเที่ยวเชิงนิเวศส่วนใหญ่มุ่งเน้นศึกษาในเรื่องใดบ้าง ผลการวิจัย (ตารางที่ 2) ระบุว่างานวิจัยด้านการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของประเทศไทยในช่วง 10 ปีที่ผ่านมา กว่าร้อยละ 40 มุ่งการศึกษาในเรื่องการท่องเที่ยวเชิงนิเวศกับการบริหารจัดการของชุมชนและการมีส่วนร่วมของประชาชนในท้องถิ่น ซึ่งส่วนหนึ่งอาจเป็นเพราะเป็นเรื่องที่นักวิจัยมีความสนใจ หรือทำการศึกษาวิจัยตามความเชี่ยวชาญหรือตามสาขาที่นักวิจัยกำลังศึกษาอยู่ อีกทั้งนักวิจัยยังสามารถเลือกศึกษาเป็นกรณีศึกษา หรือเจาะจงเฉพาะพื้นที่หรือชุมชนได้ นอกจากนี้ งานวิจัยในกลุ่มนี้ยังมีอีกจำนวนหนึ่ง ประมาณ 40-50 เรื่อง ที่เป็นงานวิจัยเชิงนโยบายของหน่วยงานของที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาการท่องเที่ยวของ

ประเทศ เช่น การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย (ททท.) หรือ สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.) ที่ต้องการส่งเสริมงานวิจัยที่สามารถนำไปใช้ประโยชน์และพัฒนาชุมชนท้องถิ่นได้ ซึ่งงานวิจัยเหล่านี้มีความสอดคล้องกับแนวคิดของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศที่ให้ความสำคัญต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในท้องถิ่น โดยเป็นรูปแบบการวิจัยเพื่อท้องถิ่น ทำให้ประชาชนเกิดการเรียนรู้ร่วมกันและสามารถนำผลจากงานวิจัยไปใช้แก้ไขปัญหาต่างๆที่เกิดขึ้นในชุมชนของตนได้ โดยงานวิจัยเหล่านี้มีความสอดคล้องกับเป้าหมายของแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับปัจจุบัน (ฉบับที่ 9: พ.ศ. 2545-2549) ที่มุ่งเน้นความสำคัญต่อการพัฒนาสังคมในระดับรากหญ้า (ชุมชนท้องถิ่น) โดยให้คนเป็นศูนย์กลางของการเรียนรู้และการพัฒนา ซึ่งแนวโน้มของงานวิจัยในลักษณะนี้ จะมีจำนวนเพิ่มขึ้นในอนาคต

นอกจากนี้ ยังพบว่า งานวิจัยด้านการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของประเทศไทยในช่วง 10 ปีที่ผ่านมา โดยเฉพาะช่วง 5-6 ปีหลัง เริ่มมีความหลากหลายมากขึ้น นอกเหนือจากหัวข้อในเรื่องชุมชนและท้องถิ่นแล้ว ยังมีการศึกษาวิจัยในเรื่องอื่นๆอีกหลายเรื่อง เช่น การพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ แนวทางการอนุรักษ์และพัฒนาทรัพยากรการท่องเที่ยว การศึกษาเรื่องการตลาด พฤติกรรมนักท่องเที่ยว ผู้ประกอบการธุรกิจท่องเที่ยว รวมถึง กิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ และการเรียนรู้จากการสื่อความหมายจากธรรมชาติ เป็นต้น

ตารางที่ 2 จำนวนงานวิจัยด้านการท่องเที่ยวเชิงนิเวศแบ่งตามหัวข้อที่ทำการศึกษา

หัวข้อที่ทำการศึกษา	จำนวนงานวิจัย (ร้อยละ)
1. การบริหารจัดการของชุมชน/ประชาชนท้องถิ่น (ธุรกิจชุมชน รูปแบบการท่องเที่ยว การจัดการ การส่งเสริม การพัฒนาชุมชน ฯลฯ)	75 (25.6%)
2. การท่องเที่ยวเชิงนิเวศกับชุมชน/ประชาชนท้องถิ่น (ความคิดเห็น ทักษะคติ บทบาท การมีส่วนร่วม การเรียนรู้ศักยภาพชุมชน)	52 (17.7%)
3. การพัฒนา/การส่งเสริมแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ	30 (10.2%)
4. การศึกษาเพื่ออนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม	25 (8.5%)
5. นักท่องเที่ยว	20 (6.9%)
6. การท่องเที่ยวเชิงนิเวศกับประชาชนทั่วไป/นักเรียน/นักศึกษา (ความคิดเห็น ทักษะคติ ความรู้ บทบาท พฤติกรรมการเดินทางท่องเที่ยว)	17 (5.8%)
7. กิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ	15 (5.1%)
8. มัคคุเทศก์	13 (4.4%)
9. การตลาด/ธุรกิจการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ/ผู้ประกอบการ	11 (3.7%)
10. การพัฒนามาตรฐานแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ	8 (2.8%)
11. กฎหมาย	7 (2.4%)
12. หัวข้ออื่นๆ เช่น ผลกระทบ การฝึกอบรม การบริการ ฯลฯ	20 (6.9%)
รวม	293 (100%)

นอกจากนี้ หากแบ่งหมวดหมู่งานวิจัยข้างต้นออกตามองค์ประกอบของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ตามหลักของการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย (2545) ซึ่งได้กำหนดองค์ประกอบหลักที่สำคัญของการพัฒนาท่องเที่ยวเชิงนิเวศไว้ 4 ประการ ได้แก่ 1) ด้านพื้นที่ 2) ด้านการจัดการ 3) ด้านกิจกรรม และ 4) ด้านการมีส่วนร่วมของชุมชน จากผลการวิจัย (ตารางที่ 3) พบว่า งานวิจัยส่วนใหญ่ร้อยละ

43.5 จัดอยู่ในองค์ประกอบด้านการมีส่วนร่วมของชุมชนมากที่สุด ซึ่งถือว่าเป็นองค์ประกอบที่สำคัญของการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ รองลงมาคือด้านพื้นที่หรือแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติ ร้อยละ 12.7 ด้านการจัดการอย่างยั่งยืน ร้อยละ 11.3 และด้านกิจกรรม ร้อยละ 9.3 ตามลำดับ ซึ่งสามองค์ประกอบหลังนี้ถือว่ามีจำนวนงานวิจัยไม่มากนักหากเทียบกับองค์ประกอบแรก (ด้านการมีส่วนร่วมของ

ชุมชน) ในส่วนที่เหลืออีกร้อยละ 23.2 เป็นงาน ทัวไป พฤติกรรมนักท่องเที่ยว ด้านการตลาด ภาค วิจัยเรื่องอื่นๆที่ไม่ได้จัดอยู่ในองค์ประกอบหลักของ ธุรกิจ เป็นต้น การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ เช่น ความรู้ ความคิดเห็น

ตารางที่ 3 จำนวนงานวิจัยด้านการท่องเที่ยวเชิงนิเวศแบ่งตามองค์ประกอบของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

องค์ประกอบของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ	จำนวนงานวิจัย (ร้อยละ)
1. ด้านการมีส่วนร่วมของชุมชน (ชุมชนท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการการท่องเที่ยวในท้องถิ่น)	127 (43.5%)
2. ด้านพื้นที่ (ทรัพยากรที่เกี่ยวข้องกับระบบนิเวศ – แหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติ)	37 (12.7%)
3. ด้านการจัดการ (การจัดการสิ่งแวดล้อมและทรัพยากรการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน)	33 (11.3%)
4. ด้านกิจกรรม (รูปแบบและกิจกรรมการเรียนรู้ที่เกี่ยวกับสภาพแวดล้อม)	28 (9.3%)
5. อื่นๆ (ความรู้ ความคิดเห็นทัวไป นักท่องเที่ยว การตลาด ธุรกิจ ฯลฯ)	68 (23.2%)
รวม	293 (100%)

พื้นที่ใดของประเทศที่มีการทำวิจัยด้านการท่องเที่ยวเชิงนิเวศมากที่สุด จากผลการวิจัย (ตารางที่ 4) พบว่า ภาคเหนือเป็นพื้นที่ที่มีผู้สนใจทำการศึกษาวิจัยด้านการท่องเที่ยวเชิงนิเวศมากที่สุด รองลงมาคือ ภาคกลาง และภาคใต้ตามลำดับ โดยเหตุที่ภาคเหนือเป็นพื้นที่ที่มีการศึกษาวิจัยวิชาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศมากที่สุดอาจมีปัจจัยสนับสนุนหลายประการ เช่น ประการแรก ภาคเหนือเป็นภูมิภาคที่มีความอุดมสมบูรณ์และความสวยงามของแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติมากที่สุดแห่งหนึ่งของประเทศ มีทรัพยากรทางธรรมชาติที่หลากหลาย มีอุทยานแห่งชาติหลายแห่ง รวมทั้งมีความโดดเด่นในเรื่องศิลปวัฒนธรรมท้องถิ่น ประการที่สอง ภาค

เหนือเป็นที่ตั้งของจังหวัดท่องเที่ยวหลักและมีศักยภาพสูงหลายจังหวัด อาทิเช่น เชียงใหม่ เชียงราย แม่ฮ่องสอน ตาก พิชณุโลก ลำปาง เพชรบูรณ์ ฯลฯ และ ประการที่สาม ในเขตภาคเหนือ มีสถาบันการศึกษาระดับอุดมศึกษาทั้งของรัฐและเอกชนจำนวนหลายแห่งที่เปิดสอนด้านการท่องเที่ยว รวมทั้งหน่วยงานของรัฐต่างก็ให้ความสำคัญในการพัฒนาการท่องเที่ยวในพื้นที่เขตนี้เนื่องจากมีศักยภาพสูงด้านการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ดังนั้นจากปัจจัยดังกล่าวข้างต้น จึงอาจทำให้มีผู้สนใจทำการศึกษาเรื่องการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในพื้นที่ภาคเหนือมากกว่าภูมิภาคอื่นๆ

ตารางที่ 4 จำนวนงานวิจัยด้านการท่องเที่ยวเชิงนิเวศแบ่งตามภูมิภาคที่ทำการศึกษา

ภูมิภาค	จำนวนงานวิจัย (ร้อยละ)
ภาคเหนือ (เชียงใหม่ เชียงราย แม่ฮ่องสอน ฯลฯ)	117 (40.0%)
ภาคกลาง (กทม. กาญจนบุรี สุพรรณบุรี ฯลฯ)	61 (20.8%)
ภาคใต้ (นครศรีธรรมราช กระบี่ พัทลุง ฯลฯ)	55 (18.8%)
ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ (นครราชสีมา อุบลราชธานี มหาสารคาม ฯลฯ)	37 (12.6%)
ภาคตะวันออก (ปราจีนบุรี ระยอง จันทบุรี ฯลฯ)	13 (4.4%)
ไม่ระบุภาค (งานวิจัยทั่วไป)	10 (3.4%)
รวม	293 (100%)

หมายเหตุ: ภูมิภาคแบ่งตามเขตพื้นที่ของการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย

การแบ่งงานวิจัยด้านการท่องเที่ยวเชิงนิเวศออกเป็นงานวิจัยเชิงวิชาการและงานวิจัยเชิงนโยบาย งานวิจัยด้านการท่องเที่ยวเชิงนิเวศนอกจากจะแบ่งออกตามแบ่งตามหัวข้อที่ทำการศึกษาหรือพื้นที่ที่ทำการศึกษแล้ว ยังสามารถแบ่งออกตามลักษณะของงานวิจัยและการนำไปใช้ประโยชน์ซึ่งสามารถแบ่งออกเป็น 2 ประเภท ได้แก่งานวิจัยเชิงวิชาการ และงานวิจัยเชิงนโยบายเพื่อการวางแผนและพัฒนา (ตารางที่ 6)

งานวิจัยเชิงวิชาการ เป็นงานวิจัยด้านการท่องเที่ยวเชิงนิเวศที่ดำเนินการศึกษาโดยนักวิชาการ อาจารย์ หรือนักวิจัยในสถาบันการศึกษาต่างๆ หรืออาจเป็นงานวิจัยของนักวิจัยอิสระที่ไม่ได้สังกัดสถาบันการศึกษา ซึ่งงานวิจัยในกลุ่มนี้ส่วนใหญ่เป็นการศึกษาวิจัยตามความสนใจหรือตามสาขาที่เรียน

ของนักวิจัย หรือ อาจเป็นการศึกษาเพื่อนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์ในทางใดทางหนึ่ง เช่น การเพิ่มพูนความรู้ให้กับตนเอง การใช้ประกอบการเรียนการสอน หรืออาจเป็นการศึกษาเพื่อค้นหาคำตอบสำหรับอธิบาย ปรากฏการณ์ต่างๆที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว โดยวัตถุประสงค์ส่วนใหญ่ของงานวิจัยในกลุ่มนี้อาจไม่ได้มีจุดมุ่งหมายเพื่อต้องการนำผลการวิจัยไปใช้ในสถานการณ์จริง เพียงแต่เป็นการศึกษาเพื่อพัฒนาองค์ความรู้ให้กว้างขวางมากขึ้น งานวิจัยในกลุ่มนี้ ยังครอบคลุมถึงผลงานวิทยานิพนธ์ของนักศึกษาในระดับบัณฑิตศึกษาในสถาบันการศึกษาต่างๆ ที่ผู้เรียนมีความสนใจและเลือกทำงานวิจัยด้านการท่องเที่ยวเชิงนิเวศที่สอดคล้องกับสาขาที่ตนกำลังเรียนอยู่ เช่น สาขาสิ่งแวดล้อม สาขาป่าไม้ การวางแผนและพัฒนาด้าน

บริหารธุรกิจ นิเทศศาสตร์ หรือ การท่องเที่ยว เป็นต้น ซึ่งโดยภาพรวมแล้ว งานวิจัยด้านการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของประเทศไทยจัดอยู่ในกลุ่มงานวิจัยเชิงวิชาการมากที่สุด คือ มีจำนวน 218 เรื่อง จากจำนวนงานวิจัยทั้งหมด 293 เรื่อง คิดเป็นร้อยละ 74.4

งานวิจัยเชิงนโยบายเพื่อการวางแผนและพัฒนา เป็นงานวิจัยด้านการท่องเที่ยวเชิงนิเวศที่จัดทำขึ้นเพื่อต้องการนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์ในสถานการณ์จริงเพื่อการแก้ไขปัญหา การตัดสินใจ หรือ เป็นแนวทางสำหรับการพัฒนาโครงการต่างๆ ด้านการท่องเที่ยวของภาครัฐ งานวิจัยในกลุ่มนี้ ส่วนใหญ่เป็นงานวิจัยที่ดำเนินการโดยหน่วยงานของภาครัฐ เช่น กระทรวง กรม กอง หรือองค์กรที่ดูแลกำกับด้านการท่องเที่ยวหรือแหล่งท่องเที่ยวของประเทศ ซึ่งหน่วยงานเหล่านี้อาจเป็นผู้ทำการศึกษาวิจัยเอง หรือในบางครั้ง อาจมอบหมายให้บุคคลอื่น หน่วยงานต่างๆ หรือสถาบันการศึกษาเป็นผู้ทำการศึกษาวิจัยแทน เพื่อต้องการนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์สำหรับการพัฒนาในด้านต่างๆ โดยหน่วยงานของรัฐจะเป็นผู้สนับสนุนงบประมาณให้ แต่

อย่างไรก็ตาม พบว่า งานวิจัยในกลุ่มนี้มีจำนวนไม่มากนัก คือ ประมาณ 75 เรื่อง คิดเป็นร้อยละ 25.6

อย่างไรก็ดี งานวิจัยทั้งในเชิงวิชาการและเชิงนโยบาย ต่างก็มีคุณค่าในตัวมันเองและเป็นองค์ความรู้พื้นฐานที่สำคัญต่อการพัฒนาการท่องเที่ยวของประเทศให้ไปสู่ความยั่งยืนได้ เช่น งานวิจัยในเรื่องการพัฒนารูปแบบการท่องเที่ยวเชิงนิเวศที่เหมาะสมกับชุมชน การให้ความรู้และการมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการของประชาชนท้องถิ่น การพัฒนามาตรฐานการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ แนวทางการอนุรักษ์และรักษาสภาพแวดล้อมของแหล่งท่องเที่ยว ฯลฯ ดังนั้น หากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องได้เห็นถึงคุณค่าและประโยชน์ของงานวิจัยเหล่านี้และหาแนวทางในการนำองค์ความรู้จากงานวิจัยที่มีอยู่มาใช้ให้เกิดประโยชน์ หรือเป็นแนวทางในแก้ไขปัญหา พัฒนา ปรับปรุง หรือ ส่งเสริมแผนงานของหน่วยงาน/องค์กร/ชุมชน ก็จะทำให้งานวิจัยด้านการท่องเที่ยวเชิงนิเวศนั้นเกิดคุณค่าและเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาสังคมและประเทศชาติ

ตารางที่ 6 จำนวนงานวิจัยด้านการท่องเที่ยวเชิงนิเวศแบ่งตามลักษณะของงานวิจัยและการนำไปใช้ประโยชน์

ลักษณะงานวิจัย	จำนวนเรื่อง (ร้อยละ)
เชิงวิชาการ (วิทยานิพนธ์และงานวิจัยทั่วไป)	218 (74.4%)
เชิงนโยบาย (เพื่อการวางแผนและพัฒนา)	75 (25.6%)
รวม	293 (100%)

ในส่วนนี้เป็นข้อเสนอแนะจากผลการวิจัย เพื่อเป็นแนวทางสำหรับการทำวิจัยด้านการท่องเที่ยวเชิงนิเวศที่เหมาะสมต่อการพัฒนาการท่องเที่ยวของประเทศไปสู่ความยั่งยืน ซึ่งพอสรุปเป็นแนวทางที่สำคัญได้ดังนี้

ควรส่งเสริมงานวิจัยในลักษณะเชิงบูรณาการ งานวิจัยด้านการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของประเทศไทยส่วนใหญ่เป็นลักษณะการศึกษาวิจัยแบบแยกส่วน กล่าวคือ เป็นการศึกษาเฉพาะเรื่องเฉพาะพื้นที่หรือแหล่ง และเป็นการศึกษาตามสาขาหรือตามความสนใจของผู้วิจัยโดยไม่มีความต่อเนื่องเกี่ยวพันกัน ขาดความสัมพันธ์และความต่อเนื่องในด้านองค์ประกอบของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ทำให้ไม่สามารถนำองค์ความรู้จากงานวิจัยที่มีอยู่มาใช้ให้เกิดประโยชน์อย่างเต็มที่ ดังนั้น หากเราต้องการนำองค์ความรู้จากงานวิจัย (โดยเฉพาะงานวิจัยประเภทเชิงนโยบาย) ไปใช้ให้เกิดประโยชน์ต่อการพัฒนาสังคมและประเทศชาติอย่างแท้จริงเพื่อนำไปสู่การพัฒนาอย่างยั่งยืน หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรส่งเสริมและสนับสนุนงานวิจัยในลักษณะเชิงบูรณาการ หรือ งานวิจัยที่มีความต่อเนื่องเกี่ยวพันกับงานวิจัยที่มีอยู่ เพื่อเป็นการพัฒนาองค์ความรู้รวมให้มากขึ้น (integrated knowledge) โดยมุ่งเน้นการสร้างองค์ความรู้ใหม่ให้เกิดขึ้นในหลายๆด้านเพื่อให้สอดคล้องและครบองค์ประกอบของการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน ทั้งในด้านเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม โดยอาจนำมาศึกษาพร้อมกันเป็นระบบ (whole system) และมองจากภาพรวมเพื่อให้เกิดความเชื่อมโยงต่อเนื่องเกี่ยวพันในแต่ละด้าน รวมทั้งควรมีการวางแผนและพัฒนา (โครงการงบประมาณ ทรัพยากร ฯลฯ) ร่วมกันของทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องอย่างจริงจัง เพื่อให้งานวิจัยนั้นมีคุณค่า

และเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างแท้จริง

ควรเลือกหัวข้อวิจัยที่มีความกว้างขวาง หลากหลายและกระจายไปยังพื้นที่อื่นๆ เนื่องจากงานวิจัยส่วนใหญ่มุ่งเน้นการศึกษาในพื้นที่แหล่งท่องเที่ยวหลักเพียงไม่กี่แห่ง ไม่กระจายในพื้นที่อื่น ๆ ที่มีศักยภาพ ดังนั้นควรส่งเสริมให้นักวิจัยและผู้ที่สนใจทำการศึกษาวิจัยในเรื่องที่เกี่ยวข้องกับท้องถิ่นหรือภูมิปัญญาของตนเองให้มากขึ้น เพื่อให้งานวิจัยมีความกระจายและครอบคลุมพื้นที่ต่างๆทั่วประเทศ เป็นการเพิ่มศักยภาพและประโยชน์ของงานวิจัยที่อาจมีต่อการพัฒนาท้องถิ่นในอนาคตได้ โดยผู้ที่สนใจอาจเลือกศึกษาในเรื่องต่างๆในท้องถิ่นของตนเอง เช่น ศักยภาพของแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ การพัฒนารูปแบบการท่องเที่ยวเชิงนิเวศที่เหมาะสมกับชุมชน การศึกษาวัฒนธรรม/เอกลักษณ์ท้องถิ่น หรือ การศึกษาแนวทางการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศภายในจังหวัดของตนเอง เป็นต้น

ควรส่งเสริมงานวิจัยด้านการท่องเที่ยวเชิงนิเวศให้มีความเชื่อมโยงกับการท่องเที่ยวรูปแบบอื่นๆ เนื่องจากการท่องเที่ยวเชิงนิเวศเป็นรูปแบบหนึ่งของการท่องเที่ยวและสามารถผสมผสานเข้ากับการท่องเที่ยวรูปแบบอื่นๆได้ ดังนั้นเพื่อส่งเสริมให้กิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศเป็นที่สนใจของนักท่องเที่ยวและประชาชนทั่วไป เราควรส่งเสริมงานวิจัยที่เป็นการศึกษาในด้านการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศที่สามารถเชื่อมโยงกับการท่องเที่ยวประเภทอื่นๆได้ เช่น การท่องเที่ยวแนวผจญภัย การท่องเที่ยวเชิงเกษตร การท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม หรือ การท่องเที่ยวแบบสัมผัสวัฒนธรรมชนบท (home stay) เป็นต้น

ควรส่งเสริมงานวิจัยที่สอดคล้องกับหลักการของการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ เนื่องจากหลักการของการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศมุ่งเน้นในการพัฒนา 4 องค์ประกอบหลัก ได้แก่ ด้านพื้นที่ การบริหารจัดการอย่างยั่งยืน กิจกรรม และการมีส่วนร่วมของชุมชนท้องถิ่น (ททท. 2545) แต่จากผลการวิจัยพบว่า งานวิจัยด้านการมีส่วนร่วมของประชาชนในท้องถิ่นมีจำนวนมากที่สุด รองลงมา คือ ด้านพื้นที่และแหล่งท่องเที่ยว ในขณะที่งานวิจัยในด้านการจัดการอย่างยั่งยืนและกิจกรรมเชิงนิเวศที่เหมาะสมกับชุมชนยังมีอยู่ไม่มากนัก ดังนั้นหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรส่งเสริมให้มีการทำวิจัยในด้านที่ยังขาดแคลนให้มีเพิ่มขึ้น เพื่อจะได้องค์ความรู้ในด้านต่างๆของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศที่ครบถ้วน สมบูรณ์ ซึ่งจะเป็ประโยชน์ต่อการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของประเทศในอนาคต ควรส่งเสริมให้มีการศึกษารูปแบบการท่องเที่ยวเชิงนิเวศทางทะเลให้มากขึ้น เนื่องจากประเทศไทยมีพื้นที่ชายฝั่งทะเลยาวกว่า 1,000 กิโลเมตร และมีอุทยานแห่งชาติทางทะเลหลายแห่ง แต่งานวิจัยเพื่อรองรับการพัฒนาในด้านนี้ยังมีอยู่น้อยมาก ดังนั้นหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรให้ทุนสนับสนุนงานวิจัยในด้านนี้ให้มากขึ้น เช่น การศึกษารูปแบบการท่องเที่ยวเชิงนิเวศทางทะเลที่เหมาะสม การอนุรักษ์ทรัพยากรการท่องเที่ยวชายฝั่งทะเล การศึกษาขีดความสามารถในการรองรับของพื้นที่ ศักยภาพของแหล่งท่องเที่ยว หรือแนวทางการส่งเสริมกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศทางทะเล เป็นต้น

ควรส่งเสริมงานวิจัยด้านการตลาดและมาตรฐานคุณภาพของสินค้าและบริการ งานวิจัยด้านการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของประเทศไทยที่มีอยู่ในปัจจุบัน ส่วนใหญ่มุ่งเน้นการศึกษาในด้านการพัฒนา

ชุมชนและการมีส่วนร่วมของประชาชนในท้องถิ่นเป็นหลัก ซึ่งก็สอดคล้องกับแนวคิดของการพัฒนาอย่างยั่งยืนและนโยบายของรัฐที่ต้องการส่งเสริมในประชาชนในท้องถิ่นมีบทบาทในการวางแผนและพัฒนาท้องถิ่นของตนเอง แต่อย่างไรก็ตาม ในขณะที่ภาครัฐกำลังรณรงค์ส่งเสริมให้มีนักท่องเที่ยวต่างประเทศเดินทางเข้ามาท่องเที่ยวในประเทศไทย แต่ทว่าองค์ความรู้ด้านการตลาดและพฤติกรรมนักท่องเที่ยวยังมีอยู่จำกัด ดังนั้น เราควรส่งเสริมงานวิจัยด้านการตลาดให้มากขึ้น โดยมุ่งเน้นศึกษาในเรื่องนักท่องเที่ยวเฉพาะกลุ่มที่มีความสนใจในกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ เช่น นักท่องเที่ยวที่สนใจด้านธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม นักท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ หรือนักท่องเที่ยวกลุ่มตลาดบน/คุณภาพ นอกจากนี้ ควรส่งเสริมงานวิจัยด้านการพัฒนามาตรฐานคุณภาพของสินค้าและบริการสำหรับผู้ประกอบการภาคธุรกิจด้วย เช่น การพัฒนารูปแบบที่พักเชิงนิเวศที่เหมาะสม (ecolodge) หรือการจัดทำมาตรฐานการนำเที่ยวเชิงนิเวศ (ecotour) เป็นต้น แต่อย่างไรก็ตาม เพื่อให้การท่องเที่ยวเชิงนิเวศของประเทศไทยมีคุณภาพ ได้มาตรฐาน และสามารถดึงดูดนักท่องเที่ยวได้ หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรส่งเสริมงานวิจัยในเรื่องการจัดทำมาตรฐานการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในด้านต่างๆ ทั้งในด้านแหล่งท่องเที่ยว สิ่งอำนวยความสะดวก การบริการ ความปลอดภัย ตลอดจนควรศึกษาในเรื่องการกำหนดเขตพื้นที่และกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศที่เหมาะสมในแต่ละพื้นที่ด้วย

ควรพัฒนาระบบฐานข้อมูลงานวิจัยที่มีประสิทธิภาพ เนื่องจากการจัดเก็บรวบรวมข้อมูลงานวิจัยด้านการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของประเทศไทยยังไม่มีระบบการจัดเก็บข้อมูลที่ดีพอ ไม่มีศูนย์กลาง

ข้อมูลที่สามารถจัดเก็บข้อมูลได้อย่างครบถ้วนสมบูรณ์ ทำให้ข้อมูลที่มีอยู่กระจุกกระจาย ซ้ำซ้อน ไม่สามารถใช้ประโยชน์ได้อย่างเต็ม เป็นอุปสรรคต่อการนำความรู้ไปพัฒนาประเทศ ดังนั้น รัฐบาลหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรจัดสรรงบประมาณในการพัฒนาระบบฐานข้อมูลส่วนกลางของประเทศ เพื่อให้ผู้ที่สนใจสามารถเข้าถึงฐานข้อมูลได้ง่าย สะดวก รวดเร็ว ได้ข้อมูลครบถ้วน และนำข้อมูลไปใช้ประโยชน์หรือเพื่อการศึกษาค้นคว้าเพิ่มเติมต่อไปได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ควรส่งเสริมการทำวิจัยตามแนวทางของภาครัฐ เนื่องจากงานวิจัยบางส่วน ผู้วิจัยยังไม่มีแนวทางในการทำวิจัยที่ชัดเจน ส่วนใหญ่ทำการวิจัยตามความต้องการหรือความสนใจของตนเอง ซึ่งทำให้งานวิจัยที่มีอยู่ไม่สามารถนำไปใช้ประโยชน์ได้อย่างเต็มที่และไม่สอดคล้องกับแนวทางการพัฒนางานวิจัยของประเทศ ดังนั้น นักวิจัยอาจเลือกศึกษาในหัวข้อหรือขอบเขตการวิจัยตามกรอบแนวทางที่ภาครัฐได้กำหนดไว้เพื่อเป็นประโยชน์ในการนำนโยบายของภาครัฐลงสู่การปฏิบัติ เช่น แนวทางการวิจัยการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนที่กำหนดไว้ในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 9 ปี (ททท., 2545) แผนปฏิบัติการการท่องเที่ยวแห่งชาติ (ททท., มปป.) หรือ แผนยุทธศาสตร์การท่องเที่ยวของกระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา เป็น

ต้น ซึ่งแนวทางเหล่านี้จะเป็นประโยชน์ต่อนักวิจัยที่สนใจการทำวิจัยด้านการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในอนาคต

ควรส่งเสริมให้มีการนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์ให้มากขึ้น การศึกษาวิจัยด้านการท่องเที่ยวเชิงนิเวศจะไม่มีคุณค่าหรือเกิดประโยชน์ต่อการพัฒนาสังคมและประเทศชาติ หากผู้ที่มีส่วนได้ส่วนเสีย (ชุมชน องค์กรท้องถิ่น ภาครัฐ เอกชน) ไม่ได้รับทราบข้อมูลข่าวสาร ไม่เห็นคุณค่าของงานวิจัย และไม่สามารถนำผลการวิจัยไปใช้ให้เกิดประโยชน์ กล่าวคือ ขณะนี้เรามีงานวิจัยที่มีคุณค่าและเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาประเทศ (research supply) เกือบถึง 300 เรื่อง แต่เรายังไม่มีการนำผลการวิจัยไปใช้ให้เกิดประโยชน์อย่างเต็มที่จากกลุ่มผู้ที่เกี่ยวข้อง (research demand and implementation) ดังนั้น สิ่งที่เราควรทำคือ ควรสนับสนุนให้มีการวิจัยเชิงพัฒนาให้มากขึ้น (research & development) กล่าวคือ ควรมีทั้งการทำวิจัยและการพัฒนาเพื่อจะได้นำผลการวิจัยไปใช้ให้เกิดประโยชน์ในทางปฏิบัติ พร้อมทั้งควรประชาสัมพันธ์และส่งเสริมให้ผู้ที่มีส่วนได้เสีย (stakeholders) ได้รับทราบ เข้าใจ เห็นถึงผลประโยชน์ของงานวิจัย และสามารถนำผลการวิจัยที่มีอยู่ไปปรับประยุกต์ใช้ให้เหมาะสมสอดคล้องกับความต้องการของท้องถิ่นหรือหน่วยงานของตน

บรรณานุกรม

- การดำเนินการเพื่อกำหนดนโยบายการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ. (2540). กรุงเทพฯ : สถาบันวิจัยวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งประเทศไทย.
- ดวงใจ หล่อธนาวิชช์. (2541). ประมวลผลงานวิจัยด้านการท่องเที่ยวของประเทศไทย พ.ศ. 2529 - 2539. กรุงเทพฯ : สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย.
- นฤตย์ นิมสมบุญ. (2545). ประมวลผลงานวิจัยด้านการท่องเที่ยวของประเทศไทย พ.ศ. 2540 - 2544. กรุงเทพฯ : สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย.
- แผนปฏิบัติการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศแห่งชาติ. (2544). กรุงเทพฯ : การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย.
- รายงานฉบับสมบูรณ์ : การทบทวนและจัดทำแผนปฏิบัติการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศแห่งชาติ พ.ศ. 2548-2549. (2547). กรุงเทพฯ : คณะอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวและการบริการ มหาวิทยาลัยรังสิต.
- สรุปนโยบายการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ. (2540). กรุงเทพฯ : การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย.
- สินธะวา คานดิษฐ์ และวิศรุต สุวรรณวิเวก. (2536). การวิเคราะห์งานวิจัยของคณาจารย์สถาบันอุดมศึกษาเอกชนในประเทศไทย. กรุงเทพฯ : คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์.
- เอกสารประชุมเชิงปฏิบัติการด้านการท่องเที่ยวเชิงนิเวศภายใต้การส่งเสริมและพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ 2545. (2545). กรุงเทพฯ : การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย.
- เอกสารประกอบการประชุมประจำปี 2546 : การพัฒนาที่ยั่งยืนในบริบทไทย. (2546). กรุงเทพฯ : สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ.
- Dymond, S. (1997). Indicators of Sustainable Tourism in New Zealand: A Local Government Perspective. *Journal of Sustainable Tourism*, 5, 4, pp.279-293.
- Keyser, Heidi. (2002). *Tourism Development*. Cape Town : Oxford University Press.
- Lane, B. (1994). Sustainable Rural Tourism Strategies : A Tool for Development and Conservation. *Journal of Sustainable Tourism*, 2, 1, pp.102-111.
- Luck, M. (2002). Looking into the Future of Ecotourism and Sustainable Tourism. *Current Issues in Tourism*, 5, 3, pp.371-374.

ปัจจัยที่มีผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักศึกษา

*นภการณ์ จันทรศัพท์

การศึกษาเป็นพื้นฐานสำคัญสำหรับการพัฒนาประเทศทุกด้าน และทุกระดับ โดยเฉพาะการศึกษาระดับอุดมศึกษาเป็นการศึกษาที่ช่วยสร้างเยาวชนซึ่งจะเป็นผู้ที่ต้องรับผิดชอบในหน้าที่อันเป็นกำลังสำคัญในการพัฒนาประเทศในอนาคต มหาวิทยาลัยในฐานะที่เป็นสถาบันวิชาการชั้นสูง มีจุดมุ่งหมายในการสร้างสรรค์ความก้าวหน้าทางวิชาการ และภารกิจสำคัญอย่างหนึ่งคือ การผลิตบัณฑิตเพื่อออกไปรับใช้สังคม ช่วยเหลือเกื้อกูลสังคม ย่อมเป็นที่ทราบดีว่าปัจจัยหลักที่เป็นองค์ประกอบของการจัดการศึกษาในระดับอุดมศึกษา คือ ผู้บริหารสถาบัน อาจารย์ผู้สอน และนิสิตนักศึกษา ซึ่งองค์ประกอบทั้ง 3 ประการนี้จะต้องมีส่วนเกี่ยวข้องกัน ดังที่ วัลลภา เทพหัสดิน ณ อยุธยา(2527)ได้กล่าวทั้ง 3 องค์ประกอบไว้ว่า ผู้บริหารสถาบันจำเป็นต้องศึกษาสภาพของอาจารย์ผู้สอน และนิสิตนักศึกษาว่ามีสภาพเป็นมาอย่างไร มาจากสถานภาพและสิ่งแวดล้อมที่แตกต่างกันอย่างไร มีลักษณะธรรมชาติเป็นอย่างไร ทั้งนี้เพื่อจะได้จัดบรรยากาศทางวิชาการและการให้บริการทางการ

ศึกษาได้อย่างถูกต้อง เหมาะสมและสอดคล้องกับสภาพของผู้เรียน คือ

นักศึกษาให้มากที่สุด ในส่วนของอาจารย์ผู้สอน จำเป็นต้องศึกษาสภาพของนักศึกษาหรือผู้เรียนเพื่อให้เข้าใจถึงสภาพความต้องการในการศึกษา อิทธิพลที่มีผลต่อการเรียนรู้ ความคาดหวังและธรรมชาติของผู้เรียน ซึ่งจะช่วยให้อาจารย์ได้รับทราบข้อมูลพื้นฐานในการจัดการศึกษาได้อย่างถูกต้อง และตรงกับสภาพความเป็นจริงมากที่สุด นอกจากนี้ยังช่วยแก้ปัญหาและลดช่องว่างระหว่างนักศึกษากับอาจารย์ผู้สอน โดยเฉพาะอย่างยิ่งปัญหาของนักศึกษาในด้านการเรียน เศรษฐกิจและสังคม ปัญหาครอบครัวและปัญหาส่วนตัวที่ต้องอาศัยผู้เชี่ยวชาญด้านการให้คำปรึกษาและแนะแนวเพื่อช่วยแก้ปัญหาของนักศึกษา และในส่วนของนักศึกษา จำเป็นต้องมีการศึกษาและเข้าใจสภาพของนักศึกษาด้วยตนเอง เข้าใจระบบการเรียนการสอนในระดับอุดมศึกษาเพื่อลดความวิตกกังวลและความตื่นตระหนกต่างๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่งนักศึกษาที่กำลังศึกษาอยู่ในชั้นปีที่ 1 ซึ่งต้องปรับตัวให้เข้ากับสถาบัน สิ่ง

*อาจารย์ประจำภาควิชาคณิตศาสตร์และสถิติ คณะศิลปศาสตร์และวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์ : พบ.ม.
(วิทยาการประกันภัย) สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์

แวดล้อม วิธีการศึกษา เพื่อน และคณาจารย์เมื่อแรกเข้ามาศึกษาในสถาบัน ส่วนใหญ่นักศึกษาเหล่านี้จะประสบกับความว้าเหว่ ขาดที่พึ่ง สับสน ส่วนทางด้าน การเรียนอาจพบกับปัญหาการจดคำบรรยายทางวิชาการ การทำรายงาน ไม่รู้จักวิธีการค้นคว้าหาความรู้ด้วยตนเอง ซึ่งวิธีการเรียนรู้ศึกษาที่แปลกแตกต่างไปจากสภาพการเป็นนักเรียนในระดับมัธยมศึกษา หรือในระดับการศึกษา ก่อนหน้านี้ จึงมีผลทำให้นักศึกษาบังเกิดความคับข้องใจ ประกอบกับความไม่เคยชินในระบบอาจารย์ที่ปรึกษา ทำให้นักศึกษาไม่สามารถหาใครเป็นที่พึ่งได้ เมื่อยามประสบปัญหาและการปรับตัวด้านการเล่าเรียน ในส่วนของผู้เรียนซึ่งเกี่ยวข้องกับการเรียนโดยตรงนั้น Novak และ Gowin (1984) ได้เขียนไว้ว่า การเรียนเป็นความรับผิดชอบของแต่ละคนโดยเฉพาะ คนอื่นๆ จะเข้ามาร่วมรับผิดชอบด้วยไม่ได้ ส่วนครูจะต้องมีความสามารถทั้งในด้านเนื้อหาที่นำมาสอนและเข้าถึงแก่นแห่งความเป็นเลิศในเรื่องที่สอนนั้นๆ สภาพการณ์ได้แก่ตัวบริบทที่ประสบการณ์ในการเรียนเกิดขึ้นและสภาพการณ์จะมีอิทธิพลต่อการที่ครูกับนักเรียนได้มีส่วนร่วมรับรู้ความหมายร่วมกันตามที่มีอยู่ในหลักสูตร Traver(1958) ประเสริฐ ทองประเจียดและคณะ(อ้างถึงในสุรางค์ โค้วตระกูล,2532:17) ได้กล่าวสรุปว่าตัวแปรที่มีอิทธิพลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนไม่ได้ขึ้นอยู่กับสติปัญญาเพียงด้านเดียวแต่จะขึ้นอยู่กับตัวแปรอื่นๆดังนี้ พฤติกรรมด้านความรู้ ความคิด ซึ่งประกอบด้วยความถนัด พื้นฐานเดิมของผู้เรียน คุณลักษณะด้านจิตพิสัย ได้แก่ ความสนใจ ทักษะคิดต่อเนื้อหาวิชาที่เรียนในโรงเรียน และระบบการเรียน ความคิดเห็นเกี่ยวกับตนเอง ลักษณะบุคลิกภาพ และคุณภาพการสอน ได้แก่ การ

ได้รับการแนะนำ การมีส่วนร่วมในการเรียนการสอน การเสริมแรงจากครู การแก้ไขข้อผิดพลาด และรู้ผลว่าตนเองกระทำได้อีกต้องหรือไม่ ผ่องประไพ คำสิงหา(2544) พบว่า รายได้ของครอบครัว อาชีพของบิดา มารดา ระดับการศึกษาของบิดา ระดับการศึกษาของมารดา สภาพครอบครัว การอาศัยอยู่ของนักเรียน การอบรมเลี้ยงดู การมีความสุขในครอบครัว การได้รับของขวัญรางวัลจากบิดามารดา การชมเชยของบิดามารดา การทำโทษของบิดามารดา การปรึกษาหารือระหว่างบิดามารดา กับนักเรียน การช่วยเหลือบิดามารดาทำงานและการพาไปเที่ยวนอกบ้านของบิดามารดาไม่มีความสัมพันธ์กับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน สิปาง ไชยประสิทธิ์ (2543) พบว่า ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนภาษาอังกฤษของนักเรียน ได้แก่ การใช้อุปกรณ์และสื่อการสอนที่เหมาะสม พฤติกรรมและนิสัยในการเรียนภาษาอังกฤษของนักเรียน ส่วนปัจจัยที่ไม่มีความสัมพันธ์กับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนภาษาอังกฤษของนักเรียน ได้แก่ สภาพแวดล้อม สภาพบรรยากาศภายในห้องเรียน คุณภาพของครูสอนภาษาอังกฤษ วิธีการสอนของครู และทัศนคติของนักเรียนที่มีต่อภาษาอังกฤษ รพีพร เขียนทอง(2548) พบว่า ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการที่จะส่งเสริมให้นักเรียนบรรลุผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนในระดับที่สูงขึ้นขึ้นอยู่กับปัจจัยต่างๆดังนี้ ปัจจัยด้านตัวนักเรียนโดยนักเรียนต้องปรับปรุง พัฒนาตนเองใหม่โดยการทำให้อาสาใจต่อการเรียนให้เพิ่มมากขึ้น ขณะที่กรรัตน์ เปล่งจำ(2533) พบว่า ปัจจัยที่ทำให้การศึกษาเกิดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำ ได้แก่ ความสนใจการเรียน การอ่านหนังสือในห้องสมุดน้อย การปรับตัวในมหาวิทยาลัย และการทบทวนอ่านหนังสือ ส่วน

ปัจจัยที่มีผลทำให้นักศึกษามีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูง ได้แก่ ความเชื่อมั่นในตนเองมีมาก ส่วนสัมพันธ์ภาพระหว่างอาจารย์ผู้สอนกับนักศึกษาพบว่า ปัจจัยที่ทำให้ นักศึกษาเกิดผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษาสูง ได้แก่ ความเป็นกันเองของอาจารย์ผู้สอน รักความเอื้อนศิษย์ ความยุติธรรมให้กับนักศึกษา การยิ้มแย้มแจ่มใสของอาจารย์ผู้สอน และการมีส่วนร่วมในชั้นเรียนของนักศึกษา ส่วนความคิดเห็นเกี่ยวกับปัญหาและอุปสรรคของการเรียนการสอนในมหาวิทยาลัย พบว่า ปัจจัยสำคัญบางประการ คือนักศึกษาพูดคุยกันเสียงดังในห้องเรียน มีพื้นฐานภาษาอังกฤษในระดับอ่อนมาก และไม่เคยเรียนวิชาพื้นฐานมาก่อน บางวิชาเรียนติดต่อกันเป็นเวลานานหลายชั่วโมง และบางวิชามีอาจารย์ผู้สอนหลายคน และไม่สอนตามเนื้อหาที่กำหนดไว้ ประสิทธิภาพชมภู(2539) พบว่า วินัยในตนเองในด้านความรับผิดชอบ ความเชื่อมั่นในตนเอง ความสามารถในการควบคุมตนเอง ความตั้งใจจริงและความซื่อสัตย์มีความสัมพันธ์ทางบวกในระดับปานกลางกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนอย่างมีนัยสำคัญ ขณะที่สมศักดิ์ ไสภณพิณิจ พบว่า พฤติกรรมการเรียนที่ช่วยส่งเสริมกิจกรรมการเรียนการสอนที่อยู่ในระดับมาก คือการที่นักเรียนมีความตั้งใจเรียน ตั้งใจฟังการสอน ตอบสนองการซักถาม ให้ความร่วมมือในกิจกรรมที่ครูสั่ง และการที่นักเรียนทำการบ้านด้วยตนเอง พฤติกรรมการเรียนของนักเรียนได้รับอิทธิพลอย่างมากที่สุดจากการสอนของครูทั้งสิ้นไม่ว่าจะเป็นสาเหตุของความสนใจเรียนหรือไม่สนใจเรียน การไม่ชอบครู การเรียนอ่อน วิธี การแก้ปัญหาในการเรียน และปัจจัยที่ช่วยเสริมให้นักเรียนได้รับความสำเร็จ อภิชาติ แก้วประดิษฐ์(2543)พบว่า นักศึกษามีเจตคติที่ดีต่อการ

เรียนช่วงอุตสาหกรรม ทั้งในด้านความคิดเห็น ความรู้ และด้านแนวโน้มที่คิดว่าจะเป็น และมีพฤติกรรม การเรียนไปในลักษณะส่งเสริมการเรียนอยู่ในระดับมาก เจตคติต่อการเรียนและพฤติกรรมการเรียนมีความสัมพันธ์กันทางบวกในระดับปานกลางโดยมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เท่ากับ 0.40 นภาพร เมฆรักขานิช (2515)พบว่า นักเรียนที่มีสัมฤทธิ์ผลทางการเรียนสูงมีนิสัยในการเรียนและทัศนคติในการเรียนดีกว่านักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำ Maddox (1963) พบว่า สัมฤทธิ์ผลทางการเรียนไม่ได้ขึ้นอยู่กับความสามารถของบุคคลและการทำงานอย่างจริงจังเท่านั้น แต่ยังขึ้นอยู่กับวิธีเรียน ที่มีประสิทธิภาพ Cole and Ferguson (1964) ศึกษาและวิเคราะห์นิสัยในการเรียนของนิสิตในมหาวิทยาลัย โดยใช้วิธีสังเกต พบว่า นิสิตที่ประสบผลสำเร็จทางการเรียนจะมีนิสัยในการเรียนแตกต่างจากนิสิตที่ไม่ประสบความสำเร็จ แม้จะมีสติปัญญาเท่ากัน นิสัยการเรียนจึงเป็นองค์ประกอบหนึ่งที่มีผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน Haslam and Brow (1968) พบว่า วิธีเรียนที่มีประสิทธิภาพช่วยทำให้นักเรียนมีนิสัยในการเรียนดีขึ้นกว่าเดิม และทำให้นักเรียนมีสัมฤทธิ์ผลทางการเรียนสูงขึ้นด้วย เช่น วิธีเรียน วิธีทำงาน การจดงาน การเตรียมตัวสอบ การท่องหนังสือ การตอบคำถามและตอบข้อสอบ การเขียนรายงาน เป็นต้น สมศักดิ์ มีทรัพย์หลาก (2541) พบว่านักศึกษามหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราชที่ประสบความสำเร็จในการศึกษาเป็นบัณฑิตนั้นขึ้นอยู่กับปัจจัยซึ่งมีผลทางตรง 2 ปัจจัย คือ นักศึกษาจะต้องมีพื้นฐานความรู้เดิมที่ดีก่อนเข้ารับการศึกษาที่มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช และในระหว่างที่เป็นนักศึกษามหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช จะต้องมีการวางแผนการเรียนที่ดีควบคู่กันไปด้วย

นอกจากนั้นยังมีปัจจัยอื่นๆ อีกหลายปัจจัยที่มีผลทางอ้อมต่อความสำเร็จในการศึกษา ได้แก่ อายุ ของนักศึกษา รายได้ของบิดา ความมีวินัยในตนเอง แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ และระบบการบริการของมหาวิทยาลัย เสาวภาคย์ ขำรักษา (2538) พบว่า นักศึกษาที่มีค่านิยมพื้นฐานด้านการพึ่งตนเองในระดับสูงมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูง ยังพบว่านักศึกษาวิทยาลัยการสาธารณสุขสิรินธร จังหวัดชลบุรี โดยทั่วไปมีค่านิยมพื้นฐานด้านการพึ่งตนเองในระดับสูง โดยนักศึกษาหญิงมีค่านิยมพื้นฐานด้านการพึ่งตนเองสูงกว่านักศึกษาชาย นักศึกษาในหลักสูตรการศึกษาต่างกันจะมีค่านิยมพื้นฐานด้านนี้แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ ส่วนนักศึกษาที่ได้รับการจูงใจจากอาจารย์ในระดับต่างกันและได้รับการถ่ายทอดความรู้เกี่ยวกับค่านิยมพื้นฐานต่างรูปแบบกัน จะมีค่านิยมพื้นฐานด้านการพึ่งตนเองพอๆ กันหรือใกล้เคียงกัน ปัญหาในการปลูกฝังค่านิยมพื้นฐานด้านการพึ่งตนเองแก่นักศึกษาที่พบคือ อาจารย์ผู้สอนจำนวนมากไม่ให้ความสำคัญ ไม่ตระหนักในการปลูกฝัง ไม่เป็นตัวอย่างที่ดี ขาดประสบการณ์ และไม่มีความรู้จริงในเรื่องค่านิยมพื้นฐานด้านการพึ่งตนเอง นักศึกษาขาดความกระตือรือร้น ไม่สนใจเรียน วัชรพล สารสอน (2543) พบว่า ปัจจัยที่ส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ได้แก่ การอาศัยอยู่กับครอบครัว ลักษณะของครอบครัว สถานภาพทางเศรษฐกิจ ระดับการศึกษาของบิดา ระดับการศึกษาของมารดา รูปแบบการอบรมเลี้ยงดู ความสัมพันธ์ภายในครอบครัว และความคาดหวังของบิดามารดาต่อการศึกษานักเรียน วัชรภรณ์ วงษ์ชื่นและคณะ (2535) พบว่า สถานภาพของบิดามารดาของนักศึกษาที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูง และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำ พบว่าบิดา

มารดาอยู่ด้วยกันทั้งสองกลุ่ม มีการศึกษาระดับประถมศึกษาและมัธยมศึกษา ประกอบธุรกิจส่วนตัว และนักศึกษาทั้งสองกลุ่มไม่มีปัญหาครอบครัว ปัญหาสุขภาพ ปัญหาการเงิน และปัญหาการเรียน เกศสุดา รัชฎาวิชิตชุกุล (2544) พบว่านักศึกษาที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงและต่ำทางการเรียนภาษาอังกฤษมีเจตคติ แรงจูงใจ วิธีการเรียนรู้ภาษา อังกฤษและภูมิหลังทางสังคมที่ส่งเสริมการเรียน ภาษาอังกฤษแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ และแรงจูงใจเชิงเครื่องมือต่อการเรียนภาษาอังกฤษ และภูมิหลังทางสังคมที่ส่งเสริมการเรียนภาษาอังกฤษของนักศึกษาหญิงอยู่ในระดับสูงกว่านักศึกษาชาย อรพินทร์ นิมิตรนิวัฒน์ (2522) พบว่า ปัญหาส่วนตัวด้านการเงิน ด้านกิจกรรมและการบริหารมหาวิทยาลัย ด้านเพื่อนและการเข้าสังคม ความสัมพันธ์กับเพศตรงข้าม การปรับตัว ด้านการเรียน มีความสัมพันธ์กับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของ นักศึกษามหาวิทยาลัย พิศพลิน เขียวหวาน (2520) พบว่า ตัวพยากรณ์ที่เกี่ยวข้องที่มีความสำคัญในลำดับสูงสุดขององค์ประกอบทั้ง 3 ด้าน ซึ่งอธิบายความแปรปรวนของสัมฤทธิ์ผลทางการเรียนของนักเรียน คือ พื้นฐานความรู้เดิม รองลงมา ได้แก่ ความเห็นของครูต่อความสามารถของนักเรียน สุรัตน์ เตียวเจริญ (2543) พบว่า นักศึกษามีความเห็นต่อปัจจัยที่มีผลกระทบต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง และเมื่อพิจารณาเป็นรายปัจจัย พบว่า ปัจจัยด้านสถานศึกษา และปัจจัยด้านส่วนตัว มีผลกระทบต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนในระดับปานกลาง ส่วนปัจจัยด้านครอบครัวมีผลกระทบต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนในระดับน้อย จุฬาลักษณ์ ปรีชากุล (2541) พบว่า ปัจจัยด้านเศรษฐกิจ นักศึกษามีปัญหาในการใช้จ่ายส่วน

ตัว และมีความกังวลใจในปัญหาทางการเงินของครอบครัวอยู่ในระดับปานกลาง การแก้ปัญหาทางการเงินและปัจจัยด้านการปรับตัวอยู่ในระดับน้อยสำหรับความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยด้านเศรษฐกิจและปัจจัยด้านการปรับตัวกับผลการเรียนของนักศึกษา พบว่า ปัจจัยด้านเศรษฐกิจในเรื่องปัญหาการใช้จ่ายส่วนตัว และปัจจัยด้านการปรับตัวมีความสัมพันธ์กับผลการเรียนในระดับต่ำและไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ ส่วนความกังวลใจในปัญหาทางการเงินของครอบครัว มีความสัมพันธ์กับผลการเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 และการแก้ปัญหาทางการเงินมีความสัมพันธ์กับผลการเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 อังคนาลักษณ์ จงจิต(2545) พบว่าโรงเรียนนครมิตราลัย มีแนวคิดที่เป็นพื้นฐานสำคัญในการจัดรูปแบบกระบวนการเรียนรู้เพื่อสร้างสรรค์ด้วยปัญญา จากทฤษฎี Constructionism ที่เชื่อว่า ผู้เรียนสามารถสร้างความรู้ขึ้นได้เอง ถ้าได้รับโอกาส โดยให้โอกาสผู้เรียนได้เข้าร่วมกิจกรรมสร้างสรรค์ต่างๆ เพื่อที่จะจุดประกายในกระบวนการสร้างความรู้ โรงเรียนจึงเป็นผู้สนับสนุนการสร้างความรู้ของผู้เรียนโดยจัดรูปแบบการสอนและสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ โดยเฉพาะเรื่องของเทคโนโลยีที่ทางโรงเรียนใช้เป็นเครื่องมือส่งเสริมพัฒนาการเรียนรู้ของผู้เรียน จากแนวคิดดังกล่าวทำให้รูปแบบการเรียนการสอนของทางโรงเรียนแตกต่างจากโรงเรียนอื่นๆ ในทุกๆ ด้าน คือ ด้านการวางแผนหลักสูตรที่เป็นการวางแผนกว้างๆ ที่พร้อมปรับและยืดหยุ่นตามความเหมาะสมอยู่เสมอ ด้านการดำเนินกิจกรรมการเรียนการสอนที่ให้ผู้เรียนเป็นผู้ดำเนินกิจกรรมเอง เป็นการศึกษาจากชิ้นงานหรือโครงการ ด้านการประเมินผลเป็นการประเมินผลตามแต่ละโครงการที่ศึกษา

การจัดรูปแบบกระบวนการเรียนรู้ของโรงเรียนดังกล่าว ก่อให้เกิดการพัฒนาของผู้เรียนในหลายๆ ด้าน เป็นที่น่าพอใจเช่น ผู้เรียนกล้าคิด กล้าพูด กล้าแสดงความคิดเห็น กล้าแสดงออก มีความมั่นใจในตนเองมากขึ้น รักการเรียนรู้ ชอบซักถาม มีเหตุมีผล และจากการศึกษาครั้งนี้ พบว่า การที่โรงเรียนจะประสบความสำเร็จได้นั้นจะต้องมีปัจจัยต่อการเรียนการสอนเพื่อสร้างสรรค์ด้วยปัญญา เริ่มตั้งแต่ผู้บริหารต้องจริงจัง เอาใจใส่ มีวิสัยทัศน์ เข้าใจครูครูจะต้องเป็นผู้อำนวยความสะดวกแก่ผู้เรียน เป็นที่ปรึกษาแนะนำ เป็นผู้เรียนที่ดี ผู้เรียนจะต้องมีวินัยในตนเองมีความรับผิดชอบต่อตนเองมาก ส่วนผู้ปกครองต้องเอาใจใส่ต่อผู้เรียนเป็นผู้ต่อยอดความรู้ของผู้เรียน การบริหารจัดการแบบเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ การมีส่วนร่วมของทุกฝ่ายอย่างแท้จริง และการประชาสัมพันธ์อย่างทั่วถึงก็เป็นปัจจัยสำคัญที่จะส่งให้โรงเรียนประสบความสำเร็จ จรรยา สุวรรณทัตและคณะ (2521:50) พบว่า เด็กที่มาจากครอบครัวที่มีฐานะทางเศรษฐกิจตกต่ำหรือจากสถานเลี้ยงเด็กกำพร้า หรือจากแหล่งที่ขาดแรงจูงใจทางการศึกษาและจิตวิทยา มักจะแสดงสติปัญญาและความสามารถที่ได้จากการทดสอบทางการศึกษาน่าต่ำกว่าเด็กที่อยู่ในสภาพแวดล้อมที่ดีกว่าทั้งสิ้น ความคาดหวังในอนาคตก็เป็นปัจจัยหนึ่งที่มีอิทธิพลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ชัยพร วิชชาวุธ (2525:153) กล่าวถึงความคาดหวังทางการศึกษาว่าก่อนที่บุคคลจะทำสิ่งหนึ่งสิ่งใดลงไปทุกคนมักมีความคาดหวังเอาไว้ล่วงหน้าว่าจะได้รับสิ่งจูงใจเป็นผลตอบแทนการกระทำ เช่น นักเรียนคาดหวังว่า ถ้าสอบได้เกรดดีแล้ว พ่อแม่และครูจะรักใคร่ให้ความสนใจ คาดหวังว่าเมื่อเรียนหนังสือครบตามหลักสูตรแล้วจะได้รับปริญญาอันก่อให้เกิดความ

ภาคภูมิใจ เป็นต้น จะเห็นได้ว่าความคาดหวังนี้เกิดขึ้นก่อนการกระทำ จึงเป็นเหตุของการกระทำ ดังนั้น พฤติกรรมของมนุษย์จะถูกจูงใจไปสู่ความสำเร็จไฉนนั้น เป็นผลมาจากความคาดหวังที่จะได้รับสิ่งจูงใจจากการแสดงพฤติกรรมนั้น พะยอม วงศ์สารศรี (2526:120) กล่าวว่า เป้าหมายหรือการคาดหวังของบุคคลในการทำงานใดๆ จะเป็นสิ่งกระตุ้นให้เกิดแรงจูงใจในการกระทำพฤติกรรมที่ถูกต้องเหมาะสม Weiner (อ้างถึงใน สุรางค์ ไคว์ตระกูล, 2537 : 118-120) ได้กล่าวถึงลำดับขั้นของพฤติกรรมเพื่อสัมฤทธิ์ผลว่าก่อนที่บุคคลจะแสดงพฤติกรรมใดๆ ก็ตามจะต้องมีการประเมินงานที่ต้องทำก่อนทุกครั้ง โดยพิจารณาถึงสาเหตุ ความสามารถ ความพยายาม ความยากง่ายของงานและโชค แล้วจึงตั้งความคาดหวังว่าจะสามารถทำงานได้สำเร็จหรือไม่สำเร็จ หลังจากนั้นจึงเริ่มแสดงพฤติกรรมที่มีจุดมุ่งหมายผลที่ได้รับอาจจะสำเร็จหรือไม่สำเร็จ ในที่สุดผู้แสดงพฤติกรรมก็จะประเมินผลงานที่ทำ และสันนิษฐานสาเหตุของความสำเร็จหรือไม่สำเร็จนั้นอีกครั้ง ซึ่งพบว่า การอ้างสาเหตุมีความสัมพันธ์กับการตั้งความคาดหวังในการทำงาน อัดมโนทัศน์ อารมณ์และความรู้สึกของผู้กระทำ ในกรณีทำงานประสบความสำเร็จและผู้กระทำอ้างสาเหตุว่าเป็นเพราะความสามารถ ผู้กระทำจะรู้สึกภูมิใจและมีอัดมโนทัศน์บวกและจะมีความคาดหวังว่าจะทำได้ดีในอนาคตด้วย ในทางกลับกันหากงานที่กระทำไม่ประสบความสำเร็จ และผู้กระทำอ้างว่าเป็นเพราะความสามารถ ก็จะมีความรู้สึกหมกหมอง ไม่อยากจะทำต่อไป มีอัดมโนทัศน์ลบ และจะมีความคาดหวังว่าในอนาคตก็จะทำงานไม่สำเร็จด้วย

จากความหมายของความคาดหวังในอนาคตจึงสรุปได้ว่า ความคาดหวังในอนาคตเป็น

ปัจจัยอีกด้านหนึ่งทางสังคมจิตวิทยาที่มีความสัมพันธ์ต่อการแสดงพฤติกรรมของผู้เรียน และมีอิทธิพลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเช่นกัน สุรางค์ ไคว์ตระกูล (2537 : 310-313) ได้กล่าวถึงความหมายของอัดมโนทัศน์หรือมโนภาพเกี่ยวกับตนเอง (self concept) ว่า คือการรับรู้ตนเอง ความรู้สึกทัศนคติ และความรู้เกี่ยวกับตนเองในด้านต่างๆ ทั้งด้านสติปัญญา ความคิด ความสามารถ ทักษะต่างๆ รวมทั้งรูปร่างลักษณะทางด้านร่างกาย อัดมโนทัศน์มีทั้งบวกและลบ พัฒนาการของอัดมโนทัศน์ของแต่ละบุคคลเป็นผลสืบเนื่องมาจากการปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่นที่มีความสำคัญต่อบุคคลนั้น เช่น บิดามารดา ญาติ ครูอาจารย์และเพื่อน คนเหล่านี้จะประเมินว่าบุคคลนั้นดีหรือไม่ดี คนเราตั้งแต่เด็กจะมีมโนทัศน์ว่าตน "ดี" หรือ "ไม่ดี" เนื่องจากการที่ได้ยินหรือรับรู้จากคนอื่นที่ตนมีปฏิสัมพันธ์ประเมินว่าตนเป็นอย่างไร นักเรียนที่มีอัดมโนทัศน์ว่าตนเป็นคน "เก่ง" หรือ "ไม่เก่ง" ก็เนื่องจากการรับรู้จากครูและเพื่อนๆ ประเมินว่าเป็นคน "เก่ง" หรือ "ไม่เก่ง" Coopersmith (อ้างถึงใน สุรางค์ ไคว์ตระกูล, 2537 : 311) สรุปว่าตัวแปรที่มีความสำคัญต่อการพัฒนาของอัดมโนทัศน์ของแต่ละคนมี 4 ประการคือ หนึ่ง การยอมรับด้วยความจริงใจจากบุคคลที่มีความสำคัญ เช่น พ่อแม่ ผู้ปกครอง ครูอาจารย์ และเพื่อนๆ สอง การมีโอกาสได้ทำงานที่สำคัญ และมีความสำเร็จแสดงว่าตนมีความสามารถ สาม การมีมาตรฐานทางจริยธรรมและศีลธรรมเป็นเครื่องเหนี่ยวรั้งไม่ให้ประพฤติดี การมีโอกาสที่จะกระทำความดี และถูกต้องก็จะมีอัดมโนทัศน์ดี และสี่ การมีอิทธิพลต่อชีวิตของคนอื่น

Shavelson , Hubnes และ Stanton (อ้างถึงใน สุรางค์ ไคว์ตระกูล, 2537 : 311) ได้แบ่งอัด

มโนทัศน์ เป็น 3 ระดับ ดังนี้

ระยะแรก อุดมโนทัศน์โดยทั่วไป (general self concept)

ระยะสอง อุดมโนทัศน์แบ่งเป็น 2 ด้าน คือ อุดมโนทัศน์ทางด้านวิชาการ (academic self concept) และอุดมโนทัศน์ที่ไม่เกี่ยวกับวิชาการ (non academic self concept)

ระยะสาม อุดมโนทัศน์เฉพาะ

อุดมโนทัศน์ทางด้านวิชาการ คือ ความรู้สึกที่แต่ละบุคคลมีต่อการเรียนวิชาต่างๆ ว่าตนเอง "เก่ง" หรือ "ไม่เก่ง" ในวิชาเหล่านั้น ส่วนอุดมโนทัศน์ที่ไม่เกี่ยวกับวิชาการก็แบ่งออกไปอีก 3 ด้าน คือ อุดมโนทัศน์ด้านสังคม ด้านอารมณ์ และด้านร่างกาย

พรหมิ ซูทัย เจนจิต (2536 : 55) ได้กล่าวถึงคำว่าอุดมโนทัศน์ว่าเป็นคำที่เกิดขึ้นในศตวรรษที่ 20 นี้เอง และเป็นแนวความคิดของนักจิตวิทยากลุ่มปรากฏการณ์นิยมหรือนูมัยนิยม ซึ่งแสดงให้เห็นว่า การแสดงพฤติกรรมของคนนั้นเกิดจากการรับรู้สิ่งต่างๆ ของบุคคลนั้น มิใช่ดูจากสายตาดูภายนอก และทฤษฎีดังกล่าวพยายามที่จะอธิบายว่าทำไมแต่ละคนจึงรับรู้เกี่ยวกับตนเองเช่นนั้น และมีผลอย่างไรต่อพฤติกรรมของเขา ให้ความสนใจเกี่ยวกับเจตคติที่แต่ละคนมีต่อตนเองว่ามีอิทธิพลต่อการแสดงพฤติกรรม และช่วยทำให้เข้าใจการรับรู้ความต้องการและเป้าหมายในชีวิตของคนนั้น ดังนั้น ทั้งนักจิตวิทยาและนักการศึกษาจึงได้หันมาสนใจกับการสร้างอุดมโนทัศน์ หรือเจตคติที่มีต่อการรับรู้เกี่ยวกับตนเอง เพราะเป็นที่ยอมรับว่าเด็กที่มีผลการเรียนต่ำ มีแรงจูงใจต่ำ มีพฤติกรรมเกเรนั้นจะเป็นผู้มีเจตคติต่อตนเองหรือมีการรับรู้ตนเองในด้านลบ เด็กหลายๆ คนที่ไม่ประสบความสำเร็จใน

การเรียนมิใช่เนื่องมาจากสติปัญญาต่ำหรือมีร่างกายพิการ แต่เพราะว่าเกิดจากการที่เขารับรู้ตนเองว่าเขาไม่มีความสามารถ ส่วนเด็กที่มีอุดมโนทัศน์ในทางบวก จะรู้ตัวว่าได้รับการยอมรับรู้ว่าตนเองมีความสามารถและมีคุณค่า ซึ่งจะนำไปสู่ความสุขและความสำเร็จในชีวิตต่อไป

พรหมิ ซูทัย เจนจิต (2536 : 56) ได้สรุปความหมายของอุดมโนทัศน์ว่าเป็นภาพของตนเองซึ่งเกิดจากความคิด ความรู้สึก เจตคติ การรับรู้ การตีความเกี่ยวกับรูปร่าง ลักษณะ ความสามารถ และคุณค่าของตน ซึ่งประกอบด้วย 3 ส่วน คือ

1. ภาพของตนเอง เป็นภาพที่เกิดขึ้นจากการที่แต่ละคนได้มองตนเองจากท่าที่ผู้อื่นคิดเกี่ยวกับตัวเขา เป็นภาพที่เกิดจากความเชื่อ อาจจะเป็นความจริงหรือไม่เป็นความจริง

2. เป็นเรื่องของอารมณ์ ความรู้สึก และการประเมินภาพที่มองว่าผู้อื่นรู้สึกอย่างไรกับภาพนั้น ฟังพอใจหรือไม่ฟังพอใจ

3. เป็นเรื่องของ การแสดงพฤติกรรมในลักษณะใดลักษณะหนึ่งโดยเฉพาะ

นอกจากนี้ พรหมิ ซูทัย เจนจิต (2536 : 57) ยังได้กล่าวสรุปด้วยว่า เด็กที่มีอุดมโนทัศน์ในทางบวก มักจะเป็นผู้ประสบความสำเร็จทั้งในด้าน การเรียนและการปรับตัวทางสังคมในทางตรงกันข้าม เด็กที่มีอุดมโนทัศน์ในทางลบ มักจะเป็นผู้ประสบความสำเร็จล้มเหลวทั้งในเรื่องการเรียนและการปรับตัวทางสังคมเช่นกัน ดังนั้น อุดมโนทัศน์ จึงเป็นสิ่งที่แสดงให้เห็นถึงความสำเร็จหรือความล้มเหลวทั้งในเรื่องการเรียนและการปรับตัว วาณี ภูเสตว์ ศึกษาการปรับตัวของนักศึกษาโดยรวมและในรายด้าน ได้แก่ ด้านการเรียน ด้านสังคม ด้านอารมณ์ส่วนตัว และด้านความรู้สึกต่อมหาวิทยาลัย

พบว่า นักศึกษามีการปรับตัวโดยรวมทุกด้านและในแต่ละด้านไม่แตกต่างกันเมื่อจำแนกตามเพศ รายได้ส่วนตัวของนักศึกษา ภูมิฐานะและสถานที่พักอาศัย การปรับตัวของนักศึกษาที่มีสภาพครอบครัวแตกต่างกัน มีการปรับตัวโดยรวมไม่แตกต่างกัน แต่การปรับตัวด้านการเรียนแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 นักศึกษาที่ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ความพึงพอใจต่อสาขาวิชาที่เรียน และสาขาวิชาที่เรียนแตกต่างกันมีการปรับตัวโดยรวมทุกด้านและในแต่ละด้านแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ยกเว้นด้านการเรียนของนักศึกษาที่เรียนต่างสาขาวิชากันเพียงด้านเดียวเท่านั้น ที่นักศึกษามีการปรับตัวไม่แตกต่างกันและภาวะสุขภาพจิตมีความสัมพันธ์กับการปรับตัวของนักศึกษาระดับปริญญาตรี ชั้นปีที่ 1 มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี ขณะที่โสภา บุญฤทธิกิจ (2546) ศึกษาเรื่องภาวะสุขภาพจิตและการปรับตัวของนิสิตปริญญาตรีชั้นปีที่ 1 มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ พบว่า นิสิตมีภาวะสุขภาพจิตและการปรับตัวโดยรวมและในแต่ละด้านอยู่ในระดับดีและสอดคล้องกับผลการวิจัยของวารุณี แจ่มกระจาย (2540) ที่ศึกษาเรื่องการปรับตัวของนักศึกษาพยาบาลเกื้อการุณย์พบว่า นักศึกษามีการปรับตัวอยู่ในระดับดีเช่นเดียวกัน นักศึกษาที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและเรียนในสาขาวิชาที่ต่างกัน มีการปรับตัวโดยรวมและในแต่ละด้านแตกต่างกัน ยกเว้นด้านการเรียนที่นักศึกษาที่เรียนในสาขาวิชาต่างกัน มีการปรับตัวได้ไม่แตกต่างกัน ทั้งนี้อาจเนื่องจากการเรียนในภาคเรียนที่ 1 นั้น นักศึกษาทุกสาขาวิชาจะได้เรียนในวิชาพื้นฐานที่ไม่แตกต่างกันมากนัก และยังไม่ได้มีการเรียนเฉพาะด้านมากนัก นักศึกษาจึงพอที่จะปรับตัวกับการเรียนได้ แต่ในด้าน

อื่นๆ ได้แก่ ด้านสังคม อารมณ์ส่วนตัว และความ รู้สึกต่อสถานศึกษายังเป็นเรื่องแปลกใหม่ นักศึกษาต้องเข้ามาอยู่ในสภาพแวดล้อมใหม่ๆ มีเพื่อนใหม่ ระบบการศึกษาที่ต้องพึ่งพาตนเองมากขึ้น จึงอาจทำให้ต้องใช้เวลาในการปรับตัวอีกสักระยะ ผลการศึกษาพบว่า เกิดความแตกต่างกันซึ่งก็เป็นสาเหตุที่ทำให้ให้นักศึกษาที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่างกัน มีการปรับตัวได้แตกต่างกัน เช่นเดียวกัน ส่วนด้านการเรียนที่นักศึกษาที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่างกันมีการปรับตัวแตกต่างกันด้วย อาจเกิดจากการที่นักศึกษบางส่วนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนในระดับมัธยมตกต่ำอยู่แล้วมากมาย มีพื้นฐานความรู้เดิมไม่มากพอเพียง ถึงแม้จะได้เรียนวิชาที่เป็นพื้นฐานส่วนใหญ่ก็ยังมีพื้นฐานความรู้เดิมไม่มากพอที่จะเรียนต่อเนื่องได้อย่างราบรื่น จึงทำให้นักศึกษาที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่างกันมีการปรับตัวด้านการเรียนแตกต่างกันด้วย สำเนา ขจรศิลป์ (2527) พบว่านิสิตนักศึกษาที่เป็นผู้นำในการทำกิจกรรมและนิสิตนักศึกษาทั่วไป มีทัศนคติต่อกิจกรรมนิสิตนักศึกษาสอดคล้องกันว่า กิจกรรมนิสิตนักศึกษาโดยทั่วไปช่วยสร้างความสามัคคีและช่วยพัฒนาบุคลิกภาพของนิสิตนักศึกษาในด้านต่างๆ กิจกรรมด้านกีฬา เป็นกิจกรรมที่ช่วยพัฒนานิสิตนักศึกษาให้เป็นบุคคลที่สมบูรณ์ทั้งทางร่างกาย อารมณ์ และเป็นผู้มีระเบียบวินัย กิจกรรมด้านศิลปวัฒนธรรมเป็นกิจกรรมที่ช่วยให้ นิสิตนักศึกษามีระดับจริยธรรมดีขึ้น ช่วยให้เข้าใจและมีทักษะในด้านศิลปวัฒนธรรมมากขึ้น ตลอดจนช่วยทำนุบำรุง เผยแพร่ และพัฒนาศิลปวัฒนธรรมของชาติ กิจกรรมด้านบำเพ็ญประโยชน์ มีประโยชน์ในการพัฒนาบุคลิกภาพของนิสิตนักศึกษา ช่วยให้เข้าใจความเป็นอยู่ ขนบธรรมเนียมประเพณีไทยจากสภาพความเป็นจริง และช่วยให้

นิสิตนักศึกษาได้ใช้ความรู้ทางวิชาการของตนในการพัฒนาชนบท วีระ นีวุฒิกุล (2521) พบว่า ความต้องการเข้าร่วมกิจกรรมของนิสิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย สอดคล้องกับอันดับการจัดกิจกรรม 9 ประเภท คือ กิจกรรมวิชาการ ศิลปและดนตรี การพูด การพิมพ์/เสริมวิชาชีพ และงานอดิเรก ศาสนาและวัฒนธรรม กีฬาและสุขภาพ สังคมสงเคราะห์และบำเพ็ญประโยชน์ กีฬาและสุขภาพตามลำดับ กิจกรรมที่นิสิตเข้าร่วมน้อย ได้แก่ กิจกรรมงานอดิเรก กิจกรรมทางสังคม กิจกรรมทางศาสนา และวัฒนธรรมตามลำดับ จารุบุตร ฟาร์มขาว (2525) พบว่า อาจารย์และนักศึกษามีความต้องการในการเข้าร่วมกิจกรรมไม่แตกต่างกัน โดยมีความต้องการเข้าร่วมกิจกรรมด้านวิชาการมากที่สุด รองลงมาได้แก่ กิจกรรมด้านศิลปวัฒนธรรม ด้านบำเพ็ญประโยชน์ และด้านกีฬา นันทนาการ เมื่อพิจารณาตามตัวแปรเพศและระดับการศึกษาของนักศึกษา พบว่า นักศึกษาชายและหญิงมีความต้องการเข้าร่วมกิจกรรมไม่แตกต่างกัน นักศึกษาระดับ

ประกาศนียบัตรชั้นสูงกับระดับครุศาสตร์บัณฑิตมีความต้องการในการเข้าร่วมกิจกรรมทั้ง 4 ประเภทไม่แตกต่างกัน วีระ ละอองพันธ์ (2545) พบว่า ปัจจัยทางด้านสังคมและจิตวิทยา นักศึกษาส่วนใหญ่ให้ความสนใจต่อกิจกรรมกีฬาซึ่งให้เหตุผลต่อการเข้าร่วมกิจกรรมคือ ต้องการมีประสบการณ์และได้รู้จักเพื่อนใหม่โดยได้รับสื่อที่ทำให้ทราบถึงการจัดกิจกรรมทางป้ายประกาศ และส่วนใหญ่ให้เหตุผลต่อการไม่เข้าร่วมกิจกรรมว่า ไม่มีเวลาเนื่องจากเรียนหนัก และนักศึกษาระดับปริญญาตรี ภาคปกติของมหาวิทยาลัยเกริก ส่วนใหญ่มีส่วนร่วมในกิจกรรมค่ายอาสาอยู่ในเกณฑ์ต่ำเมื่อเทียบกับกิจกรรมกีฬา

จากผลการวิจัยต่างๆ ที่ได้มีการศึกษาเกี่ยวกับปัจจัยต่างๆ ที่มีผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักศึกษานั้น ทำให้ผู้วิจัยกำหนดกรอบแนวคิดในการศึกษาถึงปัจจัยที่มีผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักศึกษาโดยในที่นี้จะศึกษาในกลุ่มที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำ ดังนี้

ตัวแปรอิสระ

พฤติกรรมการเรียน

ลักษณะทางเศรษฐกิจและสังคม

ระบบการเรียนการสอนในมหาวิทยาลัย

การเข้าร่วมกิจกรรมในมหาวิทยาลัย

การปรับตัวในการศึกษาระดับมหาวิทยาลัย

ความคิดเห็นที่มีต่อระดับความสามารถของตนเอง

การตั้งเป้าหมายในชีวิต

การเลือกอาชีพในอนาคต

ตัวแปรตาม

ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาปัจจัยสาเหตุที่มีความสัมพันธ์กับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำ โดยปัจจัยที่ศึกษาประกอบด้วย พฤติกรรมการเรียนของนักศึกษา ลักษณะทางเศรษฐกิจและสังคม ระบบการเรียนการสอนในมหาวิทยาลัย การเข้าร่วมกิจกรรมในมหาวิทยาลัย การปรับตัวในการศึกษาระดับมหาวิทยาลัย ความคิดเห็นที่มีต่อระดับความสามารถของตนเอง การตั้งเป้าหมายในชีวิต และการเลือกอาชีพในอนาคต และหาระดับความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยสาเหตุแต่ละปัจจัยกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำ รวมทั้งศึกษาปัญหาและอุปสรรคที่เกิดขึ้นและมีผลกระทบต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักศึกษา โดยศึกษาเฉพาะกลุ่มที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำกว่า 2.00 ระดับปริญญาตรี ชั้นปีที่ 1 หลักสูตร 4 ปีในปีการศึกษา 2547 จำนวน 426 คน โดยใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล และได้ตรวจสอบคุณภาพของแบบสอบถามโดยใช้สัมประสิทธิ์อัลฟาของครอนซ์บาท กับกลุ่มตัวอย่างที่มีลักษณะใกล้เคียงกับกลุ่มตัวอย่างจริงจำนวน 30 ตัวอย่าง ได้ค่าสัมประสิทธิ์อัลฟาของครอนซ์บาท (Cronbach's alpha) แบบสอบถามทั้งฉบับเท่ากับ 0.80 จึงนำแบบสอบถามไปแจกกลุ่มตัวอย่างที่กำหนดวิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และสถิติอ้างอิง ได้แก่ สถิติไคว์สแควร์ (Chi-Square) เพื่อทดสอบสมมติฐานความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยแต่ละปัจจัยและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำ และใช้สัมประสิทธิ์คราเมอร์วี (Cramer's V) เพื่อหาระดับความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยแต่ละปัจจัยและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำ

พบว่า พฤติกรรมการเรียนส่วนใหญ่ไม่มีนัย

สำคัญทางสถิติ ยกเว้น ความสนใจและตั้งใจเรียน ในขณะที่อาจารย์สอน การส่งการบ้าน/รายงานตรงตามกำหนดส่ง และการดูหนังสือมาก่อนล่วงหน้าที่จะเรียนที่มีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับนัยสำคัญ 0.05 ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ นภาพร เมฆรักษาวินิช (2515) ซึ่งศึกษาถึงความสัมพันธ์ระหว่างนิสัยในการเรียน ทักษะคติในการเรียนกับสัมฤทธิ์ผลทางการเรียน โดยเปรียบเทียบความแตกต่างเกี่ยวกับนิสัยในการเรียนและทักษะคติในการเรียนของนักเรียนชั้นมัธยมปีที่ 4 ของรัฐบาลพบว่า นักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูง มีนิสัยในการเรียนและทักษะคติในการเรียนดีกว่านักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำ และสอดคล้องกับผลการวิจัยของ กรรณันท์ เปล่งจำ (2533) ศึกษาถึงปัจจัยที่มีผลกระทบต่อผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษาของนักศึกษามหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์ ประจำปีการศึกษา 2533 พบว่า ปัจจัยที่ทำให้นักศึกษาเกิดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำ ได้แก่ ความสนใจการเรียน การอ่านหนังสือในห้องสมุด ส่วนพฤติกรรมอื่นๆ ที่ศึกษาวิจัยในที่นี้ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ ดังนั้น สรุปได้ว่าจากปัจจัยสาเหตุหลัก คือ พฤติกรรมการเรียนนั้น พฤติกรรมการเรียนส่วนใหญ่ไม่น่าใช่สาเหตุของการมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำ การมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำของนักศึกษาน่าจะมีปัจจัยสาเหตุอื่นๆ อีกที่น่าจะมีผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียน โดยเฉพาะในกลุ่มที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำซึ่งเป็นประเด็นปัญหาที่น่าสนใจที่จะทำการศึกษาค้นคว้าต่อไป

และผลจากการทดสอบสมมติฐานลักษณะทางเศรษฐกิจและสังคมมีความสัมพันธ์กับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำ พบว่า คณะวิชาของนักศึกษา รายได้เฉลี่ยรวมต่อเดือน รายได้เฉลี่ยรวมต่อ

เดือนของสมาชิกในครอบครัว การศึกษาของบิดา/มารดา การประกอบอาชีพของบิดา/มารดา ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ แสดงว่าลักษณะทางเศรษฐกิจและสังคมไม่ใช่ปัจจัยสาเหตุที่มีผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำ ซึ่งสอดคล้องกับ จุฬาลักษณ์ ปรีชากุล (2541) ศึกษาปัจจัยที่สัมพันธ์กับผลการเรียนของนักศึกษาชั้นปีที่ 2 คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ พบว่าปัจจัยด้านเศรษฐกิจ นักศึกษามีปัญหาในการใช้จ่ายส่วนตัวและมีความกังวลใจในปัญหาทางการเงินของครอบครัวในระดับปานกลาง การแก้ปัญหาทางการเงินและปัจจัยด้านการปรับตัวอยู่ในระดับน้อย สำหรับความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยด้านเศรษฐกิจและปัจจัยด้านการปรับตัวกับผลการเรียนของนักศึกษา พบว่า ปัจจัยด้านเศรษฐกิจในเรื่องปัญหาการใช้จ่ายส่วนตัว และปัจจัยด้านการปรับตัวมีความสัมพันธ์กับผลการเรียนในระดับต่ำและไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ และผลการวิจัยของ สุรัตน์ เตียวเจริญ (2543) ศึกษาปัจจัยที่มีผลกระทบต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักศึกษาระดับปริญญาตรีที่มีผลการเรียนต่ำกว่าเกณฑ์มาตรฐาน คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ พบว่า ปัจจัยที่มีผลกระทบต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง และเมื่อพิจารณารายปัจจัย พบว่า ปัจจัยด้านสถานศึกษา ปัจจัยส่วนตัว มีผลกระทบต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนในระดับปานกลาง ส่วนปัจจัยด้านครอบครัว มีผลกระทบต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนในระดับน้อย

จากการทดสอบสมมติฐาน ระบบการเรียนการสอนในมหาวิทยาลัยมีความสัมพันธ์กับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำ พบว่า วิธีการสอนของอาจารย์ผู้สอนและการจัดกลุ่มเรียนในแต่ละวิชาที่จัดให้นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับนัยสำคัญ 0.05 แสดง

ว่าปัจจัยทั้งสองนี้เป็นปัจจัยสาเหตุหนึ่งที่มีผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำ โดยในส่วนของวิธีการสอนของอาจารย์ผู้สอนนั้น ผลการวิจัยที่ได้สอดคล้องกับ Traver (1958) ประเสริฐ ทองประเจียด และคณะ (อ้างถึงใน สุรีย์, 2532 : 17) โดยได้สรุปไว้ว่า ตัวแปรที่มีอิทธิพลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนไม่ได้ขึ้นอยู่กับสถิติปัญญาเพียงด้านเดียว แต่ขึ้นอยู่กับตัวแปรอื่นๆ กล่าวโดยสรุป คือ องค์ประกอบที่มีอิทธิพลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนประกอบด้วย คุณลักษณะของผู้เรียน คุณภาพการสอนของครู และสภาพแวดล้อมต่างๆ ซึ่งคุณลักษณะของตัวผู้เรียนมีอิทธิพลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนมากที่สุด คุณภาพการสอนของครูและปัจจัยอื่นๆ มีอิทธิพลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน รองลงมาตามลำดับ ส่วนความเหมาะสมของจำนวนวิชาที่เรียนในแต่ละวัน ระยะเวลาที่เรียนในแต่ละคาบเรียน และช่วงเวลาที่ยื่น ไม่มีความสัมพันธ์กับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำ แสดงว่าปัจจัยเหล่านี้ไม่ใช่ปัจจัยสาเหตุที่มีผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำ

จากการทดสอบสมมติฐาน การเข้าร่วมกิจกรรมของมหาวิทยาลัยมีความสัมพันธ์กับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำ การปรับตัวในการศึกษาระดับมหาวิทยาลัยมีความสัมพันธ์กับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำ การปรับตัวในการศึกษาระดับมหาวิทยาลัยมีความสัมพันธ์กับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำ และความคิดเห็นที่มีต่อระดับความสามารถของตนเองมีความสัมพันธ์กับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำ การตั้งเป้าหมายในชีวิตมีความสัมพันธ์กับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำ การเลือกอาชีพในอนาคตมีความสัมพันธ์กับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำ พบว่า ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

โดยที่ปัจจัยในด้านความคิดเห็นที่มีต่อระดับความสามารถของตนเองนั้น ผลการวิจัยในที่นี้พบว่าแตกต่างจากผลการวิจัยของ พรธณี ชูทัย เจนจิต (2536 : 56) ซึ่งได้สรุปไว้ว่า เด็กที่มีอัตมโนทัศน์ในทางบวก มักจะเป็นผู้ประสบความสำเร็จทั้งในด้านการเรียน และการปรับตัวทางสังคมใน

ทางตรงกันข้าม เด็กที่มีอัตมโนทัศน์ทางลบมักจะเป็นผู้ที่ประสบความล้มเหลวทั้งในเรื่องการเรียน และการปรับตัวทางสังคมเช่นกัน ดังนั้นอัตมโนทัศน์ จึงเป็นสิ่งที่แสดงให้เห็นถึงความสำเร็จหรือความล้มเหลวทั้งในเรื่องการเรียนและการปรับตัว

ระดับความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยที่วิเคราะห์กับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำ

ปัจจัย	ค่าสัมประสิทธิ์ Cramer's V
1.รายได้เฉลี่ยรวมต่อเดือนของนักศึกษา	0.081
2.รายได้เฉลี่ยต่อเดือนของสมาชิกในครอบครัว	0.074
3.ระดับการศึกษาสูงสุดของบิดา	0.071
4.ระดับการศึกษาสูงสุดของมารดา	0.109
5.อาชีพบิดา	0.117
6.อาชีพมารดา	0.133
7.ท่านเข้าเรียนทุกครั้ง ยกเว้นเจ็บป่วยหรือมีธุระ	0.055
8.ท่านให้ความสนใจ และตั้งใจเรียนในขณะที่อาจารย์สอน	0.124
9.ท่านเข้าห้องเรียนก่อนที่อาจารย์จะเริ่มสอน	0.026
10.ท่านเรียนด้วยความกระตือรือร้น	0.051
11. ท่านพยายามเรียนด้วยความเข้าใจมากกว่าการเรียนด้วยการท่องจำ	0.071
12. ในขณะที่เรียนท่านจะจดบันทึกรายละเอียดเพิ่มเติมจากสิ่งที่อาจารย์สอน	0.095
13.ท่านชอบซักถาม/ตอบคำถามที่อาจารย์ถามในชั้นเรียน	0.062
14. ท่านให้ความร่วมมือในกิจกรรมที่อาจารย์มอบหมายในชั้นเรียนเป็นอย่างดี	0.097
15. การทำรายงานเป็นกลุ่มหรือปฏิบัติงานกลุ่มท่านจะมีส่วนร่วมเสมอ	0.042
16. ท่านค้นคว้าหาความรู้เพิ่มเติมนอกเหนือจากการเรียนในห้องเรียนเสมอ	0.087
17. ท่านพยายามทำการบ้าน/รายงานด้วยตนเอง	0.067
18. ท่านส่งการบ้าน/รายงานตรงตามกำหนดส่ง	0.122

ปัจจัย	ค่าสัมประสิทธิ์ Cramer's V
19. ท่านตั้งใจฟังบรรยายตลอดทั้งคาบเรียน	0.057
20. ท่านมักจะชอบพูดคุยกับเพื่อนในระหว่างที่อาจารย์บรรยาย	0.013
21. ในห้องเรียนท่านมักจะนั่งใกล้กับกลุ่มเพื่อนที่ตั้งใจเรียน	0.047
22. ท่านมีความอยากที่จะรู้ให้มากกว่าที่อาจารย์สอน	0.092
23. ท่านมีการวางแผนดูหนังสือเมื่อใกล้สอบ	0.046
24. ท่านมีการดูหนังสือมาก่อนล่วงหน้าที่จะเรียน	0.127
25. ในแต่ละวันท่านวางแผนการเรียน การทำการบ้าน การทำรายงาน การอ่านหนังสือ และได้ทำตามแผนนั้น	0.032
26. ท่านรีบทำการบ้าน/รายงานที่อาจารย์มอบหมายทันที	0.079
27. หลังเลิกเรียนถ้าไม่เข้าใจ ท่านจะถามเพื่อนหรือถามอาจารย์เพื่อให้เข้าใจ	0.076
28. ท่านมักจะนำเนื้อหา/ประเด็นต่างๆจากที่เรียนมาพูดคุยกับเพื่อน หลังเลิกเรียน	0.056
29. ท่านจะขยันเรียนมากขึ้นเมื่อรู้ว่าได้คะแนนน้อย	0.083
30. ท่านให้เวลากับการเรียนในแต่ละวิชาอย่างเพียงพอ	0.102
31. ท่านมักจะนำความรู้ที่ได้จากการเรียนไปใช้ในชีวิตประจำวัน	0.025
32. เมื่อมีเวลาว่างท่านมักจะอ่านหนังสือเกี่ยวกับวิชาการ	0.012
33. เมื่อมีเวลาว่างท่านมักจะทบทวนเนื้อหาในวิชาต่างๆที่เรียนไปแล้ว	0.046
34. ท่านเข้าเรียนเพราะมีการเช็คชื่อ	0.077
ระบบการเรียนการสอนในมหาวิทยาลัย	
35. จำนวนวิชาที่เรียนในแต่ละวันมีความเหมาะสม	0.085
36. ระยะเวลาที่เรียนในแต่ละคาบเรียนมีความเหมาะสม	0.064
37. ช่วงเวลาในการเรียน เช่น ช่วงเช้า บ่าย มีผลต่อผลการเรียนของท่าน	0.071
38. วิธีการสอนของอาจารย์มีผลต่อความรู้ความเข้าใจของท่านในวิชานั้นๆ	0.136
39. การจัดกลุ่มเรียนในแต่ละวิชาที่จัดให้มีความเหมาะสมดีว่าการเลือกกลุ่มเรียนเอง	0.171

ปัจจัย	ค่าสัมประสิทธิ์ Cramer's V
การเข้าร่วมกิจกรรมของมหาวิทยาลัย	
40. ท่านให้ความสนใจและเข้าร่วมในกิจกรรมต่างๆของมหาวิทยาลัยที่จัดขึ้น	0.067
การปรับตัวในการศึกษาระดับมหาวิทยาลัย	
41. การเรียนในระดับมหาวิทยาลัยทำให้ท่านต้อง คิดและตัดสินใจด้วยตนเองมากขึ้น	0.051
42. การเรียนในระดับมหาวิทยาลัยทำให้ท่านมีความกระตือรือร้นมากขึ้น	0.069
43. ท่านคิดว่าการคบเพื่อนมีส่วนสำคัญต่อการเรียนในระดับมหาวิทยาลัย	0.036
44. การศึกษาในระดับมหาวิทยาลัยทำให้ท่านจำเป็นต้องศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองเพิ่มมากขึ้น.	0.067
ความคิดเห็นที่มีต่อระดับความสามารถในการเรียนของตนเอง	
45. ท่านมีความสามารถในการเรียนให้จบการศึกษาได้	0.005
46. ท่านสามารถค้นคว้าศึกษาเพิ่มเติมด้วยตนเองได้	0.071
47. ท่านสามารถปรับเปลี่ยนพฤติกรรมการเรียนของท่านเพื่อให้มีผลการเรียนที่ดีขึ้นได้	0.091
การตั้งเป้าหมายในชีวิต	
48. ท่านมีเป้าหมายในชีวิตของท่าน	0.057
การเลือกอาชีพในอนาคต	
49. ท่านให้ความสำคัญกับการที่ต้องประกอบอาชีพตรงตามสาขาวิชาที่เรียน	0.020

จากตารางข้างต้นและจากการวิเคราะห์หา ระดับความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยแต่ละปัจจัย ด้วย สัมประสิทธิ์ Cramer's V นั้นพบว่าระดับความสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรมและปัจจัยอื่นๆ ที่วิเคราะห์ พบว่ามีความสัมพันธ์กับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำในระดับต่ำ โดยมีค่าสัมประสิทธิ์ Cramer's V ตั้งแต่ 0.005-0.171 หรือตั้งแต่ร้อยละ

0.5 ถึงร้อยละ 17.1 โดยที่พฤติกรรมการเรียน นั้นพฤติกรรมที่มีค่าระดับความสัมพันธ์กับ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำมากที่สุด คือ การ ดูหนังสือมาก่อนล่วงหน้าที่จะเรียนมีค่าสัมประสิทธิ์ Cramer's V ร้อยละ 12.7 รองลงมาเป็นการให้ความสนใจและตั้งใจเวลาที่อาจารย์สอน มีค่า สัมประสิทธิ์ Cramer's V ร้อยละ 12.4 รองลงมา

เป็นการทำการบ้าน/รายงานส่งตามกำหนดส่ง มีค่าสัมประสิทธิ์ Cramer's V ร้อยละ 12.2 ส่วนพฤติกรรมการเรียนที่มีความสัมพันธ์กับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำ น้อยที่สุด คือ การอ่านหนังสือทางวิชาการเมื่อมีเวลาว่าง โดยมีค่าสัมประสิทธิ์ Cramer's V ร้อยละ 1.2

ในด้านของปัญหาและอุปสรรคที่เกิดขึ้น และคิดว่ามีผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของกลุ่มตัวอย่าง พบว่าปัญหาและอุปสรรคที่กลุ่มตัวอย่างคิดว่ามีผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ปัญหาและอุปสรรคที่ตอบมามากที่สุด คือ อาจารย์ผู้สอน โดยที่ระบุว่าสอนเร็ว สอนน่าเบื่อ เครื่องเครียดกับการสอนจนเกินไป มีจำนวน 32 คนคิดเป็นร้อยละ 7.5 รองลงมาเป็นปัญหาและอุปสรรคที่ระบุว่าเรียนไม่เข้าใจ มีจำนวน 29 คนคิดเป็นร้อยละ 6.8 รองลงมาเป็นปัญหาของตนเองคือไม่ตั้งใจเรียน ไม่กระตือรือร้นในการเรียน มีจำนวน 26 คน คิดเป็นร้อยละ 6.1 รองลงมาระบุว่าเรียนเข้าเกินไป มีจำนวน 23 คน คิดเป็นร้อยละ 5.4 รองลงมาเป็นวิชาที่เรียนในแต่ละวันมากเกินไปมีจำนวน 14

คน คิดเป็นร้อยละ 3.3 และไม่ตอบคำถามมีจำนวน 266 คน คิดเป็นร้อยละ 62.4

ส่วนสิ่งที่อยากให้มหาวิทยาลัยสนับสนุน/ส่งเสริม/ปรับปรุงแก้ไขในด้านที่เกี่ยวข้องและคิดว่ามีผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน อันดับแรกคือการสอนของอาจารย์ผู้สอน มีจำนวน 16 คน คิดเป็นร้อยละ 3.8 รองลงมาเป็นควรมีการจัดการสอนเสริมก่อนการสอบ มีจำนวน 14 คน คิดเป็นร้อยละ 3.3 รองลงมาเป็นการจัดตารางเรียน ตารางสอบ และลดจำนวนวิชาที่เรียนลง มีจำนวน 13 คน คิดเป็นร้อยละ 3.1 รองลงมาเป็นเวลาที่ยาวเกินไปมีจำนวน 9 คน คิดเป็นร้อยละ 2.1 และไม่ตอบคำถามมีจำนวน 347 คน คิดเป็นร้อยละ 81.5

จากผลการวิจัยดังกล่าวจะเห็นว่านอกจากพฤติกรรมกรเรียน และปัจจัยต่างๆที่ศึกษาวิจัยในที่นี้แล้ว ยังน่าที่จะมีปัจจัยอื่นๆ อีกซึ่งเป็นปัจจัยที่มีผลต่อการเรียนรู้ และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียน ซึ่งเป็นประเด็นปัญหาที่น่าที่จะศึกษาค้นคว้าต่อไป

บรรณานุกรม

- กรรรัตน เป็ล่งจำ.(2533). ปัจจัยที่มีผลกระทบต่อผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษาของนักศึกษา มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์ ประจำปีการศึกษา. มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์.
- ธีระ ละอองพันธ์.(2545). การมีส่วนร่วมของนักศึกษาในกิจกรรมค่ายอาสา : ศึกษาเฉพาะกรณี มหาวิทยาลัยเกริก. สารนิพนธ์ สาขาวิชาการบริหารองค์การ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกริก.
- ธีระ นทีวุฒิกุล. (2521). การศึกษาความต้องการเข้าร่วมกิจกรรมนิสิตของนิสิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. ปริญญา นิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร.
- จารุบุตร ฟ้าร่วมขาว. (2525). การจัดกิจกรรมนักศึกษาของวิทยาลัยครูภาคตะวันออกเฉียงเหนือ. วิทยานิพนธ์ การศึกษามหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร.
- นภาพร เมฆรักขานวิช.(2515). ความสัมพันธ์ระหว่างนิสัยในการเรียน ทักษะคติในการเรียนกับสัมฤทธิ์ผลทางการเรียน. กรุงเทพมหานคร.
- นภาพรณั จันทร์ศัพท์.(2548). ความสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรมกรเรียนกับผลสัมฤทธิ์ ทางการเรียนต่ำของนักศึกษามหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์. มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์.

- ผ่องประไพ คำสิงหา.(2544). ปัจจัยทางครอบครัวที่ส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน : ศึกษาเฉพาะกรณีโรงเรียน
กันทรลักษณ์วิทยา อำเภอกันทรลักษณ์ จังหวัดศรีสะเกษ. คณะพัฒนาสังคม สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.
รพีพร เขียนทอง.(2548). ปัจจัยทางครอบครัวที่ส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน ระดับมัธยมศึกษา :
ศึกษารณณ์โรงเรียนบ้านนั้งσταวิทยา อำเภอบ้านนั้งστα จังหวัดยะลา. คณะพัฒนาสังคม สถาบันบัณฑิตพัฒน
บริหารศาสตร์.
- วัลลภา เทพหัสดิน ณ อยุธยา.(2527). นิสิตนักศึกษาในสถาบันอุดมศึกษา. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- วัชรพล สารสอน(2543). ปัจจัยทางครอบครัวที่ส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอน
ต้นในเขตบางกอกน้อย-บางกอกใหญ่ กรุงเทพมหานคร. คณะพัฒนาสังคม สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.
- วณัฏ์ ภูเสถว. ภาวะสุขภาพจิตและการปรับตัวของนักศึกษาระดับปริญญาตรี ชั้นปีที่ 1 มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพ
พรรณี.
- สมศักดิ์ มีทรัพย์หลาก.(2541). ปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จในการศึกษาระดับปริญญาตรีของมหาวิทยาลัยเปิดที่ใช้
ระบบการศึกษาทางไกล: กรณีศึกษามหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช. คณะรัฐประศาสนศาสตร์ สถาบันบัณฑิต
พัฒนบริหารศาสตร์.
- สุรัตน์ เตียวเจริญ.(2543). ปัจจัยที่มีผลกระทบต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักศึกษาระดับปริญญาตรีที่มีผลต่ำกว่า
เกณฑ์ คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่. บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- สุรางค์ ไคว์ตระกูล.(2537). จิตวิทยาการศึกษา. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ลีปิง ไชยประสิทธิ์.(2543). ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนภาษาอังกฤษของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 : กรณีศึกษา
โรงเรียนบ้านสุไหงโก-ลก อำเภอสุไหง โก-ลก จังหวัดนราธิวาส. คณะพัฒนาสังคม สถาบันบัณฑิตพัฒน
บริหารศาสตร์.
- เสาวภาคย์ ขำรักษา.(2538). ค่านิยมพื้นฐานด้านการพึ่งตนเองของนักศึกษา : กรณีศึกษาวิทยาลัยการสาธารณสุข
สิรินธร จังหวัดชลบุรี. คณะพัฒนาสังคม สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.
- สำเนา จจรศิลป์. (2527). รายงานการวิจัยเรื่องแนวกิจกรรมเสริมหลักสูตรหรือนอกหลักสูตรของนิสิตนักศึกษาใน
สถาบันอุดมศึกษาในระยะ 5 ปี (2526-2530). สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมและประสานงานเยาวชน
แห่งชาติ.
- โสภา บุญฤทธิกิจ. (2546). ภาวะสุขภาพจิตและการปรับตัวของนิสิตปริญญาตรี ชั้นปีที่ 1 มหาวิทยาลัยศรีนคริน
ทรวิโรฒ ประสานมิตร. กรุงเทพมหานคร.
- อังคณาภิษณ จงจิต.(2545). การศึกษารูปแบบกระบวนการเรียนรู้เพื่อสร้างสรรค์ด้วยปัญญาโดยเน้นผู้เรียนเป็นศูนย์
กลาง กรณีศึกษา : โรงเรียนครุณสิกขาลัย. โครงการบัณฑิตศึกษากาพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ สถาบันบัณฑิต
พัฒนบริหารศาสตร์.
- Bloom,B.S.(1976). *Mastery Learning : Theory and Practices*. New York : Holt , Rinehart and Winston Inc.
- Harry Maddox. "How to Study". New York : Fawcett Publication Inc ,1963.
- Joseph D. Novak and D.Bob Gowin. *Learning How to Learn* . "ศิลปะการเรียนรู้". สำนักงานคณะกรรมการ
การวิจัยแห่งชาติ แปลและจัดพิมพ์, 2534.
- Luella Cole, Jesse Mary Ferguson. "Students, Guide to Efficient Student". New York : Rinehart&Company,
1964.
- Richard I.Arends. "Learning to Teach". 6th ed. Central Connecticut State University.
- Warren L. Haslam and William F.Brown . "Effectiveness of Study Skill Instruction For High
School Sophomore". *Journal of Education Psychology* . 59 : 223-226.

การบริหารจัดการกลุ่มสัจจะออมทรัพย์สงขลาและนครศรีธรรมราช : ศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จ

*ผู้ช่วยศาสตราจารย์ อรวรรณ สุทธิพิทักษ์

สาเหตุของการศึกษา ปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จในการบริหารจัดการกลุ่มสัจจะออมทรัพย์สงขลา และนครศรีธรรมราช เนื่องจากกลุ่มสัจจะออมทรัพย์เป็นกิจกรรมที่สำคัญของประชาชนในชนบทในการรวมตัวเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ในการพัฒนาตนเอง และสังคมโดยเน้นการรู้จักการประหยัด และการเก็บออมเงินจากการสะสมกันประจำทุกเดือน และเปิดโอกาสให้สมาชิกได้กู้ยืมเงินออมดังกล่าวไปลงทุนประกอบอาชีพในด้านต่างๆ หรือเพื่อสวัสดิการของครอบครัว นอกจากนี้กลุ่มสัจจะออมทรัพย์ยังนำไปลงทุนทำธุรกิจในด้านกลุ่ม เพื่อช่วยเหลือสมาชิกจนกลายเป็นเครือข่ายของธุรกิจชุมชนในพื้นที่ต่างๆ ตามชนบทเป็นจำนวนมาก โดยรวมแล้วในปี พ.ศ. 2542 ประเทศไทยมีกลุ่มสัจจะออมทรัพย์มากถึง 20,446 กลุ่ม มีจำนวนสมาชิก 1,551,840 คน และมีเงินสะสมจำนวน 3,355,433,831 บาท

จากจำนวนกลุ่ม จำนวนสมาชิก และมีจำนวนเงินสะสมจำนวนมากดังกล่าว จึงควรที่จะศึกษาเป็นอย่างยิ่งว่า ประชาชนในชนบทได้อาศัยปัจจัยที่สำคัญๆ อะไรบ้าง ที่สามารถจัดตั้งกลุ่ม และบริหารกลุ่มจนประสบความสำเร็จอย่างต่อเนื่อง มีการจ่ายเงินปันผลอย่างต่อเนื่อง และมีสมาชิกเพิ่มขึ้นเรื่อยๆ ทั้งๆ ที่กลุ่มสัจจะออมทรัพย์ส่วนใหญ่ไม่ได้จดทะเบียนเป็นนิติบุคคล

เนื่องจากกลุ่มสัจจะออมทรัพย์ในสงขลาและนครศรีธรรมราชมีเป็นจำนวนมาก และเกิดขึ้นมาอย่างยาวนาน โดยส่วนใหญ่ล้วนแต่ประสบความสำเร็จในการบริหารจัดการ ผู้วิจัยจึงให้ความสนใจที่จะศึกษาถึงปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จในการบริหารจัดการของกลุ่ม จึงได้กำหนดวัตถุประสงค์ไว้ 3 ประการ คือ เพื่อศึกษาการบริหารจัดการกลุ่มสัจจะออมทรัพย์ที่ประสบความสำเร็จในสงขลาและนครศรีธรรมราช เพื่อวิเคราะห์ปัจจัยที่มีผลต่อความ

อาจารย์ประจำภาควิชาการจัดการทั่วไป คณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต : บช.ม. (การจัดการและการบริหารองค์การ) มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต

**งานวิจัยปี 2548 เรื่อง ปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จในการบริหารจัดการเชิงกลยุทธ์ของกลุ่มสัจจะออมทรัพย์ในจังหวัดสงขลาและจังหวัดนครศรีธรรมราช ได้รับทุนสนับสนุนจากมหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต

สำเร็จในการบริหารจัดการกลุ่มสัจจะออมทรัพย์
สงขลา และนครศรีธรรมราช และเพื่อสร้างองค์
ความรู้ทางการบริหารจัดการกลุ่มสัจจะออม
ทรัพย์ เพื่อให้บรรลุตามวัตถุประสงค์ดังกล่าว ผู้
วิจัยจึงได้กำหนดคุณสมบัติของกลุ่มสัจจะออมทรัพย์
ที่จะทำการศึกษาดังนี้คือ เป็นกลุ่มสัจจะออมทรัพย์
ที่ประสบความสำเร็จกล่าวคือ สามารถดำเนิน
กิจการอย่างต่อเนื่องไม่น้อยกว่า 10 ปี มีเงิน
สัจจะสะสมตั้งแต่ 2 ล้านบาทขึ้นไป และมีจำนวน
สมาชิกตั้งแต่ 200 คนขึ้นไป สำหรับการศึกษานี้
ที่มีผลต่อความสำเร็จในการบริหารจัดการใช้วิธีการ
วิเคราะห์ตามหลักการ SWOT ร่วมกับการสัมภาษณ์
เชิงลึกจากกลุ่มผู้ก่อตั้งกลุ่ม ผู้นำกลุ่ม ประธาน
กลุ่ม กรรมการบริหารกลุ่ม และสมาชิกกลุ่มสัจจะ
ออมทรัพย์ การสัมภาษณ์เชิงลึกจากกลุ่มผู้ที่เกี่ยวข้อง
ข้างต้น ใช้วิธีเลือกตัวอย่างกลุ่มสัจจะออมทรัพย์
สงขลาและนครศรีธรรมราช ที่มีคุณสมบัติข้างต้น
มาจังหวัดละ 11 กลุ่ม โดยการสัมภาษณ์เชิงลึกจาก
บุคคลในกลุ่มต่างๆ ของกลุ่มสัจจะออมทรัพย์
ตัวอย่างของสงขลาจำนวน 82 คน และนครศรี
ธรรมราช จำนวน 130 คน

1. ปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จในการบริหาร
จัดการกลุ่มสัจจะออมทรัพย์สงขลา

ปัจจัยสำคัญที่มีผลต่อความสำเร็จในการ
บริหารจัดการกลุ่มสัจจะออมทรัพย์ในสงขลาเมื่อ
เรียงตามลำดับมีดังนี้

1.1 ภาวะความเป็นผู้นำของประธาน
กลุ่ม หรือกรรมการกลุ่มก่อตั้ง คือผู้ก่อตั้งกลุ่มและ
กรรมการบริหารกลุ่ม ต้องเป็นที่เคารพนับถือของ
ชาวบ้านในชุมชน กล่าวคือ มีความสามารถในการ
ทำงานเป็นทีม มีความเสียสละในการทำงาน มี
ความสามารถในการดำเนินงานกลุ่มให้มีกำไร

สามารถสร้างความเชื่อถือ และเชื่อมั่นให้กับสมาชิก
ในกลุ่มได้

1.2 วิธีบริหารกลุ่ม เน้นความซื่อสัตย์
สุจริต โปร่งใส และบริหารให้มีกำไร สามารถจ่าย
เงินปันผลได้อย่างต่อเนื่อง

1.3 การสร้างความพึงพอใจให้กับ
สมาชิก โดยเฉพาะที่เกี่ยวกับความเชื่อถือและเชื่อ
มั่นต่อผู้ก่อตั้ง/กรรมการบริหารกลุ่มมีผลทำให้
สมาชิกรู้สึกผูกพันต่อกลุ่ม คำนึงถึงชื่อเสียงและภาพ
ลักษณ์ของกลุ่ม

จากปัจจัยที่สำคัญต่างๆ ซึ่งผลต่อความ
สำเร็จของกลุ่มสัจจะออมทรัพย์สงขลาอาจสรุปได้ว่า
ในการจัดตั้งกลุ่มสัจจะออมทรัพย์ในแต่ละพื้นที่ของ
สงขลาควรจะต้องนำไปปัจจัยเหล่านี้มาพิจารณา
ประกอบด้วย ทั้งนี้เพื่อจะนำไปสู่ความสำเร็จของ
กลุ่มสัจจะออมทรัพย์ที่จะจัดตั้งขึ้นในพื้นที่ต่างๆ ของ
สงขลาได้ดียิ่งขึ้น

2. ปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จในการ
บริหารจัดการกลุ่มสัจจะออมทรัพย์ นครศรีธรรมราช
ปัจจัยสำคัญที่มีผลต่อความสำเร็จในการ
บริหารจัดการกลุ่มสัจจะออมทรัพย์ในนครศรี
ธรรมราช เมื่อเรียงตามลำดับมีดังนี้

2.1 ภาวะความเป็นผู้นำของประธาน
กลุ่ม หรือกรรมการกลุ่มก่อตั้ง คือ ผู้ก่อตั้งกลุ่มและ
กรรมการบริหารกลุ่มต้องเป็นที่เคารพนับถือของ
ชาวบ้านในชุมชน กล่าวคือ มีความสามารถในการ
ทำงานเป็นทีม มีความเสียสละในการทำงาน
มีความสามารถในการดำเนินงานของกลุ่มให้มีกำไร
มีความเข้าใจต่อเป้าหมาย/วัตถุประสงค์ และโครง
สร้างของกลุ่มที่ชัดเจนและปฏิบัติได้

2.2 วิธีบริหารกลุ่ม เน้นความซื่อสัตย์
สุจริต โปร่งใส และบริหารให้มีกำไรสามารถจ่ายเงิน

ปันผลได้อย่างต่อเนื่อง

2.3 การสร้างความพึงพอใจให้กับสมาชิก ซึ่งจะมีผลทำให้สมาชิกมีความผูกพันกับกลุ่มเพิ่มขึ้น และคำนึงถึงชื่อเสียง ตลอดจนภาพลักษณ์ของกลุ่มด้วย

จากการวิเคราะห์ปัจจัยที่สำคัญ ซึ่งมีผลต่อความสำเร็จในการบริหารจัดการกลุ่มสังฆะออมทรัพย์สงฆา และนคฺคศรีธรรมราช พบว่ามีปัจจัยและลำดับความสำคัญของปัจจัยที่มีผลกระทบต่อความสำเร็จในการบริหารจัดการกลุ่มสังฆะออมทรัพย์เหมือนกัน กล่าวคือ ภาวะความเป็นผู้นำของประธานกลุ่ม หรือกรรมการกลุ่มก่อตั้ง วิธีบริหารกลุ่ม และการสร้างความพึงพอใจให้กับสมาชิกกลุ่มตามลำดับ

เมื่อกล่าวโดยสรุป ปัจจัยสำคัญของความสำเร็จในการบริหารจัดการกลุ่มสังฆะออมทรัพย์สงฆา และนคฺคศรีธรรมราช อยู่ที่ความสามารถของประธานกลุ่ม กรรมการบริหารกลุ่ม ทุกคนจะต้องมีความซื่อสัตย์ สุจริต และโปร่งใส ในการบริหารกลุ่มสังฆะออมทรัพย์ที่บริหารจัดการอยู่ด้วย

3. การวิเคราะห์จุดแข็ง/จุดอ่อน โอกาส/อุปสรรค ของการบริหารจัดการกลุ่มสังฆะออมทรัพย์สงฆา และนคฺคศรีธรรมราช

ประเด็นสำคัญ ที่จะนำไปวิเคราะห์จุดแข็ง/จุดอ่อน โอกาส/อุปสรรค ของการบริหารจัดการกลุ่มสังฆะออมทรัพย์คือ สภาพแวดล้อมทางด้านเศรษฐกิจ สังคม การเมือง และเทคโนโลยีที่เกี่ยวข้องกับธุรกิจของกลุ่มสังฆะออมทรัพย์

3.1 จุดแข็ง ในการบริหารจัดการ ด้านการกำหนดกลยุทธ์ ด้านการดำเนินกลยุทธ์ และด้านการประเมินผลกลยุทธ์ พบว่าจุดแข็งของกลุ่มสังฆะออมทรัพย์ ไม่ได้อยู่ที่โครงสร้างของกลุ่ม

เพราะทุกกลุ่มสังฆะออมทรัพย์ทั้ง 2 จังหวัด มีโครงสร้างที่ไม่แตกต่างกัน ไม่ว่าจะเปรียบเทียบกฎเกณฑ์ต่างๆ หรือมาตรการต่างๆ ของแต่ละกลุ่ม สิ่งที่ดีว่าเป็นจุดแข็งของกลุ่มสังฆะออมทรัพย์มากที่สุดคือ ความซื่อสัตย์ สุจริต โปร่งใสในการบริหารจัดการของประธานและกรรมการบริหารกลุ่มสังฆะออมทรัพย์ จนทำให้สมาชิกมีความเชื่อมั่น เชื่อถือ ทั้งต่อคณะบุคคลที่เป็นทีมบริหารจัดการกลุ่ม และต่อกลุ่มสังฆะออมทรัพย์นั้นๆ

3.2 จุดอ่อน ในการบริหารจัดการด้านการกำหนดกลยุทธ์ ด้านการดำเนินกลยุทธ์ และด้านการประเมินผลกลยุทธ์ อาจกล่าวได้ว่าไม่พบจุดอ่อนของกลุ่มสังฆะออมทรัพย์ เพราะสมาชิกให้ความเชื่อถือ เชื่อมั่นต่อความสามารถในการบริหารจัดการกลุ่มในทุกๆ ด้าน โดยเฉพาะการบริหารที่สามารถสร้างกำไร สามารถจ่ายเงินปันผลได้อย่างต่อเนื่องทุกๆ ปี

3.3 โอกาส ในการบริหารจัดการด้านการกำหนดกลยุทธ์ ด้านการดำเนินกลยุทธ์ และด้านการประเมินผลกลยุทธ์พบว่า วัฒนธรรมประเพณี เศรษฐกิจ กฎหมาย การปกครองหรือการเมืองไม่เป็นปัจจัยสำคัญในการสร้างโอกาสที่จะทำให้กลุ่มสังฆะออมทรัพย์ประสบความสำเร็จในการบริหารจัดการเลย

3.4 อุปสรรค วัฒนธรรมประเพณี เศรษฐกิจ กฎหมาย การเมืองการปกครองไม่ได้เป็นอุปสรรค หรือส่งผลที่จะทำให้กิจกรรมของกลุ่มสังฆะออมทรัพย์ต้องล้มสลาย หรือขาดทุน หรือกระทบกระเทือนต่อการบริหารจัดการ

4. ข้อเสนอแนะในการจัดตั้งกลุ่มสังฆะออมทรัพย์

4.1 การก่อตั้งกลุ่มสังฆะออมทรัพย์ใน

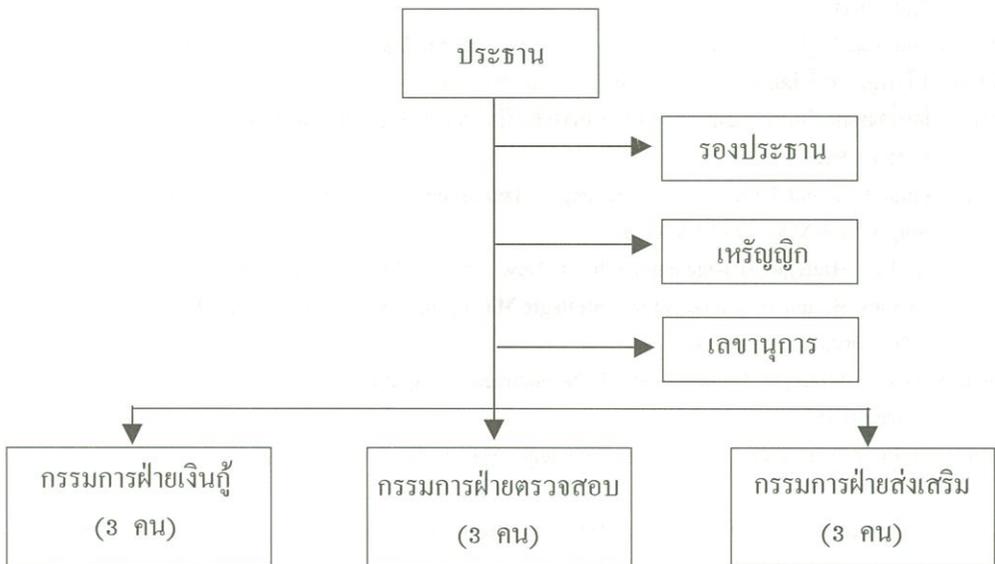
ชุมชนใด ต้องคำนึงถึงคุณลักษณะของคณะผู้ก่อตั้ง โดยเฉพาะผู้ริเริ่มหรือประธานชุดก่อตั้ง กล่าวคือ ต้องเป็นที่ยอมรับของประชาชนในชุมชน ในเรื่อง ความซื่อสัตย์สุจริต และความโปร่งใสม่าเป็นระยะ เวลานั้น แต่อย่างไรก็ตาม คุณสมบัติดังกล่าวเป็น ลักษณะที่เป็นนามธรรมซึ่งไม่สามารถพิสูจน์ให้เห็น ในระยะก่อตั้งได้ เพราะฉะนั้นประธาน และคณะผู้ ก่อตั้งกลุ่มต้องแสดงความเสียสละในการทำงาน และเรื่องอื่นๆ ที่เกี่ยวกับกลุ่มให้สมาชิกกลุ่มเห็นเป็น ประจำและสม่ำเสมอ

4.2 การสะสมทรัพย์สินเดือนละครั้ง ต้อง กำหนดจำนวนเงินขั้นต่ำที่สมาชิกจะต้องสะสมตาม ความสามารถของคนในชุมชน และต้องกำหนด

เพดานระดับสูงไว้ไม่ให้เกินที่กำหนดเช่นเดียวกัน

4.3 การรวบรวมสมาชิกในระยะเริ่ม แรกที่จัดตั้ง จะต้องพยายามรวบรวมจำนวนสมาชิก และจำนวนเงินให้ได้มากที่สุด การจัดลำดับสมาชิก ที่จะให้กู้เงินในกรณีที่มีเงินกู้มีจำนวนจำกัด จะต้อง จัดให้สมาชิกก่อนคณะกรรมการเพื่อแสดงถึงความ เสียสละของกรรมการ

4.4 โครงสร้างของกลุ่มสัจจะออม ทรัพย์จะเป็นรูปแบบใดไม่สำคัญ เพียงแต่ให้ กรรมการกลุ่ม สมาชิกกลุ่มสามารถทำงาน หรือ ร่วมปฏิบัติงานได้อย่างสะดวก รวดเร็ว และโปร่ง ใสในทุกขั้นตอน ซึ่งควรเป็นโครงสร้างที่ไม่ซับซ้อน ดังนี้

ทั้งนี้คณะกรรมการตามโครงสร้างดังกล่าว ต้องให้สมาชิกเลือกตั้งโดยตรง 4 ตำแหน่งคือ ประธานกลุ่ม รองประธานกลุ่ม เหรัญญิก และ เลขานุการ ส่วนกรรมการฝ่ายต่างๆ ให้ประธานกลุ่ม เสนอชื่อให้ที่ประชุมสมาชิกรับรอง หรืออาจเลือก

ตั้งประธานกลุ่มเพียงคนเดียว ส่วนตำแหน่งอื่นๆ ให้ ประธานเสนอชื่อเพื่อให้สมาชิกรับรองในที่ประชุม อย่างน้อยเกินกึ่งหนึ่งของสมาชิกก็ได้ แต่เมื่อกลุ่ม สัจจะออมทรัพย์มีสมาชิกเพิ่มขึ้นอาจปรับเปลี่ยนได้ ตามความเหมาะสม

4.5 จะต้องทำงานเป็นทีม และรับฟัง
 ความคิดเห็นของสมาชิก

4.6 เงินปันผล และเงินเฉลี่ยคืน ต้อง
 จ่ายตรงเวลาและจ่ายต่อเนื่องทุกปี

กล่าวโดยสรุป ในการจัดตั้งกลุ่มสัจจะ
 ออมทรัพย์ การจดทะเบียนเป็นนิติบุคคลหรือไม่

เป็นนิติบุคคลไม่ใช่ประเด็นสำคัญ แต่สิ่งที่จำเป็น
 ในการก่อตั้งกลุ่มสัจจะออมทรัพย์ในระยะเริ่มแรก
 คือ การขอคำปรึกษาจากพัฒนาชุมชนอำเภอ หรือ
 จังหวัด เพราะเจ้าหน้าที่เหล่านั้นมีประสบการณ์ใน
 การร่วมแนะนำกลุ่มสัจจะออมทรัพย์มาอย่างยาว
 นานหลายพื้นที่

บรรณานุกรม

- กุศล บุญมาลิก และประพันธ์ ภู่อสุตแสง. "ความเหมือนที่แตกต่าง." *พัฒนาชุมชน*. 37, 5 (พฤษภาคม 2541) : 7-8.
- บรรจง นะแส. "พัฒนาชุมชนที่มีคนเป็นศูนย์กลาง : บทเรียนขององค์กรพัฒนาเอกชน". *แลได้*. 7, 26 (มีนาคม-เมษายน 2539) : 16-17.
- ภราดร ปรีดาศักดิ์. "บทบาทสหกรณ์การเกษตรและกลุ่มออมทรัพย์ที่มีต่อตลาดเงินในชนบทไทย 2539." *รายงานฉบับสมบูรณ์โครงการตลาดการเงินในชนบทไทย*. 237-311. กรุงเทพฯ : สถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย, 2541.
- สมภาพ ทองจีน. "กลุ่มผู้นำอาชีพดีเด่น ประจำปี 2534." *วารสารพัฒนาชุมชน*. 30 (เมษายน 2534) : 44.
- อัมพร แก้วหนู. "ตัวชีวิตองค์กรชาวดี." *แลได้*. 8, 35 (กุมภาพันธ์ 2540) : 6.
- อารีย์ เชื้อเมืองพาน. "กลุ่มออมทรัพย์ : สถาบันการเงินเพื่อพัฒนาชุมชน." *แม่โจ้ปริทัศน์*. 1, 2 (สิงหาคม-กันยายน 2542) : 82.
- Certo, Samuel C. and Perter J. Paul. *Strategic Management : conceptions and applications*. 3rd ed. Singapore : McGraw-Hill, 1995.
- David, Fred R. *Strategic Management*. 6th ed. New Jersey : Prentice-Hall, 1997.
- Higgins, James M. and Julian W. Vinze. *Strategic Management : Text and Case*. 5th ed. Orlando [FL] : The Dryden Press, 1993.
- Paul, Samuel. *Strategic Management of Development Programmers*. Geneva : International Labour office, 1983.
- Pearce, John A. and Richard Robinson. *Strategic Management*. New York [NY] : Mc Graw-Hill, 2000.
- Robbins, Stephen P. and Mary Coulter. *Management*. 9th ed Upper Saddle River [NJ] : Prentice Hall, 2006

การเพิ่มประสิทธิภาพในการทำงานของหน่วยงานภาครัฐโดยไม่ทำลาย ประสิทธิผล : ข้อเสนอการลดขั้นตอนกระบวนการทำบัตรประชาชน จากการศึกษาดูงานสำนักงานทะเบียนเขตหลักสี่

*จุลศักดิ์ ชาบุญณรงค์

เมื่อกล่าวถึงการลดขั้นตอนการทำงาน ย่อมมิใช่ปรากฏการณ์ใหม่ในแวดวงวิชาการ แต่คำว่า "แวดวงวิชาการ" ดังกล่าวข้างต้นนั้นเป็นแวดวงวิชาการของภาครัฐกิจ ซึ่งมีรากฐานมาจากการลดขั้นตอนการทำงานในโรงงานอุตสาหกรรม (มีการกล่าวถึงประเด็นนี้ตั้งแต่สมัยของ Frederic Taylor บิดาของวิชาการจัดการเลยทีเดียว) อย่างไรก็ตามประเด็นหรือวิธีการนี้เมื่อนำมาปรับใช้กับภาครัฐย่อมถือว่าเป็นเรื่อง "ใหม่" และยิ่งสำหรับองค์การภาครัฐไทยแล้วย่อมถือว่าเป็นปรากฏการณ์ "ทันสมัย" เลยก็น่าจะทำได้ ทั้งนี้อาจพอกล่าวถึงความ เป็นรูปธรรมของแนวทางการดำเนินการนี้ว่ามาจากพระราชกฤษฎีกาว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี พ.ศ. 2546 ซึ่งอยู่ภายใต้หมวดที่ 5 ว่าด้วยการลดขั้นตอนการปฏิบัติงาน โดยบทบัญญัติในส่วนนี้ได้กำหนดหน้าที่ให้ส่วนราชการปฏิบัติเพื่อเป็นการลดระยะเวลาในการพิจารณา การสั่ง การอนุญาต การอนุมัติหรือการปฏิบัติราชการที่มีผลโดยตรงต่อประชาชนใน 2 ประเด็นใหญ่ ๆ คือ การกระจายอำนาจการตัดสินใจ และ

การจัดตั้งศูนย์บริการร่วม (ทั้งนี้ไม่ได้หมายความว่าประเด็นปัญหาหรือวิธีการแก้ไขปัญหาลักษณะนี้เพิ่งเกิดขึ้นเพราะน่าจะเกิดขึ้นตั้งแต่สมัยก่อนการปฏิรูประบบราชการแต่พระราชกฤษฎีกาดังกล่าวถือได้ว่าเป็นตัวแทนของกรอบมาตรฐานสมัยใหม่กรอบแรกภายหลังยุคการปฏิรูประบบราชการครั้งใหญ่ซึ่งมีความเกี่ยวข้องกับการลดขั้นตอนการทำงานของส่วนราชการภาครัฐโดยตรง) ดังนั้นเมื่อมีกฎหมายที่มารองรับ(ซึ่งกฎหมายบ้านเมืองก็ถือว่ามาจากฐานคิดของประชาชนเจ้าของประเทศ) ทำให้หน่วยงานภาครัฐต่างๆ จึง "จำเป็น" ต้องขนานรับแนวนโยบายดังกล่าว ซึ่งดูเหมือนว่าจะมาพร้อมกับความคาดหวังของประชาชนในเรื่องภาวะที่ "ต้องดีขึ้น" ไปโดยปริยาย

อย่างไรก็ดีเท่าที่ตรวจสอบเอกสารพบว่ามีการอธิบายวิธีการหรือกระบวนการในการมุ่งสู่ปรากฏการณ์การลดขั้นตอนการทำงานของหน่วยงานราชการไทยไม่มากนักที่เด่นชัดที่สุด คือ เอกสารการลดขั้นตอนและระยะเวลาการปฏิบัติราชการเพื่อประชาชน (8 กระบวนงาน) ส่วนเอกสารอื่น ๆ

*อาจารย์ประจำภาควิชารัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์ : รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์

ก็ดูเหมือนจะโน้มเอียงไปในเรื่องของการเพิ่มประสิทธิภาพการบริการประชาชน การแก้ไขปัญหาอุปสรรคให้แก่ประชาชนผู้รับบริการหรือการเสริมสร้างคุณภาพในการให้บริการประชาชนโดยรัฐ ดังนั้นเมื่อพิจารณาแล้วจะพบว่าเอกสารต่าง ๆ ซึ่งออกมาจากหน่วยงานกลางพยายามสร้างกรอบกว้าง ๆ ให้หน่วยราชการบรรลุถึงเป้าหมาย ส่วนวิธีการในรายละเอียดแม้จะมีมาตรฐานกลางโดยให้รายละเอียดอยู่บ้างแต่ก็ติดขัดปัญหาในเรื่องรายละเอียดที่น่าจะเกิดจากเหตุผลสำคัญ คือ ความแตกต่างด้านพื้นที่หรือกระทั่งในแต่ละกระบวนการย่อมมีความแตกต่างกันไม่มากนัก

สำหรับประเด็น "การลดขั้นตอนการทำงาน" ก็เหมือนดังที่ปรากฏในปัญหาทางการบริหารนั่นก็คือต้องการทั้งผลลัพธ์ด้านประสิทธิภาพและประสิทธิผลควบคู่กันไป อย่างไรก็ตามในสภาพความเป็นจริงสำหรับภาคเอกชนดูเหมือนว่าวิธีการดังกล่าวจะโน้มเอียงไปเพื่อก่อให้เกิดประสิทธิผลในขณะที่เมื่อนำมาใช้กับภาครัฐแล้วจะกลับกลายเป็นจุดเน้นเรื่องประสิทธิภาพ ดังตัวอย่างเช่น เมื่อจะลดขั้นตอนการทำงานของบริษัทแห่งหนึ่งการลดขั้นตอนการทำงานมักจะหมายถึง การทำอะไรก็ได้ให้ผู้มารับบริการได้รับบริการที่รวดเร็วขึ้น ง่ายขึ้น (บริบทของประสิทธิผล) แต่ของภาครัฐคือการทำอะไรก็ได้ให้มีกระบวนการที่สั้นลงและประหยัดขึ้น (บริบทของประสิทธิภาพ) ในที่นี้อาจมีผู้คัดค้านว่ามีข้อบกพร่องในการอธิบายข้างต้นอยู่มาก เพราะโดยแท้จริงแล้วเป้าหมายน่าจะมีเหมือนกันคือให้บริการดีขึ้น แต่ถ้าพิจารณาอย่างลึกซึ้งก็จะพบว่าภาคเอกชนจะลดขั้นตอนการทำงานในฐานะที่ค่อนข้างพร้อม (อย่างน้อยก็พร้อมกว่าภาครัฐ) ที่จะลดประสิทธิภาพ (ในบริบทที่ประสิทธิภาพหมายถึง

ถึงการมีปริมาณปัจจัยนำออกมากที่สุด ในขณะที่ใช้ปัจจัยนำเข้าที่น้อยที่สุด) ดังตัวอย่างเช่น บริษัทเอกชนย่อมไม่เพิกเฉยต่อการเพิ่มช่องบริการหรือการใช้เทคโนโลยีเข้าช่วยเหลือการทำงานเพื่อให้เกิดความพึงพอใจต่อผู้รับบริการ(ซึ่งโดยแท้แล้วย่อมเป็นการลดประสิทธิภาพ) ในขณะที่ภาครัฐย่อมถือเป็นเรื่องยุ่งยากมากที่จะเพิ่มช่องบริการ (เพราะไม่มีกำลังคนเพียงพอ) หรือกระทั่งเพิ่มเครื่องคอมพิวเตอร์แม้เพียง 1 เครื่อง (เพราะไม่อยู่ในงบประมาณประจำปี) ทั้งนี้ถ้าจะยกตัวอย่างให้เห็นชัดเจนในกรณีของการทำบัตรประชาชนแบบใหม่ที่มีปัญหาอยู่ในขณะนี้คือถ้าจะทำให้การออกบัตรประชาชนรวดเร็วขึ้นวิธีการที่ง่ายที่สุดก็เพียงเพิ่มกล้องถ่ายภาพหรือเครื่องผลิตบัตรอีก 5 เครื่อง เป็นต้น ซึ่งการลดขั้นตอนการทำงานตามแนวทางปฏิบัติจึงหมายถึงเรื่องของประสิทธิผล แต่สำหรับภาครัฐย่อมถือว่าเป็นเรื่องที่เป็นไปไม่ได้เลยที่จะหมายถึงเพียงการก้าวสู่ประสิทธิผลดังกล่าว ดังนั้นภาครัฐจึงเป็นภาคที่ต้องพยายามหาจุดสมดุลระหว่างประสิทธิผลและประสิทธิภาพ โดยต้องพยายามโน้มเอียงไปในเรื่องของประสิทธิผลด้วย (มิใช่พยายามโน้มเอียงไปในเรื่องของประสิทธิภาพ) และเมื่อเปรียบเทียบกับภาคเอกชนดูเหมือนว่าจะต้องโน้มเอียงไปในเรื่องประสิทธิผลเช่นเดียวกัน แต่ปรากฏว่าภาคดังกล่าวมีความสามารถสร้างสมดุลจากประสิทธิภาพได้มากกว่าดังเช่นเมื่อเพิ่มประสิทธิผลก็จะใช้การเพิ่มค่าใช้จ่ายในการบริการเพื่อรักษาประสิทธิภาพในภายหลังเสมอ ซึ่งการไม่พยายามปรับสมดุลของภาคเอกชนตามคำกล่าวอ้างจึงเป็นเรื่องที่เป็นไปไม่ได้ เพราะมีฉะนั้น บริษัทนั้นย่อมไม่จำเป็นต้องคงอยู่ (หรือกล่าวให้เห็นภาพที่ชัดเจนคือถ้าขายของไม่ได้กำไรแล้วจะขายไปเพื่อ

เหตุใต้นั้นเอง) นอกจากนี้แม้จะมีข้อกล่าวอ้างว่าจะปรับสมดุลเรื่องประสิทธิภาพดังกล่าวจะนำไปสู่ประเด็นเรื่องการลดส่วนแบ่งทางการตลาดได้ (เมื่อต้องเพิ่มค่าบริการ) แต่กรณีดังกล่าวก็มักมีทางแก้ไข โดยเฉพาะเรื่องของเครือข่ายทางธุรกิจ ซึ่งบริษัทหนึ่งๆ ย่อมอยู่ภายใต้ขอบเขตของเครือข่ายหนึ่งๆ เสมอ อันแสดงให้เห็นความชัดเจนของประเด็นความแตกต่างกับภาครัฐซึ่งไม่สามารถรักษาสมดุลเรื่องประสิทธิภาพได้ เพราะไม่มีความจำเป็นต้องรักษาส่วนแบ่งทางการตลาด แต่กลับต้องรักษาความพึงพอใจของประชาชน ซึ่งแน่นอนว่ามีอยู่อย่างไม่จำกัดและเป็นสิ่งที่จับต้องได้ยากในเชิงปริมาณ

ในที่นี้ด้วยความตระหนักในประเด็นการลดขั้นตอนการทำงานของภาครัฐที่มีความเกี่ยวข้องกับประเด็นด้านประสิทธิภาพเป็นอันมาก จึงต้องพยายามหาหนทางที่จะคงไว้ซึ่งประสิทธิภาพในขณะที่ต้องรักษาประสิทธิผล ดังนั้นจึงเลือกวิธีการเข้าร่วมรับฟังปัญหาและเข้าร่วมปฏิบัติงานจริง ซึ่งถ้าจะเปรียบเทียบกับวิธีการวิจัยแบบใดแบบหนึ่งก็น่าจะใกล้เคียงกับวิธีการสังเกตแบบมีส่วนร่วม (participant observation) ซึ่ง James P. Spradley (1980, อ้างอิงในงานพิศ ศัตย์สงวน, 2537) กล่าวว่า การสังเกตดังกล่าวมีลักษณะสำคัญ 6 ประการ เช่น ต้องมีเป้าหมาย 2 อย่าง คือ เพื่อเข้าร่วมในกิจกรรมต่างๆ ตามความเหมาะสมของสถานการณ์ และการสังเกตผู้คน กิจกรรมต่างๆ และลักษณะทางกายภาพของสถานที่ (ซึ่งทำให้ต่างจากผู้เข้าร่วมธรรมดาที่มีเป้าหมายเดียว คือ เข้าร่วมในกิจกรรมตามความเหมาะสม) มีการตระหนักถึงอย่างชัดแจ้ง (หรือการศึกษาสิ่งที่เกิดขึ้นที่อยู่นอกเหนือการตระหนักถึงของผู้เข้าร่วมทั่วไป) มีประสบการณ์ที่

เป็นทั้งคนภายในและคนภายนอก (คือเป็นทั้งผู้มีส่วนร่วมในสถานการณ์และอยู่นอกสถานการณ์ในขณะเดียวกัน) และจดบันทึกตลอดเวลา ซึ่งเมื่อพิจารณาจากลักษณะสำคัญต่าง ๆ ดังกล่าวก็จะพบว่าการเข้าศึกษาดูงานในสำนักงานทะเบียน สำนักงานงานงานเขตหลักสี่ มีความครบถ้วนตามลักษณะวิธีดังกล่าวอย่างชัดเจนแต่ในฐานะที่เป็นนักวิชาการด้านรัฐประศาสนศาสตร์ซึ่งขอกกล่าวอ้างว่ามีหน้าที่สำคัญหน้าที่หนึ่งคือการพัฒนาท้องถิ่นความรู้และแนวทางการปฏิบัติงานขององค์การภาครัฐจึงได้มีการเสนอปัญหา และแนวทางการแก้ไขปัญหาประกอบด้วย ดังนั้นการ "ไป" ศึกษาดูงานในครั้งนี้จึงอาจพอสรุปได้ว่าเป็นการนำวิธีการวิจัยซึ่งใกล้เคียงกับการสังเกตอย่างมีส่วนร่วม โดยมีรากฐานจากวิธีวิจัยทางมานุษยวิทยา (ซึ่งมีเป้าหมายที่จะเข้าใจธรรมชาติของมนุษย์หรือพฤติกรรมที่แท้จริงของมนุษย์) นำมาปรับใช้กับองค์ความรู้ด้านรัฐประศาสนศาสตร์แล้วนำมาเขียนเป็นบทความ ซึ่งก็คือความเรียงที่เขียนขึ้นโดยมีหลักฐานข้อเท็จจริง และข้อเสนอแนะเชิงวิจารณ์สร้างสรรค์ของผู้เขียนรวมอยู่ด้วย (สมพร มั่นตะสูตร แฟงพิพัฒน์, 2540) ดังนั้นจึงอาจพอสรุปง่าย ๆ ว่า ข้อเขียนนี้เป็นบทความที่ได้จากการวิจัยแบบมีส่วนร่วมนั่นเอง แต่มีความพิเศษที่ว่าเจ้าพนักงานจะมีส่วนร่วมในการวิจัยครั้งนี้ ซึ่งส่วนร่วมดังกล่าวจะเป็นการช่วยให้ข้อมูล และช่วยวิเคราะห์ข้อมูล ตลอดจนช่วยหาวิธีแก้ไขปัญหหรือส่งเสริมกิจกรรม (ซึ่งก็ทำให้บทความนี้มีความคล้ายคลึงกับการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม หรือที่รู้จักกันดีในนามของ PAR เพียงแต่ PAR ผู้มีส่วนร่วมดังกล่าวคือชาวบ้าน และก็ไม่แน่ว่าพัฒนาชุมชนเป็นผู้มีส่วนร่วมในกระบวนการวิจัยทำให้บทความนี้อาจเป็น PAR ได้)

อย่างไรก็ดีเมื่อนำการศึกษาฐานไปเปรียบเทียบกับงานวิจัยแล้วก็ย่อมต้องมีความเกี่ยวข้องกับประเด็นสำคัญอย่างน้อยอีก 2 สิ่ง (ดูเหมือนผู้เขียนจะกล่าวถึงระเบียบวิธีวิจัยในย่อหน้าก่อนหน้าแล้ว) คือ วัตถุประสงค์ และกลุ่มตัวอย่าง ซึ่งสำหรับประเด็นแรกงานเขียนชิ้นนี้จึงมีวัตถุประสงค์เพื่อวิเคราะห์กระบวนการทำงานของส่วนราชการที่ส่งผลต่อการให้บริการประชาชนของส่วนราชการภาครัฐและเพื่อนำการวิเคราะห์ดังกล่าวมาหาทฤษฎีหรือวิธีการในการเสนอแนะแนวทางในการปรับปรุงกระบวนการทำงานของส่วนราชการภาครัฐให้มีความเหมาะสมต่อไป ดังนั้นจึงจะพบว่าวัตถุประสงค์ของงานเขียนนี้มีทั้งความลึกซึ้งและกว้างขวางเป็นอันมาก จึงต้องพยายามระบุนขอบเขตของการศึกษา โดยเลือกเฉพาะการบริการประชาชนที่น่าจะมีความเร่งด่วนต่อภาวะการณ์ได้รับการและส่งผลกระทบต่อประชาชนโดยตรงมากที่สุด นั่นก็คือการบริการประชาชนที่เป็นกลุ่มบริการเชิงบังคับ (การจัดกลุ่มบริการสาธารณะที่ให้บริการแก่ประชาชนมีทั้งหมด 8 กลุ่มเช่น กลุ่มบริการทางการแพทย์และสาธารณสุข กลุ่มบริการด้านเศรษฐกิจ เป็นต้น, คุรายสะเอียด ในจรัส สุวรรณมาลา , 2539) ซึ่งภายใต้กลุ่มบริการดังกล่าวบริการที่ถือว่าประชาชนต้องเข้าไปมีส่วนเกี่ยวข้องมากที่สุด ก็คือบริการการทำบัตรประชาชน ซึ่งบทความตอนนี้จึงเลือกศึกษากระบวนการดังกล่าว นอกจากนี้การทำบัตรประชาชนยังอยู่ในช่วงการเปลี่ยนผ่านสำคัญเป็นบัตรประจำตัวประชาชนไอที หรือบัตรประจำตัวประชาชนแบบ smart card ทั้งนี้กลุ่มตัวอย่างจึงต้องเลือกสำนักทะเบียน ซึ่งกำลังดำเนินการเชิงรุกในการกำหนดนโยบายการปฏิบัติงานเกี่ยวกับการบริการ

ประชาชนหลายประการ เช่น โครงการปรับขยายเวลาการให้บริการประชาชนของกระทรวงมหาดไทย โครงการสำนักบริการแบบเบ็ดเสร็จ โครงการปรับสถานที่ราชการให้ไปสู่ความเป็นเลิศ และโดยเฉพาะโครงการสำนักทะเบียนมาตรฐาน ซึ่งต้องมีบริการที่มุ่งให้เกิด 3 มิติสำคัญคือ มิติด้านความพึงพอใจของประชาชน มิติด้านกระบวนการบริการประชาชน และมิติด้านบุคลากรของสำนักทะเบียน ทั้งนี้สำหรับสำนักทะเบียนซึ่งอยู่ภายใต้ความควบคุมดูแลของสำนักงานเขตของจังหวัดกรุงเทพมหานครซึ่งมีมากเท่ากับจำนวนเขตต่างๆ ของกรุงเทพมหานครนั้น การที่จะระบุว่าสำนักงานเขตใดควรเป็นตัวแทนของการศึกษาตามระเบียบวิจัยที่เคร่งครัดโดยที่ต้องการเลือกเพียงสำนักงานเขตเดียวสำหรับการวิจัยแบบมีส่วนร่วม ในทัศนะของผู้เขียนจึงน่าจะเป็นเรื่องที่พื้นวิสัย ดังนั้นผู้เขียนจึงเลือกสำนักงานเขตหลักสี่ซึ่งเป็นเขตเดียวกับพื้นที่ของมหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต ซึ่งผู้เขียนเป็นอาจารย์ประจำภาควิชารัฐประศาสนศาสตร์ของสถาบันดังกล่าวซึ่งมีพันธานหนึ่งที่สำคัญไม่ยิ่งหย่อนไปกว่า การสร้างนักธุรกิจคือการบริการสังคมรวมทั้งปัจจัยด้านระยะเวลาและการเดินทางที่สะดวกรวดเร็ว เพราะเป็นเขตที่ใกล้กับมหาวิทยาลัยมากที่สุดผู้เขียนจึงเข้าไปศึกษาฐานที่สำนักทะเบียนเขตดังกล่าวโดยเฉพาะในวันพุธ ตั้งแต่เดือนเมษายน ถึงเดือนมิถุนายน พ.ศ. 2549 ซึ่งเป็นช่วงปิดภาคฤดูร้อนของมหาวิทยาลัยนอกจากนี้ยังได้เข้าไปสังเกตการณ์อย่างไม่เป็นทางการในช่วงเดือนเมษายนจำนวน 2 ครั้งซึ่งจำนวนระยะเวลาดังกล่าวทำให้ผู้เขียนเชื่อว่าน่าจะพอเห็นภาพทั้งในเชิงกว้างและเชิงลึกของกระบวนการทำบัตรประชาชนรูป

แบบใหม่ซึ่งยังคงได้รับการวิพากษ์วิจารณ์อยู่บ้างได้ เป็นอย่างดีทั้งนี้จึงขอกล่าวถึงรายละเอียดต่างๆ ซึ่ง จะกล่าวต่อไป

ปัญหาการบริการ

ใน ส่วนงาน บั ต ร ประชาชน ของ ตำน กงาน เขตหลักสี่ หลังจกการ สอบถาม เจ้าพนักงาน ของ ฝ่าย ทะเบียน ตำน กงาน เขตหลักสี่ และการ พิจารณา ของ ผู้เขียน ประกอบ อาจพอสรุป ปัญหา ว่า มีอยู่ 7 ประการหลัก ๆ ได้แก่ (1) ระบบการ ประชาสัมพันธ์ เกิดความ เป็นจริง ของ ภาครัฐ ที่ทำให้ ประชาชน มีความ คาดหวัง ที่สูง ขึ้น กั บการ ทำงาน ที่ "ต้อง" มี คุณภาพ ที่ดี ขึ้น โดยเฉพาะ ต้อง รวด เร็ว ขึ้น ใน ธุรกรรม ใด ๆ ที่ เกี่ยวข้อง กั บองค์การ ภาคราชการ (2) การ ด้รับ การ สนับสนุน วัสดุ อุปกรณ์ และ เทคโนโลยี อย่าง ไม่เหมาะสม เมื่อ เปรียบ เทียบ กั บจำนวน ผู้รับ บริการ ที่สูง ขึ้น และ ไม่สามารถ คาดการณ์ ได้ ล่วง หน้า ทั้ง นี้ น่าจะ เนื่อง มา จาก ประชาชน สามารถ ทำ บั ต ร ประชาชน ต่าง เขต ต่าง จังหวัด หรือ สามารถ ทำ บั ต ร ด้ จาก ตำน กทะเบียน แห่ง ใด ก็ ได้ ทั่วประเทศ ดังเช่น มี เครื่อง ผลิต บั ต ร เพียง 1 เครื่อง ต่อ การ ผลิต บั ต ร ประมาณ 140 บั ต ร ต่อ วัน และมี วัน หยุด เพียง วัน เดียว (3) กำ ลัง คน ซึ่ง มีความ ขาด แคลน ทั้ง ใน ชิง ปริมาณ และ คุณภาพ (ซึ่ง มี ได้ หมาย ถึง ไม่ มีความ สามารถ ใน การ ทำงาน โดย ตรง แต่ เป็น ข้อ จัก กัด ใน โอกาส ความ ก้าว หน้า ใน งาน ที่มี จัก กัด และความ เปื่อ หน่าย ใน การ ให้ บริการ ที่ มีความ จำ เจสูง ทำให้ กำ ลัง คน มี คุณภาพ ใน การ บริการ ที่ จัก กัด ตาม ไป ด้ ด้วย ดัง จะ พบ ด้ จาก ตัวอย่าง ของ เจ้าหน้า ที่ ประชาสัมพันธ์ ของ ส่วนงาน ดัง กล่าว มี อย่าง ไม่ เพียง พอ และ ทำงาน ข้ำ ซาก จำ เจ หรือ อัตรากำ ลัง เจ้าหน้า ที่ ไม่ ด้ สัก ส่วน กั บประชาชน ที่ มา ด้ คัด ต่อ นั้น เอง (4) สถานที่ การ ให้ บริการ มี ข้อ จัก กัด ใน เรื่อง พื้นที่ การ ให้ บริการ ที่

สะดวก และ เพียง พอ เช่น บาง ช่วง เวลา ผู้มา ด้รับ บริการ ต้อง ยืน รอ เพราะ มี ที่ นั้ง ไม่ เพียง พอ (5) ปัญหา การ กระจุก ตัว ของ ผู้รับ บริการ โดย ผู้รับ บริการ มัก มา ใช้ บริการ ของ เขตหลักสี่ มาก เป็น พิเศษ เนื่อง ด้ ด้วย ใกล้ กั บงาน บริการ ทำ หนังสือ เติ นทาง ซึ่ง มีความ เกี่ยว ข้อง กั บ บั ต ร ประชาชน ซึ่ง มัก มี ปัญหา ใน เรื่อง ชื่อ ภาษาอังกฤษ และการ ที่ เขตอื่น ๆ มี การ ด้รับ บั ต ร ด้ ด้ ด้ เติ นในช่วง เข้า แต่ เขตหลักสี่ จะ เปิด ทำ การ ตลอด ทั้ง วัน (6) ความ ไม่ รู้ กุ หมาย และ ระเบียบ ปฏิบัติ ของ ประชาชน ผู้มา ด้ คัด ต่อ เช่น กรณี ของ บั ต ร หาย หรือ ขำ รุ ด้ จะ ต้อง นำ เอกสาร เติ ม เติ ม มา ประกอบ แต่ เมื่อ ไม่ ทราบ ทำ ให้ นำ เอกสาร มา ไม่ ครบถ้วน แต่ กลับ มี ความ เข้าใจ ว่า เจ้าพนักงาน ไม่ มีความ ด้ ด้ ด้ ใน การ ให้ บริการ เมื่อ ตน ไม่ ด้ ด้ รับ บริการ (7) กฎ ระเบียบ ที่ ก่อน ข้าง ชัด เจน ไม่ สามารถ ปรับ ปรุ ง ให้ สอดคล้อง กั บ สถานการณ์ ซึ่ง มัก มา จาก กฎ หมาย หรือ กฎ ระเบียบ ที่ ออก มา จาก หน่วย งาน ภาครัฐ เอง เช่น ใน ช่วง ที่ เข้า ไป ด้ ด้ งาน มิน โยบาย ให้ ขำ รุ ราชการ ต้อง ทำ บั ต ร ประชาชน ทด แทน การ ใช้ บั ต ร ขำ รุ ราชการ โดย มีการ กำหนด ช่วง เวลา การ ทำ การ ให้ แล้ว เสร็จ มีความ ไม่ เหมาะสม และ ทำ ให้ ขำ รุ ราชการ ต้อง มา ทำ บั ต ร ประชาชน ซึ่ง ทำ ให้ ข้ำ ซ้อ น กั บ ประชาชน โดย ทั่ว ไป ทั้ง นี้ แสดง ให้ เห็น ว่า กฎ ระเบียบ ดัง กล่าว มี ได้ ด้ ด้ ข้อ เท็จ จริง ของ ปัญหา การ ทำ บั ต ร ประชาชน ที่ ยัก ค้าง อยู่ เป็น ต้น

หลักการ - เหตุผล และ ข้อเสนอ

ขั้น ตอน ที่ 1 เมื่อ เข้า ด้ ด้ ศูนย์ บริการ ด้ ด้ เดียว เบ็ด เสร็จ ผู้มา ขอ ด้ ด้ รับ บริการ จะ ต้อง มา ที่ เคาน์ เติ อร์ ประชาสัมพันธ์ เพื่อ สอบถาม เจ้าหน้า ที่ ประชาสัมพันธ์ ซึ่ง ต้อง มีการ สอบถาม ทุก กรณี ทั้ง นี้ ผู้เขียน พบ ว่า ทำ ให้ เจ้าหน้า ที่ เกิด ภาวะ ด้ ด้ เครียด ด้ ด้ ง่าย และ อาจ มี ปฏิสัมพันธ์ ที่ บกพร่อง (ตาม ความ คาดหวัง ที่สูง ขึ้น

ของผู้มารับบริการ)เมื่อต้องรับภาระดังกล่าว โดยเฉพาะที่ต้องพูดหรือชี้แจงในกรณีที่ไม่ซับซ้อน ซ้ำๆ กัน เป็นจำนวนหลายครั้ง ดังนั้นจึงเสนอให้มีการติดป้ายประชาสัมพันธ์ในหลายจุดโดยแบ่งเป็นส่วนต่าง ๆ ดังนี้

(1) บริเวณหน้าเคาน์เตอร์ควรมีการจัดเอกสารใส่กล่องฝาเปิดระบุรายการตามหน้าที่ของใบคำขอนั้นๆ ดังนั้นโดยรวมจึงสามารถแยกได้เป็น 4-5 กล่องด้วยกัน ได้แก่ กล่องที่ 1 กล่องใส่เอกสารใบเล็กเขียนคิดว่า "ใช้กรณีต่อบัตรประชาชน บัตรหมุดอายุ เปลี่ยนที่อยู่ เปลี่ยนชื่อ-สกุล" กล่องที่ 2 กล่องใส่เอกสารใบยาว (ลำดับที่.....หมายเลข บป.ค.....) เขียนคิดว่า "ในกรณีบัตรหาย และมีชื่ออยู่ในเขตหลักสี่" กล่องที่ 3 กล่องใส่เอกสารใบยาว (ลำดับที่.....หมายเลข บป.ค.....) เย็บรวมกับบันทึกคำให้การรับรองบุคคล เขียนคิดว่า "ในกรณีบัตรหาย แต่ไม่มีชื่ออยู่ในเขตหลักสี่" กล่องที่ 4 กล่องใส่เอกสารขนาดกลาง (ชื่อผู้ร้อง.....) เขียนคิดว่า "สำหรับงานทะเบียนราษฎร" เช่น ทะเบียนราษฎร ย้ายเข้า-ออก ใบแจ้งตาย ฯลฯ และกล่องที่ 5 กล่องใส่เอกสารหนังสือมอบหมาย

ด้วยวิธีดังกล่าวผู้มาขอรับบริการจึงสามารถหยิบเอกสารที่ต้องการมากรอกได้ด้วยตนเอง และควรเขียนข้อความที่ชัดเจนว่า "หยิบเอกสารแล้วกรอกเอกสารด้านนี้ คะ/ครับ" แล้วมีลูกศรชี้ไปยังจุดให้บริการการเขียนใบคำร้อง

(2) บริเวณบอร์ดติดประกาศด้านข้าง (บอร์ดพลาสติกใส) มีแผ่นพับชั้นตอนต่างๆ ซึ่งผู้มาใช้บริการไม่ให้ความสนใจและไม่น่าจะก่อให้เกิดประโยชน์โดยตรงเพราะมีขนาดตัวอักษรเล็กรวมทั้งเห็นว่ามีเจ้าหน้าที่คอยตอบคำถามอยู่แล้ว ดังนั้นจึง

ควรเปลี่ยนให้เป็นวิธีการกรอกแบบคำร้อง หรือหลักฐานอื่นที่ต้องใช้ควบคู่กับใบคำร้องขอประเภทต่างๆ โดยมีการขยายตัวอักษรให้มีขนาดใหญ่ เพื่อให้ผู้รับบริการสามารถกรอกตามได้ด้วยตนเอง นอกจากนี้สำหรับกรณีการกรอกแบบฟอร์มอื่นๆ ที่มีได้ติดผนังไว้สามารถระบุเป็นตัวอักษรขนาดใหญ่ระบุข้อความว่า "สำหรับกรณีที่ไม่สามารถกรอกได้ หรือไม่แน่ใจกรุณาสอบถามเจ้าหน้าที่ได้ คะ/ครับ" โดยติดผนังไว้กลางบอร์ดพลาสติกใส เพื่อให้ผู้รับบริการมีความเข้าใจว่ามีได้ถูกทอดทิ้งหรือไม่ได้รับบริการที่เหมาะสม ทั้งนี้จึงต้องมีการปรับโต๊ะเขียนใบคำร้อง (โต๊ะกลมเล็ก) โดยหันหน้าเข้าหาบอร์ด เพื่อให้เห็นอย่างชัดเจน และได้โต๊ะกระจกจึงไม่มีความจำเป็นต้องคิดวิธีการเขียนใบคำร้องอีกให้เกิดความรำคาญสายตาแก่ผู้มาขอรับบริการ ซึ่งโดยแท้จริงแล้วมีได้มีเอกสารมากจนไม่สามารถติดได้ ดังจะขอยกตัวอย่างการประมาณการเอกสารที่จำเป็นต้องติดกล่าวคือในจำนวน 3 บอร์ด บอร์ดแรกเป็นของ "ส่วนงานบัตร" ติดเอกสารใบเล็ก เอกสารขอทำบัตรหาย และบันทึกคำร้องการรับรองบุคคลรวม 3 แผ่น ในพื้นที่ 1 บอร์ด สำหรับบอร์ดที่เหลือเป็นของ "ส่วนงานทะเบียนราษฎร" ใช้พื้นที่ 2 บอร์ด โดยติดจำนวน 6 ใบคำร้อง โดยมีการเขียนบอกว่า กรอกชื่อผู้ร้องขอ และหมายเลขต่างๆ ดังต่อไปนี้ เช่น ใบคำร้องขนาดกลางแผ่นที่ 1 เขียนตัวอย่างการกรอกเฉพาะช่องที่ 4 และเขียนว่าใช้ในกรณีแก้ไขรายการต่างๆ ในทะเบียนบ้าน เช่น เปลี่ยนชื่อ แผ่นที่ 2 เขียนตัวอย่างการกรอกเฉพาะช่องที่ 3 และเขียนว่าใช้ในกรณีแจ้งย้ายปลายทางเข้าเขตหลักสี่ (ต่างเขต, ต่างจังหวัด) และแจ้งย้ายเข้าเขตเดียวกัน นอกจากนี้ยังควรมีการติดประกาศตรงกระจก (ซึ่งมีทั้งด้านซ้ายและขวา) ในประเด็นหลักฐานที่

ต้องแนบกับใบคำร้องรูปแบบต่าง ๆ เช่น ทำบัตรประชาชน (กรณีต่อบัตร บัตรหมดอายุ เปลี่ยนที่อยู่ ชื่อ นามสกุล ไม่ต้องใช้เอกสารเพิ่มเติม, กรณีบัตรหาย แนบพร้อมสำเนาบัตรประชาชน/ข้าราชการของผู้ร้อง เป็นต้น ซึ่งในสำนักงานทะเบียนราษฎรก็ทำเช่นเดียวกัน

นอกจากนี้ยังมีข้อเสนอแนะเกี่ยวกับใบคำร้องไม่สมบูรณ์ 3 ใบ คือ

2.1 หนังสือมอบอำนาจ ควรมีวงเล็บคำว่า (ชื่อผู้ร้องขอจะย้ายเข้า) ไว้หลังคำว่าแจ้งย้ายเข้า (บริเวณย่อหน้าที่ 3)

2.2 เอกสารคำให้การขอทำบัตรประชาชน กรณีบัตรหายซึ่งมีคำว่า "ขอทำบัตรกรณี...../....."

อยู่ในบรรทัดที่ 2 ซึ่งย่อต้องเป็นกรณีบัตรหายอยู่แล้ว ไม่น่ามีความจำเป็นต้องเขียนซ้ำ แต่ควรเปลี่ยนเป็น(หรือยังคงข้อความเดิมแต่น่าจะเพิ่มประเด็นนี้) ชื่อภาษาอังกฤษแล้ววงเล็บว่า(กรณีกรอกไม่ได้ให้ -) หรือ ชื่อ-สกุล ภาษาอังกฤษ (กรณีกรอกไม่ได้ให้ -).....เพราะมีผลต่อช่วงของส่วนงานถ่ายภาพ ซึ่งต้องกรอกชื่อภาษาอังกฤษในกรณีที่ไม่มีการ online จากเครือข่ายคอมพิวเตอร์

2.3 บันทึกการให้การรับรองบุคคล ควรเขียนข้อความในวงเล็บว่า (ชื่อผู้รับรอง) หลังคำว่าข้าพเจ้า, คำว่า (เลขได้รูปบัตร) หลังคำว่าหมายเลข เปลี่ยนคำว่า "คือ" (บรรทัดสุดท้ายของข้อ 2) เป็น "ของ" แล้วมีข้อความในวงเล็บว่า (ชื่อผู้ที่จะทำบัตรใหม่) และหลังคำว่า "เลข" (บรรทัดที่ 2 ของ ข้อ 2) ให้มีข้อความในวงเล็บว่า (ที่อยู่คนทำบัตร) เป็นต้น

(3) สำหรับเจ้าหน้าที่ประชาสัมพันธ์ จึง

ควรเปลี่ยนจากผู้ตอบคำถามซ้ำ เป็นผู้ช่วยตรวจสอบการกรอกข้อมูลต่างๆ เป็นการทดแทน โดยทั้งนี้อาจต้องมี 2 ท่าน โดยขึ้นบริเวณเคาน์เตอร์เพื่อตอบคำถามสำหรับผู้ที่ไม่สามารถกรอกข้อความตามแบบได้ และกดบัตรคิวให้แก่ผู้รับบริการ สำหรับเจ้าหน้าที่อีกท่านหนึ่งจะเป็นผู้คอยดูแลการกรอกเอกสารโดยทั่วไปหรือประชาสัมพันธ์ในเรื่องอื่น ๆ ตามความเหมาะสม (ทั้งนี้ควรมีการสลับสับเปลี่ยนหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ทั้งสองท่านอยู่เสมอ เพื่อไม่ทำให้เกิดความซ้ำซากในการทำงาน และในกรณีที่ไม่มีเจ้าหน้าที่เพียงคนเดียว ก็ให้ประจำที่เคาน์เตอร์เท่านั้น)

ขั้นตอนที่ 2 เมื่อรับบัตรคิวผู้รับบริการต้องไปนั่งรอคิวซึ่งมีการจัดเก้าอี้ไว้ โดยไม่มีการแยกประเภทของผู้ขอใช้บริการซึ่งมักเป็นเรื่องใดเรื่องหนึ่งระหว่างงานทะเบียนราษฎร และงานบัตรฯ ดังนั้นจึงขอเสนอให้มีการจัดเก้าอี้ใหม่เป็น 2 ส่วนตามงานบริการที่ผู้รับบริการต้องการร้องขอ โดยอาจหันหลังเข้าหากัน ที่เสนอเช่นนี้เพราะตามหลักการแล้วจะทำให้ผู้รับบริการเห็นโดยชัดเจนว่าการทำงานมีระบบและมีระเบียบอย่างชัดเจน โดยสามารถติดป้ายบอกหรือให้เจ้าหน้าที่ประชาสัมพันธ์เป็นผู้บอกผู้มารับบริการ (ในกรณีหลังนี้เห็นว่าน่าจะกระทำเฉพาะเมื่อพิจารณาแล้วเห็นว่าการติดป้ายดังกล่าวทำให้เกิดความไม่เหมาะสม) นอกจากนี้ตัวอักษร Electronic จึงสามารถปรากฏลำดับที่การขอใช้บริการได้อย่างชัดเจน โดยแทบจะไม่ต้องมีการจำแนกประเภท และยอมทำให้ผู้รับบริการไม่เกิดความสับสนในหมายเลขที่ได้รับ จากการขยับขึ้นลงซึ่งเป็นคนละประเภทของการให้บริการซึ่งทำให้เกิดการเปรียบเทียบอันนำไปสู่ภาวะความไม่พอใจได้ง่าย (สำหรับกรณีที่มีข้อขัดข้องเกี่ยวกับโปรแกรมการงานชื่อที่ไม่สามารถแยกผู้รับบริการได้ก็สมควรได้รับ

การปรับปรุงอย่างเร่งด่วน เพราะในขั้นตอนที่ 2 นี้ ถือได้ว่าเป็นช่วงระยะเวลาที่ยาวนานที่สุดของการมารับบริการเลยก็ว่าได้และก็มักทำให้ผู้รับบริการเกิดความสับสนกับกระบวนการดังกล่าวกับส่วนงานทะเบียนราษฎร (ประเภทบริการที่ 3) ซึ่งขอยกตัวอย่างว่าเมื่อประกาศถึงผู้รับบริการหมายเลข 112 แต่แท้จริงแล้วสำหรับงานบัตรประชาชนมีหมายเลขที่ทำบัตรจริงคือหมายเลข 73 ซึ่งคอมพิวเตอร์ตรงจุดของฝ่ายประชาสัมพันธ์ก็บอกรายละเอียดนี้อย่างชัดเจนซึ่งน่าจะนำไปโปรแกรมนี้มาปรับใช้กับแผง Electronic ได้ นอกจากนี้ก็อาจใช้วิธีเบี่ยงเบนความสนใจร่วมด้วย เช่น การให้ดูโทรทัศน์ เป็นต้น

ขั้นตอนที่ 3 เมื่อผู้มารับบริการถึงคิวก็จะมายังโต๊ะหมายเลข 10 เพื่อตรวจเอกสาร เจ้าพนักงานรับเอกสารกรอกเลขบัตรประชาชนเพื่อดูรายละเอียดต่างๆของผู้รับบริการ เช่นรายการแสดงใบหน้า ข้อมูลอื่น ๆ จากนั้นถ้ากรณีที่ผู้รับบริการต้องเสียค่าปรับ ก็ให้ไปจ่ายเงินที่โต๊ะข้างๆ เบอร์ 11 แต่ถ้าไม่มีรายการเสียค่าปรับก็จะกรอกหมายเลขคำขอมีบัตรในขณะที่ผู้รับบริการต้องกรอกแบบฟอร์มชื่อว่า "แบบรายงานการลดขั้นตอน และระยะเวลาการปฏิบัติราชการเพื่อประชาชน 8 กระบวนการ" ซึ่งต้องเซ็นชื่อ 2 จุด ลงลายมือเขียนซึ่งไม่น่าจะก่อให้เกิดประโยชน์และได้ข้อมูลที่แท้จริงใด ๆ ทั้งนี้ดูเหมือนว่าผู้รับบริการจะเซ็นชื่อของตนเองไป โดยเห็นว่าเป็นงานของหน่วยงานภาครัฐ แต่เท่าที่สังเกตมีผู้สงสัยอ่านทวนอยู่บ้าง ซึ่งก็น่าจะมีความสงสัย เพราะเป็นแบบฟอร์มให้ลงเวลาที่มาเริ่มขอใช้บริการและเวลาเสร็จสิ้นการรับบริการนั่นเอง ทั้งนี้ถ้าจะทำให้มีความจริงจังกควรให้ประชาชนเป็นผู้

กรอกบริเวณเคาน์เตอร์ประชาสัมพันธ์ แต่ต้องปรับให้มีแบบฟอร์มที่ง่ายขึ้น เช่นชื่อ-สกุลผู้รับบริการ เวลาเข้ามาใช้บริการ เวลาแล้วเสร็จ อย่างไรก็ตามเห็นสมควรให้ยกเลิกการกรอกแบบฟอร์มดังกล่าว เพราะไม่ก่อให้เกิดประโยชน์ด้านบวกต่อผู้ให้บริการและเจ้าหน้าที่เอง หรือมีละนั้นถ้าจำเป็นต้องมีแบบฟอร์มดังกล่าวก็ควรเก็บในรูปของสถิติที่มีสูตรคำนวณโดยอาจเก็บเป็นช่วงเวลา หรืออาทิตย์ละ 1 วัน เป็นต้น

นอกจากนี้ปัญหาหลักที่พบจากขั้นตอนนี้คือ ผู้รับบริการนำเอกสารมาไม่ครบถ้วน เช่นการแก้ไขวันเกิดต้องนำทะเบียนบ้านมา ซึ่งประเด็นนี้น่าจะแก้ไขให้ดีขึ้นถ้ามีการปิดประกาศและเจ้าหน้าที่ประชาสัมพันธ์ได้ตรวจเอกสารเบื้องต้นก่อนเข้ามาใช้บริการ (ดังเสนอในขั้นตอนที่ 1) จากนั้นเมื่อทำการตรวจเอกสารเรียบร้อยแล้ว เจ้าพนักงานหมายเลข 10 ก็จะกดบัตรคิวสำหรับผู้รับบริการรายต่อไป ซึ่งน่าจะมีการชะลอระยะเวลาการกดเพราะส่วนงานต่อไปจะใช้ระยะเวลาช่วงหนึ่งในการปฏิบัติงานทำให้เอกสารเข้าไปกองอยู่ฝ่ายถ่ายภาพและทำให้ในช่วงเวลาไม่นาน เจ้าพนักงานหมายเลข 10 ก็ต้องหยุดกดบัตรคิวใหม่ โดยจะทำให้แผง electronic หยุดชะงักช่วงระยะเวลาหนึ่งซึ่งก่อให้เกิดความสับสนแก่ผู้ใช้บริการซึ่งไม่สามารถเข้าใจได้ว่าเหตุใดจึงหยุดการให้บริการอย่างชะงักงัน และดังที่กล่าวไปแล้วว่าจะมีการเปรียบเทียบกับงานทะเบียนราษฎร ซึ่งมีการเคลื่อนตัวของตัวเลขการให้บริการเสมอ (มิใช่ว่าฝ่ายใดทำงานได้รวดเร็วกว่า แต่กล่าวเฉพาะประเด็นความคาดหวังของผู้รับบริการเท่านั้น หรือภายใต้แนวคิดที่ว่า "ได้คิวแล้วต้องได้รับการทันที" นั่นเอง) แต่ก่อนที่ที่จะเข้าไปในขั้นตอนต่อ

ไป คือการถ่ายภาพ ขอกล่าวถึงขั้นตอนพิเศษที่เกี่ยวข้องกับงานบัตรประชาชน คือ ขั้นตอนการสอบสวน ขั้นตอนพิเศษ (ขั้นตอนการสอบสวน) ซึ่งอยู่ในหมายเลขที่ 13 ทั้งนี้หมายเลขดังกล่าวมีหน้าที่ คือ ตรวจสอบเอกสาร คำร้อง และเอกสารแนบต่างๆ (ซึ่งก็วกกลับมาที่ปัญหาการประชาสัมพันธ์ที่ต้องเปลี่ยนจากผู้สมัคร หรือตอบคำถามซ้ำๆ เป็นผู้ตรวจเอกสารเบื้องต้นนั่นเอง) ซึ่งมีปัญหาอยู่บ้าง เพราะขั้นตอนพิเศษนี้ประชาชนจะได้บัตรคิวเป็นบัตรแข็งแล้วต้องนำมาให้โต๊ะหมายเลขที่ 13 แต่ปรากฏว่าหมายเลขประจำโต๊ะต่าง ๆ มีขนาดเล็กมาก (สำหรับผู้ไม่คุ้นเคยกับสถานที่ ย่อมมีความยากลำบากระดับหนึ่งในการหาโต๊ะหมายเลขดังกล่าว) จากนั้นเจ้าหน้าที่ตรวจสอบเอกสาร (ซึ่งมักมีปัญหาเรื่องบันทึกคำให้การรับรองบุคคล ซึ่งต้องมีการติดป้ายประชาสัมพันธ์ให้ชัดเจนว่าใช้เอกสารใดทดแทนได้บ้าง เพราะจะทำให้ลดความล่าช้าและลดระดับความไม่พอใจของผู้รับบริการให้ลดน้อยลง) และหลังจากที่ตรวจสอบเอกสารเรียบร้อยแล้ว ก็จะส่งไปยังฝ่ายทำบัตรใหม่ (หมายเลข 10) ซึ่งผู้รับบริการต้องย้อนกลับไปฝ่ายประชาสัมพันธ์อีกครั้งหนึ่ง เพราะต้องขอรับบัตรคิวจากเครื่องจ่ายบัตรคิวอีกครั้ง ซึ่งโดยแท้จริงแล้วน่าจะแนบบัตรคิวจากเครื่องจ่ายบัตรคิวมาพร้อมกันเลย สำหรับปัญหาที่ว่าอาจมีผู้รับบริการบางท่านซึ่งไม่ผ่านการสอบสวน เจ้าหน้าที่หมายเลข 13 ก็เก็บบัตรคิวนั้นไว้ยื่นคืนแต่เอกสารคำขอ และชี้แจงว่าต้องนำเอกสารใดๆ มาเป็นการทดแทนได้บ้าง (ซึ่งถ้าผู้รับบริการดูบัตรประชาชนสัมพันธ์ตั้งแต่ต้นก็ไม่ต้องเข้ามาขอคิว หรือเข้ามาถกเถียงกับเจ้าหน้าที่ เพราะเมื่อไม่ได้รับการบริการตามคำร้องขอที่ย่อมไม่พอใจเป็นธรรมดา ส่วนผู้ที่ผ่านการสอบสวนก็จะนั่งรอคิวไปได้เลยโดย

ไม่ต้องรับบัตรคิวใหม่ (ผู้รับบริการยอมไม่เข้าใจ ไม่รับรู้กับกระบวนการที่ทำให้เกิดความยุ่งยากใดๆ) และในกรณีที่คิวได้เลยไปแล้ว (ซึ่งน่าจะเกิดขึ้นได้ยากมาก) ก็ให้ผู้รับบริการนำเอกสารไปยังที่หมายเลข 10 ได้เลย เพราะถือว่าเป็นผู้มารับบริการในจุดร้องขอเดียวกัน (แต่ทั้งนี้ถ้ามีการสรุปว่าทำให้คิวบัตรเลขหมายเลขที่มีการเรียกเป็นจำนวนมากก็ขอให้ข้อเสนอถัดไป) นอกจากนี้ผู้รับบริการจะต้องกรอกบันทึกการรับแจ้งเอกสารเกี่ยวกับบัตรประชาชนสูญหายหรือถูกทำลาย(ซึ่งใช้แทนบันทึกการแจ้งความแต่ก็ปรากฏว่าในเอกสารบันทึกเรื่องการร้องขอทำบัตรกรณีบัตรหายก็ยังคงมีคำขอการแจ้งความอยู่ในข้อที่ 5 ซึ่งควรตัดออกเพราะผู้รับบริการยอมสลับสนวนว่าจำเป็นต้องไปขอใบแจ้งความอีกหรือไม่) ซึ่งประชาชนต้องกรอกข้อความต่างๆ ซึ่งเจ้าพนักงานต้องเป็นผู้วงข้อความที่จำเป็นต้องกรอกหรือต้องกรอกข้อความทั้งหมดให้แก่ผู้รับบริการถ้ามีจำนวนผู้รับบริการไม่มากนักจากนั้นก็กลับไปฝ่ายประชาสัมพันธ์เพื่อขอรับบัตรคิวในการดำเนินการต่อไป

ขั้นตอนที่ 4 จากนั้นเอกสารที่ได้รับการตรวจสอบแล้วจึงส่งมาส่วนการถ่ายภาพติดบัตร ซึ่งเมื่อเจ้าหน้าที่ได้รับเอกสารจะเรียกชื่อผู้รับบริการซึ่งต้องใช้วิธีการชานชื่อซึ่งอาจมีความจำเป็นต้องใช้เครื่องขยายเสียง หรือ ชลกรการเรียกหมายเลขผู้รับบริการของหมายเลข 10 (ซึ่งได้กล่าวมาแล้วก่อนหน้านี้) เพราะผู้รับบริการมักมีความคิดว่าเมื่อถึงหมายเลขบริการแล้วน่าจะได้รับการทันทีแต่ก็ปรากฏว่าต้องคอยการชานชื่ออีกครั้งหนึ่งโดยต้องยืนอยู่ในบริเวณใกล้เคียง (ซึ่งบางครั้งก็ไม่สามารถกระทำได้เพราะมีผู้รับบริการจำนวนมาก) ซึ่งยอมสร้างไม่พอใจเช่นเดียวกัน จากนั้นเมื่อได้รับการชาน

ชื่อผู้รับบริการต้องมาประทับตราบันทึกลายนิ้วมือ (นิ้วโป้งขวาและซ้าย) ซึ่งผู้รับบริการมักไม่ทราบขั้นตอนนี้ จึงเข้าแถวกันสี่แถวเพื่อรอถ่ายภาพทันที ดังนั้นบริเวณแถวกันสี่แถว จึงควรมีการติดข้อความหรือมีกรอบงานสั้น ๆ เพื่อมิให้เจ้าหน้าที่ต้องอธิบายหรือบอกแก่ผู้รับบริการทุกท่าน (ซึ่งย่อมทำให้เกิดภาวะตึงเครียดได้ง่ายขึ้นเช่นเดียวกัน) ผู้รับบริการย่อมสังเกตเห็นได้ง่ายเพราะต้องนั่งรอถ่ายภาพติดกับบริเวณแถวกันอยู่แล้ว (ทั้งนี้ก็มีกรณีที่น่าสังเกตเพิ่มเติมว่าเครื่อง Scan ลายนิ้วมืออาจมีประสิทธิภาพไม่ดีนัก ซึ่งน่าจะเป็นปัญหาทางเทคนิค โดยทั้งนี้ควรแจ้งหน่วยงานกลางเพื่อทราบปัญหา) จากนั้นเจ้าหน้าที่จะพิมพ์ข้อมูลต่าง ๆ ตามแต่กรณีของผู้ร้องขอ ซึ่งมีปัญหาความล่าช้า ซึ่งอาจเกิดจาก 2 กรณีใหญ่ ๆ คือ

(1) เจ้าหน้าที่ต้องพิมพ์ข้อมูลต่างๆ และถ่ายภาพ (ทำงานที่ต้องใช้ระยะเวลาในขณะเดียวกัน)

(2) ข้อมูลที่ให้กรอกในระบบฐานข้อมูลอาจมีบางข้อมูลที่จำเป็น ทั้งนี้อาจแบ่งได้เป็น 3 กรณี คือ

2.1 ข้อมูลที่จำเป็นต้องพิมพ์เข้าไปใหม่ เช่น ชื่อ สถานภาพ ศาสนา

2.2 ข้อมูลที่น่าจะมีอยู่ในฐานข้อมูลแล้ว โดยไม่จำเป็นต้องกรอกเข้าไปใหม่ เช่น หมู่เลือด (ในกรณีนี้ผู้รับบริการมักไม่ทราบหมู่เลือดของตน ทั้งนี้ถ้าจะให้สีหมู่เลือดอยู่ในบัตรประชาชน จึงควรให้ผู้บริการทราบหมู่เลือดที่แท้จริงของตน อย่างไรก็ตามก็คิดเชื่อว่าการมีข้อมูลหมู่เลือดในการรักษาเมื่อมีเหตุฉุกเฉินผู้เขียนเชื่อว่าโรงพยาบาลย่อมต้องตรวจเลือดใหม่เพื่อ ความถูกต้องและคงไม่ครุยละเอียดในหัวข้อหมู่เลือดตามบัตรประชาชนเป็นแน่ หรือ

ที่ว่าเป็นประโยชน์ต่อคลังข้อมูลแหล่งโลหิตของสภาภาษาไทยที่ยังสมควรให้ผู้รับบริการระบุข้อมูลที่แท้จริงของตนได้เสียก่อน มิฉะนั้นข้อมูลที่ไม่ครบถ้วนและไม่เป็นความจริงย่อมส่งผลในแง่ลบเพราะเป็นข้อมูลที่ผิดพลาด)

2.3 ข้อมูลที่น่าจะมีความจำเป็นในระดับต่ำ เช่น หมายเลขโทรศัพท์ (โดยปกติจะมีการเปลี่ยนแปลงเสมอ ไม่สามารถนำมาเป็นข้อมูลอ้างอิงได้แต่อย่างใด) ทั้งนี้ในข้อ (2.2) และ (2.3) สมควรได้รับการพิจารณา และเสนอหน่วยงานส่วนกลาง ในประเด็นปัญหาดังกล่าวเพื่อไม่ต้องกรอกข้อความดังกล่าว

(3) นอกจากนี้ยังมีกรณีอื่น ๆ อีก เช่น

3.1 ช่องที่ต้องกรอกในส่วน "บันทึกเพิ่มเติม" ซึ่งมีความแตกต่างกันหลายกรณีย่อมสร้างความล่าช้าอันน่าจะมีฐานข้อมูลให้เลือกเช่นเดียวกับช่องอื่นๆเพราะน่าจะมีความคล้ายๆกัน ส่วนกรณีพิเศษเท่านั้นที่ต้องให้เจ้าหน้าที่กรอก นอกจากนี้คำร้องดังกล่าวยังมีการ กำหนดตัวอักษร ซึ่งทำให้มีการกรอกข้อมูลบางประเภทได้ไม่ครบ ซึ่งถ้าไม่มีการเพิ่มตัวอักษรให้มากขึ้น ก็อาจพออนุมานได้ว่าไม่ได้มีความสำคัญอย่างแท้จริง

3.2 ช่องของชื่อภาษาอังกฤษเป็นตัวพิมพ์เล็ก (อันเป็นความนิยมในการเขียนของคนไทย)

ดังนั้นในคำร้องขอรับบริการควรพิมพ์ข้อความหลังชื่อภาษาอังกฤษว่า "อักษรพิมพ์ใหญ่" นอกจากนี้ขอเพิ่มเติมในส่วนล่างคำว่า "ขอมีบัตรในกรณี..... ควรมีข้อความเพิ่มเติมว่า "กรุณากรอกให้ครบถ้วน กรอกช่องใดไม่ได้ให้ -" เพื่อความรวดเร็วในการให้บริการและเจ้าหน้าที่จึงไม่ต้องสอบถามผู้รับบริการซึ่งเป็นขณะเดียวกันกับที่เข้า

ไปรอดถ่ายภาพ โดยเมื่อมีการสอบถามยอมทำให้เกิดความไม่พอใจทั้งสองฝ่ายโดยเฉพาะผู้รับบริการ ซึ่งต้องตะโกนบอกเจ้าหน้าที่ในช่องที่กรอกไม่ครบซึ่งจากการสังเกตระยะเวลาหนึ่งพบว่าเมื่อเจ้าหน้าที่ถามว่าสะกดชื่อภาษาอังกฤษของคุณได้หรือไม่ ถ้าผู้รับบริการไม่สามารถตอบได้จะแสดงปฏิกิริยาบางอย่างเสมอ (ไม่ทางใดก็ทางหนึ่ง ซึ่งเป็นธรรมชาติของมนุษย์) อันเป็นสิ่งที่ไม่จำเป็นต้องสอบถามถ้าผู้รับบริการทำเครื่องหมาย "-" ในช่องนั้นๆ ซึ่งจะเข้ากระบวนการค้นหาชื่อภาษาอังกฤษได้ทันที ซึ่งเมื่อมีความผิดพลาดใดๆ ถือว่าอยู่ในความรับผิดชอบของผู้มาขอใช้บริการได้ นอกจากนี้เมื่อไม่มีการ "-" ย่อมหมายถึงผู้รับบริการมีความไม่แน่ใจ หรืออ่านข้อความรวมทั้งกรอกข้อความไม่ครบ จึงค่อยสอบถาม

จากนั้นเข้าสู่กระบวนการถ่ายภาพซึ่งกินช่วงระยะเวลาหนึ่งในเรื่องที่ต้องให้ผู้รับบริการยืนในตำแหน่งให้ถูกต้อง ซึ่งก็มักจะแก้ไขทางเทคนิคโดยมีการตั้งระบบกล้องหรือดำเนินการใด ๆ ซึ่งส่วนกลางควรทราบข้อมูลในจุดนี้ ต่อจากนั้นจึงมีการพิมพ์ภาพออกมา ซึ่งเจ้าหน้าที่ถ่ายภาพต้องเซ็นชื่อหรือเอกสารจากเครื่องพิมพ์และส่งเอกสารแนบไปหมายเลข 10 เช่นชื่อตรวจสอบอีกครั้งหนึ่ง ซึ่งจะสังเกตได้ว่าผู้ถ่ายภาพต้องทั้งพิมพ์ข้อมูลไปคำร้องถ่ายภาพ เช่นชื่อ หยิบเอกสาร ดังนั้นในส่วนนี้เครื่องพิมพ์จึงควรเปลี่ยนมาอยู่ที่บริเวณที่หมายเลข 10 เพื่อหยิบและนำไปให้หมายเลข 11 ต่อไปซึ่งยอมเป็นการเพิ่มความรวดเร็ว ซึ่งแน่นอนว่าย่อมต้องมีการเสนอส่วนกลางว่าเจ้าหน้าที่ถ่ายภาพอาจไม่จำเป็นต้องเซ็นชื่ออันไม่น่าจะเกิดผลกระทบใด ๆ และก็ไม่เป็นการเพิ่มงานให้หมายเลข 10 เพราะต้องตรวจสอบความถูกต้องก่อนส่งให้พนักงานท่านต่อไปอยู่

แล้ว (ทั้งนี้ถ้าต้องมีการเซ็นชื่อของผู้ถ่ายภาพก็ทำให้ข้อเสนอนี้ตกไป แต่ในขั้นตอนสุดท้ายก็จะพบว่าเอกสารต่างๆก็จะมีการนำไปเก็บไว้ในคลังและมีการกรอกข้อมูลต่างๆไว้ในเล่มบันทึกการทำบัตรประชาชนอยู่แล้ว)

ขั้นตอนสุดท้าย ขั้นตอนการจ่ายบัตร เมื่อหมายเลข 10 ได้เซ็นอนุมัติตรวจสอบหลักฐานจากฝ่ายถ่ายภาพก็จะนำมาที่หมายเลข 11 (ฝ่ายจ่ายบัตร) ซึ่งนำเอกสารที่ได้มากรอกเลขบัตรประชาชน ดูรายละเอียดใน "ไบยีนยันการพิมพ์บัตรประชาชนเครื่อง M2L" แล้วเครื่องจ่ายบัตรก็จะทำงานโดยอัตโนมัติ เมื่อมีการพิมพ์บัตรออกมาผู้รับบริการต้องวางนิ้วชี้ขวา-ซ้ายเข้าโปรแกรมจัดเก็บลายนิ้วมือลงบัตร(ซึ่งไม่น่าจะมีเหตุผลเพียงพอในการบันทึกลายนิ้วมือซ้ำอีกครั้งหนึ่งซึ่งน่าจะมีการทบทวนขั้นตอนดังกล่าวถึงความจำเป็นที่แท้จริง ซึ่งดูเหมือนว่าจะไม่มีปัญหาใด ๆ แต่ก็ปรากฏว่ามีบัตรที่ได้รับจากส่วนกลางบางบัตรเสียมั้งแต่ต้น ซึ่งหน่วยงานกลางควรตรวจสอบมาก่อนหน้านี้ นอกจากนี้ตัวเครื่องจ่ายบัตรต้องใช้ระยะเวลาไม่น้อยไปกว่าการถ่ายภาพมากนัก ซึ่งก่อนหน้านี้ก็ได้มีการเสนอไปตั้งแต่ต้นว่าควรมีการเพิ่มอุปกรณ์ที่ย่อมทำให้การบริการรวดเร็วขึ้น (แต่ยอมสูญเสียประสิทธิภาพ หรือมีค่าใช้จ่ายที่เพิ่มขึ้น) นอกจากนี้ระบบฐานข้อมูลต่าง ๆ มักมีข้อขัดข้องเกิดขึ้นบ่อยครั้ง ซึ่งควรมีเจ้าหน้าที่ของเขตเข้ารับการฝึกอบรมการแก้ไขเครื่องดังกล่าวโดยตรง ซึ่งก็อาจพอที่จะแก้ปัญหา (ถึงแม้จะเป็นปลายเหตุ) ได้ ในขณะนี้เพราะเมื่อระบบเกิดขัดข้อง ก็จำเป็นต้องหยุดการให้บริการ ซึ่งยอมยังความไม่พอใจแก่ผู้รับบริการเป็นอันมาก

สำหรับประเด็นการคงไว้ซึ่งประสิทธิภาพที่เหมาะสมโดยพยายามเพิ่มประสิทธิภาพผ่านกรณี

ศึกษา การบริการทำบัตรประชาชนของส่วนงานบัตร
สำนักงานเขตหลักสี่ กรุงเทพมหานคร ในทัศนะของ
ผู้เขียนถือว่าเป็นตัวแทนหนึ่งของการพยายามศึกษา
ภาวะที่ "เป็นไปได้" มากที่สุดของการพยายามปรับ
ปรุง หรือปฏิรูปหน่วยราชการภาครัฐซึ่งยังคงต้องได้
รับการพยายามแก้ไขปรับปรุงอย่างต่อเนื่องอย่างคู่
ขนานกับการปฏิรูประบบราชการซึ่งถือว่าเป็นระบบ
ใหญ่ทั้งนี้เพราะในระบบย่อยของการปฏิรูปดังกล่าว
มีกลไกและกระบวนการปรับปรุงที่แตกต่างและ
หลากหลายอันส่งผลต่อการพยายามหาวิธีการที่
เหมาะสมกับกระบวนการนั้นๆ อย่างระมัดระวัง
และละเอียดรอบคอบเป็นอย่างมาก แม้ว่าจะเป็น
กระบวนการอย่างเดียวกันก็ตามที ซึ่งผู้เขียนได้เข้าไป
สังเกตการณ์อย่างไม่เป็นทางการในเขตอื่น ๆ แม้
จะมีขอบเขต และกระบวนการปฏิบัติที่คล้ายคลึง
กัน แต่ก็ปรากฏว่ามีความแตกต่างในรายละเอียด
ของแต่ละขั้นตอนอยู่ไม่น้อย เช่น รูปแบบของ
เอกสารคำขอ จำนวนผู้ปฏิบัติงานหรือกระทั่งภายใน
หน่วยงานเดียวกัน เช่น ฝ่ายทะเบียนของสำนัก
งานเขตหลักสี่ซึ่งมีอยู่ 3 กลุ่มงานใหญ่ๆ คือ กลุ่ม
งานทะเบียนราษฎร กลุ่มงานทะเบียนบัตร
ประชาชน กลุ่มงานทะเบียนทั่วไป ซึ่งแม้จะมีปัญหา
ที่คล้ายคลึงกันแต่ในรายละเอียดก็ยังคงมีความ

แตกต่างกัน ดังเช่น งานของส่วนทะเบียนราษฎร
มีรายละเอียดที่ซับซ้อนกว่าส่วนงานอื่น ๆ และนาย
ทะเบียนเท่านั้นที่สามารถปฏิบัติงานได้ แต่ก็มีปัญหา
คล้ายกับส่วนงานบัตร ดังเช่นปัญหาเรื่องกำลังคน
ส่วนงานทะเบียนทั่วไป กลับไม่มีปัญหาดังกล่าวมาก
นัก แต่ก็มีปัญหาในเรื่องการติดต่อสื่อสารกับผู้รับ
บริการอยู่บ้าง ดังเช่นส่วนของงานจดทะเบียนสมรส
ซึ่งต้องสื่อสารกับชาวต่างชาติเป็นจำนวนมาก ทำให้
มีปัญหาในเรื่องการสื่อสารอยู่บ้าง (ทั้งนี้ผู้เขียนได้
ประสานงานกับอาจารย์สมชาย อบรม ซึ่งเป็น
อาจารย์ในสังกัดสถาบันภาษาของมหาวิทยาลัย ได้
ตรวจแก้ไขเอกสารบางส่วนซึ่งต้องมีการตรวจสอบ
กันต่อไป) เป็นต้น ดังนั้นผู้เขียนจึงหวังเป็นอย่าง
ยิ่งว่าบทความชิ้นนี้ ซึ่งได้ถูกกลั่นกรองจากวิชาชีพ
อาจารย์ภาควิชารัฐประศาสนศาสตร์ ของผู้เขียน
และจากความต้องการเปลี่ยนแปลงไปในทิศทางที่
ดีขึ้นของข้าราชการฝ่ายทะเบียน สำนักงานเขตหลัก
สี่จะเป็นส่วนหนึ่งของการกระตุ้นเตือนการปรับปรุง
การบริการของภาครัฐในระบบย่อยอีกตัวอย่างหนึ่ง
ซึ่งทั้งนี้ก็เพื่อผลประโยชน์ขั้นสุดท้าย คือการตอบสนอง
ความต้องการของประชาชน และความผาสุก
อย่างเสมอภาคของประชาชนนั่นเอง

บรรณานุกรม

- กุศล บุญยมาลิก และประพันธ์ ภู่อุศุคแสวง. "ความเหมือนที่แตกต่าง." พัฒนาชุมชน. 37, 5 (พฤษภาคม 2541) : 7-8.
- กองกรรมาธิการสำนักงานเลขาธิการวุฒิสภา. การเสริมสร้างคุณภาพในการให้บริการประชาชนโดยรัฐ. กรุงเทพมหานคร : สำนักงานเลขาธิการวุฒิสภา, 2540.
- งามพิศ สัตย์สวณ. การวิจัยทางมนุษยวิทยา. กรุงเทพมหานคร : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2537
- จรัส สุวรรณมาลา. การตรวจสอบผลการดำเนินการ : กลยุทธ์ในการปรับปรุงบริการภาครัฐ. กรุงเทพมหานคร. กราฟิเคฟอรัม, 2539.
- บดินทร์ รัศมีเทศ . การตัดสินใจในการจัดการการผลิต. กรุงเทพมหานคร : อินโฟเมนิ่ง , 2547.
- พิทยา บวรวัฒนา. องค์การสาธารณะ. กรุงเทพมหานคร : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2541.
- สวัสดิการสำนักงาน ก.พ.ร. คู่มือคำอธิบาย และแนวทางปฏิบัติตามพระราชกฤษฎีกาว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี พ.ศ. 2546. กรุงเทพมหานคร : วิชนันท์พับลิชชิ่ง, 2547.
- สมพร มั่นตะสูตร แฟงพิพัฒน์. การเขียนเพื่อการสื่อสาร. กรุงเทพมหานคร : สำนักงานพิมพ์โอเคเดียนส์, 2540
- สุรศักดิ์ นานานุกูล. การบริหารงานผลิต. กรุงเทพมหานคร : ไทยวัฒนาพานิช , 2525.
- John S. Oakland. Total Organizational Excellence. Oxford : Butterworth-Heinemann, 2001.
- Lee J. Krajewski and Larry P. Ritzman. Operations Management : Strategy and Analysis. Massachusetts :Addison-Wesley, 1993.
- WWW.bma.go.th (เว็บไซต์ของกรุงเทพมหานคร)
- WWW.bma.go.th/laksi (เว็บไซต์ของสำนักงานเขตหลักสี่)
- WWW.moi.go.th (เว็บไซต์ของกระทรวงมหาดไทย)
- WWW.ocsc.go.th (เว็บไซต์ของสำนักงานคณะกรรมการข้าราชการพลเรือน)
- WWW.opdc.go.th (เว็บไซต์ของสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ)

The Influence of English in Contemporary Thai Slang

*Assoc. Prof. Dr.Umaiyah Haji Umar

This paper is an exploratory investigation of the sociolectal trend among youngsters in Thailand particularly Bangkok area which represents the macrocosm of Thailand. The linguistic trend among the youngsters is part of the language space in any given community like in Bangkok. With globalisation the youth of today are more exposed to English through education and mass media and its influence can be seen through the use of the slang in Thai. The objectives of the study are:

- a. To identify the source of each selected slang word, phrase or sentence.
- b. To investigate the change of meaning (semantic shift) of each slang item from original.
- c. To examine the word formation of each slang item and
- d. To establish the magnitude of the use of English in Thai slang under study

The main problem that concerns this study is the investigation of the influence of English in contemporary Thai slang. The problem is approached through a comparison of original and slang meaning; and examination of the borrowing process, of Thai slang items under study.

This initiative to study Thai slang words will be useful towards gaining an insight into the culture through the interpretation of meaning. It is also an opportunity to study the use of slang for commercial purposes such as advertisement and to relate slang with Language Change and Language in Contact.

In British English the word slang itself is slang for "scold", Fromkin (2003). The definition of Slang quoted by Sappan (1969) from Oxford English Dictionary is "language of a highly colloquial type, considered as below the level of standard educated speech and consisting of new words or of current words employed in some special senses". Whilst Longman Dictionary of Contemporary (1995), the meaning of Slang is stated as "very informal language that includes new and sometimes rude words, especially words used by particular groups of people such as criminals, schoolchildren, or people who take drugs" thus

---

*Lecturer of Faculty of Languages and Linguistics, University of Malaya, Malaysia, Ph.D. (languages and Linguistics), University of Malaya

giving a rather negative perception to it. Slang has also been defined as "one of those things that everybody can recognise and nobody can define", Roberts (1958).

Holmes (2001) wrote "Slang is another area of vocabulary, which reflects a person's age. Current slang is the linguistic prerogative of young people and generally sounds odd in the mouth of an older person. It signals membership of a particular group – the young. Because slang is so ephemeral, vocabulary can be a real give-away if you are trying to guess a person's age on the telephone or radio."

Slang words tend to sound strange to the older people especially those with minimal contact with the younger generation. However, some slang words gain total acceptability and eventually becomes a standard lexical item as suggested by Fromkin (2001) "One generation's slang is another generation's standard vocabulary".

Fromkin (2003) also stated that "the use of slang, or colloquial language, introduces new words into the language by recombining old words into new meanings. .. Finally, slang often consists of ascribing entirely new meanings to old words." Foreign words and concepts have been detected in the slang words of various languages. Probably this is providing avenue for expressing new ideas, concepts and customs from foreign source.

Such is the case in Thai language where the influence of English has been so pervasive. Many Thai slang words and phrases are adapted from English and in certain instances the concepts are based on English language, thus the focus of this study.

In this study besides utilizing the concepts gained from the related literature above, the writer also adapted the concept of semantic shift as employed in Vandergriff (1971) which can be explained using the following categories: (1) specification of meaning, (2) restriction of meaning, (3) extension of meaning, (4) deviation of meaning, and (5) maintenance of meaning. However, to determine the extent of the influence of English the writer made use of the concepts of lexical borrowing process as presented in Heah Lee Hsia (1989) and in Umayyah (2003) in order to capture the better picture of the influence. In doing so, the category (5) maintenance of meaning is subcategorised into (5a) maintenance with least English influence, (5b) maintenance with moderate English influence, and (5c) maintenance with great English influence.

Fifty slang words and phases used in daily conversation have been selected for analysis. The data is collected by interviewing the control group, and by listening and observing their conversation while recording and noting down words considered as slang. The data is selected for their wider distribution and high frequency of usage. The control group consist of youth at schools and Universities and gay people interacting in pubs, as these groups are most likely to use slang words.

The data selected is counterchecked with other groups inclusive of other youngsters and adults. This is to validate that each item is slang and to determine frequency of usage. The analysis of data is presented in the following chart.

Item	Approximate Phonemic Shape	Literal and/or Original Meaning/Concept in English Language	Meaning of slang
1	/feekʔ/	<u>fake</u>	being in the world of make-believe
2	/sut tiin/	Tip of the feet (i.e. toe)	the ultimate e.g. greatest relative to great
3	/shi suo ka /	Shizuoka (famous plantation for Japanese green tea)	Greedy
4	/ruu hai/	outstanding appearance + <u>high</u> (high society)	smart looking (with high status)
5	/chiw chiw/	chill + chill (to calm down)	easy
6	/ta bai/	file (as used by carpenters)	make it nice
7	/phiaw khem/	<u>purely</u> + salty	person who is extremely stingy
8	/chii leetʔ/	<u>she</u> + <u>lesbian</u>	lesbian 'lady'
9	/ʔii leetʔ/	address term to a lowly woman + lesbian	lesbian 'man'
10	/w↔↔↔/	<u>over</u>	above average
11	/salam bɔmbee/	<u>slum</u> + Bombay	lowest of lowest social class, a derogatory term
12	/datʔcɔɔn/ Ⓢ /dat ca rit ʔ/	Ⓢ /dat ca rit ʔ/ = 'pretending' Derived from the concept of irregular verbs in English (present, past tense and past participle e.g. go, went & gone (/c n/ is derived from gone))	Pretending (behaviour)
13	/miitʔpeeruu/	<u>Miss</u> + Peru (/pee/ and /ruu/ are derived from Peru; the sound signifies the meaning of 'pay' in slang.	gay person who pays another male all his money
14	/cham samiilaa songkhlaa pattani fantasii phuuket ʔ/	Moist + Samiilaa + Songkhlaa + Pattani + fantasy + P huket (The focus is fantasy + Phuket with which Phuket is compared to paradise.)	extravagant or extremely amazing
15	/paatʔnaa kheekʔ/	to even off + surface + cake	stealing a male with a partner

Item	Approximate Phonemic Shape	Literal and/or Original Meaning/Concept in English Language	Meaning of slang
16	/sʊŋ lɛɛ/	Derived from concept of irregular verbs in English (present, past tense and past participle e.g. swing, swung & swung)	derogative term for liars
17	/lɔkʔɪn/	login (into the computer)	to link
18	/ʔoo/	OK	quite delicious
19	/cɛɛm/	jam (jam session – an occasion when musicians play music together informally)	join in or participate in group activity
20	/cʊʊn/	tune	to adjust one's self to mend a relationship
21	/cɔɔbɛɛn/	screen + flat	girl with flat breast
22	/thii wii cɔɔbɛɛn/	television + screen + flat	girl with flat breast
23	/sooŋee wekkaa/	Sony Wega (TV brand)	girl with flat breast
24	/thang kɛɛtʔ/	tank gas (LPG gas cylinder)	girl with a large body frame
25	/suung m←an yiiraafʔ/	tall + as + giraffe	very tall
26	/d↔n/	modern	modern
27	/hipʔhɔp/	hip hop	a style of dressing by the hip hop group (hairstyle and dressing)
28	/khaa coo/	leg (behaviour) + gigolo	males (in a group) disturbing others
29	/ʔoo mɛɛ caw/	oh+(mother+ God)	oh my God(an exclamation)
30	/ʔoo phra caw cɔɔtʔnay yɔɔt maak	oh + God + George (name of person)+second person pronoun(you)+top (excellent)+very	getting more than expected

Item	Approximate Phonemic Shape	Literal and/or Original Meaning/Concept in English Language	Meaning of slang
31	/tɛpʔ/	gay	gay who has removed his penis
32	/wɔtʰsɛpʔ/	what's up	what's up (slang)
33	/loo soo/	low society	person from low society
34	/sing/	racing (motorcycle racing)	speeding (vehicle)
35	/maw/	mouth	gossip
36	/doon/	to hit, to crash ,to function as a passive voice marker in spoken language.	To be impressed
37	/ʔin th↔n/	In the trend (trendy)	trendy
38	/ʔaw/	out	out of fashion/date
39	/chɔɔ raat/	Corrupt	stealing a friend's lover
40	/getʔ/	get	understand
41	/ooiʔ shii/	Japanese word: 'delicious'	Numbness of the body
42	/ʔekʔ/	x-rated	sexy
43	/kham kham/	giggle + giggle	just for fun
44	/taw kat yaang/	turtle + bite + rubber	extremely slow
45	/pari/ mon thon/	area surrounding city (Bangkok)	old fashion person
46	/pekʔ/	specification (specs = spoken language)	right (correct)

Item	Approximate Phonemic Shape	Literal and/or Original Meaning/Concept in English Language	Meaning of slang
47	/yaang ɾɔɔy/	Deliciously	best/excellent
48	/biw/	build (as in to set up the emotional state)	create the mood
49	/w↔↔↔kʰ/	work	having had sex (with the girl)
50	/hɛppii dii/	<u>happy</u> + good	I am fine

Guide to phonetic symbols:

Guide to phonetic symbols:

/ɔ/ = modern

/ɔ/ = God

/ɛ/ = mat

/ɨ/ = like "u" sound with clenched teeth and lips stretched sideways

/ʔ/ = glottal sound

/˘/ = the diacritic /˘/ signals an unleased sound.

Where the vowel symbol is written twice e.g. //, it represents a long vowel sound such as paw.

The focus is on meaning, as such, Thai tones for the words are not described.

As shown in the chart above, the data is distributed accordingly as follows:

1. Non-English element slang items = 11 items where 2 items are Japanese (numbers 3, 41) and 9 items are Thai (numbers 2, 6, 21, 36, 39, 43, 44, 45, 47).

2. With-English element slang items = 39.

*Note: Each category is differentiated using different colours that can be visible using coloured-ink printers.

Furthermore, the data is distributed according to the five (5) categories as follows:

1. Specification of Meaning = 9 items (numbers 1, 20, 28, 30, 34, 38, 42, 46, 48)

2. Restriction of Meaning = 6 items (numbers 7, 9, 18, 31, 35, 49)

3. Extension of Meaning = 3 items (numbers 5, 17, 19)

4. Deviation of Meaning = 6 items (numbers 13, 15, 22, 23, 24, 25)

5. Maintenance of Meaning (MM) = 15 items which is distributed further as follows:

5a. MM with least English influence = 2 items (numbers 12, 16)

5b. MM with moderate English influence = 4 items (numbers 4, 14, 29, 50)

5c. MM with great English influence = 9 items (numbers 8, 10, 11, 26, 27, 32,

33, 37, 40).

In this study, it is shown that the influence of English is high wherein 39 out of 50 or about 80% contemporary Thai slang items are English based and that only 11 out of 50 or about 20% are non-English based. However, it is only 9 out of 50 or about 20% of the items show great influence of English as characterized by the full use of the English word (in Thai script) and meaning in the slang item. However, it is noteworthy to consider the fact that the nature and characteristics of slang are bound with time element, that is, lifespan is shorter.

This study is described as exploratory and is still in its early stage. Much work and study are still to be done to shed more light on this field of Thai linguistics, language change, language in the mass media, cultural studies as explored in sociolinguistics.

Bibliography

- Beale, P. (ed.), *A Concise Dictionary of Slang and Unconventional English*. Routledge: London, 1989.
- Duranti, A. *Linguistic Anthropology*. United Kingdom: University Press 1997.
- Fromkin, V., Rodman, R. and Hyams, N. *An introduction to Language*. 7th Edition. Thomson-Heinle Massachusetts:USA
- Heah, C.L.H *The Influence of English on the Lexical Expansion of Bahasa Malaysia*. Kuala Lumpur: Dewan Bahasa dan Pustaka, Ministry of Education. 1989
- Holmes, J. *An Introduction to Sociolinguistics*. Second Edition, England: Pearson Education Limited. 2001
- Johnson, S. and Fox, K. *Slang*. <http://www.uncp.edu/home/canada/work/allam/1914/language/slang.htm>
- Khemlani-David, M. *The Language of Malaysian Youth - An exploratory Study: English Is An Asian Language: The Malaysian Context*. pp. 64-72.
- Minor, C. *New Crop of Teens Invents New Slang*. Cox News Service. http://www.freep.com/features/living/slang/slang4_20030404.htm
- Roberts, P. *Understanding English*. New York: Harpers & Row 1958.
- Roth-Gordon, Jennifer *Slang and the Struggle over Meaning*. pp 61-90.
- Sappan, R. *Hebrew Slang and Foreign Loanwords*. http://www.adath-shalom.ca/hebrew_slang_sappan.htm. Downloaded December 2005.
- Tay Meng Huat. *Bahasa Slanga di Kalangan Guru Pelatih Maktab: Satu Tinjauan Sociolinguitics*. An Unpublished Dissertation, University of Malaya.
- Thongkamdee, V. *Words Your English Teacher Never Taught You*. <http://silverinternational.mbhs.edu/v123/slang.html>, 1998.
- Umayah Haji Umar, *Thai-English Hybrid Lexical Formation*. Kuala Lumpur: Allwrite Sdn Bhd. 2003.
- Vandergriff, J.H, *A Study of Semantic Shift in Laudatory And Derogatory Terms in Underground Slang An Examination of Identity/Opposition Terms* pg 1-44. January 1971. <http://faculty.knox.edu/jvander/Underground%20Slang%20paper.html> Downloaded December 2005
- Wikipedia. *The Free Encyclopaedia*. <http://en.wikipedia.org/wiki/Manglish>. 2004.
- Wong Khok Seng. *Bahasa dan Slanga Di Kalangan Mahasiswa Universiti Malaya*. Kuala Lumpur: Jurnal Dewan Bahasa August 1994. pp. 749-754.

SUDDHIPARITAD

DHURAKIJ PUNDIT UNIVERSITY JOURNAL

Vol. 20 No. 62 September-December 2006 ISSN 0857-2670

Asst. Prof. Dr. Kedsuda Ratchadawisitkul

Asst. Prof. Dr. Sittichai Thansrisakul

Sutika Rukprasoot

Asst. Prof. Amporn Theingtrakul

Asst. Prof. Anchali Thongame

Asst. Prof. Dr. Rahuth Rodjanapradied

Pattamawdee Nantanant

Aswin Sangpikul

Napaporn Juntarasab

Asst. Prof. Orawan Sudhipitak

Chulasak Channarong

Assoc. Prof. Dr. Umaiyah Haji Umar

- Developing English Language Teaching and Learning Based On CK Ogden's BASIC English.
- Indicators of Thailand Development : Indicators of Achievement Levels of Sustainable Development.
- Federation of Accounting Professions : Realiability of Thai Financial Statement on Corporate Governance.
- Concepts for Agriculture Accounting.
- Knowledge Integration and Orchestration of Thai Educational Reform.
- Thailand : Center of Indo - China Region Transportation.
- A Comparison of Least Squares Estimator and Least Absolute Value Estimator in Simple Regression Model when Outliers in Dependent Variable Occur.
- Ecotourism Studies and Research in Thailand During the Past Decade (1994-2004) : A Guideline for Development to Sustainability.
- The Factors Affecting Student Academic Achievement.
- Managing Saja Saving Groups in Songkhla and Nakornsri Thammarat : Key Success Factors.
- Enhancing the Efficiency of Public Organization without Decreasing the Effectiveness : Reducing the Process of Issuing Card from a Survey of Laksi District Office.
- The Influence of English in Contemporary Thai Slang